

ВИКТОР ЛЕВАШОВ

ИЗЧЕЗНАЛ БЕЗСЛЕДНО

Превод от руски: Марин Гинев, 2005

chitanka.info

ПРОЛОГ

*„Есента дарява със жълтици уличния
музикант“*

- Той излезе — чу се в слушалката гласът на Мухата.
- Виждам — казах аз.
- Чакат го.
- Виждам.

Затворът беше обграден от двете страни с езера, потънали между хълмовете. Хълмовете и езерните брегове червенеяха от листвениците и брезите — джуджета. Тесен проток свързваше езерата, над него минаваше дървен мост. След моста започваше свободата.

Свободата представляваше малко пазарче, където бабичките от съседното село продаваха сушена риба, мариновани гъби и самогон. Предлагаха още варени картофи и кисели краставички. Това беше мезето. В две бараки със зарешетени прозорци продаваха открито бира, а под тезгяха — домашна водка.

Пазарчето и бараките се бяха лепнали до автобусната спирка — обикновена пейка под навес. Тук беше крайната точка на автобусния маршрут, свързващ затвора с малката гара, където спираше за три минути пътническият влак Мурманск — Москва. Автобусът минаваше само два пъти на денонощие, сутринта и вечерта, но никой от търговците не се разполагаше със стоката си под навеса, сякаш това място беше особено, предназначено само за тези, за които оттук започваше пътят към свободата.

Всеки път, когато се отваряше тежката, боядисана в сиво врата на административния корпус на затвора, животът на пазарчето замираще, всички погледи се обръщаха към моста. Пускаха по един човек. Няколкото десетки метра, разделящи несвободата от свободата,

човекът изминаваше в самота. Получаваше се многозначително, дори тържествено. И едва от другата страна на моста той попадеше в прегръдките на посрещачите.

Ако имаше кой да го посрещне.

Човекът, който ни интересуваше, не посрещна никой. Него го чакаха. А това са различни неща.

Освен нас го чакаха четирима. Двама пристигнаха с бяла „Нива“ с мурмански номера. Нивата стоеше край автобусната спирка до един „Москвич 412“, с който някакъв местен жител припечелваше по нещо отгоре — взеше до гаричката онези, които не искаха да чакат автобуса. Шофьорът на нивата старателно си даваше вид, че също няма нищо против да си докара нещо отгоре, но не му върви с клиентите: малко дават. Партньорът му с равнодушен вид седеше върху плосък камък край пътя, пушеше, плюеше през зъби и гледаше към затвора изпод нахлупеното над челото кепе. Когато вратата на административния корпус се отваряше, вадеше от джоба си снимка, взираше се и сравняваше. След като се увереше, че не се е появил този, който им трябва, се отпускате. Те не си говореха. Ако не бях видял сутринта, че пристигнаха заедно, можеше да си помисля, че изобщо не се познават.

Шофьорът на нивата не беше извадил късмет с ръста, но се държеше нахално, дори агресивно. Така се държат хора, които крият под якето си някаква цев. Партньорът му също имаше.

Двама други чакаха в малък син джип „Сузуки Самурай“ на седем километра от затвора. Тези бяха по-сериозно въоръжени, най-малко с калашници. По поведението на човека винаги може да се определи огневата му мощ. Човек с пистолет се държи с една степен по-уверено от някой с нож. А човекът, въоръжен с автомат, изглежда до някой с ТТ или „Макаров“ като олимпийски медалист до първоразрядник.

Те бяха избрали пусто и удобно за засада място. Пътят тук правеше завой, заобикаляйки няколко невисоки хълмчета, врязващи се в езерото. Бяха спрели джипа така, че да може да потеглят рязко и да преградят пътя. От едната им страна беше езерото, от другата почти до канавката растеше гъст елшак, който идеално ставаше да скриеш в него труп.

Хубаво място. Имаше само един недостатък: това, че беше удобно за засада. По тази причина аз никога не бих организиран тук засада. Но тези мурмански мутри не допускаха дори мисълта, че някой може да им попречи. Те дори не претърсиха елшака. Това даде възможност на Артиста и Боцмана да се промъкнат до джипа на разстояние за петсекунден скок. Вече три часа те лежаха на влажната земя и миришеха гниещите листа и тръпчивата миналогодишна хвойна.

И ето най-накрая той излезе.

Чакахме появата му от три дни. Аз седях в старото жигули, което наехме за седмица с пълномощно от един човек в Мурманск, Мухата се шляеше из пазарчето. Легендата ни беше проста: чакаме един авер, когото трябва да пуснат от пандиза. Ако ни попитаха кого, можеше да отговорим. Но никой не ни питаше. Свикнали бяха. Край затвора винаги някой някого чака.

За това време успях да се нагледам как се държат хората в първите минути на свободата. Едни палеха цигара веднага, още до вратата, привиквайки, адаптирайки се към това, че този слънчев ден с пламтяща шума, със спокойната повърхност на езерата, с проблясващите във въздуха паяжини им принадлежи изцяло, докрай. Други бързаха да пресекат моста, озъртайки се страхливо, сякаш се бояха, че отзад ще се чуе вик „Стой!“. А един си хвърли каскета на земята и изтропа як танц с падане на колене. След като стигна до пазарчето, той моментално се накърка и вече втори ден се търкаляше в храстите, излизайки оттам само за да вземе още едно шише и да го излочи направо от гърлото.

Човекът, когото чакахме, излезе така, сякаш минаваше този път всеки ден. Без да се обърне към затвора, където бе прекарал две години, без да се озърта настрани. Без да бърза, с отмерена крачка и с тънка мешка на рамо, той прекоси моста и се приближи до автобусната спирка. Висок, слаб, в светъл шлифер и синьо затворническо кепе, със сухо, нищо неизразяващо лице. Имаше в него нещо, дете накара бабичките, които иначе моментално се разкудукудяха да си хвалят самогона, да прехапят езици.

Собственикът на москвича се канеше да се приближи и да предложи услугите си, но шофьорът на нивата грубо го изблъска и застана пред клиента.

— Предлага да го закара до гарата — съобщи Мухата, който подслушваше разговора им. — Само за трийсетачка.

Клиентът отрицателно поклати глава.

— Обяснява му, че автобус ще има чак вечерта.

Същата реакция.

— Казва: добре, за двайсетачка.

Никаква реакция.

— За десетачка.

Същото.

— Сега ще му предложи да го закара безплатно — предположи Мухата. — Заради удоволствието да си пообщуват.

Но шофьорът на нивата разбра, че това ще бъде прекалено подозрително, и се дръпна настрани. Видът му беше озадачен. Той отметна яката си и завря уста зад нея. Радиостанция. Уоки-токи. Подобна на нашите. Съветват се.

Планът им беше ясен. Той качва клиента в колата. После партньорът му ги спира на стоп и го вземат. А на завоя на пътя ги прехващат ония двамата от джипа.

Нашата тактика също беше ясна: да се лепнем зад нивата, най-нахално да я настъпим за опашката. Пред свидетели тези мурмански момченца няма да се решат на активни действия. А ако се осмелят, толкова по-зле за тях. Тъкмо за такъв случай лежаха в елшака Артиста и Боцмана.

Отказът на клиента да се качи в нивата провали плана на тия момчета. А друг те нямаха. И така, без да се договори за нищо, шофьорът на нивата се върна до автобусната спирка и взе да се разхожда край нея, очаквайки удобен момент пак да се приближи до клиента. Но той изведнъж стана, праметна мешката през рамо и излезе на пътя. Съдейки по всичко, беше решил да не чака автобуса, а да върви пеша. След известно време нивата запали, вторият се качи и бавно потеглиха по пътя.

Артиста предаде от елшака:

— Нещо им съобщиха.

— Какво правят? — попитах аз.

— Псуват.

— Той тръгна пеша. Ще стигне до вас примерно след час и четвърт. Действайте според обстановката. Ние ще задържим двамата с нивата. Как ме разбра?

— Разбрах. Край.

Известно време се движихме така: клиентът, на половин километър след него нивата, а след нея аз и Мухата с жигулата. Затворът се скри зад един хълм, по пътя нямаше никакви коли. Това беше моментът да прехванем нивата, но изведнъж тя рязко ускори.

— Това пък какво е? — учуди се Мухата. — Тоя да не е решил да чупи рекорди?

След пет минути разбрахме каква е работата. Нивата стоеше край пътя, а черните кожени якета на мурманските братоци се мяркаха сред червените глогови храсти.

— Пастух, чуваш ли ме? — разнесе се гласът на Артиста. — Тръгват. Джипът тръгва. Нещо им предадоха.

— Към затвора ли?

— Не. Към гарата. Нашите действия?

— Чакайте.

— Той е отцепил направо през хълмовете — сети се Мухата. — Тия двамата вървят след него. А ония с джипа ще го прехванат на излизане.

— Вземи Боцмана и Артиста и пердашете след джипа — заповядах. — Тия аз ще ги спра.

— Те имат пищови — възрази Мухата. — А ти не. Обаче аз имам законен пищов.

Той дръпна затвора на служебния си Иж-71, а по-просто казано — леко модернизиран ПМ, за който имаше разрешително като съсобственик на частната детективско-охранителна фирма „МХ плюс“, изскочи от колата и се устреми към хълмовете. Аз настъпих газта. Артиста и Боцмана вече бяха излезли от елшака и чакаха. След осем километра видяхме джипа. Бяха го зарязали край шосето до пътеката, която водеше към едно дърво.

Тук мурманските братоци имаха явно предимство пред нас. Те познаваха местността. А ние имахме само карта. На нея не бяха отбелязани никакви пътеки сред хълмовете. Между джипа и мястото, където бяха зарязали нивата, имаше три километра по пряка линия. С

оглед на релефа — около четири. Съдейки по завоя на пътя, клиентът можеше да икономиса около десет километра. Но ненапразно е казано: „Ако заобикаляш три версти, напърно ще са шест.“

Заповядах на Артиста да замаскира жигулата, да наблюдава джипа и да държи връзка с нас, после двамата с Боцмана задълбахме в дерето. Боцмана имаше ижевски „Макаров“, същия като на Мухата, с разрешително, аз нямах нищо. Затова вървах отпред, а Боцмана ме подсигуряваше. Разчитахме, че ония двамата от джипа не очакват никаква опасност откъм тила си. Най-вероятно ще залегнат от двете страни на пътеката и ще изчакат клиента.

Така и се оказа. Издаде ги една сврака. Тя прелиташе от дърво на дърво и така крещеше, че единият не издържа и взе да я замеря с камъни. Това го издаде като градски жител, неумеещ да води бойни действия в горски условия. Той се беше настанил с калашника между два огромни, обрасли с мъх камъка, изложил пред погледите ни могъщия си гръб и бръснатия тил като на младо биче. Вторият се беше замаскирал по-добре сред един лещак, оттам стърчаха само краката му в островърхи каубойски ботуши с високи токове. Съответно се разпределихме и ние. Аз поех бичето, а Боцмана — каубоя.

Мина половин час. Нищо не се случваше. Още половин час. Тишина. Вече започвах да се тревожа за Мухата, когато оживя радиостанцията ми, включена на приемане.

— Нещо не разбирам — озадачено съобщи Мухата.

— Кой ме чува?

— Аз те чувам — отвърна Артиста. — Какво има при теб?

— Той го е ликвидирал.

— Не може ли да се изразяваш по-точно? Кой кого е ликвидирал?

— Нашият клиент. Шофьора на нивата. Нищо не разбирам. Потекла му е само малко кръв от носа. И толкова.

— Може би е жив?

— Според теб не мога ли да различа жив от мъртъв?! — озъби се Мухата.

— А как ги различаваш? — поинтересува се Артиста.

— Той мълчи.

— Мнозина мълчат. Има приказливи хора, а има и мълчаливи.

— Не диша!

— Отдавна ли?

— Три минути.

— Това е по-сериозно. Но аз не бих си правил от това окончателни изводи.

— Три минути вече не диша, откакто аз съм при него!

— Може би пак ще задиша?

— Задник! — ядоса се Мухата. — Той няма пулс!

— Съвсем ли няма?

— Съвсем!

— Това е друга работа. С това трябваше да започнеш. Значи наистина е труп — съгласи се Артиста. — Та какво не ти е ясно?

— Как го е направил? Никъде нищо.

— Така не става. Обърни го.

— Обръщах го.

— И какво?

— Нищо.

— Може да е инсулт? — предположи Артиста.

— Какъв инсулт? При инсулта кръвта нахлува към лицето. А тоя е блед като призрак!

— Инфаркт?

— От какво?

— Не знам. Ти по-добре си знаеш. Може би от страх?

Аз не издържах и три пъти чукнах с нокът по микрофона.

— Схванах намека — каза Артиста. — Вече не дават на човек и да поговори.

Край — подхвърли Мухата и се изключи.

Времето пак се заточи. Нашите подопечни започнаха да проявяват безпокойство. Бичето нещо издудна в радиостанцията. Послуша. Пак измърмори. Подсвирна на каубоя. Той се измъкна от лещака, попита с жест: какво става? Бичето сви рамене. Каубоят заповяда с жест: чакаме.

Закрещя сврака, някъде отдалеч, от дъното на дерето.

— Артист, пак съм аз — чух в слушалката си Мухата. — Чуваши ли ме?

— Чувам.

— Тук, такова. Вторият. Същото.

— Труп?

— Ами да.
— Става интересно. Сигурно ли е?
— Да! Сигурно! Само не питай как го определям!
— И какво?
— Нищо. Даже кръв от носа няма.
— Обръща ли го?
— Обръщах го! Обръщах!
— Блед ли е?
— Аха!
— Мамка му! — каза Артиста. — С какво толкова ги плаши?
Аз бързо се плъзнах по склона и влязох във връзка:
— Муха, аз съм. Къде е клиентът?
— Отмина напред.
— Не тръгвай след него. Разбра ли? Нито крачка. Върни се на пътя, скрий се и ни чакай. Това е заповед. Как ме разбра?
— Разбрах те, Пастух, разбрах заповедта. При вас какво става?
— Засега нищо.
— Помощ трябва ли ви? — попита Артиста.
— От теб само една: не дрънкай в ефира.

Е? Какво е станало там?

Този въпрос не вълнуваше само мен. Нашите подопечни ги тревожеше много повече. Те се измъкнаха от укрытията, помърмориха в радиостанциите си, опитвайки се да се свържат със своите. Не дочакаха отговор. Посъвещаваха се за нещо, попушиха и поеха към дъното на дерето, държейки в готовност калашниците си. Движеха се грамотно: единият минаваше отпред, заемаше позиция за стрелба, пропускаше напред втория, подсигуряваше го, после си сменяха местата. Или бяха служили в армията, или се бяха нагледали на екшъни. Обаче не биваше да пушат. Обикновено тютюневият дим се усеща на шестдесет-седемдесет метра. А в тия краища, неосрани от заводски пушеци и автомобилни ауспуси — още по-надалеч.

Известно време се промъквахме след тях. Неочаквано Боцмана спря и ме задържа за рамото.

— По-нататък няма да вървим — каза той. — Не бива.
— Защо? — попитах, макар че току-що си помислих същото.

— Не знам. Вътрешният глас. Казва: не се пъхайте. Нали клиентът не знае, че са ни наели да го охраняваме, а не напротив.

— Ами тия?

— Какво тия? Не са си уцелили професията. Но никой не ги е принуждавал, нали?

Върнахме се до началото на дерето и се прикрихме на склона на хълма така, че да виждаме и пътеката, и стоящия край пътя джип. Трупайки отгоре си листа, машинално си отбелязах, че дори в Чечня не съм се маскирал така, както в тази мирна есенна гора.

След известно време потърсих Мухата:

— Докладвай обстановката.

— Засега е тихо. Има някакво шумулкане. Не разбирам какво.

— Какво шумулкане?

— Свраката крещи.

— Замри. Каквото и да става.

— Разбрах.

Не свалях очи от пътеката и въпреки това не забелязах как се появи клиентът. Нито камъче не тракна, клонка не помръдна. Сякаш сива сянка се плъзна сред листата. Като се изравни с нас, той застина. Затворих очи и се превърнах в камък. В скала. Обрасла с мъх. Посипана с малките златни листа на джуджетата — брези. Просто камък. Лежа тук още от ледниковия период. Нула емоции. Какви емоции може да идват от някакъв стар камък?

После нещо ми подсказа, че може да отворя очи. Него вече го нямаше.

— Видяхте ли? — вряза се в ефира Артиста.

— Какво?

— Той гледа пътя. Пет минути. После се върна.

— Къде?

— Назад, сред хълмовете.

— Какво става, Пастух? — намеси се в разговора ни Мухата.

— Всички да прекъснат връзката — заповядах аз.

Какво става. Дявол го знае какво става!

Той се появи пак след двајсетина минути. Но този път го чухме. Има си хас да не го чуем — мъкнеше на гръб единия браток, бичето,

прехвърлил през раменете си краката на трупа и държейки се за тях като за ремъците на раница. Бичето тежеше поне осемдесет килограма, но клиентът крачеше без видимо усилие, с автоматични, отмерени движения. Само камъните силно хрущяха под краката му. На гърдите му се поклащаха два калашника, от което си направих извода, че нито армейският, нито кинаджийският опит беше спасил тези мурмански мутри. А нали Министерството на здравето предупреждава: пушенето е опасно за здравето.

На изхода от дерето той спря, внимателно огледа пътя и се спусна към джипа. Алармата изписука. Вероятно беше намерил ключовете в джоба на шофьора. Той набута товара си в купето и бързо, уверено, като по разминирана територия задълба пак в дерето. След половин час се появи с каубоя. Натовари и него, седна зад волана и подгони джипа към затвора.

— Муха, той идва към теб. Кротувай и не се показвай. Какво виждаш?

— Още нищо. Сега виждам. Сузукито. Пердаши яко. Уха! Жестоко!

— Какво стана?

— Той засили джипа в езерото! В движение! И изскочи! В последния момент!

— Какво прави?

— Отръсква се.

— А сега?

— Отива към нивата. Отвори я. А сега подкара към хълмовете. Много бързо.

— Ония двамата далеч ли са от пътя?

— Инфарктните ли? Не много.

Вече се досещах какво ще последва. Така и стана. Клиентът изнесе един по един инфарктниците от дерето, натовари ги в нивата и подгони колата по посока на гарата.

Артиста докладва:

— Виждам нивата. Кара бавно. Спря. Излезе. Оглежда брега. Обърна нивата напреки на пътя, с муцуната към склона. Ама че го дава!

— Докладвай, стига дрънка!

— Докладвам. Премести на шофьорската седалка единия браток. Закопча му колана. Измъкна от купето мешката си. Бута нивата отзад. Сега ще има бълбук. Чу ли?

— Продължавай.

— Отупа си ръцете. Вдигна мешката. Тръгна към гарата. Край, скри се зад завоя.

— Отивай бързо да вземеш Мухата. После се върнете тук.

— Разбрах те.

Двамата с Боцмана изчакахме малко и се измъкнахме на пътя. От тук ни прибра Артиста. Вече забележимо се стъмняваше. На светлината от фаровете край пътя се мярна светлият шлифер на клиента. Той не се огледа, нито вдигна ръка да стопира. Вървеше си по пътя и толкова. Само униформеното затворническо кепе вече го нямаше — или го беше изхвърлил, или го бе скрил в мешката.

След половин час той стигна до гарата и си купи билет за влака Мурманск — Москва. До пристигането му имаше три часа. Той отиде в края на едва осветения перон и седна на една пейка с вид на човек, който е отмахал двайсет километра и сега се радва на възможността да протегне крака. Ние го наблюдавахме отдалеч, от колата.

— Е? Какво мислите за всичко това? — поинтересувах се аз.

Мухата премълча, а Боцмана отговори:

— Оня, дето ни нае, се е объркал. Не той трябва да се охранява, а другите — от него.

— А ти какво ще кажеш? — обърнах се към Артиста.

Той помисли малко и каза:

— Есента дарява със жълтици уличния музикант. Той богат е вече. Идва зима.

Свалихме Артиста в Оленогорск, за да хване пътническия влак Мурманск — Москва, на който по-късно от малката гара щеше да се качи клиентът. Не за да го охранява. От всички хора, които познавах, той най-малко се нуждаеше от охрана. Просто за да сме сигурни, че благополучно ще слезе в Москва. Всъщност точно за това ни платиха. А ние отпътувахме за Мурманск, върнахме на оня човек жигулата и със самолет се прибрахме в Москва.

Мурманският влак пристигна на Ленинградската гара рано сутринта. Клиентът дойде, никъде не се беше дянал. Той отиде в чакалнята и прати телеграма. Артиста използва целия си чар, за да разприказва момичето на телеграфното гише и да научи текста. Тя се червеше, кискаше се глупаво, но мълчеше като партизанка. Той научи само това, което вече знаехме: фамилията на изпращача. Калмиков.

— Смятам, че той е съобщил, че се е върнал — сподели с нас Артиста нулевия резултат от половинчасовото си вдъхновено дрънкане.

Мухата изкоментира:

— Кой знае защо ми се струва, че на някой в Москва доста ще му се стъжни животът.

Калмиков.

Тази фамилия неведнъж бяхме чували от Док, а за пръв път го видяхме в залата на Таганския районен съд.

Това беше преди две години, в средата на ноември 1998 година.

ПЪРВА ГЛАВА

СЪДНИЯТ ДЕН

I

В средата на ноември 1998 година, скоро след августовската финансова криза, разтърсила руската икономика, в Таганския районен съд на град Москва започна процесът срещу гражданина на Руската федерация Константин Игнatieв Калмиков, обвинен по член 222, алинея първа, и членове 30–105, алинея втора, точка „3“ от НК на РФ.

Първата алинея на член 222 предвиждаше наказателна отговорност за незаконно придобиване, предаване, продажба, съхранение, пренасяне или носене на огнестрелно оръжие, боеприпаси, взривни вещества или взривни устройства и водеше до присъда лишаване от свобода до три години.

Член 30 „Подготовка за престъпление или опит за престъпление“ и точка „3“ от алинея втора на член 105 от НК на РФ заплашваха обвиняемия с далеч по-строги наказания. Защото престъплението, в чиято подготовка обвиняваха Калмиков, беше убийство „от користни подбуди или наемно убийство“.

Първият тласък на събитията, довели до арестуването на Калмиков, а после и до образуването на наказателно дело срещу него, било обаждането на 20 май 1998 година около десет часа вечерта на телефон „02“. Обаждал се някакъв мъж. С прекъсващ от възмущение глас той съобщил, че преди половин час на прозореца на шестия етаж в една от старите сгради на улица „Малие каменшчики“ е видял висок слаб мъж със снайперска винтовка в ръце. Мъжът съобщил номера на сградата, но отказал да се назове. На въпроса по какъв начин е успял да види някого в прозорец на шестия етаж, обадилият се нарекъл оператора козел, напсувал го и затворил слушалката.

В дежурната отначало решили, че е някой алкохолик, изпаднал в делириум, но за всеки случай проверили номера. Обаждането било не от домашен телефон, а от будката на телефонен автомат на ъгъла на улица „Болшие каменшчики“ и Таганския площад. Нарядът на

патрулната кола разпитал продавачката от будката за цигари до телефонните кабинки. Тя дала показания, че е видяла обадилия се.

Това бил мъж на около четиридесет години в скъпо черно кашмирено палто, дребен, хилав, трезвен. Продавачката му обърнала внимание, защото само единият от трите автомата работел, мъжът безуспешно се опитвал да се обади и изразявал недоволство. От третата кабинка все пак успял да се обади, после си купил кутия френски цигари „Житан“ и си заминал с красива вносна кола, черна на цвят.

Кашмирено палто, цигари „Житан“, вносна кола, трезвен. Патрулът предал съобщението в районното управление на милицията.

Там го взели на сериозно, защото срещу старата сграда на „Малие каменшчики“, посочена от телефонния аноним, на улица „Болшие каменшчики“ се намирал четиринадесететажен блок, в който при съветската власт живеели големи партийно-стопански ръководители, а сега се заселвали сериозни бизнесмени. В блока живеели двама депутати от Държавната дума и трима членове на московското правителство. А след неотдавнашното покушение срещу един от московските вицепремиери и скандала, който вдигнал на ръководството на ГУ на МВР кметът Лужков, дори мисълта, че нещо подобно може да се повтори, предизвиквала уртикария на московските милиционерски шефове.

От проведените оперативно-издирвателни мероприятия (а казано по-просто — от кварталния инспектор, на когото заповядали да провери сигнала) било установено, че в стаята на една от общинските квартири на шестия етаж в старата, строена още преди революцията сграда, чийто номер бил съобщен от обадилия се, живее Константин Игнatieвич Калмиков, роден 1956 година, преди военнослужещ, а сега временно безработен. Кварталният изясни, че Калмиков е наел стаята преди три месеца от една бабичка, която се преместила да живее при дъщеря си.

Съседите в квартирата, разпитани от кварталния, характеризираха Калмиков положително: необщителен, но не пие, не пуши, никого не води при себе си, не безобразничи. Понякога не излиза от къщи по няколко дни, друг път изчезва по цяла нощ, излиза с

ладата си (ВАЗ-2106, тъмнобежова, произведена 1990) и се връща чак сутринта.

Кварталният също така установи, че прозорецът на неговата стая е на северната фасада, отдолу има малка градинка, а през улицата — блок от жълти тухли с балкони, същият, в който живееха старите и новите господари на живота. Разстоянието между сградите беше не повече от триста метра.

След като събра предварителната информация, кварталният се срещна лично с Калмиков под предлог, че проверява адресната регистрация. Обстановката в стаята говореше за човек съвсем равнодушен към удобствата. Мебелите бяха стари, събрани от тук от там, каквито не ти е жал и да изхвърлиш. На прозорците нямаше щори, само стари тюлени пердета, а и те бяха дръпнати. Това веднага заинтересува кварталния, тъй като косвено потвърждаваше съобщението на телефонния аноним, че е видял в прозореца висок слаб мъж. Във всеки случай би могъл да го види. И този мъж напълно би могъл да бъде Калмиков, тъй като той беше с ръст над средния и слабо телосложение.

Самият Калмиков направи на кварталния впечатление на необщителен, но съвсем уравновесен човек. Документите му бяха в пълен ред. На всички въпроси даваше немногословни, но изчерпателни отговори. Служил е в армията, бил майор, воювал в Афганистан, уволнен след раняване. Раната получил не в Афганистан, а много по-късно, по време на учение. Няма семейство, бил е женен, отдавна. Досега е живял във военна болница край Москва. Там първо се лекувал, а след изписването работил като санитар в рехабилитационния център при болницата. Наел тази стая, защото му обещали работа в Москва, във фирма, но засега не се урежда, няма свободно място.

Кварталният не разбра веднага какво му се струва необичайно в бедното, но, общо взето, нормално ергенско жилище. После се усети: в стаята нямаше телевизор. Тогава какво прави домакинът вечер? Чете? Но книги нямаше. Дори вестници нямаше.

Кварталният не взе да разпитва за това, а помоли Калмиков за чаша вода и когато той отиде в кухнята, надзърна в стария гардероб, заемащ цялата външна стена на стаята. И там видя това, което изобщо не му се искаше да види, защото Калмиков му хареса и дори

предизвика съчувствие у него заради неподредения си живот. Четиридесет и две години, а нито къща, нито деца. Но кварталният не можеше да затвори вратичката и да забрави видяното. Защото в гардероба имаше триножник с монтирана стерео тръба. В съчетание с изгледа от прозореца към елитния блок на улица „Болшие каменшчики“ и входовете, пред които паркираха скъпи коли, това говореше много. Това говореше, че на телефонния аноним може би не му се е привидял силуетът на високия, слаб мъж със снайперска винтовка в ярко осветения прозорец.

Кварталният изложи своите наблюдения в рапорт. Без много да му мисли, следователят от районната прокуратура написа заповед за обиск, отсъждайки, че в нашето неспокойно време е по-добре да се презастраховаш. Ако обискът не даде резултат — какво пък, ще се извинят. Нищо страшно.

Обискът даде резултати. В самоделния антресол над гардероба, където имаше струпани кутии със стари обувки и разни парцали, оперативниците откриха на дъното на една от кутиите овързан с канап пакет от амбалажна хартия. В пакета имаше пластмасово куфарче с размери 37 на 27 сантиметра и дебелина 4,5 сантиметра. В специални вдлъбнатини вътре бяха положени цев със заглушител, магазинната част и прикладът на безшумната автоматична снайперска винтовка ВСС „Винторез“ с пълен магазин от десет патрона. В същото куфарче бяха оптичният прицел ПСО-1 и нощният прицел НСПУМ-3.

Арестуваха Калмиков и го откараха в следствения арест „Лефортово“. След половин година следствието беше приключено и делото внесено в съда. Да председателства процеса бе възложено на заслужилия юрист на РФ, заместник-председателя на Таганския районен съд Алексей Николаевич Сорокин.

II

От всички новости в руската съдебна система от постсъветско време съдията Сорокин най-много харесваше две. Първото: забраната да се поставя телефон в съвещателната стая на съдиите. Това символизираше, че най-после е приключено с „телефонното право“. Сякаш само по телефона и единствено в съвещателната стая съдиите получаваха ценни указания.

Втората новост бяха тогите, в които господа съдиите бяха длъжни да заседават. Отначало той прие с ирония тази новост, но много бързо я оцени. Оцениха я и колегите. Шегичките, че за да е пълна картинката, трябва да се въведат и перуки, спряха.

Всеки път, навличайки преди началото на съдебно заседание тогата, оправяйки раменете и разгъвайки широките поли, Сорокин чувстваше, че сякаш издига преграда между себе си и живота. Тогата го защитаваше от калта и кръвта, които винаги присъстват незримо в съдебната зала, предпазваше го от злобата, омразата, жалостта, състраданието. Но и не позволяваше да се изтръгнат навън неговият гняв, ненавист, жалост и състрадание, помагаше му да остане безпристрастен.

Тогата беше като маска. Като броня. Той влизаше в радиационната зона защитен. И сваляйки я, оставяше върху нея всички прилепнали страсти. В края на работния ден той се събличаше и окачаше тогата в гардероба, така както лекарят сваля от себе си вмирисания на лекарства халат или както строителят — втвърдената от бетона ватенка.

Понякога дори се чудеше как преди съдиите са заседавали без мантии, с обикновени костюми. Като голи. Наистина той и тогава несъзнателно, даже леко смущавайки се от своето суеверие, обличаше на процесите винаги един и същ тъмен костюм, с него заседаваше и не го обличаше никъде другаде. И често го даваше на химическо чистене. Много по-често от другите си дрехи. Жена му отначало се сърдеше, после свикна.

И само веднъж за дългите години служба на руската Темида съдията Сорокин почувства, че тогата му пречи. Това стана по време на процеса срещу Калмиков.

Запознаването с обвинителния акт и следствените материали не предизвика у съдията Сорокин съмнения в правомерността на обвиненията срещу Калмиков. Освен снайперската винтовка при обиска била иззета и тетрадка, записките в която неопровержимо свидетелстваха, че около три месеца той непрекъснато е следил живеещия в елитния блок на улица „Болшие каменщики“ голям бизнесмен, генералния директор на компанията „Интертръст“ и собственик на банка „Евро Аз“ Владимир Петрович Мамаев. И това обстоятелство придаваше особена значимост на делото.

Мамаев беше видна фигура в руския финансов свят. При това фигура, свързана тясно с МВР. Както и много големи имена в руския бизнес, той беше започнал още през Брежнево време — като кооператор. Даже бе лежал в затвора известно време: като директор на малка шивашка фабрика, принадлежаща на трудово производителната кооперация на инвалидите, произвеждал „дефицит“ — някаква търсена ширпотреба. Обикновена работа по онова време. После стана фирмаджия. Но истински се разгърна през 90-те години, когато изчезнаха държавните поръчки и цялата огромна система на Главното управление на затворите изпадна в катастрофално положение.

Затворническите предприятия, които хранеха хиляди трудово-изправителни колонии, останаха без работа. Никой не искаше да купува брезентовите куртки и ръкавици, които затворниците шиеха, на никого не трябваха алуминиевите лъжици и вилици, които щамповаха, напълно спря търсенето за простичките и груби мебели на затворническите работилници. Все още се крепяха лагерните дърводобивни стопанства, но и за тяхната продукция спадна търсенето, защото многократно се увеличи стойността на вторичната преработка, превръщането на дънерите в греди и дъски.

И тогава се появи Мамаев с мащабна, старателно разработена програма за реорганизация на производствената база на Главното управление на затворите. Колегията на МВР, под чиято шапка се намираха тогава затворите, одобри програмата на Мамаев. Тя

изискваше сериозни капиталовложения. Такива пари в бюджета нямаше, но правителството се съгласи да отмени данъците, отпусна нисколихвени кредити, гарантира на компанията „Интертръст“ и на банка „Евро Аз“ заеми от търговски банки, наши и западни — само и само да се отърве от тоя главобол.

Производството започна да се реорганизира. От алуминия започнаха да щамповат не вилици и лъжици, а покривна ламарина, ползваща се с огромно търсене, от бялото тенеке вместо рендета и кофи взеха да произвеждат супер дефицитните капачки за буркани, от брезента шиеха чергила за коли и палатки за дребните улични търговци, наводнили всички градове и села на Русия. В дърводобивните стопанства строяха гатери, сушилни и дървопреработващи цехове, на пазара пускаха не дънери, а набичена дървесина. Цялата продукция се реализираше през компанията „Интертръст“.

Съдията Сорокин много се съмняваше, че това е подобрило положението на затворниците, но определено е уредило живота на много висши чиновници от МВР и ГУИН^[1] и на самия Мамаев. Той беше много влиятелен човек. Разправяха (и съдията Сорокин беше склонен да вярва на тия слухове), че зад скандала в банята с министъра на правосъдието и последващата му оставка и арест стои Мамаев. Нещо явно не бяха поделили.

Естествено, че такъв деец като Мамаев има врагове. Нямаше нищо учудващо, че са поръчали убийството му. Изпълнител на поръчката бе станал Калмиков. Запознавайки се с материалите по делото, съдията Сорокин беше принуден да признае, че поръчителят е направил добър избор.

Сериозността, с която Калмиков бе подготвял покушението, правеше силно впечатление.

Маршрутите на придвижването на Мамаев от къщи към офиса на компанията „Интертръст“ на „Варварка“, в банка „Евро Аз“ на новия Арбат, в ресторантите, където той обядвал и провеждал делови срещи с партньори, в нощните клубове, където понякога се развличал, бяха зафиксирани от Калмиков със счетоводителска прецизност, с посочване на точното време и честота на използване. На схемите бяха

отбелязани най-удобните места за организиране на покушението, разработени бяха маршрутите за подход към мястото и пътя за оттегляне, с точност до минута беше пресметнато времето на операцията. Имаше много бележки от типа на „dir“ и „var“, които означаваха направление на стрелбата (директриса) и оценка за перспективата на операцията (вариативност).

Най-перспективни, както личеше от бележките, бяха три варианта на покушението. Първият: когато Мамаев сутрин излиза от дома си към колата (var 95%), или когато вечер се връща вкъщи (var 85%). Разликата в оценката се обясняваше с това, че ефективната стрелба с „Винторез“ с прицел ПСО-1 е до 400 метра, а с нощния прицел НСПУМ-3 — до 300 метра.

С „95“ бяха оценени вариантите за покушение срещу Мамаев по време на пътуванията му до вилата в краймосковското село Кратово и в дните, когато посещава любовницата си: тогава излизал през задната врата на офиса, вземал такси и отивал в Кунцево, където бил наел квартира за нея.

Със „100“ не беше отбелязан нито един вариант, тъй като стопроцентова гаранция в тези неща няма.

Всички тези пояснения към схемата беше дал самият Калмиков. Но категорично отричаше да е подготвял убийство. Напротив, той следял Мамаев със съвсем противоположна цел: за да предотврати възможно покушение. Калмиков твърдеше, че някакъв човек, който се представил като служител на Мамаев, го наел, за да направи одит на сигурността: да анализира ситуацията във всички възможни варианти и да набележи моментите, в които Мамаев е изложен на най-голяма заплаха. За тази работа заплатили на Калмиков три хиляди долара аванс, наели му стая, купили му ладата и му обещали още три хиляди, когато представи пълния отчет.

Според твърденията на Калмиков поръчителят поискал работата да се извърши при пълна секретност, за нея не бивало да знае никой, включително и самият Мамаев. По неговите думи Мамаев се държал прекалено безгрижно и това тревожело неговите партньори и служители. Разработката, която следвало да направи Калмиков, трябвало да накара Мамаев да промени своето отношение към личната

си сигурност. Аргументите на поръчителя се сторили убедителни на Калмиков, затова при изписването му от рехабилитационния център той не разказал на ръководителя на центъра доктор Перегудов нищо за предложената му работа.

Всъщност Калмиков успял да опише само приблизително поръчителя, тъй като той пристигнал в рехабилитационния център с такси късно вечерта, разговорът се провел в тъмна алея на болничния парк, а самият поръчител бил с шапка и тъмни очила. По думите на Калмиков тази среща била единствената. По-нататък поръчителят му се обаждал на общия телефон в комуналната квартира, а Калмиков се отчитал за извършената работа. Последният контакт се състоял пет дни преди арестуването на Калмиков. Той докладвал, че е приключил одита и е готов да представи подробен доклад, на което поръчителят му отговорил да изчака и повече не се свързал с него.

Калмиков дал показания, че си купил стерео тръбата, за да наблюдава дома на Мамаев, а откъде се е взела винтовката, няма никаква представа. Може да е попаднала в антресола преди настаняването му, но по никакъв начин след това. Не са могли да донесат и да укрият незабелязано винтореза, тъй като за трите месеца, през които той живял в стаята, никой не е влизал там в негово отсъствие. Той бил абсолютно сигурен в това, защото вземал някои мерки за сигурност. Самият той не е поглеждал в антресола и не е ровил в кутиите.

Следователят извикал на разпит дъщерята на собственичката на стаята и се изяснило, че тя не е дала стаята под наем, а я продала на фирмата за недвижими имоти „Проджект“, а пък старите мебели и всички ненужни вещи зарязала, за да не мъкне боклуците на майка си в своя апартамент. Във фирмата потвърдили, че са купили стаята, тъй като за нея имало конкретна поръчка от клиент с пълна предплата, и я регистрирали на името на гражданина Калмиков. Предплатата в размер на дванадесет хиляди долара в рублева равностойност, включваща цената на стаята и комисионата, била преведена в сметката на фирмата с обикновен пощенски запис, което гарантирало анонимността на изпращача. В записа може да напишеш всякаква фамилия, в пощата не проверяват самоличността на изпращача.

Когато следователят предявил на обвиняемия документите, че той е собственик на стаята, Калмиков заявил, че за първи път чува за

това.

Следователят направил опит да изясни произхода на винтовката. От Министерството на отбраната съобщили, че този „Винторез“ с щатна окомплектовка и посочения серийен номер е бил откраднат през 1996 година заедно с още двадесет броя стрелково оръжие от склада на едно бойно поделение.

Нищо не дало и запитването в Централната криминалистична лаборатория: винторезът е чист, не е регистриран в криминални престъпления.

Особено внимателно съдията Сорокин прочете протокола от разпита на Мамаев. Той беше само половин страница. Мамаев бе заявил, че както всички сериозни бизнесмени, и той има врагове, но дори не може да си представи, че някой от тях би прибягнал до такъв варварски начин за решение на проблема.

По-късно, няколко дни преди започването на процеса срещу Калмиков, прокурорът разказа на съдията Сорокин, с когото някога заедно бяха учили в юридическия факултет на МГУ^[2], как всъщност е протекъл разпитът на Мамаев, призован като свидетел. По-точно казано — поканен. Защото такъв деец като Мамаев не се вика с призовка при следовател от районна прокуратура. Може само да го поканиш. Това направил самият прокурор, а следователят присъствал на разговора.

Съобщението за подготвяното покушение вбесило Мамаев. Той не се задоволил с доклада на следователя, поискал да види делото. На напомнянето на прокурора за тайната на следствието заявил, че става дума за живота му, затова най-покорно моли да му покажат протоколите от разпитите на обвиняемия. Прокурорът отстъпил пред молбата му и заповядал на следователя да донесе делото, за да може Мамаев да го разгледа в негово присъствие.

По ироничната усмивка, с която прокурорът го разказваше, съдията разбра, че разговорът съвсем не се е водил в този тон и с тези изрази. Но той не упрекна стария си приятел в нарушаване на Наказателно-процесуалния кодекс. Прокурорът и без това беше се заседял като съветник от правосъдието, по армейските мерки — подполковник, докато според опита и прослужените години вече би трябвало да бъде поне старши съветник. В неговото положение

нямаше нужда да си създава враг от калибъра на Мамаев. Кодексът си е кодекс, а животът иска своето.

Прокурорът останал с впечатлението, че най-голямата изненада за Мамаев била цената, за която са поръчали убийството му. Дванадесет хиляди долара за стая в комунална квартира, плюс три хиляди долара аванс, плюс цената на винтореза и старата лада — пет хиляди, не повече. Излиза, че са го оценили за двайсет бона? Къде е намерил поръчителят такъв килър? Че той е можел да поиска петдесет хиляди, дори сто!

— Калмиков е работел в рехабилитационния център на военна болница пояснил следователят.

— Как са го намерили там? Кой? Защо него?

Следователят посочил мястото в протокола, където задал същите въпроси на Калмиков. Обвиняемият отговорил, че е служил във военното разузнаване, има навици за оперативна работа, поръчителят би могъл да научи това от неговото досие в Министерството на отбраната. Но не знаел как са го открили. Задал този въпрос на поръчителя, но оня не отговорил.

— Имате ли недоброжелатели? — попитал прокурорът Мамаев.

— Недоброжелатели имате тук — във вашата кантора последвал раздразнен отговор. — А в големия бизнес има само врагове.

— Не допускате ли, че някой от вашите подчинени, приятели или близки наистина е наел Калмиков, за да провери системата на вашата охрана?

— И му е купил „Винторез“? — парирал Мамаев.

— Аз разпитах доктор Перегудов от рехабилитационния център — казал следователят. — Той е наблюдавал Калмиков повече от година. И не вярва, че Калмиков е подготвял убийство.

— Пука ми какво вярва и какво не вярва! Какъв е тоя център? Как се е озовал там килърът?

— Центърът наема помещения във военната болница — отговорил следователят. — Калмиков е попаднал в болницата след тежко черепно-мозъчно раняване.

— Психар значи — заключил Мамаев. — Тогава е ясно.

— Експертизата го призна за вменяем — възразил следователят.

— Въпреки това е психар! Да се върже на такова нещо за двайсет бона! А ако не е психар, значи е пълен тъпанар!

— Тази цифра го огорчи до дъното на душата му — разказваше прокурорът на съдията Сорокин. — Ама за кого, по дяволите, го вземат? Сега всички са се побъркали по рейтингите. А работата е проста като рѣпа. За колкото можеш да поръчаш убийството на някого, толкова му е и цената.

— Той посочи ли някой, който може да е поръчал убийството му? — попита съдията.

— Не. Каза, че знае абсолютно точно кой е поръчителят. Но няма да каже. Ние сме длъжни да го открием. И да го наврем до края на живота му в пандиза. Тая гад. Така се изрази. След което попита моя следовател какъв чин има. Той отвърна: юрист втори ранг — старши лейтенант. Мамаев каза: ще станеш майор. На мен нищо не обеща, но на сбогуване ми стисна ръката доста многозначително — завърши разказа си прокурорът. — Кажи ми, Алексей Николаевич, нали може да не го мъкнем в съда? Никак не му се иска.

— Може, разбира се. Ако ти не поискаш да го призовем като свидетел.

— Няма да искам. Това, което каза за протокола, стига. Той не желае фамилията му изобщо да се споменава на процеса. Но не можех да му обещавам това.

— Защо? — възрази Сорокин. — Ако отпадне обвинението в подготовка за покушение, може и да не се споменава. Ще остане само незаконно съхраняване на оръжие. Но ти няма да се съгласиш на такова нещо, нали?

— Няма — с въздишка потвърди прокурорът. — Притискат ме. Тук имаме не просто поръчково убийство — а предотвратено. Ние бдим! Колкото до мен, аз бих се ограничил с двеста двайсет и втори член. Не ми харесва това дело.

— Защо?

— Като видиш тоя Калмиков, ще разбереш.

---

[1] Главно управление на затворите и лагерите. — Б.пр. ↑

[2] Московският държавен университет. — Б.пр. ↑

III

Началото на процеса беше насрочено за десет часа сутринта. В девет и половина съдията Сорокин стоеше до прозореца на своя кабинет на третия етаж в безличната сграда с унил казармен вид, където се помещаваше съдът. По „Нова Рязанка“, която се виждаше в процепа между съвременните многоетажни сгради, като безкраен поток се влачеха коли, размазвайки с чистачките по стъклата летящата изпод гумите кал, по тротоарите бързаха минувачи, криейки се от ноемврийската лапавица във вдигнатите си яки и под чадърите. От време на време ту коли, ту хора се отделяха от потока, сякаш ги засмукваше тихата уличка „Марксистка“, и завиваха към сградата на съда. Съдът изглеждаше на Сорокин като сепаратор, отделящ калта от потока на живота и изпращащ я за пречистване в затворите и лагерите. Но там почти нищо не се пречистваше. Връщаше се обратно в кръговрата на живота и започваше наново да се върти.

Почти милион и половина затворници в страна с население сто четиридесет и пет милиона души. По един на всеки сто е престъпник, излежаващ присъда.

Руските съдилища не ги заплашва безработица.

На площадката пред сградата на съда спря червена спортна кола. Паркира уверено, но без излишна показност. Съдията Сорокин познаваше вносните марки. Самият той имаше стар „Фолксваген Пасат“, с който през лятото пътуваше до вилата си. Но тази марка не познаваше. Нещо италианско. И доста скъпо.

От колата слязоха двама млади мъже. Единият, висок, рус, който знае защо се стори познат на съдията, другият — дребен, кръглолик, мургав. След минута до тях спря и тъмносин мерцедес, немного нов модел. И почти веднага японски джип „Нисан Терано“. От мерцедеса излезе набит, леко оплешивял мъж на около трийсет и пет години, а от високата стъпенка на джипа скочиха някакъв по-млад, стегнат, малко над среден ръст, тъмнокос, и още един — долу-горе на същата възраст,

мургав. Те се поздравиха като добри познати, но без фамилиарност, а дори някак сдържано. Поговориха малко. Посмяха се на нещо. После този, който караше джипа, погледна часовника си. По-възрастният кимна — ще успеем.

За десет часа не бяха насрочени никакви сериозни дела — дребна престъпност, граждански искове. От което Сорокин си направи извода, че най-вероятно са дошли за процеса срещу Калмиков. Това го накара да ги разгледа по-внимателно.

Имаше нещо необичайно в тях. Скъпи коли. Е, сега много хора карат скъпи коли. Нормални прически, нормални дрехи. Маркови, но не предизвикателни. Кожени якета, шлифери. Явно не са от мутрите. Не са бизнесмени. Приличат на спортисти — професионални, знаещи цената си. Стегнати. И още нещо. Някаква сдържаност.

С какво ги е заинтересувало делото на Калмиков?

Но в този момент към сградата на съда се приближи такси и отвлече вниманието на съдията от младите мъже. От таксито припряно изскочи някакъв брадат мъж с жълто камилско палто и обемиста чанта под мишница. Това беше Кучеренов, изгряваща звезда на руската адвокатура. Само като го видя, съдията Сорокин се смръщи гнусливо, сякаш беше изял нещо развалено.

В руските съдийски и прокурорски среди не можеха да понасят адвоката Кучеренов. Не защото беше силен процесуален противник. Повечето дела той губеше, но умееше да извлича полза дори от загубите. На всеки процес се стараеше да придаде политическа окраска и доста често успяваше. Протестите на прокурорите и искането на съдиите да говори по същество той оценяваше като потъпкване на гражданските права и свободи, заклеймяваше прокурорите за обвинителния уклон, остатък от съветско време, даваше да се разбере, че съдиите са политически ангажирани и дори подкупени. Правеше го подло, с обидни намеци, свиване на рамене, разперване на ръце. Жонглираше ловко с думите, никога не даваше формални поводи да го обвинят в неуважение към съда. А ако не дай боже съдията реагираше на тона му, адвокатът избухваше като гневна фурия, като някакъв Цицерон — разобличител: „Докога, о Катилина?!“

Той често се мяркаше по телевизията, журналистите си падаха по находчивите му оценки. Раздразнението, което предизвикваше у съдиите със своя маниер на защита, понякога водеше до по-сурови

присъди, отколкото изискваха обстоятелствата по делото. Но малцина забелязваха това, а на самия Кучеренов изобщо не му пукаше.

Той беше моден, скъп адвокат, но сам бе пожелал да защитава Калмиков за грошовете, които получаваха служебните защитници, не наети от подсъдимия, а назначени според закона. Това означаваше, че щом този път Кучеренов е решил да пренебрегне парите, смята да извлече от процеса полза за репутацията си. И съдията Сорокин, общо взето, се досещаше каква.

Но сега, като видя от прозореца на кабинета си как адвокатът стиска ръката на най-възрастния от младите мъже, които бяха привлекли вниманието му, и говори уверено нещо, Сорокин си помисли, че е прибързал да заподозре Кучеренов в липса на меркантилност.

— Алексей Николаевич, време е — надникна в кабинета му секретарката, задочна студентка в юридическия факултет. Тя извади от гардероба черната съдийска тога и помогна на Сорокин да я облече. — Как ви отива тогата. Изглеждате много благородно с нея. Като лорд. В залата има телевизионен екип от НТВ. Ще разрешите ли да снимат?

— Процесът е открит. Ако защитата или обвинението не протестира, защо не?

Нямаше възражения. Телевизионерите заснеха началото на процеса, обвинителния акт и си тръгнаха. Процесът потегли по утъпкания коловоз. Чак след това съдията Сорокин внимателно разгледа обвиняемия и разбра защо прокурорът му каза, че това дело не му харесва.

Висок. Суховат. Хубаво мъжко лице, с нещо източно във високите скули и леко дръпнатите тъмни безжизнени очи. Посребрена коса. В съчетание с мургавото лице изглеждаше като перука. Мургавината не беше вродена, както при южняците, по-скоро напомняше дълбоко проникнал в кожата загар. Лицето сякаш беше прогорено до кокал от безпощадно слънце и изсушено от вятъра като пергамент.

От 1981 до 1984 година — служба в Афганистан. Така пишеше в справката от Управление „Личен състав“ на Министерството на отбраната.

Ето откъде е този загар.

Той не се призна за виновен. На въпросите отговаряше кратко — с „да“ и „не“. След като му разрешиха да седне, се отпусна на скамейката зад решетката и седеше неподвижно, изправено, втренчен пред себе си, без да обръща внимание нито на съдията, нито на прокурора, нито на публиката. В целия му вид имаше нещо повече от равнодушие.

За двадесет години работа като съдия пред Сорокин бяха минали много обвиняеми. Едни извъртаха, други се държаха с демонстративна смелост, трети се опитваха да убедят съда, че нещата не са били както сочат свидетелите, а така, както те излагат случая. За времетраенето на следствието те до такава степен се вживяваха в своята версия на случилото се, че искрено си вярваха. Имаше и примирили се. Но такова безразличие към собствената си съдба съдията Сорокин не беше виждал никога.

Той намери в делото съдебно психиатричната експертиза и я препрочете. Психиатрите от института „Сербски“ не се съмняваха във вменяемостта на Калмиков. Състоянието на изследвания беше класифицирано като еболия: „Липса на подбуди, загуба на желанията, пълна безучастност и равнодушие към всички прояви на живота.“

Експертите бяха сгрешили. Този човек не беше равнодушен към живота.

Той беше мъртъв.

Това състояние на подсъдимия предопредели и атмосферата в залата. Процесът вървеше гладко, но тягостно. Дори Кучеренов не въртеше номерата си. Седеше си с вид на човек, който знае, че ще му дойде времето.

Още от началото нямаше много публика — местни пенсионери, любители на съденето, особено на бракоразводните процеси, случайни посетители, озовали се в съда по свои дела и надзърнали от любопитство на този процес. След обедната почивка не остана никой от тях. Само на първия ред стърчеше като лалугер дребен мърляв старец с яйцевидна плешивина, обградена от дълги мазни кичури, и на задния ред в малката зала седяха петимата млади мъже, които съдията Сорокин бе видял от прозореца на кабинета си. Не разговаряха помежду си, нищо не записваха. Слушаха внимателно, без да изразяват отношението си към ставащото.

Те дойдоха и на втория ден и мълчаливо седяха отначало докрай. Сорокин разбра, че имат намерение да присъстват на целия процес. Те все повече го интересуваха. Той нареди на началника на охраната да провери документите им и да запише фамилиите. На листчето, донесено в кабинета му преди началото на сутрешното заседание, бе написано: „Перегудов, Пастухов, Хохлов, Злотников, Мухин“.

— Документите им са наред — докладва охранителят. — Показаха ги без гък.

„Перегудов“.

Съдията си спомни. Това беше ръководителят на рехабилитационния център, в който Калмиков първо се доизлекувал, а после работил като санитар.

Доктор Перегудов.

— Перегудов е най-възрастният от тях, нали? — попита той.

— Тъй вярно.

— Помолете го да дойде при мен след заседанието.

— Слушам. Ще го докарам.

— Не можете да го докарате — възрази съдията. — Той не е подсъдим. Ще го поканите да дойде. Кажете, че това е моя молба.

— Ще бъде изпълнено.

Но вечерното заседание рязко измени хода на процеса и накара съдията да забрави за поканата.

Още по време на обедното прекъсване прокурорът под секрет му съобщи, че неговият следовател е изровил нещо ново и това прави изхода от процеса съвсем ясен. Но какво точно е изровил следователят, не каза, само многозначително обеща:

— Ще разбереш. Помни ми думата: това момче ще стане майор.

— Да не е открил поръчителя? — предположи Сорокин.

— Засега не. И на мен нищо не казва, крие. Но имам чувството, че е хванал дирята му.

След като възобновиха изслушването по делото, прокурорът поиска да призват като свидетел гражданката Галина Ивановна Сомова. За пръв път от началото на процеса мъртвото лице на Калмиков бе изкривено от гримаса.

— Не! — рязко произнесе той, сякаш изграчи. — Не!

— Защитата възразява срещу искането на прокурора — заяви адвокатът, но не можа да аргументира своя протест.

— Възражението се отхвърля. Поканете свидетелката — нареди Сорокин.

Съдебният пристав въведе в залата висока, стройна жена с големи тревожни очи, сякаш измъкната от уличната тълпа. Такива са повечето московчанки по улиците: приятно, дори модно, но не богато облечени, със загрижени физиономии — от безпаричието, цените, децата.

В тълпата тя не би привлякла внимание. Изведена от привичното обкръжение, правеше впечатление гордо вдигнатата и глава и стаената грациозност на нейните движения. На тясното лице с едри правилни черти привличаха погледа ясно очертаните, сякаш високомерно извити устни.

Или не ѝ бяха обяснили за какво я викат в съда, или тя не беше разбрала съвсем и просто се беше подчинила, както бе свикнала да се подчинява на началството.

Но тя дори не видя подсъдимия, плъзна поглед по решетката и уплашено, с недоумение и нащрек изгледа съдиите.

Когато беше установена самоличността ѝ и я предупредиха за отговорността при отказ да даде показания или да излъже, прокурорът попита:

— Познавате ли подсъдимия Константин Игнatieвич Калмиков?

И чак сега тя видя човека зад решетката.

— Костя — тихо и объркано каза тя. — Ти ли си?

Калмиков не отговори. Пак стана мъртъв.

— Какво става с теб, Костя? — бързо заговори тя. — Костя, какво ти е? Костя, това съм аз! Аз съм, Костя!

Тя така и не дочака отговор. Секретарката на съда бързо наля чаша вода и я подаде на свидетелката.

— Благодаря — отказа тя. — Няма нужда.

— Можете ли да отговаряте на въпросите? — попита Сорокин.

— Ще се опитам.

— Познавате ли подсъдимия Калмиков? — повтори прокурорът.

— Да. Това е мъжът ми.

— Уточнете отговора си. Той е бил ваш мъж или продължавате да го смятате за свой мъж и сега?

— Той беше мой мъж.

— Развели ли сте се?

— Не. През осемдесет и първа година го изпратиха в Афганистан. Веднага след сватбата ни. През осемдесет и четвърта той се върна, след месец пак замина. После ми съобщиха, че е изчезнал безследно. През деветдесет и трета година съдебно го признаха за безсрочно отсъстващ. Костя, аз те чаках девет години.

— Свидетелко, не отговорихте на въпроса ми.

— Отговорих ви. Моят брак беше анулиран. Омъжих се за втори път. Костя, омъжих се за Юра Сомов. Аз нищо не знаех за теб четиринадесет години. Четиринадесет години не знаех нищо за теб, Костя! Мислехме, че си загинал.

— Свидетелко, трябва да отговорите на въпроса на обвинителя — беше принуден да направи забележка съдията Сорокин.

— Извинете — каза тя. — Да, разбира се. Питайте.

— Имате ли деца от брака си с подсъдимия? — продължи прокурорът.

— Имаме. Син Игнат. Той е на четиринадесет години.

— Имате ли деца от втория брак?

— Дъщеря. На пет години.

— Кога разбрахте, че първият ви мъж е жив?

— Преди два месеца, в началото на септември.

— Обяснете на съда при какви обстоятелства го научихте.

— При нас дойде служител от фирмата за недвижими имоти „Проджект“. Той каза, че на мое име е купен тристаен апартамент. Предаде ми документите за апартамента и каза, че ако искаме, може да се нанесем още същия ден.

— Попитахте ли кой ви е купил апартамента?

— Да. Той отговори, че апартаментът е купен по поръчка на Калмиков. Така научих, че е жив. Костя, аз едва тогава научих, че си жив!

— Опитахте ли да се срещнете с него?

— Да. Попитах служителя къде е той, как да го намеря. Той каза, че не знае. Поръчката била направена по Интернет, а парите били преведени по пощата. В поръчката било посочено, че клиентът предоставя избора на жилището на агенцията. Единственото условие било да е в Соколники.

— Попитахте ли колко струва апартаментът?
— Да. Той каза седемдесет хиляди долара заедно с комисионата.
— Поинтересувахте ли се откъде има вашият бивш мъж такива пари?
— Аз попитах. Но служителят каза, че не знае. Дали поръчка на фирмата му, фирмата я изпълнила.
— Пренесохте ли се в новия апартамент?
— Пренесохме се. Посъветвахме се с мъжа ми и се преместихме. Помислихме, че Костя е разбрал как живеем и е решил да ни помогне.
— Обвинението няма повече въпроси — съобщи прокурорът. — Предоставям справката. Апартаментът е бил прехвърлен документално от фирма „Проджект“ на свидетелката на десети май.
— Защитата има ли въпроси? — попита съдията.
— Да, ваша чест — потвърди Кучеренов. — Кажете, свидетелко, какви бяха жилищните ви условия преди преместването в новия апартамент?
— Живеехме четирима в стая дванадесет квадратни метра в общинска квартира в Соколники. Тази стая ми остана от моите родители.
— Живеели сте четирима души в стая дванайсет квадратни метра? Вие, мъжът ви и двете деца. Правилно ли ви разбрах?
— Да, правилно.
— Вие съобщихте на съда, че работите като учителка. Каква ви е заплатата?
— Около две хиляди рубли на месец.
— Получавате ли пенсия за първия си мъж?
— Не. Той се смяташе за безследно изчезнал. Щеше да ми се полага пенсия, ако беше загинал. Така ми обясниха във военния комисариат.
— Какво работи вторият ви мъж?
— Той е инвалид първа група. Върна се от Афганистан без крака. Получава пенсия и си докарва по нещо отгоре. Има „Запорожец“ с ръчно управление, разкарва стока по сергиите.
— Каква пенсия получава?
— Въпросът няма отношение към делото — прекъсна го съдията.

— Оттеглям въпроса си — бързо се съгласи адвокатът. — Стигат ли ви да живеете вашата заплата и пенсията на мъжа ви?

— Въпросът няма отношение към делото — повтори Сорокин.

— В такъв случай мълквам — заяви адвокатът и разпери ръце, сякаш демонстрирайки своето безсилие пред безцеремонното накърняване на гражданските права и свободи от съда.

— Свидетелката е свободна — обяви Сорокин.

— Да си вървя ли? — плахо попита тя.

— Можете да останете.

— Върви си — глухо проговори Калмиков. — Върви си!

— Добре, Костя, ще си тръгна. Както кажеш.

Тя тръгна към изхода. Съдебният пристав отвори вратата пред нея. Тя се обърна и извика като болна птица:

— Прости ми, Костя! Благодаря ти!

Прокурорът поиска да се приложат към делото документите за прехвърлянето на апартамента на името на свидетелката.

— Има ли възражения защитата? — попита съдията.

— Не, ваша чест — отговори Кучеренов. Аз не твърдя, че изходът от това дело е предрешен. Не, не твърдя това. Но не смятам за нужно да протакам делото. Защо?

— Съдът се оттегля за съвещание — обяви Сорокин.

Всъщност нямаше за какво да се съвещават. Показанията на свидетелката бяха убийствени за подсъдимия. На десети май фирма „Проджект“ беше прехвърлила на нейно име апартамент за седемдесет хиляди долара. На петнадесети май Калмиков беше докладвал на поръчителя, че е приключил работата. На двадесети май неизвестен мъж беше съобщил на телефон „02“, че е видял в прозореца на старата сграда на „Малие каменшчики“ висок слаб мъж със снайперска винтовка в ръце.

Седемдесетте хиляди долара за апартамента бяха хонорарът за убийството на Мамаев. И не можеше да се тълкуват по никакъв друг начин.

„Мамаев може да бъде доволен — помисли си съдията Сорокин. — Платили са за него достойна цена.“

Съдиите изпиха по чашка кафе и се върнаха в залата.

— Съдът реши да приложи към делото документите за покупката на апартамента, предоставени от обвинението — обяви Сорокин.

За всеки, който що-годе разбираше от съдопроизводство, това означаваше неизбежна тежка присъда.

Но главната изненада предстоеше: адвокатът Кучеренов обяви, че неговият клиент се признава за виновен.

IV

Процесът вървеше към края си. Вече можеше да се пише присъдата. С това реши да се заеме и съдията Сорокин, след като се върна в кабинета си и съблече тогата. Но не му лежеше на душата това дело. Не му лежеше и това си е.

— Дойде господин Перегудов — съобщи секретарката. — Казва, че сте искали да го видите.

— Поканете го — нареди съдията, радвайки се, че се намери повод да отложи тягостното занимание.

— Учуди ли ви молбата ми да наминете? — попита той, като покани с жест посетителя на креслото пред своето бюро и го заразглежда любопитно.

— Не много — последва спокоен отговор.

— От какво според вас е продиктувана?

— По-добре ще е, ако вие го кажете.

— Да, резонно — съгласи се съдията. — Защо се заинтересувахте от този процес?

— Калмиков беше мой пациент.

— И какво?

— За лекаря всеки пациент е като детето за майката. Колкото по-тежък случай е, толкова повече. Калмиков беше много труден болен. Бълнуваше страшно. Цели денонощия. Държеше ме за ръката и бълнуваше. Не можех да го оставя. Той щеше да умре. Кой знае защо бях сигурен в това.

— Вие ли го оперирахте?

— Не. Аз съм военен хирург, но отдавна не практикувам. Повече от година се опитвах да го върна към живота.

— Успяхте ли?

— Да. Той се върна към живота. Дори започна да се усмихва. Тази история го уби.

— Кои са младежите, които седят до вас? — продължи съдията, опитвайки се да разбере какво му се стори необичайно, дори странно в този доктор Перегудов и неговите млади приятели. — Пастухов,

Хохлов, Злотников, Мухин — изброи ги той, надзъртайки в листчето, донесено от началника на охраната.

— Мои приятели. Заедно воювахме в Чечня.

— Какви са те?

— Преди офицери десантници. Сега различно. Пастухов има малък дърводелски цех край Москва. Хохлов и Мухин са съсобственици на частна детективско-охранителна фирма. Злотников е актьор.

— Високият, русият, с червената кола — той ли е?

— Той.

— Спомних си — каза съдията. — Мяркал ми се е в някакви рекламни клипове. За прахове за пране или някакви дъвки. Нали не греша?

— Правилно, за „Стиморол“ — насмешливо потвърди доктор Перегудов. — Само че не му споменавайте. Много му досажда бремето на славата.

Нормален мъж. Набит, силен. Спокоен. Държи се спокойно, с достойнство. Съдията разбра: точно това беше странното — тяхната нормалност, обикновеност. Тези млади мъже бяха от обикновения живот, от самата му сърцевина, незасегнати от психозата на съвременната рок култура, нито от трескавия хазарт на бизнеса, от живота на ръба на катастрофата. Нито от високомерието на богатството. Нито от бедняшката горделивост. Чувство за собствено достойнство? А защо да е странно? Това също е нормално!

Съдията Сорокин осъзна, че не те, а той живее в странен свят. Обичайният за него свят навярно се струва странен, дори кошмарен за човека от обикновения живот. Това, което е нормално, рутинно за него, може би изглежда съвсем иначе отстрани. И затова той зададе въпроса, който изобщо не се канеше да задава:

— Какво мислите за всичко това?

Доктор Перегудов неодобрително поклати едрата си, оплешивяваща глава, която правеше челото му грамадно, монументално:

— Нищо хубаво.

— Казаха сте на следователя, че не вярвате във вината на Калмиков — напомни Сорокин. — Така е записано в протокола. И сега ли не вярвате?

— Не. Той не е убиец. И вие самият не го вярвате.

— Но той се призна за виновен.

Доктор Перегудов сви силните си рамене, опънали кафявото кожено яке.

— Не знам защо го направи.

— Какво според вас значи това?

— Изглежда, са го използвали като лост за натиск срещу Мамаев. А после са го предали. Ако не беше изплувал този апартамент, щяха ли да го оправдаят?

— Едва ли. Най-вероятно щяха да върнат делото за доразследване.

— Ето ви и отговора. Някой никак не е искал това.

Съдията Сорокин мрачно се усмихна. В това беше разликата между него и човека от обикновения живот. Доктор Перегудов можеше да измисля всякакви, дори най-невероятни предположения. Те можеше да са верни или не, това нямаше никакво практическо значение. А от оценката на съдията зависеше съдбата на конкретния човек. Съдиите винаги са реалисти. Такава им е професията.

— Защо делото на Калмиков интересува приятелите ви? — попита Сорокин. — Вас защо, разбирам. А тях?

— Той е наш.

— Какво значи ваш? Заедно ли сте воювали?

— Не. Нашата война беше друга. Но той въпреки това е наш. Не знам как да ви го обясня.

— Не се мъчете, разбрах ви. Добре ли го познавате?

— Струва ми се, да.

— Той разказвал ли ви е за себе си?

— Малко. Не можеш да го наречеш приказлив човек.

— Защо тогава смятате, че го познавате добре? Той говореше ли за себе си в бълнуването?

— Не знам за какво бълнуваше. Не говореше на руски. Записах го на диктофон и пуснах после записа на лингвисти. Той говореше на пушту и на хинди.

— Виж ти? Откъде знае тези езици?

— Той е изчезнал безследно в Афганистан през осемдесет и четвърта година. В болницата са го докарали от таджикско-афганистанската граница през деветдесет и трета година. Къде е бил

през тези девет години? Там е научил пушту и хинди. При това такъв диалект на хинди, който се говори само в Тибет.

— Не го ли питахте къде е бил през тези години?

— Питах го. Но той не каза. Заяви, че не иска да говори за това.

— Странна съдба — отбеляза Сорокин. — Знаехте ли, че има жена и син?

— Да. Той разказваше.

— Какво разказваше? Това не е празно любопитство. Аз не го разбирам. Той е съвсем затворен за мен. Това много ми пречи.

— Тъжна история — след кратка пауза отговори Перегудов. — След раняването няколко месеца беше в безсъзнание, после година изкара на легло. Едва преди половин година започнах да го пускам в Москва. Отначало го придружавах. После започна да ходи сам. Дежуреше край блока си в Соколники. Гледаше отдалеч. Сина си, жена си, нейния мъж. Видя, че той е грижлив, отнася се добре с момчето, обича жена си. На нея ѝ е спокойно с него. Той разбра, че няма право да разруши живота им. Това всъщност е всичко.

— Да, тъжна история — съгласи се съдията. — Искам да ви задам още един въпрос. Но може и да не ми отговаряте.

— Питайте.

— Вие ли наехте Кучеренов?

— Да. Но не съм ви казвал за това.

— А аз и не съм чул. Защо точно него?

— Защо? Дори не знам. Известен адвокат. Показват го по телевизията. Сбъркахме ли?

— Не сте нито първите, нито последните. Много хора вярват на рекламата. Не питам колко сте му платили. Мисля, много. Защото без хиляда долара той и езика си няма мръдне.

— Без пет хиляди. И това не сте чули.

— Разбира се. С какво се занимавате във вашия рехабилитационен център?

— Някого учим отново да ходи. Друг — да живее отново.

— Толкова ли е богат центърът, че да наема скъпи адвокати за пациентите си?

— Не. Съществуваме благодарение на доброволни дарения. А сега и с тях е зле. Това са наши лични пари. Мои и на приятелите ми.

— По-добре да бяхте купили с тях пет хубави инвалидни колички за вашите пациенти.

— Три — поправи го Перегудов. — Хубави само три.

— Три да са. Искате ли да ме попитате нещо?

— Искам.

— Питайте.

— Вие вече отговорихте. Ще го затворят.

— Да. Но аз не съм ви го казал. Присъдата ще бъде произнесена утре следобед. Доведете жена му. Сигурен съм, че ще се откаже от последната си дума. Но пред нея може и да каже нещо.

На другия ден малката съдебна зала беше препълнена от телевизионери. Кучеренов блестеше с красноречието си. Самопризнанието на обвиняемия го освободи от задължението да иска оправдателна присъда. Той не направи дори опит да подложи на съмнение доказателствата на обвинението. Невъзможно беше да ги опровергае, но можеше да поиска да върнат делото за доразследване, тъй като не беше установено нито лицето, дало поръчката на Калмиков, нито онези, които бяха платили стаята му в общинската квартира и апартамента за бившата му жена. На снайперската винтовка и на куфарчето не бяха открити отпечатыци на подсъдимия. Тежко доказателство на обвинението беше тетрадката с маршрутите на Мамаев и схемите на вероятните покушения. Но и тук защитата имаше силен аргумент. Защо му е на убиеца да съставя такива схеми и да ги държи у дома си? Фактът, че схемите са подробно зафиксирани, потвърждава показанията на подсъдимия, че е смятал да предаде тази тетрадка на поръчителя като отчет за извършената работа по одита на сигурността.

Нищо такова нямаше в речта на адвоката. За него главното беше друго.

— Днес на подсъдимата скамейка не е моят клиент, а цялата държавна система на Русия, която обрича своите войници и офицери, мъжествените защитници на родината, на просяшко съществуване и това ги хвърля в прегръдките на организираната престъпност. Те са принудени да убиват, за да осигурят сносни условия за живот на своите семейства. Бездарните, престъпни войни, които водеше

Съветският съюз и които продължава да води псевдодемократична Русия, насищат обществото с ядрен потенциал от злоба, омраза, презрение към човешката личност и човешкия живот!...

Онова, което говореше адвокатът, беше правилно, но това, защо и как го казваше, предизвикваше у съдията Сорокин само черна злоба. Пукаше му на Кучеренов за съдбата на нещастните защитници на родината, пукаше му за неговия клиент, не му пукаше за нищо, освен за парите и за репутацията му на смел борец с несправедливостта репутация, която ще му донесе нови пари. Правилните думи бяха произнесени от мошеник и поради това се превръщаха в някаква обидна, изтънчена лъжа.

Съдията с мъка се сдържаше да не прекъсне адвоката и да поиска да говори по делото. Но той знаеше, че Кучеренов точно това очаква и тогава на подсъдимата скамейка заедно с руската държавна система ще се озове и руското правосъдие.

Калмиков не слушаше речта на адвоката. Гледаше в ъгъла на залата, където редом с доктор Перегудов и неговите приятели седеше жена му. Той дори не разбра веднага, че му дават последната дума. Съдията повтори. Калмиков стана и вкопчи ръце в решетката.

— Не съм виновен, Галя — произнесе той в мъртвата тишина на залата. — Кажи на Игнат: не съм виновен. Кажи му!

— Ще му кажа, Костя — отвърна тя. — Не си виновен, знам. Ние те обичаме. Ще те чакаме!?

Когато вече беше станал от креслото, оглеждайки строго изправилите се и замрели в очакване хора в залата, вече извисил се над тях не поради ръста си и височината на катедрата, а поради своето положение на решаващ съдби, вече произнасяйки думите „В името на Руската федерация“, съдията Сорокин изведнъж си помисли, че всичко трябва да се започне отначало, да върне делото за доразследване. Но той разбираше, че това нищо няма да промени. Сега или след половин година Калмиков ще бъде осъден. И може би дори по-сурово.

Той обяви присъдата: шест години лишаване от свобода в колония със строг режим.

Това беше минимумът. Като се върна в своя кабинет след приключването на процеса, той съблече тогата.

Както палачът сваля червената мантия и качулката.

V

Присъдата не беше обжалвана и влезе в сила.

По телевизията показаха репортаж от процеса. Съдията Сорокин не го гледа, но жена му го видя. Тя каза, че адвокатът Кучеренов е изглеждал много готин, а съдията и прокурорът — мрачни гадове.

Така оцениха репортажа народните маси. Началството оцени нещата по друг начин. След известно време председателят на Таганския районен съд получи повишение — стана член на Върховния съд. Мястото му зае съдията Сорокин. Прокурорът получи нов чин — старши съветник от правосъдието.

Обаче следователят, който водеше делото на Калмиков, така и не стана майор. Не стана дори капитан — юрист първи клас. Две недели след приключването на процеса срещу Калмиков той беше убит с няколко изстрела от упор в новата си кола БМВ през нощта на 46-ия километър от Рязанското шосе. Не откриха извършителите. Не изясниха и защо се е озовал следователят през нощта на Рязанското шосе.

Съдията Сорокин нямаше никакво основание да свързва това престъпление с процеса срещу Калмиков, но някакво чувство му подсказваше, че тази връзка съществува.

Осъденият Калмиков беше изпратен да излежава присъдата си на Колския полуостров, в една колония в Мурманска област. През септември 2000 година той беше освободен от затвора по закона за амнистията, приет от Държавната дума във връзка с 55-годишнината от Деня на победата на съветския народ над фашистка Германия. Според този закон амнистията обхващаше лицата, притежаващи държавни награди на СССР и Руската федерация.

Осъденият Калмиков подлежеше на амнистия, защото — както беше установено при изучаването на архивите на Комитета за държавна сигурност на СССР и потвърдено от Главното управление на архивите при МС на Русия — през 1989 година за героизъм, проявен при изпълнението на специална правителствена задача, с указ на Президиума на Върховния съвет на СССР, неподлежащ на публикуване

в печата, Константин Игнatieвич Калмиков е бил удостоен със звание Герой на Съветския съюз (посмъртно).

ВТОРА ГЛАВА

СИЛНИТЕ НА ДЕНЯ

I

Когато на човек всичко му е наред, дори президентът му харесва.

Владимир Петрович Мамаев, генерален директор на компанията „Интертръст“ и собственик на банка „Евро Аз“, харесваше президента Елцин. Дори в последния период от неговото управление, когато той не се харесваше на никого. Смееше се от сърце, гледайки по телевизията как пияният като кирка президент дирижираше оркестъра в Берлин. Кефеше се, като гледаше как Елцин обхожда с тежък поглед хората около кръглата маса в Екатерининската зала на Кремъл и ръмжи: „Не седим както трябва.“

Жена му се възмущаваше:

— Той позори Русия!

— Глупачка — добродушно ѝ отвърщаше Мамаев. — Той развлича Русия. Помага ни да се почувстваме умни. Дори на теб.

Жена му се обиждаше и отиваше да гледа телевизия в кухнята.

Харесваше му и президентът Путин.

Жена му го плюеше:

— Кого избраха, а! Врабче, а не президент! Скок-скок! Ами шлиферът му? Само му виж шлифера! Като на колхозник! Агроном, а не президент!

— Добре де, агроном — съгласяваше се Мамаев. — Какво не ти харесват агрономите?

Времето си вървеше, президентът Путин се ошлайфаше, походката му стана по-уверена, речта — по-твърда. Жена му продължаваше да го гледа скептично, но в погледа ѝ вече имаше повече одобрение, отколкото неодобрение. А Мамаев все по-често се улавяше, че президентът го дразни. Не с това, което говори. Не с това, което прави. Не как изглежда. Дразнеше го безпричинно.

И една вечер в началото на септември Мамаев разбра каква е работата. Причина имаше, но тя не беше в президента Путин. Беше в самия него. Незабелязано се бе появило и все повече се усилваше някакво чувство за вътрешен дискомфорт, пренапрегнатост. Нещо го тревожеше. Нещо в живота му не беше както трябва.

Затова не му харесваше и президентът Путин.

Мамаев остави жена си да се оправя с президента и излезе на балкона да изпуши една цигара на чист въздух.

II

На младини, още в Брежнево време, Владимир Петрович Мамаев излежа пет години по член 153 от НК на РСФСР за частна предприемаческа дейност, довела до „обогатяване в особено големи размери“, и оттогава оценяваше всичко според затворническите и лагерните мерки — хората, политиката, живота изобщо. Имаше тартори, командващи затворите. Имаше приближени до тарторите тарикати. Имаше копеленца-лакеи и изпедерастени боклуци, чието място беше до кофата с лайната. Имаше и безмозъчни отрицатели. И накрая — бачкатори, които безропотно опъваха каиша в работилниците.

Така беше в затвора. Така беше и на свобода. Най-важният тартор седеше в Кремъл, първо генерален секретар, после президент. По-долните баровци, членовете на Политбюро, секретарите на ЦК и областните комитети, сега се наричаха губернатори. Тарикатите им лакействаха в правителството, в армията, в МВР, в съдилищата и прокуратурата. Дисидентстващите отрицатели първо се пропиваха по кухните, подписваха протестни писма, посочвайки фамилиите и адресите си, за да не създават излишна работа на КГБ, и гордо, с чувство за изпълнен дълг гниеа по лагерите. После излязоха по площадите, за кратко се помотаха около властта, но се оказаха некадърни за каквато и да е работа и затова бързо се върнаха по кухните си. Но вече пиеха не хубава водка, а осетински ментета. А бачкаторите продължаваха да опъват каиша както и преди. И във всички времена само от теб зависи дали ще си пробиеш път към хляба и ножа, или ще си останеш при бачкаторите.

Самият Мамаев не стоя дълго при бачкаторите. Пратиха го да излежава присъдата си в Тулска област. Исправително-трудова колония, където попадна, се ползваше с лоша слава. Началник ѝ беше майор Копитов, звяр и гадина. Който попаднеше при него, можеше да забрави за условно предсрочно освобождаване. При Копитото нямаше условно — предсрочно. Той намираше повод да набута в карцера и най-безропотния затворник. Никой не знаеше защо майор Копитов

мрази така затворниците. Но това беше една от малкото колонии, където бандитските босове нямаха власт.

Както и във всички ИТК^[1], и тук имаше промишлена зона — дърводелски цех. В него пандизчиите струговаха топчета за счетоводителски сметала, лакираха ги и ги нанизваха на метални пръчици. Всички счетоводства отдавна бяха минали на калкулатори, сметалата се трупаха в складовете, но планът трябваше да се изпълнява, затова го изпълняваха и го преизпълняваха със 102,4%. След като се огледа, Мамаев си издейства прием при началника на лагера и предложи да правят от дървените топченца не сметала, а масажирани калъфи за седалките на колите, които тъкмо излизаха на мода. Той намекна, че навън са му останали солидни връзки в търговията и няма да има проблем с продажбите. Той не почна да обяснява какво значи това. Копитов веднага разбра всичко.

Работата потръгна. Назначиха Мамаев за началник на производството, настаниха го в отделна стая, щом помолеше, веднага му уреждаха среща със Зинаида, счетоводителката на фабриката, където беше директор, преди да изгори. Момичето беше здраво, некрасиво, весело. Но се оказа единственият човек, който не предаде Мамаев, когато започна следствието и всички, които смяташе за приятели, взеха да го клепат за било и не било. По-късно той се ожени за нея, макар че родителите му изпаднаха в ужас от неговия избор. Зинаида беше надежден човек. Чрез нея Мамаев ръководеше пласирането на продукцията. Цялата печалба влизаше в джоба на майор Копитов. Парите бяха доста. Това бе цената за условно предсрочното освобождаване на Мамаев. То беше възможно едва след ефективното излежаване на не по-малко от половината присъда.

Минаха две и половина години, нищо не се променяше. Майорът се кълнеше, че е направил всичко, каквото трябва, и псуваше съдиите. Мамаев заподозря нещо лошо. По негова заповед Зинаида стигна до нужните хора и на поредното свиждане му донесе копие от характеристиката, която бе дал за него майор Копитов по искане на съда. Характеристиката беше такава, че според нея би следвало не да пуснат предсрочно затворника, а да му дадат още една присъда. Майор Копитов се оказа не само алчна гадина, но и глупава гадина. Той много се учуди, когато след два месеца го арестуваха. Времето беше

Андроповско, люто, осъдиха го на максимума: осем години с конфискуване на цялото имущество.

Но и на Мамаев не простиха. На процеса срещу Копитов той беше свидетел, но всички разбираха истинската му роля. Не можеше и дума да става за условно предсрочно освобождаване. Но Мамаев нито веднъж не съжали за това, което беше направил.

Остатъка от присъдата си той изкара в Хакасия, на сечище. Затворническата „поща“ донесе в лагера новината, че той е опандизил омразния на всички майор Копитото. Признатите бандити, които командваха абаканските лагери, му изразиха уважението си. Той можеше да не работи, но излизаше на сечището като обикновен бачкатор. Работата беше единственият начин да не деградира. Но Мамаев поддържаше връзката си с босовете, тъй като вече знаеше с какво ще се заеме, когато излезе на свобода. Хиляди лагери и затвори с безплатна, безправна и безотказна работна сила — това беше Клондайк, незаета от никого ниша. Самата съдба уреди така, че да я заеме Мамаев.

И той зае тази ниша.

Сега Мамаев вече беше в щастливата мъжка възраст, когато отдавна са забравени юношеските комплекси от осъзнаването на собствената безличност и второкачественост сред хулиганите от двора в Тишинка и в училище, където се перчеха децата на директори на магазини и чиновници от външното министерство от Смоленския площад, от унизителната бедност на неговите родители, интелигентни-шестдесетници^[2]. Майка му преподаваше литература в педагогически институт, баща му беше редактор в Профиздат. Още по-унизително беше тяхното високомерно презрение към вещоманията. Баща му понякога публикуваше в списание „Съветски профсъюзи“ статии, критикуващи западното потребителско общество, майка му ги смяташе за свършени по форма и дълбоки по съдържание.

Вещомания. Потребителско общество. Боже господи! За какво пропиляваха хората мозъците и живота си! Смачкано, заблудено, нещастно поколение. Първият голям удар за тях стана решението на сина им да следва не във филологическия факултет на МГУ, а в икономическия институт „Плеханов“. Второто потресение стана

присъдата му. Но главното, от което те така и не можаха да се съвземат, беше неочакваното, както им се струваше, богатство, стоварило се върху него — луксозните коли, офисът на компанията му в старинна, основно ремонтирана сграда на Варварка, неговата банка в Новия Арбат и особено апартаментите, които той сменяше с ужасяваща ги безгрижност. След като бяха изживели половината си живот в Тишинската комуналка и едва към четиридесетте си години бяха получили двустайна панелка в Кузминки, те така и не можаха да осъзнаят, че жилищата са предмет на покупко-продажба като всички останали вещи. Жилищата, за които се чакаше десетилетия и получаването им делеше живота на „преди“ и „след“!

Те така и не разбраха какво е станало със страната, с техния син, с тях самите. Живееха като мишки. Парите, които Мамаев им набутваше едва ли не насила, майка му внасяше в спестовна книжка за черни дни, изхранваха се с жалките си пенсии, доизносваха старите си дрехи. Те и телевизия гледаха със страх, много съчувстваха на народа, а вечерите на бардовете с китари бяха празник за тях. Те дълго бяха укор за Мамаев, докато не разбра, че не бива да им пречи да си живеят както са свикнали.

Умряха също толкова нелепо, колкото и живяха: отровиха се с рибни консерви. Майка му ги беше купила, изкушена от намалението. Острата, късаща сърцето жал, която изпита Мамаев на погребението им, се смесваше с люта, вледеняваща злоба. Той се закле: „При мен номерът им няма да мине. Няма да им позволя!“ Кой бяха тези „те“, той не знаеше. На тях. На всички. На тарторите.

На някого парите дават илюзия за власт над хората, на друг гъделичкат самолюбие. Мамаев разширяваше бизнеса си, както мъдрият владетел разширява границите на владенията си, изтласквайки все по-далеч от столицата границите, откъдето може да дойде заплахата за него. А свободата, според категоричното и изстрадано убеждение на Мамаев, се определя от количеството хора, които можеш безнаказано да пратиш на...

Набит, оплешивяващ, с грубо червендалесто лице, измръзнало на сечището край Абакан, със силни, обрасли с посивели косми ръце, в разкопчана дънкова риза, откриваща широката му космата гръд, той

стоеше на балкона на жилището си на дванадесетия етаж в елитния блок на „Болшие каменщики“, пушеше, зяпаше вечерната Москва и се опитваше да разбере откъде му е това усещане за пренапрегнатост, за тревога.

От дванадесетия етаж се откриваше панорама към Зацепа, към покривите на старите сгради, уличните лампи на „Котелническа“ и „Космодамианска крайбрежна“. По черната вода на Москва река се плъзгаха огънчетата на шлеповете. Септември се задържа ясен и топъл. Москва лениво плуваше от лятото към зимата — като пресичащ екватора огромен пътнически кораб, обсипан със светлини, музика и празнично облечени хора по палубите.

Беше спокойна, тиха и много мирна вечер. А отвътре го дълбаеше. Това беше сигнал за заплаха, който изпращаше на Мамаев някакъв вътрешен локатор, скрит във фибрите на душата му. Точно така го дълбаеше преди две и половина години, когато само по чудо избягна краха. При този спомен дори сега прескочи сърцето му, като на шофьор, който си спомня смъртно опасен момент на пътя, когато е бил на косъм от катастрофата.

Тогава, през 98-а, предпазливостта изневери на Мамаев. Той разбираше, че ДКО, държавните краткосрочни облигации, са менте — пирамида, по-фалшива и от МММ. И все пак се върза. До четиристотин процента годишна лихва — как да не се вържеш!

Изтрезня преди другите, но все пак късно. Половината от активите на банка „Евро Аз“ потъна в тези проклети ДКО. Имаше само една възможност да избегне банкрута: да прехвърли за обслужване в банката си бюджетното финансиране на ГУ на затворите и лагерите. Натам вървеше, никой нямаше възражения. И изведнъж зацикли. Против — и то много остро — се изказа министърът на правосъдието. Самият министър беше пешка. Но зад него стоеше Народна банка, чудовище в руската финансова система. И президентът на банката Буров не беше от хората, които ще изтърват такова лакомо парче.

Буров принадлежеше към ненавизданата от Мамаев порода хора, на които всичко им идва от само себе си. Неговият дядо, потомствен дипломат, при съветската власт станал най-близкият сътрудник на Чичерин, баща му бил търговски представител на СССР в САЩ, след войната го затворили, при Хрушчов го реабилитирали. Обширните връзки на семейството осигурили на Буров бърза кариера в

Министерството на външноикономическите връзки, той беше свой човек в съветския партийно-стопански елит, свой стана и сред дошлите на власт демократи. Както всички безпородни парвенюта от низините, те се ласкаеха от дворянския му произход и светски блясък, а високомерно-снизходителното му равнодушие към околните неволно принуждаваше да му се подмилкват дори хора, които изобщо нямаха нужда от това.

В деловите среди прякорът на Буров беше Флибустиера, а репутацията му — на финансов бандит.

Мамаев направи опит да се споразумее с Буров. Той отиде в офиса на Народна банка и предложи компенсация. Буров погледна числото със знак \$, което Мамаев беше написал в бележника си, и се подсмихна като на тънка шега. Поинтересува се с високия си тенор:

— А защо, уважаеми господине, не се опитате да спечелите поръчката в честна борба?

Седеше, облегал се на креслото зад антикварното писалище, дълъг като телеграфен стълб, тънките му пиратски мустачки стърчаха като стрели, гледаше го с веселите си, нахално опулени очи. И тенорчето му дори беше нахално, козешко. Без да дочака отговор, съчувствено закима:

— Разбирам, непривично ви е. Някак не е по нашенски това, не е по руски. Предлагам друг вариант. Вие ще получите бюджетните пари на ГУИН, а аз получавам двадесет и шест процента от акциите на вашата компания „Интертръст“. От нея намирисва на затворническа кофа за лайна, но бизнесът е солиден, обречен на стабилност.

— Колко?! — не повярва Мамаев. — Двадесет и шест процента?! Добре ли чух?

— А вие на какво всъщност разчитахте? — поинтересува се Буров. — Че аз не умея да смятам? Умея, драги ми господине. На това, че се занимавам с благотворителност? Не се занимавам, а и вие не сте самотна майка. Да, двадесет и шест процента. Блокиращият пакет.

— Бих искал да знам какво тогава наричате пладнешки грабеж.

— Не ви устройва — заключи Буров. — Скъпо, а? Тогава имате само един изход: поръчайте ме. Килърът ще ви излезе доста по-евтино.

— Благодаря за съвета — успя да произнесе Мамаев. — Ще си помисля.

— Помислете си, драги ми господине, помислете. Само имайте предвид, че утре ще бъде по-скъпо. А сега моля да ме извините, чака ме работа. Всичко хубаво.

Мамаев излезе от Народна банка, без да вдига очи. Тресеше го от унижение, гърчеше се от омраза. И дори не толкова заради бандитските условия на сделката, които му постави Буров, колкото заради нещо съвсем друго, много по-важно. Буров разговаряше с него като с боклук. Като тартор с боклук! Мамаев се чувстваше почти изнасилен, изхвърлен до лайняната кофа.

Положението беше отчаяно. Да даде на Буров блокиращия пакет от акциите на „Интертръст“ значеше да изгуби контрола над своята компания. Той не допускаше дори мисълта за това. Наистина остава само да наеме килър. Той би го направил без колебания. Ти си тартор? Тогава и разговорът с теб ще бъде бандитски. Но какво ще му даде това? С Буров или без него, обслужваща финансова институция на ГУИН ще стане Народна банка. Вариантът беше само един: Буров сам трябва да се откаже от обслужването на сметките на ГУИН. Как да постигне това? Задачата нямаше решение.

Но Мамаев намери изход. Той накара Буров да изпие горчивата чаша. Намери решение, с което можеше да се гордее. И той се гордееше. Вътрешно. Защото не можеше да разкаже на никого. Дори на Зинаида. Дори на своя шофьор и телохранител Николай, на когото се доверяваше повече, отколкото на всеки от служителите си.

Всичко мина донемайкъде добре. „Евро Аз“ получи правото да обслужва сметките на ГУИН. Народна банка оттегли заявката си във връзка с финансови трудности, предизвикани от отказа на правителството на Кириенко да изплаща ДКО. За всеки, който що-годе разбираше от финанси, обяснението изглеждаше безумно. Кой се отказва от бюджетни пари — и то в кризисна ситуация? На предпазливите въпроси на партньорите си как е успял да реши проблема, Мамаев отговаряше:

— Кое е главното в бизнеса? Умението да намериш компромис.

Ако партньорът продължаваше да настоява за по-конкретен отговор, Мамаев се навеждаше към него и доверително питаше:

— Умеете ли да пазите търговска тайна?

— Като швейцарска банка — уверяваше го събеседникът, наострил уши.

Мамаев правеше строга физиономия и отсичаше:

— Аз също.

И гръмко, с кеф се смееше, потвърждавайки репутацията си на прям и безхитростен човек, с когото е по-добре да не се сблъскаш, ако ти е мил животът.

Така тази история си остана загадка за всички. През банката на Мамаев потече финансирането на затворите и лагерите, изградената от него система доби завършеност и заработи като огромен съвременен завод. „Евро Аз“ не просто устоя на тайфуна на августовската финансова криза, но и влезе в първата десетка на руските търговски банки, а компанията „Интертръст“ се превърна в многопрофилен холдинг с интереси в търговията с дървесина, хартиената промишленост, златодобива, промъкваше се и към нефта. А за този, който държи кранчето на нефтената тръба, не са страшни никакви финансови катаклизми и никакви, дори супермогъщи врагове.

Дори такива като Буров.

Пука му на Мамаев от него.

Да, не му пука!

Наред бяха делата му. В пълен ред. И все пак нещо го дращеше отвътре. Дълбаеше го.

Неочаквано Мамаев настръхна. Не разбра веднага какво го е накарало да застане нащрек. Един от прозорците на шестия етаж в отсрещната стара сграда светеше. Светеха много прозорци. Но този не можеше да свети. Това беше прозорецът, откъдето наемният убиец трябваше да стреля в него. Никой не би могъл да живее в неговата стая. Килърът бе осъден на шест години. Минали бяха само две и половина. Имаше да лежи още три и половина.

Мамаев знаеше това съвсем точно. Преди няколко дни, измъчван от тревожни предчувствия, той се обади по телефона на познат чиновник от Министерството на правосъдието и го помоли да изясни къде излежава присъдата си затворникът Калмиков. Оня направи справка и съобщи: в Мурманска област, изправително-трудова колония № 6. Няма забележки, администрацията на лагера го характеризира положително, не е уличен във връзка с криминални елементи. Присъдата изтича през май 2004 година.

И все пак прозорецът светеше.

Мамаев хвърли цигарата, угаси лампите в кабинета си и бързо отиде в хола, където Зинаида гледаше телевизия.

— Имаме ли бинокъл?

— Какъв бинокъл?

— Бинокъл! Обикновен бинокъл!

— Нямаме никакъв бинокъл. За какво ни е?

— Що за къща, мамка му! — освирепя Мамаев. — Даже бинокъл няма!

— Имаме театрален — сети се Зинаида.

— Давай го! Бързо, бързо!

— Какво ти става? — учуди се тя, но донесе бинокъла.

Мамаев се върна на балкона. Бинокълът беше слабичък, но по-добре, отколкото нищо.

Прозорецът светеше. Беше покрит с нещо като дантелено перде. В стаята не се забелязваше никакво движение. После на пердето се появи сянка. Човекът беше висок. Той сложи на перваза някакво куфарче и се наведе над него. Извади от там нещо късо и широко. После нещо тясно. Съедини ги и се получи нещо дълго. Още движения и дългото нарасна отгоре с още някакъв детайл.

Мамаев застина. Той разбра що за куфарче е това и какво има в ръцете на човека.

„Винторез“ — ето какво. Безшумната снайперска винтовка ВСС с оптически прицел ПСО-1 или с нощен прицел НСПУМ-3.

Светлината угасна.

Мамаев захвърли ненужния бинокъл.

Какво значи това? Какво, по дяволите, значи това?

Промъкна се в кабинета и набра номера на Николай. Той живееше в същия блок, на същата стълбищна площадка в едностаен апартамент, който Мамаев му беше купил, когато си хареса жилище на „Болшие каменшчики“.

— Ела — заповяда той.

— Има мач, Петрович. След половин час става ли?

— Веднага!

— Ясно. Идвам.

В кабинета надникна жена му.

— Защо седиш на тъмно? Ще запаля...

— Недей! — закреця Мамаев. — Махай се! Пречиш ми!

— Ама какво ти става днес, Мамаев? По-малко трябва да се пие.

Че то все презентации, коктейли!

— Моля те, излез — помоли я той и Зинаида разбра, че е по-добре да се махне.

Дойде Николай. Мамаев го заведе на ложата.

— Помниш ли оня прозорец?

— Е?

— Кой беше?

— Шестият етаж. Третият от ъгъла. Третият отдясно. А какъв е проблемът?

— Току-що светеше.

— Стига бе.

— Светеше! И някой стоеше до прозореца!

— С винторез? — подсмихна се Николай.

— Да, с винторез! Нещо повече. Сега ни гледа през нощен прицел!

— Петрович, наред ли си? — разтревожи се Николай.

— Иди да провериш.

Николай се бавеше.

— Чу ли какво казах? Иди да провериш! — повиши тон Мамаев.

След час Николай се върна.

— Няма никой. Не са виждали наемателя, откакто го прибрали. Никой не е идвал при него, не са го търсили по телефона, никакви писма не са носили за него. Петрович, сигурен ли си, че с теб всичко е наред?

— Наемателите същите ли са?

— Ами да. Две бабички и каналджия. Бабичките седят пред телевизора, каналджията се е накъркал с някакъв авер.

— Ключът от стаята?

— Имаме някъде.

— Намери го. Утре ще отидем заедно.

— Защо?

— Искам да видя. Сам!

Сутринта отидоха в квартирата. Николай се правеше на дилър от фирма за недвижими имоти, Мамаев — на клиент, който смята да купи общинското жилище и да изсели срещу компенсация наемателите. Бабичките се паникьосаха и не се сетиха да попитат откъде дилърът има ключ от стаята на отдавна отсъстващ наемател.

Огледът на стаята успокои Мамаев: на пода, по первазите, по всички вещи, разпилени и неприбрани след обиска, имаше дебел слой прах. Но за всеки случай се обади на познатия чиновник в Министерството на правосъдието и го помоли да провери дали затворникът Калмиков още излежава присъдата си. Той потвърди: излежава я.

„Сторило ми се е“ — реши Мамаев и се опита да изхвърли тая история от главата си. Когато вечер излизаше на ложата, за да попуши, първо отправяше поглед към прозореца на шестия етаж в старата сграда насреща — третият отдясно — и се вглеждаше. Но той беше мъртъв, черен. После спря да се заглежда, само плъзваше разсеяно поглед. И веднъж сякаш го блъсна в очите: прозорецът светеше.

Светеше. Същият прозорец. Затаил дъх, Мамаев очакваше да се появи сянката върху тюлените завеси.

Мина половин час. Сянката не се появи.

Светлината угасна.

След един ден се обади чиновникът от Министерството на правосъдието.

— Владимир Петрович, интересувахте се от един затворник. Калмиков. Още ли ви интересува?

— Калмиков? Какъв Калмиков? — попита Мамаев, правейки се, че си припомня. — А, да. Помолиха ме да питам за него.

— Има нова информация. Пускат го заради амнистията. Оказа се, че имал някакви награди.

— Какво общо имат наградите? — не разбра Мамаев. — Той е осъден за подготовка на убийство. Или това вече не се смята за престъпление?

— Въпросът е към депутатите — отговори чиновникът. — Проспали са го. Сега са внесли поправка и ще я приемат. Но законът няма обратна сила. Така че на петнадесети той ще излезе.

— Петнадесети какво?

— Септември. Петнадесети септември. След седмица.

— Благодаря, че се обадихте. Дреболия, но все пак. Оценявам го.

— Владимир Петрович, винаги сме на вашите услуги.

Съобщението порази Мамаев със своята неочакваност. Той знаеше, че рано или късно ще се наложи да решава този проблем. Но за трите и половина години, които оставаше да излежи килърът, въпросът би могъл да се разреши и от само себе си. Сбиване, за което да получи нова присъда. Нещастен случай. Всичко се случва в затвора. Но не се разреши. Какво пък, ще се наложи да го решава сега.

Мамаев отмени уговорените срещи и заповяда да докарат колата му. Охранителят, който дежуреше на входа на „Интертръст“, услужливо отвори пред него вратата на черния мерцедес.

— Къде? — попита Николай.

— Няма значение. В Измайлово.

— В хотела?

— В парка. Трябва да поговорим.

Николай погледна мрачното лице на шефа си и не започна да разпитва. Мамаев също мълчеше.

Николай беше единственият човек, на когото би могъл да се довери в тази ситуация. Мнозина в компанията се чудеха на странните отношения, които свързваха шефа с този слабичък като момче четиридесетгодишен мъж с нездрав тен и лош поглед. В него имаше вълча жестокост, заплаха. Дори когато се шегуваше със секретарките, очите му си оставаха лоши, вълчи.

Мамаев се запозна с него в лагера в Хакасия. Николай излежаваше там петгодишна присъда за злостно хулиганство — за сбиване с нож. Това беше третата му присъда. Първата, още на младини, беше получил за въоръжено нападение. Втората — десет години със строг режим — за убийство. В Николай имаше някаква вродена, патологична неприспособимост към живота на свобода. Така вълкът е неспособен да живее в кучешка глутница. Сигурно щеше да си загине в лагерите, ако Мамаев не беше усетил в него човек, който би могъл да му е много полезен в бъдеще.

След като излезе на свобода, Мамаев намаза ръчичките на когото трябва, и намалиха присъдата на Николай. Оттогава той не се отделяше от Мамаев. Техните отношения не биха могли да се нарекат

дружба. Николай беше като куче-пазач, предан на стопанина, но без да допуска фамилиарност в отношенията. Мамаев му извади разрешително за носене на оръжие и му купи австрийски „Глок“, полицейски модел с полимерна рама. Детекторите по летищата и банките реагираха на глока като на връзка ключове. И Николай не се разделяше с пистолета.

Той беше не само шофьор и телохранител на Мамаев. Николай изпълняваше много по-важна роля, която Мамаев не би могъл да възложи на никого. Ролята на свързка. Николай и на свобода си оставаше човек от затвора. Той осъществяваше връзката на Мамаев с бандитските босове. Всички те го познаваха и му се доверяваха. Мамаев не можеше да показва връзката си с тях, но контактите трябваше да се поддържат. Признатите бандити имаха проблеми, които Мамаев можеше да реши чрез корумпирани чиновници в правозащитните органи. Възникваха проблеми и за Мамаев, когато някой от интересуващите го хора се озовеше зад решетката и трябваше да му осигури нормални условия за живот в затвора или в лагера. Имаше и по-сериозни случаи. Както сега.

Мерцедесът проплува по главната алея на Измайловския парк и зави в някаква глуха отбивка, засипана с жълти и червени листа. Николай угаси двигателя. Мамаев отвори вратата на мерцедеса, но не слезе от колата.

— Калмиков излиза на петнадесети септември — каза той. — Заради амнистията. Не бива да се връща в Москва. Ясно ли ти е какво е нужно да се направи?

— Нужно? — усъмни се Николай.

— Да, нужно.

— Не се ли изхвърляш? От какъв зор ще ти отмъщава? Килърите не работят без поръчка.

— Предплатили са му поръчката. Седемдесет бона за апартамента на жена му.

— Нима... Аз мислех, че това са твои пари.

— Защо?

— За да го опандизиш. Гарантирано. Така и стана.

— Не — каза Мамаев. — Не. Това не бяха мои пари.

— Виж ти — проточи Николай. — А знаеш ли чии?

— Досещам се.

— Това променя нещата. Ще го уредим.

Същата вечер Николай се срещна с някой от московските бандитски босове, той се свърза с Мурманск и събщи данните за Калмиков на тамошния тартор Гърка. Той пое поръчката.

— Гърка е конкретен мъж — докладва Николай на Мамаев. — При него няма засечки.

Вечерта на четиринадесети септември Гърка предаде, че е изпратил четири от най-добрите си момчета, те ще свършат работата. На петнадесети септември не дойде потвърждение. След още един ден Гърка събщи, че и четиримата му човека са трупове, а къде се е дянал клиентът, не е ясно. Сега проучват ситуацията. Като се ориентират, веднага ще се обадят.

Мамаев разбра, че не може да чака какво и кога ще му съобщят мурманските бандити. Налагаше се да действа сам. И то много бързо. Той нареди да намерят и да извикат при него началника на службата за сигурност на „Интертръст“, бившия подполковник от милицията Тюрин.

Тюрин изпълняваше същата роля като Николай: беше офицер за връзка, поддържаше контактите с МВР. Служил бе в московската милиция двадесет и пет години, знаеше всички и всичко за тях. Някога беше един от най-добрите оперативници в Московското градско управление на МВР, после му стана скучно, започна да пие, да нахалства пред началството и още ненавършил петдесет години, се озова в пенсия.

Мамаев се сблъска с Тюрин в последния ден от неговата милиционерска кариера. Един от деловите партньори на Мамаев беше подследствен, заплашваше го десетгодишна присъда. С усилията на Мамаев замотаха разследването. Той пристигна на „Петровка“, за да събщи на един от заместник-началниците на Градското управление, закрил делото, номера на сметката в австрийската банка, където беше преведен хонорарът му. Секретарката го помоли да изчака: генералът бил зает. Не се наложи да чака дълго. От кабинета първо се чуваше ясно разговор на висок тон, после вратата се отвори, излезе едър мъж в граждански костюм с мътни, сякаш недоспали очи и сънлива физиономия и мълчаливо, без да поглежда никого, тръгна към изхода.

— Подполковник Тюрин, заповядвам ви да се върнете! — кресна изтичалият след него от кабинета си генерал.

— Абе я вървете всички на...! — изръмжа в отговор подполковник Тюрин и излезе, като тресна вратата.

— Съвсем се е разпасал, ще се наложи да го уволня — съкрушено се оплака генералът на Мамаев. — Отиват си професионалистите, отиват си. А как да ги задържиш? Във всяка охранителна фирма ще получават десет пъти повече!

— А той професионалист ли е? — поинтересува се Мамаев.

— От най-добрите — потвърди генералът. — С кого да работиш? С кого, питам ви, с кого?

И в гласа му имаше такава мъка, че Мамаев изпита искрено съчувствие към него, забравяйки за момент, че събеседникът му току-що получи подкуп от сто хиляди долара и единственото, което наистина го вълнува, е доколко добре пазят тайната на влоговете в австрийските банки.

Тюрин прие предложението на Мамаев да оглави службата за сигурност на „Интертръст“ без никакъв ентусиазъм, почти с досада, но бързо оцени прелестите на пълната самостоятелност и заплатата от пет хиляди долара месечно. След живота от аванс до заплата той усети влечение към костюмите от „Армани“, френските парфюми и колекционния коняк, към интересните жени, предимно актриси от „Таганка“. Ухажваше ги красиво, изпращаше им цветя, чакаше ги след спектаклите с тъмновишневото си „Волво-940“, купено му от „Интертръст“, водеше ги на вечеря в най-модните московски ресторанти. Но зад външността на застаряващ плейбой с високомерно и сякаш постоянно сънливо лице той си оставаше все същото печено ченге. И точно на него Мамаев заповяда спешно да лети до Мурманск.

— Искам да знам какво е станало на петнадесети септември в района на ИТК-6 — напътстваше той Тюрин. — Всичко, което са изровили ченгетата. До последната дреболия. Знаеш към кого да се обърнеш. Не жали мангизите. Ще се обадя да те посрещнат. И после веднага обратно.

Със следващия полет за Мурманск замина и Николай. Не биваше да ги изпраща заедно. Те просто не се понасяха. Николай ненавиждаше Тюрин, както всеки престъпник мрази ченгетата. Тюрин се отнасяше към Николай с нескрита гнусливост, както всяко ченге се отнася към

рецидивиста. Само веднъж, проявявайки по задължение загриженост за сигурността на Мамаев, Тюрин заведе Николай в стрелбището на милиционерската школа и му даде урок по стрелба. На въпроса на Мамаев доколко Николай владее оръжието, Тюрин само презрително се подсмихна:

— Не му е нужен „Глок“. Трябва му кама.

В Мурманск Николай трябваше да проведе разследване по своите канали.

Сведенията, които донесоха Тюрин и Николай, много разтревожиха Мамаев. Всички фибри на душата му завибрираха от високо напрежение на приетия сигнал за опасност.

---

[1] Изправително-трудова колония. — Б.пр. ↑

[2] През шестдесетте години при управлението на Хрущов настъпва известно смекчаване на сталинския режим в СССР. — Б.пр. ↑

III

Тюрин докладва:

— На петнадесети септември в района на лагера не е имало нищо. Никаква стрелба, никакви сбивания. След един ден някакъв рибар открил в езерото бяла „Нива“ с мурмански номера. В нея два трупа. У тях — два пистолета ТТ. Преди свечеряване в езерото забелязали син джип „Сузуки Самурай“. В него двама. Също трупове. И два автомата АКС-74У Това са калашници, само че скъсени. Пълнителите заредени, не са стреляли нито веднъж. Смъртта е настъпила на петнадесети. Ориентировъчно — във втората половина на деня.

— Значи този ден все пак нещо е имало — отбеляза Мамаев.

— Излиза, че е имало — съгласи се Тюрин. — Но какво — не е ясно. Установили са самоличността на загиналите. И четиримата са от ОПГ на Гърка. ОПГ е организирана престъпна групировка.

— Знам какво е ОПГ. По-нататък!

— Разпитали търговците по сергиите. Те съобщили, че двама се въртели край пазарчето, чакали някого. После седнали в нивата и заминали. Повече никой не ги видял.

— Това ли е всичко, което са изровили мурманските ченгета?

— Не. Те предположили, че хората на Гърка е трябвало да пипнат някого. От тези, които били освободени същия ден. Пуснати са седем души. Трима заминали сутринта с автобуса, трима били посрещнати от аверите си с коли, един си тръгнал пеша. Разпратили запитвания. Шестима са стигнали до местожителството си, за седмия нищо не се знае.

— Кой е седмият?

— Ама казвай направо! Какво ме мотаеш през цялото време? — избухна Тюрин с неочаквано раздражение, което учуди Мамаев. — Седмият е килърът, на когото те бяха поръчали! Калмиков!

— Искаш да кажеш, че тоя Калмиков е избил хората на Гърка? Сам — и четиримата? С пистолети и автомати?

— Изключено е. Ченгетата са проверили. Той е бил пуснат малко след два часа. Купил си е билет на гарата около седем. Касиерката потвърди. После три часа е чакал на перона влак. През цялото време е бил пред очите на хората. От лагера до гарата има двадесет километра. Това са четири часа ходене със скорост пет километра. Дори да допуснем, че би могъл да се справи с четирима въоръжени бандити, не е имал време за останалото. И най-главното — продължи Тюрин. — В Мурманск направо са се шашнали от това. При аутопсията на труповете се е изяснило, че нямат вода в дробовете.

— Какво значи това?

— Те не са се удавили. Вече са били трупове. Преди да се озоват в езерото. Но и това не е най-главното. С двамата в джипа всичко е ясно. И на двамата са им строшени вратовете. Професионално изпълнение. Обаче така и не са успели да изяснят причината за смъртта на другите двама — в нивата. По-точно, установили са я, но не могат да повярват. Остра сърдечна недостатъчност. Казано иначе — инфаркт.

— Инфаркт? — изуми се Мамаев. — Гърка да не е пратил пенсионери?

— Там е номерът, че не. Нормални млади момчета.

— И двамата са получили инфаркт?!

— И двамата. В Мурманск още се чешат по тиквите. Това е засега. Ако излезе нещо ново, веднага ще съобщят. Има ли други заповеди?

— Има. Разположи хората си край блока, където е живял килърът. Знаеш коя е сградата. Нека да наблюдават. Денонощно. Ако се появи, да го проследят. Къде живее, с кого има контакти. И веднага да ми се съобщава. По всяко време.

Тюрин излезе. Оставаше да очаква с какво ще се върне Николай. Той пристигна на другия ден с нощния полет. Мамаев не спеше. От горе, от ложата, той видя как пред входа спря служебната „Волга“ на „Интертръст“, която беше изпратена да посрещне Николай на летището. Мамаев го въведе в кабинета си, взе от барчето бутилка коняк „Хенеси“ и си наля половин чаша. Посочи с ръка:

— На теб?

— Не. Бих пийнал биричка.

— Вземи си от кухнята.

След като се настаниха на креслата в ложата, Мамаев запали цигара и попита:

— Разказвай.

— В Мурманск е пълен бардак. Всички са се изправили на нокти. Гърка се опита да лае срещу теб, че си го прекарал пред братоците...

— Срещу мен? — прекъсна го Мамаев. — Откъде може да знае, че поръчката е от мен?

— Гърка не е тъпанар, Петрович. Изчислил те е без проблеми. За какво лежи Калмиков? Ето ти и отговора. Аз му казах, че той е на пангара. По пълната програма. Мангизите взе, а не свърши работата. Гърка призна, че не е прав. Закле се, че ще намери кой е очистил хората му и ще се разправи конкретно. Ще намери и клиента.

— Знаем колко струват бандитските клетви! — пренебрежително подхвърли Мамаев.

— Не е толкова просто — възрази Николай. — Там си имат свои сметки. Наскоро ченгетата яко са надупили Гърка. Брат му и още двама авери са подследствени в питерския пандиз „Кръстовете“. Трима са обявени за издирване. Ако Гърка преглътне и това, ще го размажат. Собствените му хора. За признат бандит това е, сам разбираш... Така че настроението му е много сериозно.

— Пука ми за неговите настроения. Говори по работата.

Хората на Гърка прочесали всичко наоколо, продължи разказа си Николай. Освен това, което изровили ченгетата, успели да научат още нещо. Три дни край пазарчето пред лагера се мотали двама непознати със старо жигули, мурмански номер. Чакали някого. Единият, дребен, се шматкал из пазара. Другият седял в колата. Някакъв местен човек, който припечелвал там с москвича си, запомнил номера. Кога го Калмиков тръгнал пеша, двамата с бялата „Нива“ поели след него. След известно време тръгнали и двамата с жигулата.

— Защо са тия подробности?

— Сега ще разбереш. По номера открили в Мурманск собственика на жигулата. Той казал, че е дал колата с пълномощно на някакви московчани. Платили предварително, дали му залог, всичко, както е редът. На петнадесети късно вечерта върнали колата. Колата взел някакъв мъж на име Пастухов. С него имало още трима. Гърка е сигурен, че тези са очистили хората му.

— Сигурен? Защо? — не разбра Мамаев.

— Няма кой друг.

— Ама че логика!

— Не бързай, Петрович — предупреди Николай. — Има и още нещо. По списъците на летището открили тримата: Пастухов, Мухин, Хохлов. Заедно пристигнали, заедно отлетели. Четвъртият най-вероятно си е заминал с влак. Двамата имали пистолети. С редовни разрешителни. Служители на московската частна детективско-охранителна фирма „МХ плюс“. При качването в самолета предали пицовите си, на слизване ги получили. Четирима. Двамата въоръжени. Охранителна фирма. Загриваш ли?

— Има над какво да се помисли — кимна Мамаев.

— Гърка моли да проучиш тия московчани. По всички канали. Спешно. И да му пратиш факс. Той веднага ще се заеме с тях.

— Ще ги проучим — след пауза реши Мамаев. — Гърка ще почака. Първо трябва да се ориентираме сами. Все пак нещо в тая работа...

Той млъкна.

— Какво има? — настръхна Николай.

— Светлината — отвърна Мамаев кой знае защо шепнешком. — В она прозорец. Свети! Виждаш ли?

— Виждам.

Мамаев се хвърли към телефона и набра мобилния на Тюрин. В слушалката се чу музика, после недоволният глас на началника на службата за сигурност:

— Слушам. Кой е?

— Аз какво ти наредих, мамка му? — изсъска Мамаев в слушалката. — Заповядах ти да се следи денонощно!

— Ти ли си, Петрович? Те следят.

— Спри музиката!

— Не мога. Това е групата на Хун Хуурту. А съм при китайския летец Джао Джа.

— При кого?!

— Това е ресторант на „Лубянка“. Така се казва: „При китайския летец Джао Джа“. Почакай, ще изляза. Какъв е проблемът?

— Проблемът е, че там има някой! В оная стая!

— Защо реши така?

— Там свети! Свети! Ето защо! Къде са твоите кадри?

— Сега ще изясня. Стой на телефона.

— Работник, мамка му! — изпсува Мамаев. — Той бил при китайския летец. Музика слуша! А аз го отвличам!

— Петрович, те са на мястото си — съобщи Тюрин. — Единият е долу във входа, вторият на етаж. Няма външни хора в квартирата. Само живущите там.

— Да влязат и да проверят — заповяда Мамаев.

— Нощ е — опита да възрази Тюрин. — Може би сутринта?

— Никаква сутрин!

— Е, щом настояваш...

— Слушай, Тюрин. Не ми прави услуги, няма нужда — каза Мамаев. — Ако не ти харесва да работиш за мен, кажи. Няма да те задържам. Даже компенсация ще ти дам. И си седи в тая китайска кръчма, ако щеш, денонощно!

— Можеш да ме уволниш без всякакви компенсации, обаче не закачай китайския летец! — неочаквано се озъби Тюрин. — Това е най-стилното място в цяла Москва. Най-стилното. За тези, които разбират, естествено!

— Ти какво, бе? — обърка се Мамаев.

— Нищо! Китайският летец му бил кръчма! За да го оцениш, трябва вкус! Разбира се, ако цял живот си поркал „Солнцедар“, „Шато Марго“ няма да ти хареса!

— Отивай и провери! Веднага! — кресна Мамаев. — Под какъвто щеш предлог! Обаждане в „Бърза помощ“, пожар, спукана тръба. Изпълнявай!

— Отивам — изръмжа Тюрин. — Още ли свети?

— Да! Свети!

И в този момент светлината угасна.

Мамаев вече знаеше какво ще докладва Тюрин: квартирата е проверена, в стаята няма никой. Точно това чу:

— Никой няма, Петрович. Бабичките спят, каналджията е поркан. В стаята има педя прах, никакви следи. И никаква светлина. Да не ти се е привидало?

— Привидя ми се — раздразнено подхвърли Мамаев. — И на мен ми се привида, и на Николай! И на двамата ни се е привидало!

IV

Пастухов, Мухин, Хохлов. И още някой четвърти. Два пистолета. Московска детективско-охранителна фирма.

Появата им край ИТК-6 не би могла да бъде случайна.

Мамаев заповяда на Тюрин да се заеме с тази четворка. Той задейства всичките си връзки, но нищо не научи. Нито един от тях не фигурираше в милиционерските досиета. Частната детективско-охранителна фирма „МХ плюс“ беше официално регистрирана, имаше лиценз за дейност. Името на фирмата беше образувано от първите букви на фамилиите на съсобствениците Мухин и Хохлов. Милицията нямаше никакви претенции към фирмата. Ако се съди по отчетите в данъчната служба, работата на тая „МХ плюс“ не вървеше кой знае колко, доходите им едва стигаха да си плащат наема за офиса в сутерена на една от старите сгради в района на „Неглинка“.

Тюрин отиде дотам, но офисът беше заключен. Никаква табела. Местният квартален съобщил, че момчетата са нормални, от бившите военни. Отначало висели в офиса по цели дни, чакали клиенти, сега се вясват от време на време. Не им потръгна работата, заключи кварталният.

Това не беше информацията, която искаше да получи Мамаев. Изобщо не беше информация. Нормални момчета, бивши военни, по цели дни заключен офис. Това можеше да бъде какво ли не. След като поразмисли, Тюрин реши да ги подхване от другия край. Той се срещна със стар познат, полковник от „Лубянка“, с когото някога беше имал служебни контакти, и го помоли да проучи тази четворка по линия на ФСС.

След два дни Тюрин влезе в кабинета на Мамаев, разпръсквайки около себе си як конячен аромат, и положи пред шефа си ксерокопие от докладна записка. Но не изглеждаше тържествуващ, а много разтревожен. И дори постоянната му сънливост беше изчезнала.

— Чети, Петрович. Докладната е отпреди три години, но не е изгубила актуалност. Няма да казвам какво ми струваше да я получа.

— Какво?

— Пет стотака в зелено. И невероятно количество френски арманяк. Но документчето е много любопитно. Струваше си.

Мамаев прочете:

„До ФСС на РФ

От началника на оперативния отдел на УПСМ
полковник Голубков.

Оперативният отдел на УПСМ разполага с
определена информация за група бивши руски
военнослужещи, привлекли вниманието на СВС...“

— Какво е това УПСМ?

— Попитах. Знаеш ли какво ми отговори той? „Не питай, Тюрин. По-добре е да не знаеш.“ Така ми каза моят познат. А той е от тия, дето знаят какво говорят.

— И не ти каза? — не повярва Мамаев.

— Каза, разбира се. Някъде на втория литър. Управление за планиране на специални мероприятия. А виж на кого е подчинено... — Тюрин многозначително вдигна очи към тавана. — По-добре е да не питаш.

Мамаев се върна към текста:

„А именно:

бившият капитан от спецназ С. С. Пастухов
(псевдоним Пастух), род. 1970 г., живущ в с. Затопино,
Зарайски район, Московска обл.;

бившият капитан от медицинската служба И. Г.
Перегудов (псевдоним Док), род. 1963 г., живущ в гр.
Подолск;

бившият старши лейтенант от спецназ Д. А. Хохлов
(псевдоним Боцмана), род. 1968 г., живущ в гр. Калуга;

бившият старши лейтенант от спецназ С. Б.
Злотников (псевдоним Артиста), род. 1969 г., живущ в гр.
Москва;

бившият лейтенант от спецназ О. Ф. Мухин (псевдоним Мухата), род. 1972 г., живущ в гр. Москва...”

— Перегудов е докторът от рехабилитационния център при болницата, където се е лекувал Калмиков — припомни Тюрин. — Другите четирима са онези същите.

„Всички гореизброени лица са служили в Чечня и са участвали непосредствено в бойните действия в състава на специална диверсионно-разузнавателна група, оглавявана от Пастухов. Операциите на групата са се отличавали с висока резултатност, което неведнъж е било отбелязвано от командването. Всички членове на групата имат медали и ордени на РФ, а Пастухов е награден и с американския орден «Бронзов орел» за освобождаването на отвлечените от чеченски терористи репортери на Си Ен Ен Арнолд Блейк и Хари Грийнблат.

През пролетта на 1996 година със заповед на зам.-министъра на отбраната всички членове на групата начело с Пастухов са били разжалвани и уволнени от армията «за неизпълнение на бойна заповед». По неизвестни причини липсва каквато и да било информация за случая.

През лятото на 1996 година поради възникнала ситуация. Оперативният отдел на УПСМ привлече Пастухов и членовете на бившия му екип за участие в мероприятие, изискващо висока професионална подготовка, но изпълнителите да нямат никаква връзка със спецслужбите. Поставените пред тях задачи бяха изпълнени доста успешно. Това ни даде основание и по-късно да търсим от време на време услугите им...

Но в последно време не поддържаме с тях никакви взаимоотношения.

Всички те са професионалисти от извънредно висока класа, до съвършенство владеят всички видове огнестрелно и хладно оръжие, бойна и гражданска техника, изключително ефективни методи на ръкопашен

бой, притежават навици за оперативна работа и т.н. Но вътрешното духовно прераждане, настъпило във всички тях след уволнението им от армията и особено в Пастухов, ни принуди да се откажем напълно от всякакви форми на сътрудничество с горепосочените лица.

Първата причина за това е тяхната извънредно нараснала алчност. Дори за участие в операции без риск за живота им те изискват по 50 хиляди амер. долара за всеки, при това в брой и предварително. Второ. При изпълнението на поставените задачи проявяват жестокост, далеч невинаги оправдана от обстоятелствата, а понякога напълно излизат от рамките на закона.

Трето. Безпрекословно подчинявайки се на своя командир Пастухов, те прекалено често игнорират указанията на ръководителите на операцията, като постигат целите чрез методи, които на самите тях им изглеждат по-оптимални.

Четвърто. Въпреки че от доста дълго време оперативният отдел на УПСМ не ги привлича за сътрудничество и следователно не им изплаща никакви хонорари, съдейки по всичко, те не изпитват недостиг на финансови средства, макар че само един от тях, Пастухов, работи в построен от него дърводелски цех. Възможно е да изпълняват конфиденциални поръчения на частни лица или бизнес структури, но не бива да се изключват и връзките им с престъпния свят — дори ако засега такива няма, те са напълно възможни в бъдеще.

Не ми беше разяснено от какво конкретно е продиктувано запитването на СВС, затова съм лишен от възможността да направя по-подробни коментари. Началник на оперативния отдел на УПСМ

полковник Голубков“

Тюрин внимателно следеше реакцията на шефа си.

— Е, какво ще кажеш?

— Любопитен документ — оцени го Мамаев. — Много любопитен.

— Слабо казано. Разбра ли какви са те?

— Да. Наемници.

— Точно така. Целият въпрос е: кой ги е наел?

Мамаев си имаше съображения по този повод, но премълча.

— Има още едно друго — след като не получи отговор, продължи Тюрин. — Ти ме пресиращ, намекваш за компенсации разни...

— Не си надувай цената — прекъсна го Мамаев. — Кажы благодаря, че не те изгоних, когато проспa килъра.

— Аз съм го проспал?

— А кой? Ти си началник на службата за сигурност. Килърът три месеца е ходил по петите ми. Къде е била твоята служба? За какво ти плащам?

— За това, че умея да мълча.

— Какво намекваш, мамка му? — кипна Мамаев.

— Не се пали, Петрович — мрачно го посъветва Тюрин. — Не се пали. Ти ми плащаш, но не си ме купил. Аз не се навирам в твоите работи. Наиграх се да служа на закона. Стига ми. Твоите дела са си твои. Но и ти не ме принуждавай да говоря за това, което не искам. Разбра ли? Не ме принуждавай! Да продължавам ли? Или пак ще се правиш на девственица?

— Докладвай!

— Помниш ли тетрадката, която иззеха от Калмиков? С твоите маршрути и схемите за покушение.

— Е, и?

— Помниш ли я, или не я помниш?

— Помня!

— Сега виждам, че я помниш. Не ми излизаше от главата. Имаше нещо в нея, даже не знам какво. Нещо непонятно. Всички тези условни обозначения. Усещаше се система, школа. Накратко, помолих моите момчета да я копират. И показах копието на оня от ФСС. А той, ще отбележа, навремето е завършил Академията на КГБ. И знаеш ли какво каза?

— Секунда — прекъсна го Мамаев, като забеляза на пулта на интеркома сигнал за спешно повикване.

— Обажда се президентът на Народна банка господин Буров — докладва секретарката. — Ще говорите ли?

Мамаев се намръщи. Никаква работа нямаше с Буров. Срещайки се в Белия дом или на икономически съвещания, те си кимаха отдалеч, като при това Буров сякаш заговорнически му намигаше. Тези намигания никак не се харесваха на Мамаев. След паметната среща в офиса на Народна банка те бяха разговаряли само веднъж — преди три месеца. В разговора Буров показва подозрително добра осведоменост за делата на „Интертръст“. На Мамаев това съвсем не се хареса. Нямаше никакво желание да влиза в контакт с него, но и не виждаше причини да се измъква от разговора. Затова нареди:

— Свържи ме.

— Приветствам ви, уважаеми господине — чу се в слушалката козешкото тенорче на Буров. — Как е самочувствието?

— Благодаря, нормално — сдържано отговори Мамаев.

— Е, стига, стига! Нормално. Руските бизнесмени не могат да имат нормално самочувствие по дефиниция. Тук при мен случайно попадна една бумага. Съвсем случайно. Даже представа нямам откъде се е появила. И си помислих, че трябва да я видите. Със собствените си очи. Сега ще ви я изпратя по факса. Ще е добре вие лично да получите факса. Впрочем, както искате. А засега — всичко хубаво.

В слушалката записукаха кратките сигнали за свободно.

— Поседи малко — подхвърли Мамаев на Тюрин и излезе в приемната.

След минута звънна факсът и от него изпълзя един лист. Мамаев бързо прочете текста, скри листа в джоба си и се върна в кабинета.

— Какво е станало? — попита Тюрин.

— Продължавай. Показал си копие от тетрадката на оня от ФСС. И той е казал...

— Той каза, че тези схеми може да направи само човек, който е минал курс на обучение... Сещаш ли се къде?

— В академията на КГБ.

— По-лошо, Петрович. Много по-лошо. В академията на Главното разузнавателно управление на генщаба.

— Защо да е по-лошо?

— В академията на КГБ готвеха шпиони. В академията на ГРУ — също шпиони, военни разузнавачи. Но главното е, че там

подготвяха диверсанти. И ги подготвяха добре. Много добре ги подготвяха, Петрович. И нашият фигурант е един от тях. Сега разбра ли защо проспах килъра? Защото той е професионал.

Мамаев мълчеше.

— Петрович, чуваш ли какво говоря? — попита Тюрин.

— Чувам! Всичко чувам!

— Сега виждам, че чуваш. Какво ще правим?

— Трябва да го намерим. Колкото се може по-бързо. Заеми се.

— Задача — оцени заповедта Тюрин. — Ние дори не знаем дали се е върнал в Москва.

— Върнал се е.

— Сигурно ли е?

— Да, сигурно! По-сигурно няма накъде!

След като остана сам, Мамаев извади от джоба си факса и препрочете краткия текст.

Това беше телеграма. По факса беше изпратена само средната й част, без адреса.

Там пишеше:

„Договорът ще бъде изпълнен.

Калмиков.“

ТРЕТА ГЛАВА

НАЕМНИЦИТЕ

I

Мобилният ми телефон иззвъня, когато наближавах с нисана и двуосното покрито ремарке към една от недовършените вили в селището на „новите руснаци“ на Осетра. Обаждаше се Олга.

— Къде си сега? — попита тя.

— При банкерите.

— Скоро ли ще се върнеш?

— След два часа.

— Искате да те види някакъв господин от Москва. Генерален директор на компанията „Интертръст“. Той е до мен. Какво да му предам?

— Да ме изчака. Или да дойде тук.

— Минутка, ще го попитам. Чува ли? Той ще дойде. Аз ще му обясня пътя. Помоли да го изчакаш там.

— Ще го изчакам — обещах.

Докато моят помощник Мишка Чванов, разжалван от бригадир в редови бачкатор заради своята привързаност към идеите за социална справедливост, разтоварваше от ремаркетото прозоречната дограма, аз седях в люлеещото се кресло на откритата веранда на най-първата вила, построена в селището, пиех сварено в медно джезвенце арабско кафе и беседвах със собственика на къщата, вицепрезидент на московска банка, как да преустроим Русия.

Първият „нов руснак“ — собственикът на къщата, който ме черпеше с кафе — се появи в нашия край преди пет-шест години. Отначало идваше да поседи с въдиците край Осетра, после реши да си построи тук къща. Той беше човек с широка душа, пристигаше за уикендите с няколко коли приятели. Мястото се хареса на всички: недокоснатата природа, много вода, пропит с треви и билки въздух, а нощем дълбока, умиротворяваща тишина. И скоро след като той повлече крак, брегът на Осетра, където в нея се вливаше тихата рекичка Чесна, се превърна в обширна строителна площадка.

От строителния хаос изникнаха като едри манатарки изпод миналогодишната шума едноетажни, двуетажни, а после и триетажни

къщи от червени фасадни тухли с керемидени покриви, с кулички, балкони, солариуми и оранжерии. Тъй като първият жител беше вицепрезидент на банка, започнаха да наричат всички собственици на вили и палати край Осетра банкери. С техните усилия беше прокаран асфалтов път, свързващ елитното селище и няколко полуизмрели крайпътни селца с Московското шосе, прокаран беше газопровод, а хилавият електропровод, който излизаше от строя след всеки по-силен снеговалеж или буря, бе заменен с нов, солиден. Независимо от всичко това местните хора ненавиждаха банкери с люта класова омраза. Техните мощни джипове, техните безсрамни мадами, техните катери и водни скутери, набраздяващи тихите заливчета на Осетра и Чесна. Че дори яхти! Яхти, мамка му! Само яхтите им липсваха!

Целият окръг на избори дружно гласуваше за комунистите, а в периодите между изборите караше на Осетра месо, мляко, извара, сметана и ги продаваше почти по московски цени. Мъжете от околните села се уреждаха при банкери като пазачи и портиери, жените помагаша в домакинството, трепереха си за местата, защото получаваха пет пъти повече, отколкото в колхоза, сега „АД“. Но въпреки това ги мразеха.

Лично за мен бурното строителство в селището на „новите руснаци“ беше голям късмет, тъй като подсигури с поръчки дърводелския цех, който построих до къщата си в Затопино, след като ме уволниха от армията. Фронтът за работа при банкери беше такъв, че дърводелната бързо стана само част от едноличната частна фирма „Затопино“. В нея работеха около петдесет мъже — на сечището, на гатера, в строителните бригади. Народът в нашия край е със златни ръце, обаче пиеха до смърт, затова се наложи да решавам кадровия проблем в моята фирма с помощта на зараиския нарколог. Решавах го просто. На всеки, който искаше работа, казвах: „Ако се зашиеш, ще те взема.“ И се зашиваха по за пет години, къде ще ходят? Нямаше работа в окръга, само в свинекомплекса, където плащаха по триста-четиристотин рубли месечно, и то с големи закъснения.

Простотата, с която въплътих в живота андроповско-горбачовската антиалкохолна програма, така възхити банкера, че той живо се заинтересува от дейността на моята еднолична частна фирма, при срещите ме разпитваше за работата и ми даваше съвети. Той не разбираше от строителство, нито от дървообработка, обаче добре

разбираше живота. Което и ми демонстрира сега още в първите минути на нашата среща, когато се изкачвахме към къщата му по широката парадна стълба без перила. Перилата бяха единственото недовършено нещо в неговия палат. На моето предложение да му изпратя майстори той само се подсмихна и съобщи сумата на данъка за недвижим имот, който ще се наложи да плаща от момента, когато се появят перилата и строителството на къщата се сметне за приключено. Сумата беше солидна.

И тогава разбрах какво ще кажа на Олга, когато пак започне да ми натяква, че все не мога да завърша втория етаж на нашата къща.

— Всички знаем, Сергей, несъвършенството на руските закони — обобщи банкерът. — Но се отнасяме към това по различен начин. Едни негодуват. Тези хора не умеят да живеят. Руският бардак е иманентно присъщо явление като руския климат. Може, разбира се, да негодуваме, че не живеем в Каракас, където средногодишната температура е двадесет и два градуса. Но това не е конструктивно. Други извличат полза от руския бардак. Тези хора умеят да живеят. Аморално ли е? А защо всъщност? Да заобиколиш закона изобщо не значи да го нарушаваш. Настанявайте се, ще сваря кафе.

И той се скри във вътрешността на къщата — кръгъл като питка, с къси крака, приличащ на френския комик Луи дьо Финес. Винаги весел, винаги доброжелателен. Човек, който умее да живее.

След четвърт час той се върна на верандата и постави на ниската масичка поднос с медно джезве и малки медни чашки.

— Хубавото кафе трябва да е малко — направи той поредното обобщение, настани се на люлеещото се кресло и предложи:

— Разказвайте. Виждам, че имате проблеми.

Да, имах си проблеми. Те се състояха в това, че ми беше писнала ролята на надзирател на работягите. Само да се отлъчех за две седмици, и всякаква инициатива гаснеше, изгодните поръчки отплуваха при гастролиращите строители — турски и молдовски, и това не вълнуваше никого, освен мен. Виж, да искат социална справедливост — в това бяха царе. Много ги възмущаваше, че турците получават в същото това вилно селище на Осетра по шестстотин долара, молдовците по триста, а аз плащам дори на бригадирите само

по сто и петдесет. Веднъж така ми писнаха, че се разплатих напълно с всички — на бригадирите дадох по двеста, а на останалите по сто и петдесет, както искаха от мен представителите на моя трудов колектив в лицето на Мишка Чванов, ударих кепенците на едноличната си частна фирма и заминах да си отдъхна от руската действителност в Естония. А когато се върнах, пред входа на къщата ми се събраха бабичките, развързаха кърпичките си, извадиха от тях нещастните „гущери“ и ми ги подадоха. А баба Клава, която ме знаеше от пелените, каза:

— Вземи, Сергеич. Плащай на нашите мъже колкото можеш. Само не ги оставяй без хляб, хранителю наш.

И ми се поклониха до пояс.

— Взехте ли ги? — попита банкерът.

— Не, разбира се.

— Защо?

Защо. Ако той беше видял ръцете на тия бабички, нямаше да задава такъв въпрос.

— Разбирам — каза банкерът. — Жал ви е било. А за себе си не ви ли е жал? За своето време? За своите нерви? Окачили сте си на шията вашите работяги, а после се чудите, че нищо не ги вълнува. А защо да ги вълнува? Вие за какво сте? На тях им се струва, че те се гърбят за вас. Не, Сергей, вие се гърбите за тях. И ще ги мъкнете на гърба си, докато не рухнете или не се пропиете. Докато те са наемни работници, няма да излезе нищо. Човек работи добре само за себе си. Поразително. Десет години повтаряме едно и също и никаква полза!

— Смятате, че е трябвало да взема онези пари? — попитах, учуден от злобата, която прозвуча в думите му.

— Да! И не само тях. Всичко, каквото има в раклите на бабичките. Всичко! И да им дадете акции. Нека да получават не заплатата, а дивиденди. Има печалба — има дивиденди. Няма печалба — няма дивиденди. Нека да работят за себе си. Нека да изкупят всичките ви машини. И ви уверявам, че след това нито една фреза няма да удари на гвоздей! И нито една поръчка няма да бъде изпусната!

— Те нямат пари, за да изкупят машините ми — върнах го от макроикономическите висини в реалността.

— Ами земята? Земята! Всеки от тях има дял от пет хектара. Нека да внесат земята в уставния капитал. Между впрочем земята, на

която е нашето вилно селище, също е тяхна. И цената ѝ сега е по четиристотин долара хектара. В чий джоб са отишли тия пари? Прекрасно знаете в чий. Много ли ви се иска да храните чиновниците? Хранете ги. Но тогава не се жалвайте.

— Добре, земята — казах аз. — Да допуснем, че я внесат. И какво да правя с нея?

— Да я заложите срещу кредит. Моята банка ще ви отпусне кредит. Всяка банка ще ви отпусне. Не даром, разбира се. И сам ще строите вили. До ключ. А после ще ги продавате. Сега вие продавате работна ръка. Това е също толкова нелепо, колкото да продавате суровини.

— Ама че размах имате! — възхитих се аз.

— Това е законът на бизнеса, Сергей. Бизнесът или се разраства, или загива. Няма средно положение. Бизнесът е движение. Надбягване с мотоциклет по вертикална стена. Ето това е бизнесът.

— Серьога! — разнесе се отдолу гласът на Мишка Чванов. — Търсят те тук. Някакъв пич с мерджан.

— Отивам. Извинете ме, работа — казах на банкера. — Благодаря за кафето. И за съвета. Ще помисля над него.

— Мислете, мислете — напъти ме Дьо Финес. — Чух, че наскоро ви се е родил син?

— Да.

— Поздравявам ви.

— Благодаря.

— Ето за него помислете. За него! В каква страна ще се наложи да живее!

В началото на селището бе спрял черен „Мерцедес 600“ с тонирани стъкла. Край него се разхождаше набит плешив мъж на около петдесет години с червендалесто, сякаш изгорено лице, в малко торбест, според модата, стоманеносив костюм, подходяща по цвят вратовръзка и бял копринен шал на късия як врат.

— Здравейте, Сергей Сергеевич. Ще намерите ли една минутка за мен? — попита той. — Хайде да се разходим.

И чак след това се представи:

— Мамаев.

II

От високия пясъчен склон се откриваха позлатените от лъчите на кроткото слънце заливчета, светлите борови гори в далечината. На леката есенна вода дремеха моторниците, леко се поклащаха до пристана мачтите на двете малки яхти. Ония същите, мамка им.

— Хубаво място — проговори Мамаев, като се оглеждаше с удоволствие. — Какво спокойствие. И не толкова далеч от Москва. Ако бях го видял по-рано, тук щях да си построя къща.

— Какъв ви е проблемът? Стройте — предложих аз. — Земя има. Строители ще ви дам.

— Вие имате строители? — кой знае защо се учуди той.

— Пет бригади. Три са заети, две бездействат.

— Защо бездействат?

— Няма работа.

— В такова селище?

— Конкуренция.

— Турците?

— Преди кризата бяха турци — обясних аз. — Сега са молдовци.

— Те вероятно са нелегални — забеляза Мамаев. — Бутнете на ченгетата, нека да организират няколко проверки. И край на конкуренцията.

Усетих, че за последния час не че поумнях, но поне разбрах какъв глупак съм бил досега.

— Днес получих толкова ценни съвети, колкото никога досега — обобщих аз получените знания.

— Може би не се съветвате с когото трябва?

— Възможно е. Но едва ли ще се възползвам от вашия съвет. Някак си не съм свикнал да давам подкупи на милицията. На катаджиите — как да е. Това си е като пътен данък. А на останалите? Според мен не е правилно. Не ви ли се струва?

— Какво общо имат тук подкупите? Купете им няколко варела бензин — като спонсорство. Те ще бъдат щастливи. И ще направят

всичко за вас. Че и ще си пишат червени точки в отчетите. Да следят за адресната регистрация е тяхно пряко задължение.

— Ами молдовците? Те не идват тук от хубав живот.

Той ме изгледа с интерес и кимна:

— Да, благородно. Съвсем по руски. Затънали сме до гуша в лайната, но преживяваме заради потиснатите народи по целия свят. Нямате ли усещането, че сте си сбъркали работата?

— Случва се — отговорих честно.

— Защо тогава не се заемате с вашата работа? Това, което умееете да правите най-добре?

— Ще ми се да знам какво умея да правя най-добре.

— Знаете го, Сергей Сергеевич. Вие умееете да убивате.

Заявка.

— Какъв отговор очаквате от мен? — полюбопитствах аз.

— Никакъв. Защо не слезем до водата.

От склона към брега водеше тясна стълбичка с метални перила. Покрай малкия плаж с докаран от люберецките кариери бял кварцов пясък се точеше тясна алейка, покрита с цветни плочки. През лятото, когато имаше много хора, тук работеше бар с четири масички под чадъри. Сега барът беше затворен, чадърите прибрани, белите пластмасови кресла бяха струпани под навеса.

Мамаев се настани на едната масичка, извади от джобовете си кутия „Житан“, златна запалка и плоско сребърно шишенце с красив герб.

— „Хенеси“. Препоръчвам ви го. Ще пийнете ли?

— Не, благодаря. Ще карам.

— А аз ще пийна. Нещо взех да пия много напоследък. Жена ми се сърди. Но жените винаги се сърдят. Къде могат те да ни разберат нас, мъжете!

Казвайки това, той отвинти капачката, която служеше и за чашка, изгледа със съмнение обема ѝ и удари няколко глътки направо от шишенцето. После запали цигара и премина към работата.

— Не, Сергей Сергеевич, не ми трябва строители. Вече ми строят къща. На Истра. Турците. Искам да ви наема, но за съвсем друго. Позната ли ви е фамилията Калмиков?

Щом човекът пита за това, значи знае. Затова потвърдих:

— Да, позната ми е.

— Какво мислите за него?

— Господин Мамаев, странен разговор водим. Защо смятате, че ще взема да ви разказвам за това?

— Преди седмица сте били в Мурманска област. Вие и трима ваши приятели. Злотников с прякор Артиста, Хохлов — Боцмана. И Мухин с прякор Мухата. Пристигнали сте със самолет на дванадесети септември вечерта, отлетели сте със сутрешния полет на шестнадесети. Какво правихте там?

Застанах нащрек. Ако беше казал Злотников, Хохлов, Мухин — това щеше да бъде обяснимо. Биха могли да го разберат по билетите на летището. Но псевдонимите на момчетата той не би трябвало да знае. И все пак ги знаеше.

Мамаев правилно разбра причината за мълчанието ми.

— Питате се откъде имам тази информация за вас. Попадна ми една докладна записка за вашата команда. От архива на ФСС. Неслучайно, разбира се. Правих справка за вас. Искях да разбера кои сте.

— Разбрахте ли?

— Общо взето, да. Но не всичко. В тази докладна има едно тъмно място. Там пише, че през пролетта на деветдесет и шеста година са ви разжалвали и уволнили от армията за неизпълнение на бойна заповед. Какво стои зад тази мъглява формулировка?

— Сигурен ли сте, че искате да знаете?

— Искам да знам всичко за вас.

Усетих, че съм поласкан. Такова внимание към персоната ти винаги гъделичка. Почувствах се като звезда от шоубизнеса. Или моден писател, автор на световен бестселър — „Крушата срещу Ряпата“. Направо ми се прииска да занареждам: „Моят творчески път започна...“

— Какво пък, ще ви кажа — обещах аз. — В началото на деветдесет и шеста година в Чечня започна реализацията на специална програма. Наричаше се „Помогни на другаря си“. Същността ѝ беше в това, че е някак нерационално просто да се погребват труповете на току-що убитите войници. Все едно да изхвърляш в автоморгата катастрофиралата кола. В нея има толкова здрави части.

— Труповете ли? — попита Мамаев.

— Ами да. Всъщност какво е трупът, ако се подходи рационално? Това са бъбреци и други органи, очна роговица. Дори кръв. Да, господин Мамаев, дори кръв. Знаете ли, че до шест часа кръвта на убит човек е годна за преливане? И аз не знаех. А се оказва, че е годна. Интересно ли ви е това, което разказвам?

— Продължавайте.

— И веднъж хората на полевия командир Иса Мадев заловиха група наши медици. Те ги бяха следили, правили снимки и видеозаписи. Искали да предадат тези материали в ОССЕ^[1] и да организират пресконференция. За да кажат на целия свят: „Не чеченците са звяр, а руснаците са по-лоши и от зверове.“ Какво да ги правиш? Изостанали хора. Заповядаха на моята група да ликвидира проблема.

— Да освободи медиците?

— Да ликвидира проблема. За това ни дадоха БТР го натъпкаха до люка с мини и гранати. Заповедта беше, да се унищожи бандата на Мадуев и всички, които те са заловили. Ето тази заповед не изпълнихме. Изпълниха я други — добавих, за да бъде не само откровен, но и обективен.

— Как казахте, че се е наричала програмата?

— Не сте ли чули? Пишеше във всички вестници.

— Не се правете на клоун.

— Програмата се наричаше „Помогни на другаря си.“

Мамаев отпи от шишенцето си, запали нова цигара и оцени разказа ми:

— Интересна история.

— Сигурен бях, че ще ви хареса. Но най-интересното в нея не е това, за което си помислихте. Друго, господин Мамаев. Най-интересното е, че само малка част от органите, получени при реализацията на програмата, попаднаха в нашите болници. Къде отиваха останалите? Кой знае! Може би знаеше генерал-майорът, който ръководеше програмата на място. Уазката му попадна на мина. Вероятно успя да научи командващият армията, генерал-лейтенант. По негова заповед беше проведено разследване. Вертолетът му се взриви. Навярно знаеше още един генерал-лейтенант. В Москва. Той се застреля. Трябвало е да нарекат програмата „Помогни на задграничния

си приятел“. От обикновените хора за нея вече знаем само ние. А сега вече — и вие. За което и ви поздравявам.

— За какво ме поздравявате? — мрачно се поинтересува Мамаев.

— Не разбирате ли? За това, че попаднахте на такъв откровен човек като мен. Не е изключено да съм ви спасил живота. Защото вие щяхте да ровите до дупка около нас и неволно да разкриете интереса си към тази отдавнашна история. Сега разбрахте ли какви сме ние?

— Да.

— И какви сме?

— Наемници. Това не е оценка, Сергей Сергеевич. Просто констатирам факта. Вашата история е обикновена до баналност. Детайлите са без значение. Ако държавата не използва хора като вас, използват ги други сили. Както разбирам, няма да ми кажете какво сте правили в Мурманск?

— Нищо не сме правили.

— В езерото са намерили четири трупа.

— Какво говорите? Какви страсти!

— Имам работа за вас. Знам обичайния ви хонорар. По петдесет хиляди долара на всеки. Авансово и кеш. Съгласен съм.

— Звучи примамливо — казах аз. — Въпросът е каква е тази работа.

— Искам да ме охранявате.

— От кого?

— Вие знаете от кого.

— Така не става — заявих аз. — Това не е делови разговор. В деловия разговор не бива да има неясноти. Нещо знам, нещо не знам. И ще свърши така, че ще ви охраняваме от някакъв съвсем страничен човек.

— Прекрасно знаете от кого ми трябва охрана — повтори Мамаев с нотки на раздразнение. — От Калмиков.

— Сигурен ли сте, че Калмиков иска да ви убие?

— Да, по дяволите, сигурен съм! Наемате ли се?

— Не.

— Кажете си цената.

— Проблемът не е в цената. Никога не се заемаме с работа, която не можем да изпълним. Тази работа не можем да изпълним. Ако той е решил да ви убие, ще ви убие.

На твърдото грубо лице на Мамаев се появи презрителна насмешка.

— Няма нужда да ме плашите — мрачно ме посъветва той. — Не съм от плашливите.

— Господин Мамаев, виждам ви за пръв път в живота си. За какво ми е да ви плаша? Казах само това, което казах. Ако Калмиков е решил да ви убие, можете да приемате съболезнования. Ние не можем да му попречим.

— Можете.

— За това има само един начин.

— Точно за него говоря. Да го намерите и да го премахнете.

— Сбъркали сте адреса. Ние сме наемници. Може би. Но не сме убийци. Извинете, господин Мамаев, трябва да тръгвам. Чакат ме моите работяги.

— Добре. Само да го намерите. И да ми съобщите.

— А вие да пратите убийци? На ваше място не бих го направил.

— Защо?

— Нима не разбирате? Вече ви казах. В Мурманск не сме правили нищо. Любувахме се на природата. Там вече е есен. Много красива. Моят приятел дори съчини на тази тема нещо в японски стил: „Есента засипва със жълтици уличния музикант“. Не, не засипва. Дарява. Да, дарява.

— Искате да кажете, че тези четири трупа в езерото...

— „Той богат е вече, идва зима“ — завърших аз поетическия експромт на Артиста и станах.

— Не бързайте, Сергей Сергеевич. Седнете. Имаме сериозен разговор. Още не сме го приключили. Вие ме убедихте, че нямате отношение към четирите трупа в езерото. Но в Мурманск има човек, който едва ли ще повярва. Досещате ли се за кого говоря?

— Не ме интересува.

— Напразно. Това е някой си Гърка. Тамошен авторитет. Той се е заклел със страшна бандитска клетва, че ще ви открие и ще се разправи жестоко с вас. Сега прави справки за четиримата московчани, които са били в района на ИТК-6 на петнадесети септември.

— Вие не обичате да ви плашат — отбелязах. — А аз не обичам да ме заплашват.

— Това не е заплаха, Сергей Сергеевич. Това е информация. Споделих я с вас съвсем безкористно. В замяна моля за съвет. Аз съм в трудна ситуация. Не бях съвсем сигурен. Сега съм сигурен. Как според вас да постъпя?

— Обърнете се към милицията.

— С какво? Никой не ме преследва. Не съм получавал заплахи.

— Тогава се свържете с Калмиков и го разубедете.

— Той е изпълнител.

— Намерете поръчителя. Нека да отмени договора.

— Той няма да го отмени.

— Значи го познавате?

— И вие го познавате. Това е човекът, който ви е изпратил в Мурманск.

— Тогава си пишете завещанието.

Съветът ми не се хареса на Мамаев. Сигурен бях, че сега ще стане и ще си тръгне, без да се сбогува. Или ще ме напсува за довиждане. Всеки от тези варианти ме устройваше. Той знаеше кой ни е изпратил в Мурманск да посрещнем Калмиков. Това значеше, че знае и кой е наел мурманските бандити със същата цел. Или дори ги е наел сам. А с такива хора е по-добре да си нямаш никаква работа.

Сбърках. Той продължи да седи. Червендалестото му лице с груби черти, леко облагородени от възрастта и годините сит, спокоен живот, отразяваше напрегнат размисъл. Накрая той каза:

— Все повече се убеждавам, че вие сте човекът, който ми трябва. Ще се договорим. Долу-горе си представям какво си мислите. Не, Сергей Сергеевич. Мурманските бандити не съм ги пращал аз. Това беше направено без мое знание. Има само едно оправдание: този човек е знаел, че животът ми е застрашен, и е искал да ме защити.

— Не е избрал най-добрия начин.

— Съгласен съм. Това беше глупост. Тя не разреши проблема, само го изостри. Аз искам да намеря мирно решение. И вие можете да ми помогнете.

— По какъв начин?

— Искам да знам всичко за Калмиков. Кой е той. Откъде е. Къде е роден, къде е учил, къде е служил. Близки хора. Приятели. Абсолютно всичко. Можете ли да свършите тази работа за мен?

— Ако ми обясните защо.

— Ще ви обясня. Поръчителят няма да отмени договора. Ако аз вляза в контакт с Калмиков, той няма да разговаря с мен. Но ще се вслуша в думите на свой близък човек. Парите не са проблем. Той ще върне аванса. И ще получи достатъчно, за да не съжاليا за нищо. Наемате ли се?

Не му вярвах много, макар обяснението да изглеждаше убедително. Но защо пък не? Още повече че ние вече знаехме едно друго за Калмиков. От разказите на Док. И от това, което видяхме и чухме в съда. В края на краищата никой не може да ни принуди да дадем на Мамаев информация, която би могла да навреди на Калмиков.

Мамаев търпеливо очакваше отговора ми.

— Може да опитаме — казах. — Не съм сигурен, че ще се получи, но може да опитаме.

— Това е друг разговор — одобрително кимна той. — Колко?

— Трудно е да се каже. Ще зависи от обема на работата.

— Десет хиляди. Долара, разбира се. Пет — аванс. Пет — след резултата. И всички разходи. Не пестете разходите. Резултатът ми трябва възможно най-бързо. Устройва ли ви?

— Нормално.

— Чек? На ръка?

— Нито чек, нито на ръка. Преведете ги по сметката...

— На фирма „МХ плюс“? — учуди се Мамаев. — Данъци се плащат само когато няма как да не се платят.

— Вече усвоих тази истина. Не. Аванса преведете в сметката на рехабилитационния център на доктор Перегудов.

— Виж, това е правилно. Даренията не се облагат с данък. Оказва се, че не сте чак такъв баламурник, господин Пастухов.

Представа нямах дали се облагат с данък даренията, но не си признах, за да не падна в очите на събеседника си.

— Ще ви съобщя банковата сметка на центъра.

— Имам я.

— Още по-добре.

Върнахме се при мерцедеса. Шофьорът бързо ме изгледа изпод вежди, захвърли цигарата си и запали двигателя. Вече сядайки в колата, Мамаев задържа вратата и попита:

— Кажете, Сергей Сергеевич, защо все пак приехте тази работа? Само не ми разправяйте, че сте ме обикнали от пръв поглед.

— Дори не знам — отговорих. — Пачката е добра, работата не е мръсна, без стрелба. Защо не?

Но вече знаех.

Защото Калмиков беше наш. Наш беше. Имаше в съдбата му нещо тревожещо, някаква тайна. Съдбата му беше свързана по някакъв неразбираем начин с нас, с нашите съдби.

И аз не вярвах, че е наемен убиец.

Мерцедесът обърна и стремително пое към Московското шосе. На банкета на пътя, където беше стоял, останаха няколко фаса и смачканата кутия „Житан“.

— Почакайте за малко, Сергей — извика ме от верандата си банкерът Дьо Финес. При това изглеждаше някак разтревожен. — Каква работа имате с господин Мамаев?

— Познавате ли го?

— В големия бизнес всички го познават.

---

[1] Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа. — Б.пр. ↑

III

Дьо Финес недоверчиво изслуша разказа ми как Мамаев искал да ме наеме, за да му строя къщата на Истра, но не сме се разбрали за цената.

— Е, щом не искате — не говорете. Но на ваше място бих бил много предпазлив с него. Не мога да кажа нищо лошо за Мамаев. Той е твърд човек, но си държи на думата и не е уличен в съмнителни операции.

— Но има едно „но“? — предположих аз.

— Има. Смята се, че е свързан с организираната престъпност.

— Ами? А на вид толкова приличен човек. Шофьорът му — да, така изглежда. Но самият Мамаев...

— Въпреки това е така. Той не е престъпник, не, господи. Връзката му с престъпния свят е в известен смисъл функционална. Знаете ли какъв е бизнесът му?

— Не.

— Компанията му „Интертръст“ реорганизира производствената база на ГУИН. Всички затворнически горски стопанства, фабрики, работилници. Налага се да контактува с престъпните босове, за да функционира нормално бизнесът му. Редът в лагерите и така нататък. Но той решава цивилизовано проблемите си. До степенята, в която изобщо може да се нарече цивилизован съвременният бизнес в Русия.

— Като казвате, че решава цивилизовано проблемите си, какво имате предвид? — предпазливо пуснах кукичката. — Че не е поръчал ничие убийство?

— Да. За това веднага щеше да се разбере и никой нямаше да иска да работи с него.

— Едва ли пишат по вестниците за такива неща.

— Всичко това се изчислява, Сергей. И то много лесно. Ако виждате водни кръгове, значи някъде са хвърлили камък.

— Чувах, че веднъж са поръчали убийството му — пуснах по-наблизо стръвта. Банкерът клъвна:

— Откъде знаете?

— На фирма „МХ плюс“? — учуди се Мамаев. — Данъци се плащат само когато няма как да не се платят.

— Имаше репортаж по телевизията. За процеса срещу килъра.

— Това е странна история, Сергей. Извънредно странна.

— С какво?

— Знаете ли как пише в учебниците по криминалистика? „Да вземем прост случай: мъжът убива жена си с брадвата.“ Приложена към руския бизнес, тази фраза би могла да звучи така: „Да вземем прост случай: възниква необходимост да се премахне конкурентът.“ Намират изпълнител, предплащат поръчката. Когато покушението е подготвено, конкурентите се споразумяват и в знак на доверие към партньора изпълнителят бива предаден.

И получава шест години затвор при строг режим — подсказах аз.

— Съвсем вярно. Всичко е разбираемо, просто, логично. Нали? А сега да наложим тази схема върху конкретната ситуация. Всичко това стана преди около три години. Беше обявен конкурс за обслужване сметките на ГУИН. Подадоха документи две банки — „Евро Аз“ на Мамаев и Народна банка на Буров. Парчето си беше лакомо...

— Защо?

— Знаете ли защо ми е интересно да си говоря с вас? Чувствам се мъдър. Това е приятно. Къде другаде бих могъл да намеря такъв благодарен слушател? В нашите среди разбират такива неща от половин дума. Мечтата на всеки банкер, Сергей, е да яхне бюджетни пари. Не за да ги краде, както е прието да се мисли. Съвсем не. Пускат се в оборот. Бюджетните пари са водата, която върти воденичните камъни. Колкото е била, толкова си остава. Но брашното прибирам аз. Чрез обслужването на бюджетни пари се наляха всички големи банки. Затворите и лагерите, разбира се, не са селското стопанство и военнопромишленият комплекс. Но все пак са лакомо късче. Разбираемо ли обяснявам?

— Абсолютно.

— Така значи — продължи банкерът. — Нашата схема би съхранила простотата и логичността си, ако всички шансове да спечели конкурса бяха на страната на Мамаев, на неговата банка „Евро Аз“. Буров наема килъра, после се договаря с Мамаев и предават наемния убиец. Прост случай: мъжът убил жена си с брадвата. Обаче

работата е там, че всички шансове да спечели търга имаше не „Евро Аз“, а Народна банка. Къде е простотата? Къде е логичността?

— Как свърши това?

— Сметките на ГУИН получи Мамаев, а Буров оттегли заявката си.

— След което фалира?

— Ама вие не четете ли вестници? — шашна се bankerът. — След което Буров стана заместник-министър на финансите в правителството на Примаков. След година подаде оставка. Но за този период преведе за обслужване в своята банка такива бюджетни потоци, че с тях може да се построят пет Красноярски ВЕЦ-а. Сега Народна банка е една от най-големите в Русия.

— Значи всички са останали доволни?

— Както виждате.

— Каква е връзката между резултата от конкурса и назначаването на Буров за заместник-министър на финансите?

— Връзката? — учуди се bankerът. — За каква връзка говорите?

— А няма ли? Вие казахте: „след което Буров стана заместник-министър на финансите“.

— Е, и какво? „След което“ въобще не означава „вследствие на което“.

— Буров не би ли могъл да поръча Мамаев?

— Буров? Мамаев? Боже опази! Защо?!

— За какво ли не. Заради неприязнени отношения.

— Това е смешно. Заради неприязнени отношения си разбиват един друг мутрите, а не наемат убийци. И трябва да познавате Буров, за да оцените колко е нелепо това предположение. Ще ви кажа повече. Като заместник-министър на финансите Буров помагаше на Мамаев, поддържаше неговите проекти. Неприязнени отношения? Не, пълна дивотия. Дори да се допусне нещо подобно, Буров би избрал за това друго време. Всеки скандал около името му щеше да торпилира неговото назначаване. Какво говорите? Това е фантастика откъдето и да го погледнеш!

— Добре ли познавате Буров?

— Не си дружим семейно, но се срещаме от време на време.

— Що за човек е той?

— О, Игор Сергеевич Буров е легендарна личност! — засмя се банкерът, сякаш го бях попитал нещо много весело. — Прякорът му е Флибустиера. Ще ви разкажа само един епизод от неговата дейност. Той прекрасно го характеризира. Сигурно помните, че в съветско време имаше дефицит на ширпотреба. Впрочем едва ли. За вашето поколение „ширпотреба“ е архаизъм. Както и „дефицит“.

— Защо? Помня — възразих. — Влезеш в магазина, всичко пълно, а няма какво да купиш.

— За това си имаше причина. С постановление на Министерския съвет всички предприятия от група „А“ бяха задължени да произвеждат така наречените стоки за народно потребление. Стоки за народно потребление! Сякаш има стоки за „антинародно“ потребление! Но тогава това изглеждаше нормално. В танковите заводи правеха велосипеди. Яки като танкове. В авиационните заводи — тигани. Олекотени, за да се увеличи товароподемността на летателния апарат. А в металургичните заводи лееха чугунени ютии и тенджери с масивни капаци. Виждал съм такива тенджери, всички магазини за домашни потреби бяха затрупани с тях. Като всеки нормален човек, аз само свивах рамене. На кого са притрябвали в такива количества? Веднъж и Буров видял такава тенджера. Тя струвала тридесет и шест копейки. Но той не свил рамене. Купил тенджерата, занесъл я в пункт за вторични суровини и получил за нея четиридесет и пет копейки. Тя тежала около три килограма. А сега смятайте. Ако купуваш тези тенджери и веднага ги предаваш на вторични суровини, всеки килограм носи по три копейки печалба. Но това още не е всичко. „Вторични суровини“ продава тенджерите на металургичния комбинат вече по осемнадесет копейки за килограм. Комбинатът претопява тези метални отпадъци и пак произвежда тенджери с цена тридесет и шест копейки. На загуба, обаче затова пък изпълнява плана за производство на стоки за народно потребление. Досещате ли се вече какво е станало нататък?

— Буров организираше изкупуването на тенджерите и предаването им за вторични суровини?

— Не искам да ви огорчавам, Сергей, но никога няма да станете олигарх. Не, Буров построил съвсем друга схема. В оборот се въртели не тенджери и ютии, а бумажки. Комбинатът изпълнявал плана за стоките за народно потребление на хартия. „Вторични суровини“

изпълнявали своя план за събиране и предаване на метални отпадъци също на хартия. Дори ако не се смятат икономии на метал, разходите за транспорт и всичко от сорта, всеки килограм носел по шест копейки чиста печалба. Един тон — шестдесет рубли. Хиляда тона — шестдесет хиляди рубли. Три нови волги по цени на черно. А там ставало дума за десетки хиляди тонове. И продължило няколко години.

— И как не са изгърмели? — учудих се аз.

— Наивен човек сте вие — подсмихна се bankerът. — Как да не изгърмиш при такива печалби? Схемата може да е идеална, но в нея работят нормални хора — наши хора. С вродения им стремеж да направят по-малко, а да гризнат повече, при това да се напият и леко да изпързаят партньора. Не от корист, а просто така, от душевна топлота. Какво отличава нормалния руснак от някакъв си, простете за изрази, немец? Неприемането на правилата. На всички. Независимо какви — кодекс на честта или кодекс на безчестието. И това е благо за Русия, Сергей, велико благо. Иначе отдавна да са разграбили всичко. До дъно. Изгърмели естествено. През осемдесет и девета година. Но и тук Буров постъпил посвоему. Нормален човек би започнал да пробутва подкупи на следователя. Но не и Буров. Той дал пари за избори и станал член на Върховния съвет на РСФСР от листата на „Демократична Русия“. Останалото е ясно. Сега Народна банка контролира цялата черна металургия. Как ви хареса тази новела?

— Прилича на легенда.

— Може и да е легенда — съгласи се bankerът. — Но в нашите среди й вярват. Това е в характера на Буров. Той е човек с голям размах. И с много нестандартно мислене.

— А защо му викат Флибустиера?

— Защото не дай боже някой кораб да се озове на курса му.

— Ще го ограби?

— Мигновено го приватизира.

Надигнах се от стъпалата пред входа, където водехме тази съдържателна беседа, и направих на Дьо Финес съвсем заслужен комплимент:

— Винаги когато си говорим, научавам много нови и интересни неща.

— Завиждам ви — призна си bankerът. — Все още сте във възрастта, когато научавате много нови и интересни неща. Аз също

научавам много нови и интересни неща. Но това, което е интересно, не е ново. А това, което е ново, не е интересно. Уви. Наминавайте, винаги ми е приятно да ви видя — доброжелателно каза той и се заизкачва по своята парадна стълба без перила.

— Не се ли боите да паднете и да си счупите врата? — попитах аз.

— За този случай си имам застраховка — отговори руският банкер Луи дьо Финес. — А към думите ми за Мамаев се отнесете сериозно. Той е опасен човек. От тези, които са готови на всичко. Прието е да се смята, че руският бизнес живее по законите на вълчата глутница. Не, Сергей. Приликата е само в едно: отслабналия водач го разкъсват на парчета своите. А във всичко останало... в сравнение с нашите бизнесмени вълците в прегладняла глутница са просто кутрета. Добродушни палета. Ето какво е съвременният руски бизнес. Имайте го предвид.

— Благодаря. Ще го имам. А Буров? И той ли е готов на всичко?

— Зависи каква е цената на въпроса. Защо попитахте за него?

— Е, как? Интересно ми е.

Казах истината на Дьо Финес. Буров наистина ме интересуваше. Но не му казах цялата истина. Попитах за Буров, защото точно той беше човекът, който ни нае да осигурим безопасността на Калмиков, след като го пуснат от лагера.

IV

Още по време на разговора с Мамаев усетих, че сякаш се движа по релси. Всички логически схеми бяха прости и ясни като трамваен маршрут. След разговора с Дьо Финес това усещане се засили.

Петима офицери от Спецназ, разжалвани и уволнени от армията, стават наемници. Ясно.

Един бизнесмен поръчва ликвидирането на друг, после се споразумяват и предават килъра. Ясно. Ако банкерът не ни беше разкрил странното задкулисие на тази история, бих възприел цялата схема като нещо подразбиращо се от само себе си, което не предизвиква никакви въпроси.

За ролята на килър избират офицер „афганец“, изчезнал безследно през осемдесет и четвърта година. Той се наема да изпълни поръчката, за да премести своята бивша жена и сина си от дванадесетметровата стая в обща квартира в нормално жилище и сам да си осигури някакво местенце за живеене. Също ясно.

Всички тези схеми сякаш бяха начертани от една ръка.

След което „Евро Аз“ получава исканото лакомо късче, а президентът на Народна банка, легендарният господин Буров, става заместник-министър на финансите. Всички са доволни. Освен наемния убиец. Дьо Финес беше сигурен, че от този момент нататък релсите се разделят и трамваите тръгват по различни маршрути. Аз имах съмнения за това. „След което“, разбира се, не означава „вследствие на което“. Но понякога означава.

Кой е наел Калмиков? Кой е предплатил поръчката?

Ами ако се подхване от другата страна?

Да допуснем, че ми потръбва наемен убиец. Е, малко ли причини може да има. Например да очисти неформалния профсъюзен лидер на моите работяги Мишка Чванов, ако пак започне да се изцепва със своите идеи за социална справедливост. Или за още нещо. Трябва да се

премахне чисто, затова ми е нужен професионалист, в когото мога да съм стопроцентово сигурен. Къде бих го търсил?

В престъпния свят? Ако се съди по това, което пишат във вестниците, там може да се намери професионалист. Обаче е опасно. Той може да е „осветен“, да има криминални връзки, които ченгетата биха могли да проследят, в бандата може да е внедрен агент на милицията. И ще се свърши с това, че ще спипат килъра, а той ще ме предаде с парцалите.

Не, няма да търся килър в престъпния свят. Трябва ми професионалист, но чист.

Не става.

Къде още? Сред пенсионираните или изгонените от милицията оперативници или сътрудници на спецслужбите? Това е по-добре. Те имат опит. Но ще се съгласят ли на убийство? Някои може и да се съгласят. Обаче докато ги търсиш, десет пъти ще се „осветиш“.

Също не става.

Така че къде да го намеря тоя килър?

Ето къде: в рехабилитационен център. Като тоя, който ръководи Док. Където се опитват да върнат към нормалния живот хора, които умеят да убиват, свикнали са да убиват, които са видели толкова смърт, че една повече или по-малко вече няма значение за тях.

Ето там може да се намери най-сигурно професионалист, който ще се съгласи на убийство — още един път, последен, за да получи шанс да започне нов живот.

Точно там са го открили.

Но кой би могъл да знае, че в рехабилитационния център при военната болница на четиридесет и петия километър по Минското шосе работи като санитар човек, който идеално подхожда за ролята на килъра? Дотолкова идеално, че нито у следователя, нито у прокурора, нито у съдията да възникне и сянка от съмнение: а може ли този човек да бъде наемен убиец?

Разбира се, че може. Как да не може? Както каза адвокатът на процеса срещу Калмиков: „Русия обрича своите войници и офицери на просяшко съществуване, което ги хвърля в прегръдките на организираната престъпност. Те са принудени да убиват, за да осигурят сносни условия за живот на своите семейства.“

И още една мисъл се въртеше някъде в периферията на съзнанието ми, докато се занимавах с обичайните си дела: опитвах се да се оправя с пожарния инспектор, който веднъж месечно, като за заплата, идваше в дърводелната и съставяше акт за недостатъчна вентилация на опасно в противопожарно отношение помещение, после обикаляше гатера и сушилнята, а след това се дърлеше с горските на нашите парцели от сечището.

Имах чувството, че сякаш пропускам нещо важно. Прехвърлях в паметта си всички разговори от изминалия ден, както пресяват леща. Но мисълта ми се изплъзваше. И чак по залез, когато се връщах от сечището и предвкусах спокойната вечер у дома, където като във всяка къща с кърмаче мирише на овча кошара и варено мляко, изведнъж ми светна.

Така набих спирачките, че джипът чак поднесе.

Ама разбира се!

Банковата сметка на рехабилитационния център на Док!

Мамаев каза: „Имам я.“

Да, точно така каза: „Имам я.“

Набрах номера на центъра и помолих да извикат на телефона доктор Перегудов. Само да не си е тръгнал. След три минути Док се обади:

— Слушам.

— Дълго ли ще стоиш там?

— Цялата нощ. Дежуря.

— Ще дойда.

— Нещо случило ли се е?

— Не. Но май нещо започва да се изяснява.

Вкъщи си хвърлих един душ и хапнах набързо.

— Закъде се стягаш? — попита Олга.

— Работа.

— Изобщо спомняш ли си, че имаш дъщеря и син, да не говорим за жената? Въобще не мислиш за нас.

— Не — казах аз. — Не. Само за вас мисля.

Болницата спеше. Само прозорците на операционната светеха ярко. На рампата на приемното отделение стоеше армейска „линейка“ с проблясващи лампи, суетяха се лекари и сестри, санитарии мъкнеха носилки.

Нов товар от Чечня.

Док ме поведе по мъждиво осветения коридор. Иззад плътно затворените врати не се чуваха никакви звуци. Но цялата атмосфера сякаш беше наситена с болка и ужас. Болката от стари рани, ужасът на отминалите боеве. В тях на някого бе откъснат кракът, на друг ръката. И на всички бяха осакатени душите.

В килерчето, където някога чистачките са държали парцалите и кофите си, а сега бе кабинет на ръководителя на центъра, Док включи компютъра и въпросително ме погледна:

— Какво да търся?

— Дарения. От началото на деветдесет и осма година.

— Едрите? Аз ги помня.

— Не. Дребни и средни. Как ги измолваш?

— Разпращам покани по електронната поща. До всички фирми. Отзовава се примерно една на двеста.

— Хайде да видим. Трябва да е толкова, че да не бие на очи. Не по-малко от петстотин и не повече от хиляда долара.

Познал бях. Хилядата долара от компанията „Интертръст“ постъпили в сметката на центъра на пети февруари. А на петнадесети февруари Калмиков напуснал.

Всичко съвпаднаше.

— И какво значи това? — попита Док.

— Знам кой е поръчал Мамаев.

— Кой?

— Самият Мамаев.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

АМНИСТИЯТА

I

В паметта на всеки човек през годините се трупат спомени за най-срамните епизода от живота му. Дребни подлости в детството, страхливост в юношеството, лъжи, изплували наяве, предателства — случайни или съзнателни, от малодушие. Кой знае защо благородните постъпки се помнят мимолетно, а тези засядат в паметта като солите на тежките метали в костите.

И няма значение умишлено ли е извършена позорната постъпка, или от обикновена неловкост, имала ли е някакви последици или не. Откраднатото шоколадче от нощното шкафче в пионерския лагер изгаря в безсъницата толкова силно, колкото и гласуването на партийно събрание за изключване на човек, който е казал на глас това, което другите не са посмели.

За председателя на Таганския районен съд Алексей Николаевич Сорокин споменът за обвинителната присъда, която наложи на подсъдимия Калмиков, попълни този ред.

Той въобще не смяташе, че е дал неправилна присъда. Всичко беше правилно, всеки съдия на негово място би постъпил по същия начин. И все пак този случай стоеше като трън в душата му. Имаше усещането, че са го използвали. Неговия опит, неговата репутация. С неговите ръце довършиха някакво тъмно дело.

И затова съдията Сорокин навярно беше единственият юрист в Москва, който без възмущение, дори с чувство на удовлетворение прие закона за амнистията, гласуван от Държавната дума на Русия във връзка с 55-годишнината от победата на съветския народ във Великата отечествена война.

Законът беше приет без спорове. Депутатите вече се бяха сдушили. Държавната дума напомняше на съдията Сорокин помиярите в селото край Геленджик, където понякога прекарваше отпуската си. Селото беше усамотено, кучетата, изхранващи се от отпадъците на столовата в санаториума, се чифтосваха както им падне, в резултат се

получаваше някаква изродска усреднена порода. Комунисти, „Яблоко“, „Единство“, ЛДПР — всички се бяха усреднили и си живееха мирно. Бой наставаше само когато на боклука изхвърляха останките от обяда.

Законът за амнистията изглеждаше на депутатите съвсем ясен, той не засягаше ничии политически и икономически интереси. Ако човек има държавни награди на СССР и Русия, заслужава освобождаване. За какво да спориш тук?

Реакцията на обществеността относно амнистията първоначално също беше неутрална. Юристите се опитаха да обясняват нещо, обаче не ги слушаха. Страстите кипяха около избора на нов президент на Русия, всичко останало не изглеждаше важно. И чак когато на свобода започнаха да излизат закоравели престъпници, притежаващи награди на СССР и РФ, убийци — рецидивисти, грабители и насилници, се разрази буря. Чак тогава се зачетеха в закона и откриха, че в него липсва извънредно важна уговорка, ограничаваща правото на амнистия за лицата, извършили тежки и особено тежки престъпления.

Скандалът, избухнал по страниците на вестниците и телевизионните екрани, за известно време измести на заден план всички останали събития. В какво ли не обвиняваха народните избраници. Един вестник дори се изхвърли, че приемането на закона в този вид е било платено от всеруската престъпна общност, за да измъкне своите тартори от затворите.

Съдията Сорокин се чудеше и маеше. Колко далеч може да те отведе играта на фантазията, колко обича пишещото братство да митологизира и дори да демонизира това, за което няма и най-малка представа! Престъпна общност е възможна в пределите на квартала, района, града. На Сорокин се бе случвало да съди главатарите на големи ОПГ. Общността може да бъде отраслова — като при търговията с наркотици. Но в мащабите на държавата престъпната общност не може да съществува по принцип. Тя предполага подчинение на някакъв закон, задължителен за всички. Как ли пък не тези тъмни, зловни изроди ще приемат какъвто и да е, дори най-мръснишкия кодекс? Та те се колят, разстрелват и взривяват един друг при най-малкия опит да бъде ограничена властта на някой бос!

Ако трябваше за нещо да се упрекнат депутатите от Държавната дума, които не си бяха дали труда да прочетат внимателно закона, за който гласуват, то беше безпросветен непрофесионализъм и

самовлюбеност. Ама за какво ни е да слушаме някакви си юристи — ние самите сме юристи!

Ето какви юристи сте.

Съдията Сорокин отказа да участва в някаква вестникарска дискусия за амнистията, като се оправда с претовареност, но следеше с голям интерес публикациите в пресата и сводките на МВР и правосъдното министерство.

По списъците с амнистирани можеше да се изучава историята. Войната с Германия. Войната с Япония. Корейската война. Унгария. Виетнам. Полустров Дамански^[1]. Чехословакия. Афганистан. Първата Чеченска война. Втората Чеченска война.

Участниците във Великата Отечествена война вече бяха малко.

Участниците във Втората Чеченска война още бяха малко.

Всичко завърши така, както трябваше да завърши. В Държавната дума спешно внесоха и приеха поправка към закона за амнистията. Но съдията Сорокин се надяваше, че са успели да освободят Калмиков. Офицер, воювал в Афганистан, награден с медал и два ордена. Май бяха „Червено знаме“ и „Червена звезда“. Трябваше да го освободят.

Не беше особено трудно да поиска справка, но Сорокин не го правеше. Формалното дневно оправдание беше заетостта му. Но истинската причина, която си признаваше нощем, бе друга: страхуваше се да не научи, че Калмиков не е включен в амнистията.

---

[1] Място на граничен конфликт с Китай. — Б.пр. ↑

II

В Москва настъпи златна есен. Като рязък, черен контраст изглеждаха бедите, стоварили се върху страната. Вяло течащата, като шизофрения, война в Чечня. Гибелта на атомната подводница „Курск“. Взривът на Пушкинския площад. А после и Останкинската кула не издържа страшното напрежение на излъчваните по предавателя ѝ новини — пламна и изгоря, както изгаря проводник, по който са пуснали прекалено силен ток.

Всички тези събития изглеждаха на съдията Сорокин като брънки от една верига. Началото ѝ тръгваше от миналото — в Грозни от 1995 година, в Кабул през 1979, в Прага 1968, в Будапеща 1956 година. И по-назад, по-дълбоко, в сталинщината, в распутинщината. Странната съдба на Калмиков беше неотделима от този ред. Понякога Сорокин биваше споходен от нелепа мисъл: ами ако не беше осъдил Калмиков? Може би нямаше да ги има и сегашните бедни?

И една вечер той взе решение. Стига си е играл на криеница със самия себе си. Трябва да запита Министерството на правосъдието и да разбере. Той си записа в настолния календар. Но бележката не му потръбва. Докато му предаваше сутринта документите за подпис, секретарката каза:

— Там един гражданин моли за разрешение да прегледа в архива свое дело. По което са го осъдили. Отдавна, преди две години.

— Защо? — поинтересува се Сорокин, като преглеждаше документите и полагаше отдолу твърдия си подпис без заврънкулки. — Искане да обжалва? Трябвало е да го направи по-рано.

— Не. Казва, че просто иска да го види. Не прилича на човек, който е лежал в затвора. Странен е някак.

— С какво?

— Не се усмихва.

— Какво странно има? Това е съд, а не цирк.

— Той не умее да се усмихва. Изобщо. Като мумия. И още нещо. Само не се смейте. Работи ли ви компютърът?

— Работи — отвърна Сорокин, като помръдна мишката.

— А моят не работи. Зависна.

— Рестартирайте го.

— Опитах се. Безполезно е. Не е в това проблемът.

— А в какво? — попита съдията, който започваше да се дразни от празния разговор.

— Той идва и вчера. Същият човек. Вие бяхте заминали в Московския градски съд. Чака час и половина. С компютъра беше същото. А след като си замина, веднага заработи.

— Забележително! — подсмихна се Сорокин. — Да, такъв човек не бива да виси в приемната. Нека да напише заявление на мое име.

— Сега ще му кажа — зарадва се секретарката и забърза към вратата.

— Минутка — спря я Сорокин. — Как му е фамилията?

— Калмиков.

Паркерът със златно перо застина в ръцете на съдията.

— Ами да, Калмиков — повтори секретарката. — Константин Игнatieвич Калмиков. Алексей Николаевич, какво ви е?

— Нищо. Всичко е наред. Няма нужда от заявление. Нека да влезе.

III

Външно той почти не се бе променил. Само в късата му твърда коса, приличаща на перука, се бяха появили повече бели косъмчета и се бяха изострили чертите на лицето му, както и преди сухо и сиво като пергамент. По-явно се бяха очертали азиатските скули. Лицето му беше неподвижно, безстрастно. Преди две години, на процеса, тъмните му очи бяха пусти и мъртви. Сега погледът му сякаш се захранваше от мощен енергиен източник някъде вътре, очите му гледаха спокойно, без да мигат. И някак отстранено, безстрастно.

Първият подтик на Сорокин беше да излезе иззад бюрото и да посрещне посетителя с дружелюбно ръкостискане. Той дори стана, но се натъкна на студения поглед на Калмиков и неловко, с полужест посочи към креслото отпред:

— Моля.

Калмиков беше с хубав тъмносив костюм, излят по високата му фигура, добре подстриган, гладко избръснат. Колосана риза. Червена, с вкус подбрана вратовръзка. Стърчаща от джобчето на самото също такава червена кърпичка. Приличаше на дипломат някъде от Пакистан или Иран. Те всичките са такива. Студени и не мигат. Като змии.

Той седна също като дипломат. Уверено, изправено. Прехвърли крак върху крак и сложи на коленете големите си силни ръце. Ръцете му не бяха като на дипломат, а като на селянин.

— Радвам се да ви видя на свобода, Константин Игнatieвич — приветливо произнесе съдията. — Кога ви освободиха?

— Преди седмица — отговори Калмиков.

Сорокин очакваше продължение, но Калмиков мълчеше. Паузата се проточи, стана неловка, потискаща.

— Една минутка — проговори Сорокин и придърпа клавиатурата на компютъра. — Трябва да запазя текста.

Никакъв текст нямаше нужда да запазва, просто искаше да спечели малко време, за да се адаптира към ситуацията, кой знае защо неудобна и неприятна за него. Той натисна клавиша. Курсорът не мръдна. Пощрака с мишката. Никаква реакция. Компютърът „зависна“.

— О, Господи! — учуди се Сорокин. — Наистина ли умеете да вадите от строя компютрите?

Калмиков го погледна с вежливо недоумение.

— Не ми е ясно за какво говорите. Не разбирам от компютри.

— Просто така ми дойде — промърмори съдията, но веднага се ядоса на себе си и решително заговори: — Константин Игнatieвич, наистина се радвам, че сте на свобода. Много се радвам. Ще бъда откровен. През тези две години вашето дело не ми излизаше от главата. Ще ви кажа нещо повече: кой знае защо ме мъчеше съвестта. Не разбирам защо. Трудно е да се обясни.

— Лесно е да се обясни — безстрастно възрази Калмиков. — Това значи, че имате съвест.

— Надявам се, че имам — с весела ирония потвърди съдията, опитвайки се да прехвърли нещата в лек светски тон. — Самият аз не се съмнявам. Но все пак е приятно да го чуеш от друг. Вашите думи ще ми облекчат живота.

— Не — каза Калмиков.

— Не? Какво значи „не“?

— Няма да го облекчат.

Не се получаваше светски разговор. Най-правилно би било да подпише разрешение на Калмиков за съдебния архив и да приключи този тягостен разговор. Но нещо пречеше на Сорокин да го направи.

— Константин Игнatieвич, не мисля, че има за какво да ми се сърдите — сериозно, доверително каза той. — Присъдата не можеше да е друга. Всеки съдия щеше да произнесе такава присъда. Всичко беше срещу вас. И главното — вашето самопризнание.

— Не ви се сърдя. Вие свършихте работата си.

— Радвам се, че го разбирате. Вие сте били офицер и знаете какво е. Човекът в униформа е длъжен да върши това, което може и да не му харесва като човек. Аз съм съдия. Моята униформа е тогата. Всъщност всеки човек цял живот носи своята униформа. Една или друга. Без униформа е само веднъж — когато идва на този свят.

— Два пъти — поправи го Калмиков.

— Кой е вторият?

— Когато си отива.

— Да, разбира се — съгласи се съдията. — Прав сте. Искане ми се да ви задам един въпрос. Може да не ми отговаряте. Но ако решите да

отговорите, нека да е честно. Знаехте ли, че от ваше име е купен апартамент на жена ви?

— Не.

— Не?

— Не.

— Защо тогава се признахте за виновен?

— Адвокатът ме посъветва.

— Виж ти! — застана нащрек Сорокин. — Значи Кучеренов ви посъветва така?

— Да. Каза, че иначе ще върнат делото за доразследване и ще лежа в Лефортово още една година, а после ще ми дадат максималната присъда.

— И така би могло да стане — потвърди съдията.

— Той каза, че ще влачат Галина по разпити.

— Щеше да й се наложи да мине през това.

— Още каза, че може да й конфискуват апартамента.

— Така ли ви каза Кучеренов?

— Да. Ако се докаже, че това е хонорарът ми за убийството на Мамаев. Каза, че те могат да го докажат. Че могат всичко да докажат.

— Не ми е в принципите да говоря лошо за колеги — отбеляза Сорокин. — Но понякога ми се иска да изменя на принципите си.

— Вие изменихте. Разбрах.

— Да, измених. И не съжалявам за това. Много ми се иска да вярвам, че за този съвет ще си получи хонорара в пълна мяра. Там, където отиваме без мундири.

— По-рано — отговори Калмиков.

— Какво имате предвид?

— Ще си получи по-рано хонорара.

— Предполагате, че ще го мъчи съвестта? Не се надявайте, Константин Игнatieвич. Той е от тая порода хора, които спят зле само след като са преяли на вечеря. Да оставим това. С какво смятате да се заемете?

— Не знам още. Първо трябва да се ориентирам в едно друго. И да свърша една работа.

— Мога ли да ви помогна с нещо?

— Можете. Трябва ми телефонът на следователя, който водеше моето дело. Питам в прокуратурата, но не ми го дадоха.

— И не са можели да ви го дадат. Следователят беше застрелян. Две седмици след процеса срещу вас.

— Кой?

— Не се знае.

— Защо?

— Неизвестно.

— Как е станало?

— През нощта, на Рязанското шосе, на петдесет километра от Москва. Намерили са го мъртъв в беемвето му.

— Грабеж?

— Не.

— Свързано ли е с моето дело?

— Може би. В тази история има много въпроси и липсват отговори. Откъде се е появило това ново беемве? При неговата заплата. Прокурорът ми беше подхвърлил, че следователят уж бил попаднал по следите на този, който ви е наел. Беемвето би могло да бъде отплата за старанието. Или за мълчанието му. А убийството? Не знам. Гаранция за мълчание? Всичко би могло да бъде. Но това са само мои предположения — предупреди Сорокин. — Престъплението не е разкрито. Виси. И кой знае защо ми се струва, че така и ще си остане.

Калмиков помълча малко и стана.

— Благодаря ви, че ме приехте — вежливо каза той.

— Не си струва благодарността — отговори съдията. — Ще звънна в архива да ви разрешат да видите делото си.

— Няма нужда. Това беше предлог. Аз исках да поговоря с вас.

— Помогна ли ви разговорът?

— Да. Научих всичко, което исках.

— Прекрасно тогава. — Съдията Сорокин се надигна иззад бюрото, за да изпрати посетителя до вратата. — Радвам се, че всичко това вече е зад вас. Повярвайте, искрено се радвам. Остана ми много тежко чувство от този процес. В детството баба ми казваше: не прави това или онова, че ще ти изсърхне ръката. Аз, разбира се, не слушах. А после си гледах ръката: нима наистина ще изсърхне? Същото чувство имах, когато подписвах присъдата ви. Желая ви успех, Константин Игнatieвич.

Съдията протегна ръка, но тя увисна във въздуха.

— Не искате ли да ми подадете ръка? — учудено попита Сорокин.

Калмиков се забави малко и отговори на ръкостискането. Така както го правят на изток: хвана ръката на съдията в двете си ръце, поддържа я и я пусна. Дланите му бяха сухи и сякаш заредени с електричество.

— Ето че опростихте греховете ми — насмешливо констатира Сорокин. — Може би сега ще спре да ме мъчи безсъницата.

— Ще спре — без усмивка потвърди Калмиков. — Скоро.

Той излезе. Съдията Сорокин застана до прозореца. Асфалтовата площадка под прозореца беше засипана с жълти и червени кленови листа. Те бяха нападали и по покрива на бялата „Тойота Корола“, самотно паркирана пред съда. Калмиков се приближи до колата, седна в нея и потегли. Паркираното от другата страна на уличката тъмновишнево „Волво 940“ веднага обърна и потегли след тойотата.

Сорокин се върна към работата си, прекъсната от визитата на Калмиков. Кой знае защо се чувстваше отпаднал, сякаш е изринал тонове сняг. Но преди да се заеме с документите, очакващи подписа му, той извика секретарката:

— Повикайте инженера, компютърът ми зависна.

— Той си отиде — каза тя.

— Кой? Инженерът?

— Не, онзи човек. Моят компютър тръгна. Вашият също трябва да проработи.

Сорокин щракна с мишката. Картината на монитора се смени.

— Наистина — отбеляза той. — Виж ти, какво съвпадение.

— Не е съвпадение, Алексей Николаевич — възрази секретарката.

— А какво?

— Не знам. Но кой знае защо ми е страшно. С вас всичко ли е наред?

— Благодаря, не се тревожете. Наред съм. Вървете да си гледате работата.

Секретарката излезе. Сорокин внимателно прочете поредния документ, взе паркера, но не успя да подпише. Паркерът се изплъзна между пръстите му. Той помасажира ръката си и повтори опита. Пръстите му не се свиваха.

На другата сутрин вече не можеше да държи лъжичката. Вечерта не успя да свие дясната си ръка в юмрук.

— Нерви са това, гълъбче, нерви — успокои го главният лекар на ведомствената поликлиника. — Всички болести са от нерви, само триперът е от удоволствие. Ще ви предпишем физиотерапия, масаж. И ще станете свеж като краставичка. А засега ще ви дам малко болнични, да си починете. И за всеки случай се изследвайте в института по неврология. Просто така, за по-сигурно.

След като се върна от поликлиниката, Сорокин неочаквано реши да се обади на адвоката Кучеренов. В колегията му казаха, че е болен. Домашният телефон дълго не отговаряше, после жена му вдигна слушалката. Сорокин се представи и помоли да повика адвоката на телефона.

— Той не може да дойде до телефона — отговори тя.

— Нали не възразявате аз да намина? Много ми е нужно да поговоря с него.

— Той не може да поговори с вас. Не може да говори.

— Защо? — попита Сорокин, изстивайки от кошмарно предчувствие.

— Защото изобщо не може да говори! На руски език ви казвам! Той не може да говори! Може само да мучи!

Сорокин внимателно затвори слушалката. Държеше я с лявата ръка. Дясната му ръка висеше като въже. Мускулите ѝ бяха омекнали, сякаш бяха парцалени.

Ръката му съхнеше.

И съдията Сорокин разбра какво значеше фразата на Калмиков, че скоро безсъницата ще спре да го мъчи.

Безсъницата не измъчва мъртвите.

ПЕТА ГЛАВА

КРЪГОВЕ ПО ВОДАТА

I

Още от самото начало, от процеса срещу Калмиков, на който ни замъкна Док, аз не вярвах, че той е наемен убиец. Бяха го прекарвали. Направили го бяха бита карта в играта, за да го изхвърлят накрая. В колония със строг режим. За шест години.

Играта беше започнал Мамаев. Вече бях съвсем сигурен. Дарението от хиляда долара му бе дало формален повод да отиде в рехабилитационния център и да се заинтересува от неговите дела. Док си припомни това посещение. Появата на Мамаев не го учудила. Бизнесмените, оказали финансова помощ на центъра, имали навика да се интересуват за какво са отишли даренията им. Проблемите на центъра бяха не само финансови, но и в трудоустрояването на пациентите. Мамаев прегледал досиетата на всички сегашни и бивши пациенти, обещал да помисли какво може да направи за тях и си заминал. След няколко дни някакъв човек предложил работа на Калмиков.

Кой е той? Ако разсъждавам правилно — някой от обкръжението на Мамаев, негово доверено лице. Вероятно същият човек е превел парите за стаята в общинската квартира в стария блок на „Малие каменшчики“, в чийто антресол преди настаняването на Калмиков са скрили куфарчето със снайпера „Винторез“.

Как да се изясни това? Единствената възможност е да се заснемат на видео най-близките сътрудници на Мамаев и да се покажат на Калмиков. Може да го познае. Поръчителят е разговарял с него вечерта в тъмния парк, бил е с шапка и черни очила. Така може да се скрие лицето, но пластиката на движенията и характерните жестове не можеш да прикриеш. Те ще разкажат на опитния наблюдател повече, отколкото снимката анфас и профил. А че Калмиков има тренирано око, който знае защо не се съмнявах. Ако експериментът успее и поръчител се окаже някой от хората на Мамаев, ще е по-лесно да се разбере каква е играта му.

Виж, по-нататък беше пълна мъгла. Седемдесет хиляди долара за апартамента на жената на Калмиков — тук се усещаше нечия друга ръка. Още по време на процеса срещу Калмиков Док предположи, че жилището е купено, за да се натопа абсолютно сигурно Калмиков. Кое то и стана. Но едва ли това е била единствената цел. Тук се усещаше някаква многоходова комбинация с далечен прицел. Механизмът ѝ беше съвсем неясен, но резултатът бе налице: Мамаев знаеше, че животът му е под заплаха. И то много сериозна. По време на разговора с мен в селището на „новите руснаци“ на Осетра той се перчеше, но аз виждах в какво състояние е. Да се каже, че беше разтревожен, значеше нищо да не се каже. Той разбираше, че срещу него е направен силен ход. Със същата карта, която той смяташе за бита. Тази карта бе Калмиков.

Кой е направил този ход?

От всичко излизаше, че е президентът на Народна банка Буров. Както го нарече моят банкер — Флибустиера. Иначе за какво му беше да ни наема и да ни плаща Калмиков да се добере жив и здрав до Москва?

А той ни нае. Прати имейл на сайта на „МХ плюс“ с предложение да се срещнем, определи срещата в офиса на банката. Но Мухата заяви, че водим делови преговори само на своя територия в „Неглинка“. Боцмана предпазливо забеляза, че за такъв солиден клиент може и да направим изключение, но Артиста подкрепи Мухата: „Ако му трябваме, ще дойде. Тъкмо ще разберем доколко сме му нужни.“

Той дойде. С двама добре обучени телохранители. В страховит черен джип „Линкълн Навигатор“. Тогава не знаех, че прякорът му е Флибустиера. Ако знаех, щях да кажа, че джипът прилича на пиратска шхуна, липсва му само Веселия Роджър на калника.

Президентът на Народна банка беше дълъг и кльощав като Дон Кихот. Но имаше и нещо пиратско в него: остро засукани мустачки, опулени очи, нахален безстрашен поглед. Обаче разговаряше без наглост, като равен с равни. Каза, че ни е препоръчал сериозен бизнесмен, на когото преди време сме оказали голяма услуга. Назова фамилията му. Наистина преди три години бяхме свършили една работа за него. Аз проверих. Бизнесменът потвърди, че господин Буров го е помолил да му препоръча сериозни хора за някаква конфиденциална задача.

Заплащането беше прилично, не се усещаше никакво двойно дъно в поръчката. Ние се съгласихме, макар да не разбрахме съвсем защо президентът на Народна банка е така заинтересуван да не се случи нищо с Калмиков по пътя му до Москва.

Аз и сега не разбирах. Ако се вярва на Дьо Финес, като заместник-министър на финансите Буров е помагал на Мамаев, поддържал е проектите му. Каква полза има Буров да бъде убит Мамаев? Каква е играта на Флибустиера? Ако, разбира се, това е негова игра.

В мъглата има само един начин да не се заблудиш: да се движиш от един ясен ориентир към друг. А като начало — трябва да намериш този ясен ориентир. В нашия случай: да открием кой е превел парите за жилището на жената на Калмиков. Седемдесет хиляди долара в рублев еквивалент не се превеждат всеки ден по пощата. Навярно са запомнили този човек и го помнят още след две години и половина. Следствието не го беше открило, защото следователят не е знаел къде да търси. А ние знаехме. Ако предположенията ми са верни, трябва да го търсим в обкръжението на Буров.

Оттук се очерта и планът за действие.

Тайно да се заснемат с фотоапарат и видеокамера най-близките сътрудници на Мамаев и Буров. Това изискваше предпазливост и търпение. Тъкмо работа за Боцмана.

Да се разбере във фирмата за недвижими имоти „Проджект“ от кой пощенски клон са били изпратени парите за стаята в общинската квартира на „Малие каменшчики“ и за тристайния апартамент в Соколники. Ясно, че просто така няма да ни дадат такива сведения. Получаването на тази информация изискваше нахалство, ловкост и тънко познаване на женската душа. Най-подходящата роля за Артиста.

Да се открие Калмиков, изчезнал след завръщането си в Москва. Тази задача възложих на Мухата. Калмиков не се беше обаждал на Док, не се бе появявал нито в своята стая в общинската квартира, нито в рехабилитационния център. Но имаше едно място, където той трябваше да се появи: край блока в Соколники. Точно там пратих Мухата, който умееше безследно да се разтваря във всяка тълпа.

Като всеки нормален ръководител възложих на себе си най-отговорната част от работата, макар и не най-трудната, честно казано: работата в архива.

II

В Централния архив на Министерството на отбраната в Подолск отидох с Док. За да получим достъп до досието на Калмиков, измислихме простичка легенда. В рехабилитационния център, който ръководи доктор Перегудов, се намира бивш майор от Съветската армия, страдащ от амнезия след тежко черепно–мозъчно раняване. За него се знае, че е воювал в Афганистан. Сега състоянието му се подобрява. За да му се помогне да си възстанови паметта, трябва да се проучи биографията му, да се научи за него колкото се може повече. Всеки, дори най-незначителен епизод от неговото минало може да активизира поразените участъци от мозъка му, да ускори оздравяването.

Но не се наложи да лъжем много. Служебната карта на ръководителя на рехабилитационния център веднага настрои дружелюбно полковника, старши научен сътрудник от архива. Той съчувствено разпита за дейността на центъра и нареди да ни дадат папката с досието на военнослужещия Константин Игнatieвич Калмиков.

Съдържанието на папката поразяваше с лаконичността си.

„Роден през 1956 година в Ташкент. Родителите му загинали през 1966 година по време на земетресението. Израснал в детски дом в Рязан.

1973–1977. Рязанското училище на ВДВ^[1]. Дипломирал се с отличие.

Произведен в чин лейтенант.

1977–1979. Московски военен окръг, в.п. № ... Предсрочно произведен: старши лейтенант, капитан.

1979–1981. Обучение във Военната академия на Съветската армия, Втори факултет. Произведен в чин майор.

1981–1984. Демократична република Афганистан. Разузнавателното управление на 40-а армия.

Атестации. Характеристики. Награди: медал «За храброст» и орден «Червена звезда» — 1982, боен орден «Червено знаме» — 1983 година.“

И накрая:

„15 декември 1984 година — изчезнал безследно.“

— Рехаво — оцених аз. — Защо?

— Нашите досиета в този архив, струва ми се, също не са много дебели — предположи Док.

Седяхме в читалнята на архива. Освен нас имаше само някакъв дядка с три реда орденски лентички на цивилното сако. Той се беше настанил на ъгловата маса, отрупана с архивни папки, увлечено преглеждаше документите, водеше си бележки в дебела тетрадка, доволно потриваше ръце и пак се задълбаваше в миналото.

В читалнята се появи полковникът-архивар, приседна до старчето, доброжелателно поговори с него, после се приближи към нас.

— Последният — кимна той към старчето. — Ветеран, описва бойния път на своя полк. Преди всички маси бяха заети от ветерани. Остана само той. Сигнал е до четиридесет и трета година, сега форсира Днепър. Дай боже да стигне до Берлин. Е, какво ориентирахте ли се?

— Още повече се оплетохме — призна Док.

Полковникът прегледа досието на Калмиков и озадачено поклати глава.

— Амнезия, казвате? Не знам, не знам. Тази амнезия може да има и друго име. Не ви е лесен пациентът. Никак не е лесен. На двадесет и три години капитан, на двадесет и пет — майор.

— След академията винаги дават предсрочно поредното звание — напомни Док.

— В академията учат пет години, а не две — възрази полковникът. — Втори факултет. Много интересно.

— Кое ви се струва интересно? — проявих аз вежливо любопитство.

— Академията на Съветската армия — това е Академията на Главното разузнавателно управление при генщаба, млади хора. А втори факултет е източният. Там подготвят кадри за работа в Азия и в Близкия и Средния изток. Четиридесета армия. Разузнавателното управление. Осемдесет и първа година. Много, много интересно. Май започвам да разбирам каква е работата.

— Просветете ни — помоли Док.

— Ще черпите ли една бутилка?

— Две — каза Док.

— Три — бързо го поправих аз.

— Пошегувах се — подсмихна се полковникът. — Искях да проверя доколко е важно за вас. Виждам, че е важно. Почакайте, трябва да уточня нещо.

Той се прибра в кабинета си, след половин час се върна и удовлетворено съобщи:

— Всичко е правилно. Така и си мислех. Ключът е тук — той посочи номера на поделението, където служил Калмиков след военното училище. — Това е Чучково. Градче в Рязанска област. База на Шестнадесета бригада с особено предназначение. С нейни кадри е бил сформиран Триста и седемдесети отделен отряд на Спецназ. Част от офицерите влязла в спец поделенията „Зенит“ и „Гръм“, а по-късно — в „Каскада“. Чували ли сте за тях?

— Да — кимна Док. — „Зенит“ и „Гръм“ са щурмували двореца на Амин.

— Точно така. А „Каскада“ е работила в Афганистан от началото до края. Вторият ключ: разузнавателното управление на Четиридесета армия. Осемдесет и първа година. Какво се случи през осемдесет и първа година? Хайде, младежи! Какво имаме през осемдесет и първа година?

— През осемдесет и първа година ходех на училище — оправдах аз своето историческо невежество. — В четвърти или пети клас.

— А аз учех в първи курс на Военномедицинската академия — съобщи като свое оправдание Док.

— През осемдесет и първа нямаше нищо хубаво — информира ни архиварят. — През осемдесет и първа година се насирахме в

Афганистан на всяка крачка. А защо? Защото воювахме на сляпо. Разузнаването е очите на армията. Очите на разузнаването е агентурата. Обаче ние нямахме агентура. А муджахидините имаха. И пакистанците имаха. И ЦРУ имаше. Сега ясно ли ви е защо не са дали на вашия Калмиков да се доучи, а са го прехвърлили спешно в Афганистан?

Това беше ясно. Неясно беше какво е станало с него после. В този контекст „изчезнал безследно“ би могло да значи какво ли не.

— Някога ще бъде написана истинската история на Афганистанската война — каза полковникът. — И ще се ужасим от това, което ще научим. Истината винаги е ужасна. Истината за войните е чудовищна. А може и никога да не бъде написана. Времето лети твърде бързо. Прекалено много събития. Няма време да се огледаш. Затова с тъпа упоритост се навираме в същите минни полета, където вече сме се взривявали.

— Занимавали ли сте се с Афганистанската война? — попитах аз.

— Не. Интересувал съм се. Това не е моята тема.

Моята тема е войната с Финландия. Още съм там, през тридесет и девета година, на линията „Манерхайм“.

— Как изглежда от там нашият сегашен живот?

— Ако се гледа външната страна — щастие. Това, за което тогава не е било възможно дори да се мечтае. Рай. Истински рай. Ако се копне по-дълбоко, се усеща близостта на ада. Служили ли сте?

— Да — потвърди Док.

— Офицери?

— Да.

— Воювали ли сте?

— Да.

— Чечня?

— Че къде другаде?

— Тогава сами разбирате всичко. Адът не е изчезнал. Ние си го влачим от миналото в бъдещето. Сами си го мъкнем. Не, аз не съм се занимавал с Афганистан. Но има един човек, който знае всичко за Афганистанската война. Наистина, не съм сигурен, че ще поиска да сподели знанията си. Тук всичко зависи от вас. Ако успеете да го

убедите, че не ви движи празно любопитство — ще ви разкаже. Ако не — няма.

— Ще опитаме — каза Док.

— Тогава си запишете: генерал-лейтенант Лазарев. Сега е пенсионер. Живее някъде край Москва. Преди време идваше тук, в архива. Искаше да анализира уроците от Афганистанската война. После го заряза. Каза: на никого не е нужно. Това е неправилно. Ако сега не е нужно, ще потрябва в бъдеще. Но не успях да го разубедя. Опитайте се да го намерите. В Афганистан е командвал отряда „Каскада“. Той би могъл да знае за вашия пациент. Имате ли още въпроси?

— Имаме — каза Док. — Какво е станало в Афганистан през декември осемдесет и четвърта година?

— Петнадесети декември осемдесет и четвърта година — уточних аз.

— Добре, младежи, много добре — кимна полковникът. — А аз вече си мислех, че няма да попитате. Какво е станало на петнадесети декември, не знам. Но знам какво е станало на четиринадесети декември. На четиринадесети декември осемдесет и четвърта година в двадесет и три часа и петнадесет минути московско време на съветското военно летище до Кандахар е била извършена една от най-големите диверсии през цялата Афганистанска война. Били са взривени наш бомбардировач, два изстребителя и два военнотранспортни самолета. Провален бил наш десант в тила на муджахидините. Ето какво се е случило през този ден. Затова и ви казах, че амнезията на вашия пациент може да не е последица от раняването, а от нещо съвсем друго.

Той ни даде малко време да смелим информацията и предупреди:

— Само не си правете прибързани изводи, младежи. Вие сега сте в известен смисъл историци. Това е висока длъжност. Тя задължава. Историкът не бива да е припрян. Припреният историк — това е политик. А какви са политиките? Паразити. Паразитират върху всичко. Върху липсата на памет у народа, върху неговите нещастия, върху неговите надежди за по-добро бъдеще. Желая ви успех. А на мен вече ми е време да пробия линията „Манерхайм“.

— Желая ви победа — на свой ред му пожела Док.

— Иска ли ти се да си историк? — попитах Док, когато излязохме от сградата на архива — сякаш изплувахме от мрачните дълбини на миналото в безгрижното съвремие с безоблачно небе и пламтящи под слънцето брези.

— Не — мрачно отвърна той. — Исканията ми са къде-къде по-скромни. Искам само да бъда ръководител на рехабилитационен център, който има в сметката си поне хиляда долара.

Аз се учудих:

— Нима Мамаев не е превел парите?

— Сутринта ги нямаше.

— Сега ще оправим това — самонадеяно обещах аз и набрах номера на секретариата на „Интертръст“. — Тук е Пастухов. Свържете ме с господин Мамаев. Спешно.

— По какъв въпрос? — поинтересува се женски глас, звучащ интонационно като добре обучените кучки на секретарска длъжност. Мисля, че специално ги обучават на тази интонация. Като походката на манекенките.

— По интимен — съобщих аз. — Дълбоко интимен.

— Не съм сигурна, че господин Мамаев може да говори с вас. Той има посетител.

— Ами попитайте. Току-виж се оказало, че може.

— Как да докладвам за вас?

— Много просто. Кажете му: обажда се Пастухов, наемник.

— Какъв наемник? — обърка се тя.

— Обикновен. Обикновен наемник.

— Минутка, ще разбера. Господин Пастухов, свързвам ви.

— Слушам — разнесе се гласът на Мамаев. — Какво има при вас?

— Въпрос. Доктор Перегудов кой знае защо не е открил в сметката на своя център аванса от пет хиляди долара.

— Вие изработили ли сте вече пет хиляди долара?

— Не — казах честно. — Пет хиляди не. Но ставаше дума за аванс.

— Колко сте изработили?

— Трудно е да се каже. Стотина долара — реших да се направя на скромен.

— Сто и ще получите. За съвета, който ми дадохте.

— Аз ви дадох няколко съвета. Единият беше да си пишете завещанието. Да не сте решили да го последвате?

— Вие ме посъветвахте да се обърна към милицията — раздразнено ме прекъсна Мамаев. — Това и смятам да направя. Утре Калмиков ще бъде обявен за федерално издирване. Остатъка от живота си ще прекара зад решетките. Нашият договор е прекратен, господин Пастухов. А стоте долара веднага ще преведа.

— Няма нужда — бързо казах аз. — Не е нужно да превеждате стотачката. Само ми отговорете: защо Калмиков ще бъде обявен за издирване?

— Защото е държавен престъпник! На шестнадесети декември осемдесет и четвърта година с присъда на военния съд с бил разжалван, лишен от всички награди и задочно осъден на смърт!...

---

[1] Въздушнодесантните войски. — Б.пр. ↑

III

Генералният директор на компанията „Интертръст“ Мамаев прекъсна връзката и извика секретарката:

— Запиши си: Пастухов. Повече не ме свързвай.

— Правилно, шефе — одобри тя. — Той е нахален.

— Какво, да не те е нагрубил?

— Не, но... Не е наш човек.

Мамаев се подсмихна. Тая патка беше схванала с женския си усет главното. Не е наш човек. Чужд е. От някакъв живот, където действат други закони. Той не се вписваше в схемата на живота, с която бе свикнал Мамаев. Не е тартор. Не е тарикат. Не е бачкатор. Не е шестак. Наемник? Но нито един наемник няма да се откаже от мангизите, които той предложи за охраната си. По петдесет бона в зелено на всеки, кеш и авансово. И беше готов да предложи още повече. А ако не е наемник — какъв е тогава?

Ами това тайнствено Управление за планиране на специални мероприятия? Ами програмата „Помогни на другаря си“? До Мамаев стигаха смътни слухове за търговия с човешки органи. Нещо тъмно, мръсно. Пу-пу! По-далеч от тия неща...

Мамаев инстинктивно не се доверяваше на хората, които не разбираше. Затова беше доволен, че обстоятелствата се подредиха така, че можеше да разкара Пастухов и неговата команда. Кое то и направи с известно отмъстително удоволствие, сякаш вземайки реванш за унизилия го разговор в селището на брега на Осетра, когато му се наложи да лъже, да извърта и да се настройва към събеседника.

Секретарката стоеше изпъната като манекенка, бляскаше с коленцата си, чакаше разрешение да излезе.

— Тюрин появи ли се? — попита Мамаев.

— Току-що.

— Да дойде. И още... Чай? Кафе? — обърна се той към посетителя, приседнал плахо на крайчеца на креслото пред писалището му, сякаш потиснат от солидността на кабинета, чиито

стени бяха облицовани с парен дъб, а мебелите бяха от вишнево дърво, работа на Грасини.

— По-добре чай — скромно отговори той. — И някой сандвич. Ако може. Че не съм ял от сутринта. Боях се да не ви изпусна.

— Организирай го — нареди Мамаев. — Сервирай там — кимна той към стаята за отдиш. — Викай Тюрин.

Секретарката излезе. Появи се Тюрин, благоухаейки с лосиона си „Бос“, и спря върху посетителя сънливите си очи с такъв вид, сякаш потомствен аристократ вижда неизвестно откъде появило се на килима в гостната му голямо лайно. При това го изумява не появата на лайното, а какъв ли размер задник го е свършил.

Посетителят беше около седемдесетгодишен. Малкото сбръчкано лице преминаваше веднага след рошавите сиви вежди в жълта, яйцевидна плешивинка, оброчена с дълги мазни коси. Черното сако с подвити ревери беше обсипано с пърхот. Изпод късите крачоли на панталона се подаваха пилешки крака със свлечени върху подпетените обувки чорапи с неопределен цвят. Ако ги нямаше вързаната на голям възел вратовръзка и черната кожена папка на коленете му, спокойно можеше да бъде взет за клошар, изхранващ се със събиране на празни бутилки.

— Запознай се, Тюрин — предложи Мамаев. — Това е Иван Иванович Иванов.

— Иван Иванович Иванов? — озадачено повтори Тюрин.

— Това ми е псевдонимът — със срамежлива усмивчица поясни посетителят. — Засега не бих искал да го разкривам. Ще го направя, когато стигнем до съгласие.

— Иван Иванович е ветеран от въоръжените сили, военен юрист — обясни Мамаев, като наблюдаваше с насмешка объркания Тюрин. — По време на Афганистанската война е бил председател на военен съд.

— Временно изпълняващ длъжността председател на военния съд на една от частите — поправи го Иванов.

— Коя? — попита Тюрин.

— Ще кажа, като му дойде времето.

— Иван Иванович ми разказа много интересна история. Искам и ти да я чуеш.

— Петрович, хайде да е друг път — предложи Тюрин. — Сега имам по-важна работа.

— Не — прекъсна го Мамаев. — Сега нямаме по-важна работа. Заповядайте, Иван Иванович — покани той госта и го поведе към стаята за отдих, където масичката вече бе сервирана. — Седнете, хапвайте каквото дал господ.

— Малко ми е неудобно — смутено проговори Иванов, като оглеждаше лакомо голямото плато миниатюрни сандвичи с филе от есетра и тарталетките с черен и червен хайвер.

— Не се стеснявайте — окуражи го Мамаев. — Една чашка?

— А може ли?

— Защо не? Водка? Коняк?

— По-добре уиски. Някога обичах уиски.

Посетителят обърна чашка дванайсетгодишен скоч и започна да набива тарталетките, избирайки тези с черния хайвер. Вземаше ги с ръце от платото, без да ги прехвърля в чинията си, дъвчеше припряно, само дето не се давеше. На лицето на Тюрин се появи гримаса, сякаш ей сега ще повърне. Мамаев мълчаливо пушеше и наблюдаваше госта. Той нагълта последната тарталетка с черен хайвер и потърси с поглед дали не се е завряла сред сандвичите още една. След като не откри, въздъхна със съжаление и изтри устните си с някаква съмнителна кърпичка.

— Може ли още една чашка? Поне половинка?

— Налейте си, сипвайте — радушно разреши Мамаев.

— Значи искате да ви разкажа моята история още веднъж? — поинтересува се Иванов, като препълни чашата така, че уискито се разля по покривката.

— С всички подробности. Тюрин ще я оцени от професионална гледна точка. Служил е в Московското главно управление на вътрешните работи. Може да се каже, че сте колеги.

— Много ми е приятно, колега — срамежливо се усмихна Иванов. — Много, много ми е приятно. Ще пийнете ли с мен?

— На работа не пия — отказа Тюрин. — По принцип.

— Уважавам чуждите принципи. Аз също никога не пиех на работа. За ваше здраве!... Ще започна от началото. На младини исках да стана писател. Но така се стекоха нещата, че животът ми мина в органите на военната прокуратура. Това е тежка и отговорна работа. Не ми оставяше нито време, нито сили за литературна дейност. Но аз мечтаех някога да напиша книга „Записки на военния прокурор“. И

събирах по мъничко материал за нея. Правех си извадки от делата, снемах копия от най-интересните документи. Когато ме изпратиха в ограничения контингент съветски войски, изпълняващи интернационалния си дълг в Демократична република Афганистан, разбрах, че това ще бъде най-важната част от моята книга. И затова си водех особено старателно записките. Това е, така да се каже, преамбюлт. Както ние, юристите, казваме: уводната част — събщи Иванов и почовърка с нокътя на кутрето из зъбите си. — Извинете, залепнал беше хайвер. Съвсем не ги бива вече зъбите ми, а за нови няма пари. Знаете ли колко струва една пломба в „Мастер Дент, стоматологична верига, само се обади“? Десет условни единици! Каквото си искат, това правят! Преминавам към изложението — продължи той. — Стана така. През нощта ме извика командващият армията и ми заповяда да летя до една от частите, за да проведе там заседание на съда...

— Откъде излетяхте? — прекъсна го Тюрин.

— От Кабул.

— За къде?

— Засега няма да кажа. Иначе моята информация ще загуби всякаква стойност. А не ми се иска. На съда, председателстван от мен, беше заповядано да разгледа делото на офицер от Съветската армия, обвинен в държавно престъпление. Той беше организиран диверсия на военно летище, взривил няколко самолета и избягал.

— Фамилията на офицера? Или и нея засега няма да кажете?

— Ще кажа. Фамилията ще ви кажа. Майор Калмиков.

— Разбра ли? — попита Мамаев. — Затова седи и слушай.

— Пред съда дадох показания командирът на авиационния полк, началникът на охраната на летището и двама часови. Те потвърдиха, че обвиняемият Калмиков проникнал на територията на летището и извършил диверсия. Той беше признат за виновен по член шестдесет и четвърти, точка „а“ от Наказателния кодекс, „Измяна на родината“, а също и по член шестдесет и осми, алинея втора, „Диверсия“. За съвкупността от престъпления задочно беше осъден на смърт.

— Разжалван и лишен от всички правителствени награди — подсказа Мамаев.

— Това, естествено, се подразбира — потвърди Иванов.

— Той на онова летище ли е служил? — попита Тюрин.

— Не. Проникнал на територията на летището с подправено удостоверение от разузнавателното управление на армията.

— И сам е взривил цяла ескадрила?

— Имал съучастници в охраната на летището, трима таджики. Единият загинал при експлозията. Двамата други и Калмиков избягали. Бяха взети всички мерки за издирването им, вдигнаха по тревога всички части, разпратиха ориентировки. Но безуспешно. Вероятно ги бяха укрили агенти на муджахидините, а после са ги прехвърлили в Пакистан. Не знам как е завършило всичко, защото скоро след това ме прехвърлиха в Сахалин. Там служих до излизането си в заслужен отпих. Заинтересува ли ви тази история, колега?

— Защо сте дошли с нея при господин Мамаев?

— Той си знае — отвърна Иванов и хитро намигна на Мамаев. — И вие знаете.

— Какво знаем, си е наша работа. Зададох ви въпрос. И искам да чуя отговор.

— Моля, господин Тюрин. Както виждате, аз не съм богат човек, нямам много развлечения. Едно от тях е, че обичам да поседя в съдебната зала. Както ние, юристите, казваме: на процеса. Някой обича телевизия, някой театър, а за мен интересният процес е по-хубав от всякакъв сериал. В театъра и по телевизията — глупости и измислици, а в съда е животът. Живея близо до Таганския съд. Десет минути пешачката, и съм на театър. И което е характерно — на първия ред и абсолютно безплатно. И веднъж, преди две години, попаднах на забележително интересен процес. Съдеха наемен убиец, подготвял покушение срещу господин Мамаев. Разбрахте ли за кой убиец говоря? Да, колега, за Калмиков. Същия Калмиков, когото аз навремето бях осъдил на смърт. Разбира се, не го знаех по физиономия, но помнех фамилията. Майор, „афганец“. Малко, бащино име. Всичко съвпаднаше. Отначало исках да съобщя където трябва, но да ви кажа честно, уплаших се. Тая мафия сега е навсякъде. Кой ще ме защити? Премълчах си. Още повече че той получи шест години. Нека си лежи, помислих си, не ми е работа. Но наскоро прочетох във вестника дискусия за амнистията. И научих, че пускат всички, които имат някаква награда. В една от статиите се споменаваха наемният убиец К. Фамилията не беше изписана, но веднага се сетих за кого става дума. И

си помислих, че на господин Мамаев ще му е неприятно да знае, че човекът, който е искал да го убие, се разхожда спокойно на свобода. Не беше лесно да попадна при господин Мамаев. Почти седмица дежурих край офиса. Но все пак успях да пробия, защото проявих търпение и настойчивост. Надявам се, господин Мамаев не съжалява, че ми е отделил от скъпоценното си време.

— Какво ще кажеш, Тюрин? — попита Мамаев.

— Кога е било заседанието на военния съд? Дата, месец, година?

— Както вече докладвах на господин Мамаев, това беше на шестнадесети декември осемдесет и четвърта година.

— Документи има ли?

— Да, имам копия от всички документи.

— Покажете ги.

— Непременно. Когато му дойде времето. А засега вижте това. — Иванов измъкна от папката изписан на ръка лист и го подаде на Мамаев. — Това е от присъдата. Както ние, юристите, казваме: резолютивната част.

Мамаев хвърли едно око на листа и го подаде на Тюрин.

— Менте — оцени Тюрин, след като го прочете. — Няма нито фамилии, нито регистрационни номера.

— Всичко има — увери го Иванов. — Всички документи ще бъдат представени в пълен вид.

— Копия?

— Да.

— Нотариално заверени?

— Не, разбира се.

— И какво да ги правим?

— С тях ще поискате от архива оригиналите. Ще знаете къде и какво да търсите. И ще имате с какво да отидете в милицията, за да обявят Калмиков за федерално издирване — вежливо обясни Иванов и се обърна към Мамаев: — Както разбрах от телефонния ви разговор с неизвестния ми господин, вие смятате да направите точно това. Правилно, господин Мамаев. Както ние, юристите, казваме: престъпникът трябва да лежи в затвора. Извинете, имате ли тук тоалетна?

Тюрин посочи към вратата на тоалетната, изчака, докато Иванов се скрие зад нея и въпросително погледна Мамаев:

— За какъв разговор спомена той?

— Обади се Пастухов — неохотно отвърна Мамаев. — Казах му, че прекратявам договора, защото утре ще обявят Калмиков за федерално издирване.

— Пред него ли го каза?

— Да, пред него.

— Петрович, кой те дърпаше за езика? — ядоса се Тюрин. — Тоя посерко сега ще ни издои!

— Дреболия — махна с ръка Мамаев. — Какви нужди има той!

— Аха — неопределено реагира Тюрин.

— Хайде да говорим делово, Иван Иванович — предложи Мамаев, когато гостът се върна в стаята за отдих.

— Както разбирам, искате да ми продадете вашите документи, така ли?

— Не, боже мой! — изплашено заразмахва ръце той. — Какво говорите, господин Мамаев! Да ви ги подаря, господин Мамаев. Искам да ви ги подаря. А вие ще ми подарите малко пари.

— Колко?

— Как да ви кажа — засмущава се Иванов. — Ние с вас имаме различно разбиране за парите. Кое то за мен е много, за вас е жълти стотинки, истинска дреболия.

— Не се пудрете! — подкани го Мамаев. — Колко?

— Ами, милион.

— Милион? Това са тридесет и пет хиляди долара.

— Не ме разбрахте — срамежливо го поправи Иванов. — Милион долара.

Тюрин се разсмя и стана от масата.

— Говорете си — подхвърли той. — Няма да ви преча. Когато свършите, ме извикай.

— Сядай! — изръмжа Мамаев. — Седи и мълчи! Значи един милион долара — повтори той. — А защо не десет?

— Толкова ми стига. Не ми остава кой знае колко да живея. Няма да успея да похарча десет милиона.

— Ще ги оставите на децата си.

— На децата? — неочаквано се вбеси гостът и показва два щръкнали средни пръста. — Това за тях! На! На!

— Ах, как ви разбирам! — кимна Мамаев. — Децата. Работиш за тях цял живот, а за отплата? Нито уважение, нито любов.

— И вашите ли? — съчувствено попита Иванов.

— Засега не. Това още ми предстои. На всички е съдено да изпият тая горчива чаша. А защо решихте, че имам милион долара?

— Че как? — искрено се учуди гостът. — Толкова сте откраднали и да нямате един милион!

— Според вас аз съм крадец значи?

— Разбира се, че сте крадец. Всичките сте крадци. Цялата Русия разграбихте. Крадци сте, я! Всички сте подкупили, всичко сте разделили, всички сте мафия, черен хайвер лапате. Един милион, уважаеми. За спокойния ви живот. Пазаренето е неуместно.

— Как ти харесва? — поинтересува се Мамаев, като погледна Тюрин.

— Продължавай, Петрович. Продължавай. Аз си мълча.

— Провери му документите.

— Нямам документи! — с тънко гласче се развика гостът. — Никакви документи нямам! Знаех къде отивам! Ако научите адреса ми, ще пратите бандити и те ще ми задигнат архива! Всичко съм предвидил, всичко! Нямам никакви документи!

— Има документи — подхвърли Мамаев. — Такъв тип без паспорт и до хлебарницата не отива. Скрил го е в наполеонките си. Претърси го.

— Нямате право! — заквича Иванов. — Ще се жалвам!

— На кого? — поинтересува се Мамаев. — Всички са крадци, всички са подкупени, всичко е мафия. На кого ще се жалваш, щурчо скапан? Вади паспорта!

— Няма нужда, Петрович. Не ни трябва паспортът му — гнусливо се намръщи Тюрин и отвори вратата към коридора. — Вън! И не се приближавай до офиса. Ако те видя — ще ти смачкам мутрата. Както ние, юристите, казваме: ще ти нанесе леки телесни повреди.

— Господа, господа! — объркано запелтечи Иванов.

— Господин Тюрин! Господин Мамаев!

— Вън! — кресна Тюрин.

— Е, добре, добре. Да не е милион. Петстотин хиляди. Господин Мамаев, нима животът ви не струва петстотин хиляди? Ами

спокойствието ви? Вашата увереност в утрешния ден? Ще ви дам всички документи само за петстотин хиляди!

— Избърши си задника с твоите бумаги! — посъветва го Тюрин.
— Изчезвай!

— Добре, сто. Сто хиляди. Само сто хиляди! А вие ще си откраднете още!

— Не мога повече! — каза Тюрин и се разхили.

— Какво смешно има? — мрачно се поинтересува Мамаев.

— Извинявай. Нерви. Това ми е от нервите. Сега ще пийна малко минерална водичка. Край. Мълча.

— Съгласен ли сте, господин Мамаев? — плахо попита Иванов.
— Само сто хиляди.

Мамаев помисли малко и предложи:

— Десет хиляди.

— Съгласен — побърза да кимне посетителят.

— Рубли.

— Господин Мамаев!

— „Не“ ли значи това?

— Даже за зъбите няма да ми стигнат!

— Извикай охраната, Тюрин. Да го изхвърлят.

— Съгласен! Господин Мамаев, съгласен съм!

— Отивай за документите. Като ги донесеш, ще си получиш парите.

— Отивам, вече тръгнах. Не бихте ли могли да ми дадете кола? Или малко пари за такси? Тогава ще се върна по-бързо.

— Аз ще го закарам — реши Тюрин. — Хайде, тръгвай, колега. Както ние, юристите, казваме: с личните вещи.

На прага Мамаев задържа Тюрин. След като изчака гостът да излезе, заповяда:

— Ако документите си струват, дай му два бона. Долари. Да не ми се мярка повече.

— И един му стига.

— Два — повтори Мамаев. — Голяма работа, аз ще си открадна още.

IV

Документите си струваха. Протоколът от съдебното заседание и присъдата заемаха изцяло една тетрадка с листове на квадратчета. Листовите се бяха степали, текстът беше избледнял, крайчетата на страниците — пожълтели. Нямаше никакво съмнение, че записките са направени преди почти двадесет години.

Заседанието на военния съд се беше състояло на 16 декември 1984 година в Кандахар.

— Проблемът е свален — с облекчение заключи Мамаев. — Русия е правоприменник на СССР. Смъртната присъда остава в сила. Той е лишен от всички награди. Значи няма никакво право на амнистия.

Тюрин не споделяше оптимизма му.

— Докато не получим истинското дело, проблемът остава.

— Ще го получим. А засега и това стига. За да бъде обявен за издирване, стига.

— Не стига, Петрович. При кого ще отидеш с това?

— Знам при кого.

— И какво ще ти каже той? „Дай ми основания. Дай ми истинските документи, тогава ще обявя, ако щеш, и операция «Залавяне» по цялата страна.“ Това ще ти каже. Ами ако не се намери архивното дело? Направо ще му свалят пагоните!

— Как може да не се намери? — възмути се Мамаев.

— Смъртна присъда! Такива дела се съхраняват вечно!

Но Тюрин се оказа прав. Милиционерският генерал, който беше много задължен на Мамаев, пъшкеше, мънкаше, биеше се в гърдите, кълнеше се във вечна дружба, но категорично отказа да обяви Калмиков за федерално издирване.

— Дай ми присъдата на военния съд, истинската — почти буквално повтори той думите на Тюрин. — Има ли го на хартия — всички ще изправя на нокти. Без нея не мога.

Мамаев заповяда на Тюрин да събере най-добрите си хора и да се заеме с архивите на Военната колегия:

— Зарежи всичко друго! Всичко! С носа си рови, но не се връщай без документите!

— Ще ги намерим, Петрович — увери го Тюрин. — Ако ги има, ще ги открием.

„Ако ги има.“ Уговорката не се хареса на Мамаев. Но той разбираше, че и тук Тюрин може да излезе прав. Няма спор, такива дела трябва да се съхраняват за вечни времена. Но „трябва“ още от съветско време се разбираше като „иска ни се“. „Продавачът трябва да е вежлив с клиента.“ „Икономиката трябва да е икономична.“ „Иска ни се продавачът да е вежлив с клиента“. „Иска ни се икономиката да е икономична.“

Дявол знае какво може да се е случило с тези архиви за петнайсет години!

Мамаев приемаше посетители, вършеше си работата, но от главата му не излизаше: ами ако архивите са изчезнали? Може да е станало как ли не? И в самия Афганистан. И в хаоса около извеждането на нашите войски. А и после — по време на безкрайните постсъветски пертурбации.

Като се прибра вкъщи, той седна пред телевизора, но разбра, че не е в състояние да гледа пърхането на политиците на екрана. А когато се появи и президентът Путин, ядосано угаси телевизора и отиде в кабинета си. Докато вадеше от барчето бутилка „Хенеси“, си помисли, че не бива да пие, докато не се изяснят нещата. Но все пак пи, без да усети нито вкуса, нито градуса на коняка. Наля си пак. Походи из кабинета и най-после се реши — набра номера на мобилния телефон на Пастухов. Никак не му се искаше да се обажда, но трябваше. Не биваше да пренебрегва дори най-слабата възможност да си изясни ситуацията.

— Слушам — прозвуча в слушалката кой знае защо неясният глас на Пастухов.

— Добър вечер, Сергей Сергеевич. Мамаев е.

— Минутка, господин Мамаев, сега ще си доям хапката.

В слушалката нещо звънна — метално или стъклено. Чуваше се шум от разговори, после ги заглуши музика.

— Извинете — пак се чу гласът на Пастухов. — Слушам ви.

— Не може ли да намалите музиката? — вежливо помоли Мамаев.

— Не. Това е джазът на Гараян. Аз съм при китайския летец Джао Джа. Има такъв...

— Ресторант! — раздразнено го прекъсна Мамаев. — Знам, че е ресторант! Какво, по дяволите, правите там?!

— Не разбирам тона ви — учуди се Пастухов. — Но щом толкова ви интересува... Вечерям тук с една мила дама. С Галина Ивановна Сомова, бившата жена на Калмиков. Ядем някакви червейчета. Името е непонятно, видът им подозрителен, обаче вкусът е страхотен. Сега ще изляза във фоайето. Ето, тук е тихо. На какво се дължи обаяването ви?

— Научихте ли нещо за Калмиков?

— Може би.

— Какво?

— Странен въпрос. Нашият договор е прекратен. А отношенията ни не са толкова приятелски, че да си бъбрим вечер за общи познати.

— Аз не бях прав. Моля за извинение. Поразгорещих се. Петте хиляди долара аванс ще бъдат преведени в сметката на центъра на доктор Перегудов утре сутринта.

— Двадесет, господин Мамаев — поправи го Пастухов.

— Какво двадесет?

— Двадесет хиляди долара. Цената на договора нарасна. И никакви аванси. Всичко кеш.

— Не е ли твърде яко?

— Законите на пазара. Всяка стока струва толкова, за колкото може да се продаде.

— А ако не я купя?

— Като има стока, ще се намери и купувач. И кой знае защо ми се струва, че този купувач няма да се пазари.

Червендалестото лице на Мамаев потъмня от ярост. Ама че гадина! Обижда го в пряк текст! И от това, че Пастухов говореше вежливо, със спокоен и делови тон, обидата беше още по-оскъбнителна. Но Мамаев се сдържа. Не беше в положение да се впряга от дреболии.

— Съгласен съм, двадесет — каза той след кратко забавяне. — Какво научихте?

— Ще поговорим за това, когато доктор Перегудов ми съобщи, че парите са получени.

— Ще се получат утре сутринта.

— Тогава ще поговорим.

— Не ми ли вярвате?

— Разбира се, че не. Вие не сте надежден партньор, господин Мамаев. Днес сте в едно настроение, утре в друго.

— Това, което научихте за Калмиков, важно ли е? Това поне можете ли да ми кажете?

— Засега мога да ви кажа само едно. Но не мисля, че ще ви зарадва.

— Давайте — изръмжа Мамаев. — Няма да припадна.

— Направили сте много голяма грешка, когато сте го избрали за ролята на килъра. Огромна, господин Мамаев.

В слушалката се чуха сигналите за „свободно“. Мамаев захвърли слушалката върху телефона, изпи на една глътка чашата с „Хенеси“ и излезе на ложата, палейки в движение цигара.

И застина.

Прозорецът на шестия етаж в насрещната стара сграда, третият отдясно, светеше.

ШЕСТА ГЛАВА

ИЗЧЕЗНАЛ БЕЗСЛЕДНО

I

Тя каза:

— Той се е родил под черна звезда. Знаете ли, че родителите му са загинали по време на ташкентското земетресение?

— Знам — отговорих аз.

— Откъде?

— Видях досието му в архива на Министерството на отбраната.

Тя каза:

— Когато станало това, той бил на десет години. Семейството им било голямо. Баща му бил евакуиран от Москва по време на войната, работел във военен завод. В Ташкент се оженил за момиче от узбекско семейство. Той имал трима братя и две сестри. И за една нощ останал сирак. Женен ли сте?

— Да.

— Имате ли деца?

— Дъщеря, на седем години. И син. Той още е бебе.

Тя каза:

— След тази нощ той започнал да вижда в тъмното.

— Да вижда в тъмното? — учудих се аз.

— Да. И слухът му станал като на прилеп. Вие изневерявали ли сте на жена си?

— Не.

— Никога?

— Никога.

— Защо?

— Не знам.

— А аз знам — каза тя. — Доктор Перегудов разказваше, че сте воювали в Чечня. Когато ме закара в съда. Този, който знае какво е нещастие, умее да цени семейството. Той умееше да цени семейството си. Детският дом му беше семейство, училището му беше семейство. Чучковската бригада беше за него семейство. Знаете ли каква е тая бригада?

— Да. Шестнадесета отделна бригада със специално предназначение. Момчетата оттам влезли в „Каскада“.

— Той обичаше да учи. Обичаше да служи. А генерал-майор Лазарев беше за него като баща, дори така го наричаше.

— Това е просто традиция — отбелязах аз. — В армията често наричат командира така. Ако, разбира се, е нормален мъж, а не кон с капаци.

— Не, не — живо възрази тя. — Генерал Лазарев наистина му беше като баща. Той го накара да постъпи в академията, ходеше при него. Дори долетя специално от Кабул за нашата сватба.

— Специално долетял от Кабул за сватбата ви? — позволих си да се усъмня. — Командирът на спец поделението „Каскада“ специално е долетял на вашата сватба?

— Е, така каза той. Може и да се е пошегувал. А после аз станях неговото семейство. Ако знаехте, Сергей, колко нежен беше! Умееше да се радва на всичко. Дори на снега. Дори на дъжда. Господи, не мога да свикна, че е жив. Още не мога. Сигурен ли сте, че тези червейчета стават за ядене?

— Не много. Но може би ще рискуваме, а?

— Хайде да рискуваме — съгласи се тя. — Само че вие пръв.

На това място от разговора ни прекъсна обаждането на Мамаев.

Не се върнах веднага в залата на ресторанта „Китайският летец Джао Джа“, където в срещуположния на подиума край седеше на масичката Галина Сомова. Из залата бяха накачени китайски фенери, на масичките светеха китайски лампи като малки пагоди. Нейното тясно лице с големи сиви очи и едри красиви устни изглеждаше съвсем младо на светлината на пагодите.

Такава вероятно е била, когато са се срещнали. Студентката от Московския педагогически институт и слушателят в академията на ГРУ.

Те се срещнали през есента на осемдесета година. Той бил на двадесет и четири, тя на деветнадесет. Къде са се срещнали? Там, където ставаха повечето такива срещи. Там, където и аз, като курсант във Висшето командно училище на ВДВ, срещнах Олга, тогава студентка в „Гнесинка“^[1].

На бригада за картофи.

След година се оженили. Родителите на Галина разменили тристайния си апартамент за двустаен и една стая в комунална квартира в Соколники. Сватбата отпразнували в ресторант „Пекин“. По онова време слушател във военната академия можел да си го позволи. На сватбата били родителите на Галина, нейни приятелки, генерал-майор Лазарев и колеги на Калмиков от Чучковската бригада. Сред тях и старши лейтенант Юрий Сомов, който през деветдесет и трета, година след като Калмиков съдебно бил обявен за безследно изчезнал, станал нейният втори съпруг.

Две седмици след сватбата командировали майор Калмиков в разузнавателното управление на 40-а армия, изпълняваща интернационалния си дълг в Демократична република Афганистан. През есента на осемдесет и четвърта година се върнал и след месец отново заминал. Този път — завинаги.

А „Пекин“ си останал като светло петно в паметта ѝ. Затова навярно тя избра този китайски ресторант, когато я посрещнах след училище и ѝ предложих да вечеряме някъде и да поговорим в спокойна обстановка. Тя попита: „Да поговорим за него?“ Аз казах: „Да“.

Докато разговаряхме, към училището се приближи червен „Запорожец“ с ръчно управление. От него излезе невисок набит мъж на около четиридесет и пет години, приближи се към нас, куцайки леко с левия крак, и ме измери с недружелюбен поглед. Това беше нейният мъж Юрий Сомов. Гледката на жена му, разговаряща с някакъв пръч край лъскав джип, не го умили особено. Пръчът бях аз. А джипът — моят работяга „Нисан Терано“, лъснат до блясък по случай ходенето в Москва. Тя ме представи:

— Запознай се, Юра. Това е Сергей Пастухов, приятел на доктор Перегудов. Той иска да поговори с мен. Прибери се вкъщи. Сергей ще ме докара, не се тревожи.

Той кимна мълчаливо, върна се в запорожеца и потегли.

— Ревнува — обясни тя.

— Не е учудващо.

Тя се усмихна:

— Ето че си изпросих комплимент. А той не ме ревнуваше никога. Той. Никога.

— А вие него?

— Страшно, ужасно! — каза тя и се засмя. — Бях готова да издера очите на всяка, която го загледа. После разбрах, че изневярата е абсолютно немислима за него. Защото той живееше в предчувствие за катастрофа.

През цялата вечер тя така и не нарече Калмиков нито по име, нито по фамилия. Говореше „за него“, „на него“, „с него“. „Той“. Понякога ми се струваше, че го произнася с главна буква.

Стоях на вратата на залата и гледах как на масичката под меката светлина на китайската пагода седи и разсеяно върти в ръка дървена пръчица за хранене деветнадесетгодишната студентка от педагогическия институт, която имала нещастieto да обикне човек, роден под черна звезда.

Или щастieto.

Върнах се на масата. Тя попита:

— Обичате ли жена си?

— Да.

— Казвате ли й го?

— Е, понякога.

— Не — въздъхна тя. — Глупак сте, Сергей. Всички мъже са глупаци. За това трябва да се говори всеки ден. Сутрин и вечер. Да се повтаря като молитва.

— Той повтаряше ли?

— Да. Само че невинaги на глас. За последен път ми го каза през онази страшна нощ. Извика го. Той вече беше с шлем и костюм — някакъв специален. Качваше се по стълбичката, сложена до самолета. Летецът вече беше в кабината и му махаше, припираше го. Но той скочи долу и ми каза: „Обичам те. Каквото и да стане, помни това!“ Двигателите ревяха, но аз го чух. После той отлетя. Като ракета. И се превърна в звезда.

— Той?

— Самолетът. Хайде да си тръгваме, Сергей. Благодаря за вечерята. Тук е хубаво. И червейчетата бяха вкусни. Ще поговорим. Вие имате въпроси. Аз ще отговоря. А сега да си тръгваме.

---

[1] Висшето музикално-педагогическо училище „Гнесини“. — Б.пр. ↑

II

Тя мълча през целия път. Аз също си мълчах, макар въпросите да шаваха у мен като китайските червейчета в стомаха ми.

Когато се приближихме до блока ѝ в Соколники, вече тъмнееше. На приземния етаж светеха витрините на супермаркет. Паркингът беше претъпкан с коли. Между тях сновяха млади бизнесмени: помагаха да се прехвърлят покупки от количките в багажниците, събираха и връщаха в супермаркета кошниците и количките, бършеха стъклата и фаровете. Аз паркирах колата си под една лампа. Веднага изникна някакъв тарикат с обърната назад бейзболка, ловко отвори вратата на Галина и придържайки я за лакътя, ѝ помогна да слезе от високата стъпенка. После заобиколи бързо джипа и жизнерадостно предложи:

— Ще пазим ли джипа, шефе? Такава красива кола! Ама без гуми няма да върви!

След като получи от мен десетачка, пожела на господата приятна вечер и тихо каза „Той е тук“. И изчезна. Сякаш изобщо не го е имало. Така можеше да изчезва само Мухата.

И това си беше Мухата.

— Вървете след мен — каза тя.

Минахме през тъмния вътрешен двор към гаражите, построени до висока бетонна ограда, отделяща жилищните квартали от парка. Между гаражите имаше проход. Старателно пробита дупка в оградата даваше на живеещите в околните блокове големи удобства за разходка в парка с деца и кучета. Сега чакълената алейка, осветена от редки лампи, беше пуста. Градският шум изчезна, под краката ни шумоляха нападалите листа.

— Искате да ме питате за нещо. Питайте — каза тя.

— Самолетът — казах. — Що за самолет беше?

— Ох, не знам. Някакъв черен, страшен. Стоеше в отделен хангар, пред него имаше три КПП. От летището вкъщи ме върна един полковник. Той каза, че бил свръхзвук изстребител-прехващач от четвърто поколение. Но аз трябвало да забравя за това.

— От кое летище?

— Представа нямам. Някакво военно летище. Пътувахме натам първо по Ленински проспект, после по Киевското шосе. Мислех, че отиваме във Внуково, но го отминахме.

— Кубинка?

— Може би.

— Вие казахте: „В онази страшна нощ.“ Защо страшна?

— Защото през онази нощ го видях за последен път. Вечерта бяхме в Большой театър на „Дама пика“. Кой знае защо ми беше някак особено. Вкъщи той каза: „Какво ти е? Сега всичко ще бъде наред.“ Видях го отново след четиринадесет години. На процеса. Не ме разпитвайте повече, Сергей. Не е нужно. Моля ви. Пожалете ме.

Тя помълча малко и каза:

— Не! Питайте. Питайте за него. С никого не говоря за него. Не мога да говоря за него с мъжа си. Не мога да говоря за него със сина си. А искам да говоря. Искам да говоря за него безкрайно! Е? Какво мълчите? Питайте!

— Кога отлетя той?

— На петнадесети декември осемдесет и четвърта година.

Застанах нащрек. В досието му пишеше: „15 декември 1984 година — изчезнал безследно.“

— Точно ли помните?

— Как няма да помня! Той се върна от Афганистан след три години. Каза: край, командировката му е приключила. За това време не си дойде нито веднъж, не изпрати нито едно писмо. От време на време ми се обаждаха по телефона, предаваха ми поздрав и казваха, че с него всичко е наред. Понякога звънеше генерал Лазарев, понякога някой друг. Аз питах къде е той. Отговаряха ми: на задача. И ето че той се върна. Дадох му голяма отпуска, възстановиха го в академията. Той каза, че сега ще бъдем през цялото време заедно. Какво щастие беше. Дори се боях да се радвам, за да не го урочасам. Молах се. Как мислите, Сергей, има ли Бог?

— Има — казах аз.

— Не! — рязко възрази тя. — В един часа през нощта на петнадесети декември на вратата се звънна. Аз отворих. Отпред стояха двама млади полковници. Единият каза: пакет за майор Калмиков. Поканих ги в хола. Те отказаха. Той излезе. После се върна и каза:

„Трябва да летя. Облечи се, ще ме изпратиш.“ Долу пред входа чакаше черна волга с антени. Полковникът каза: „Сбогувайте се тук.“ Той каза: „Тя ще ме изпрати.“ Полковникът възрази: „Не е разрешено.“ Той повтори: „Тя ще ме изпрати или ще ме закарате в ареста.“ Те се предадоха. Пред нас вървеше волга на военната автоинспекция със сирена и мигащи лампи на покрива, отзад някаква черна волга също с мигащи лампи. Самолетът вече чакаше. Това е всичко. След няколко дни ми прилоша. Лекарят каза, че съм бременна. Родих син. Той много искаше син. Но дори не го видя, защото изчезна безследно. Той така и не го видя. А вие казвате, че има Бог!

— Видял го е — казах. — Той е идвал тук, до вашия блок, и ви е гледал отдалеч. Вас и сина ви. Стоял е край блока и ви е гледал.

— Аз чувствах — каза тя. — Чувствах, че става нещо. Не разбирах какво. Той в Москва ли е?

— Да. Пуснали са го от лагера преди две седмици. Не се ли е обаждал по телефона?

— Не. Той няма да се обади. След процеса поисках свиждане с него. Разрешиха ми, но той отказа. Искях да отида при него в лагера. Написах му. Той не отговори. Пратих още две писма, и двете с обратни разписки. Писмата бяха стигнали, но той пак не отговори. Разбрах, че не иска да ме вижда.

— Не е искал да го виждате зад решетките.

— Не, Сергей, не е толкова просто. Юра ходи при него в колонията. Разбрах, че е ходил. Но така и не ми разправи нищо. Каза: „Имаме деца, хайде да живеем заради тях.“

— Вашият син нарича ли го „татко“?

— Не. Чичо Юра. Игнат мисли, че баща му е загинал в Афганистан. Юра го обича. Игнат също го обича. Юра много иска Игнат да му вика „татко“. Но не настоява, дори не го казва. А какво да кажеш? Тук само сърцето има думата.

Алеята свърши. В просвета между дърветата се плъзгаха фаровете на колите по някаква соколническа пряка. Над тъмния масив на парка светеше заревото на градските светлини. Влажната вечерна свежест натежаваше върху листата на кленовете и липите, те се откъсваха и безшумно падаха на земята.

— Хайде да се връщаме — каза тя. — Ние с него често се разхождахме из Соколники. Обичам това място. Тук съм израсла.

Затова и той се е разпоредил да купят апартамент в Соколники.

Спрях и внимателно я изгледах.

— Какво има? — попита тя. — Защо ме гледате така?

— Според мен вие не разбирате какво казахте. Вярвате ли, че той се е съгласил на убийство, за да ви купи апартамент?

— Не искам да го вярвам. Но вече не знам на какво да вярвам. Вече нищо не знам. Мислех, че всичко страшно в живота ми е отминало. Но всичко се връща. Някаква кошмарна безизходица. Кошмарна, черна.

— Няма безизходни положения, Галя — споделих с нея жизнения си опит. — От всяка ситуация има изход.

— Какъв? — бързо попита тя. — Сега какъв? Всичко това е дяволщина. Да, дяволщина — ето какво е! Как мислите, Сергей, ако върнем този апартамент и се приберем в нашата комуналка, нещо ще се оправи ли?

— На кого ще дадете апартамента? — не разбрах аз.

— Не знам. На когото и да е. Ако ще на самия дявол.

— За първи път чувам, че от дявола се откупуват с апартамент. Галина Ивановна, на какво учите децата? От дявола се откупуват с душата си!

— Аз съм съгласна — тихо каза тя.

— На какво сте съгласна?

— Съгласна съм да дам душата си на дявола. Само нека на него да му е добре.

— Вие сериозно ли говорите?

— Да.

— Много сериозно?

— Да, Сергей, много.

— Добре — казах. — Ще му предам.

— Какво ще предадете?

— Предложението ви.

— На кого?

— Как на кого? На дявола.

— А вие...

— Ами да. Отдавна се знаем. Още от Чечня. Аз все му викам: „Как си бе, козел?“ А той се обижда.

— О, Господи! — каза тя и се засмя. — Сергей! Ама сте и вие!... Господи, как ме разсмяхте!

— И това е изход от безизходните ситуации. Не най-добрият, Галя. Но не и най-лошият.

— Помогнете му — помоли тя. — Ако можете.

— Ще опитам — обещах аз. — А ако не мога, ще го разсмея.

Изпратих я до входа и се върнах при джипа. И едва успях да отворя вратата, когато иззад блока изфуча червен запорожец, пуснал дългите фарове, и спря пред джипа ми. Фаровете угаснаха. От запорожеца излезе Юрий Сомов и се приближи до мен.

— А сега, младеж, чуй ме — каза той. — Не знам кой си и какво искаш от нас. Ние сме семейство. Аз заради семейството си ще ти прегриза гърлото. А на него предай: нека се държи по-далеч от нас. Ходих при него в колонията. Попитах го как ще живеем нататък? Той каза: връщай се, тя ще те приеме, а аз ще се махна. Така каза: живеете си както досега. Забравете за мен, аз съм безследно изчезнал, няма ме. А щом като е изчезнал, няма какво да се мярка тук! Тя се наплака заради него. Девет години. Девет години го чакаше и плачеше нощем. Стига! Така му кажи!

Запорожецът изрева, изстреля струя черен пушек и изфуча към гаражите. Аз седнах в колата си, сложих ръце върху арматурното табло като при командата „Горе ръцете! Не мърдай!“ и помолих, без да се оглеждам:

— Само без фокуси, Калмиков. Нямам оръжие, нито ти мисля злото. В Мурманск не те дебнехме, а те охранявахме. Чу какво каза Сомов. Чу и за какво говорих с Галина. В ресторанта говорехме за същото, за теб. Не се натискам да ти помагам, не ти е нужно. Не мога и да те разсмея. Но мога да ти помогна да разбереш какво се случи с теб. Ти знаеш нещо, ние също знаем нещо. Заедно можем да разберем всичко.

Млъкнах. Отзад беше тихо. Реших, че може да продължа:

— Не съм човекът, който да те учи как да живееш. Ще ти кажа само едно: върнал си се в страна, за която не знаеш нищо. Изхвърлиха те като бита карта. Продължават да те работят. Това устройва ли те? Тогава излизай от колата, а аз ще се прибера вкъщи. Ако не — седни нормално, за да виждам лицето ти.

Едва-едва изскърцаха пружините на седалката. В огледалото за задно виждане се появиха очертанията на глава. Не можех да го разгледам — пречеше ми светлината на уличната лампа в задното стъкло.

— Така е по-добре — казах. — Днес няма да говорим. Трябва да получа още малко допълнителна информация, тогава ще го обсъдим. А сега ще те закарам там, където никой няма да те търси. При мен, в Затопино. Не бива да оставаш в Москва. Ако не днес, утре ще те обявят за федерално издирване, всеки милиционер ще има снимката ти. Не искаш ли да попиташ защо?

— Защо? — попита той.

— Защото на шестнадесети декември осемдесет и четвърта година военният съд в Кандахар те е разжалвал, лишил те е от всички награди и задочно те е осъдил на смърт. Знаеше ли го?

— Да, знаех.

— Присъдата не е отменена. И това ли знаеше?

— Не.

— Сега знаеш.

Пристигнахме в Затопино в два часа през нощта. Олга не спеше. Тя излезе при нас, поздрави, каза, че вечерята е в микровълновата, и веднага се върна в детската стая. Напоследък не си доспиваше, синът боледуваше, имаше температура, капризничеше. Калмиков отказа вечерята. Предложих да му постеля да спи на втория недостроен етаж или в банята. Той избра банята.

Седях в кухнята, пиех чай и се опитвах да разбера какво всъщност стана днес. Случи се нещо много значително. Баналната от гледна точка на днешното време интрига въпреки цялата ѝ неясна вътрешна хитрост, в която беше въвлечен Калмиков, а заедно с него и ние, придоби многоизмерност, в нея се откри неочаквана дълбочина. Може би опасна.

Излезе Олга и приседна до масата. Лицето ѝ беше уморено и сякаш учудено.

— Какъв странен човек — каза тя. — Кой е той?

И аз бих искал да зная. Но не ѝ казах това, а попитах на свой ред:

— Защо ти изглежда странен?

— Кучетата не го залаяха. А те винаги лаят външен човек.

— Наистина — бях принуден да се съглася.

— И още нещо. Той заспа.

— Кой?

— Сергей Сергеевич-младши, кой! И температурата му изчезна.

Отидох в детската. Сергей Сергеевич-младши къртеше и премляскваше.

— Е? — попита Олга. — Убеди ли се?

— Обичам те — казах аз.

— Ето! И това! Кога си ми го казвал за последен път? Само че честно!

— Не помня.

— А аз помня. Нека той да поживее при нас по-дълго.

— Той какво общо има?

— Не знам. Но ми се струва, че има.

— Обичам те — повторих аз. — Искаш ли да ти го повтарям сутрин и вечер?

— Искам — бързо каза тя. — И през деня.

III

Генерал-лейтенант Лазарев живееше в краймосковската вилна зона „Звездичка“. Преди войната тук давали парцели на големи военачалници. По традиция я наричаха генералското село, макар че почти не бяха останали генерали. Наследниците разделили парцелите с огради, половините на къщите бяха боядисани в различни цветове. Тук-там над сивите етернитови и ламаринени покриви, боядисани с кафяв миниум, се извисяваха вилите на „новите руснаци“, доста скромни в сравнение с елитното селище на Осетра.

Оставих колата си до селския магазин и тръгнах пеша през брезовата горичка, сияеща като златен облак сред унилите огради. Търсената къща се оказа веднага след горичката. Пред портичката нетърпеливо тъпчеха двама работяги строители в зацапани гащеризони и натискаха копчето на звънеца. Между тях имаше четиридесетлитрова бака с протекла отстриани зелена боя. Не беше нужно да имаш дедуктивни способности, за да разбереш: боята е приватизирана от някой местен строеж и сега ще бъде реализирана за сума, кратна на цената на бутилка водка.

Никой не излизаше да види кой звъни. Работягите започнаха да чукат, първо деликатно, после по-яко. Портичката се отвори, надзърна дребен плешив дядка с опърпани работни дрехи, гумени галоши и вила за тор в ръцете и огледа с режещ поглед бачкаторите:

— Какво искате?

— Дядка, извикай генерала, имаме работа! — зарадваха се те.

— Няма го генерала — избоботи дядката.

— А кога ще дойде?

— Не ми е докладвал.

Псувайки, те вдигнаха баката и я помъкнаха към следващата къща. Старецът премести въпросителния си поглед върху мен.

— Бих искал да видя генерал-лейтенант Лазарев.

Той малко помълча, като ме разглеждаше, после се дръпна да ми направи път:

— Влизайте. Аз съм Лазарев.

От портичката към къщата водеше покрита с плочки пътека. Плочите бяха хлътнали, пръстта ги беше затрупала. Генералът ме доведе до покрита със стара мушама маса, с вкопани пейки край нея, подрънча с миялника, окачен на фасадата, и влезе в къщата. Огледах се.

Парцелът беше голям и запуснат. Къщата също изглеждаше сива, изоставена. Около нея имаше борове и няколко стари ябълки. Именно край тях генерал-лейтенант Лазарев беше разхвърлял тор. Листата на дърветата отдавна бяха окапали, но ябълките не бяха обрани, червенееха по голите клони, търкаляха се из тревата. Непонятно беше защо ториш ябълките, щом не събираш плодовете. В това имаше някаква разрегулираност на живота, разбрицаност на механизма, в който всяка част работи сама за себе си.

След известно време Лазарев се върна. Здравата му плешива глава и синият анцуг с двойни бели кантове, в който се бе преоблякъл, го правеха да прилича на стар треньор на някога знаменит отбор. И изражението му беше като на треньор, при когото са дошли за съвет. „Дойдохте, вашта мама, след като разсипахте отбора, по-рано трябваше да искате съвет.“

Той се настани на масата и кимна:

— Слушам.

— Защо нямате охрана? — попитах аз.

— Защо ми е охрана?

— Вие сте секретноносител.

— Кой сега пази тайните! Сами ги раздаваме. В НАТО мечтаем да влезем. Русия — пълноправен член на НАТО. Пълноправна с Лапландия!

С тоя всичко беше ясно. Ако не исках да затъна в блатото на съвременната политика, а аз не го исках, спешно трябваше да се гмурна в дълбините на историята. Затова бързо казах:

— В Подолския архив ви препоръчаха като човек, който знае всичко за Афганистанската война.

— Никой не знае всичко.

— Интересува ме само един епизод. Какво е станало на четиринадесети декември осемдесет и четвърта година на летището в Кандахар? По-точно, знам какво е станало. Били са взривени няколко

наши самолета. Но не знам защо. Не знам какво е последвало от това. И главното — как се е отразило то на съдбата на майор Калмиков.

Генералът се намръщи.

— Кой сте вие?

— Сътрудник на частната детективско-охранителна фирма „МХ плюс“ — представих се и извадих червената карта, много солидна.

— Пастухов Сергей Сергеевич — прочете Лазарев и свери физиономията ми със снимката. — Как ме открихте?

— Адресът ви ми даде генерал Голубков. Срещали сте се в Афганистан. Той е служил във военното разузнаване. Каза, че може би го помните.

— Помня го. Но не помня да съм му давал адреса си.

— Научил го е по своите канали. Сега е началник на оперативния отдел в Управлението за планиране на специални мероприятия. Предупреди ме, че ще поискате да проверите думите ми. Да ви дам ли телефона му?

— Не си правете труда — промърмори Лазарев и стана.

Отсъства около петнадесет минути. Когато се върна, погледът му вече не беше така режещ.

— Всичко е точно — каза той и ми върна картата. — С какво се занимава вашата фирма?

— Охраняваме тези, които ни наемат. Изпълняваме конфиденциални поръчки.

— Следите шавливи жени?

— Досега не се е налагало, но защо не?

— Доживяхме. Капитан от спецназ рови в чужди чаршафи. Защо ви интересува майор Калмиков?

— Преди известно време ни наеха да го охраняваме.

— Вас? Наели са ви? Да охранявате? Него? — попита дума по дума Лазарев с такъв вид, сякаш му бях съобщил нещо абсолютно невероятно.

— Това беше само предпазна мярка — обясних аз.

— Преди колко време?

— Около две седмици.

— По-точно?

— От дванадесети до петнадесети септември.

— Голубков знае ли защо ме търсите?

— Не — честно отговорих аз. — Той е зает човек. Не исках да го товаря с проблемите си.

— Омитай се, момче — с равен глас заповяда Лазарев. — Ако Голубков не беше казал, че си свой, щях да извикам патрула. И с теб щяха да се разправят контра разузнавачите. Край. Свободен си.

— Както кажете, господин генерал-лейтенант — обезкуражено измърморих аз. — Но...

— Другарю генерал-лейтенант! — отсече Лазарев.

— Моля да ме извините, другарю генерал-лейтенант. Не исках да ви обидя. Но би ми било по-лесно да живея, ако знам какво предизвика гнева ви.

Той ме изгледа с побелели от омраза очи:

— Това, кучи сине, че не си могъл да охраняваш никакъв майор Калмиков преди две седмици! Майор Калмиков беше разстрелян в Пешавар от контраразузнаването на Ахмед хан през ноември осемдесет и осма година! След три месеца изтезания! След три месеца такива изтезания, каквито на теб, пале, няма да ти се присънят и в кошмар! Той загина като герой! Беше ми като син. Като роден син ми беше! Изгорили го в негасена вар. А сега се махай.

Голубков ме предупреди преди срещата с Лазарев да не би дори от вежливост да взема да разпитвам за семейството му. Той имал двама синове, и двамата офицери. По-големият загинал в Кабул при щурма на двореца на Амин. По-малкият изгорял в бетеер в Грозни през 1995 година. Жена му не издържала този удар, обесила се, а самият Лазарев подал оставка и оттогава живеел като отшелник.

Изчаках генерал-лейтенантът малко да се поуспокои и извадих от джоба си снимка на Калмиков, направена в Лефортово след арестуването му. С тази снимка от следственото дело ни снабди президентът на Народна банка Буров, когато ни изпращаше в Мурманск. За всеки случай. Да не объркаме Калмиков с някой друг.

— Погледнете тази снимка, другарю генерал-лейтенант — предложих аз.

— Върви си, момче — без да обръща глава, помоли той.

— Ще си вървя — обещах. — Но първо я погледнете.

Той неохотно, само за да се отърве от мен, хвърли поглед към снимката и веднага я сграбчи, впи очи в нея.

— Той ли е? — попитах, макар че вече нямаше нужда.

— Кога? Кога е направена тази снимка?

— Там пише.

— Деветдесет и осма година — прочете той. — Какво значи това?

— Това значи, че сте прибързали да го погребвате. Откъде научихте, че е разстрелян?

— Агентурата донесе.

— И вие повярвахте?

— Ние проверихме донесението по всички канали! Тая снимка е фалшификат!

— Не, другарю генерал-лейтенант, не е фалшификат — възразих. — Направена е в следствения арест „Лефортово“. Преди две години майор Калмиков беше осъден на шест години при строг режим като наемен убиец.

— Майор Калмиков не би могъл да бъде наемен убиец!

— Не съм казал, че е. Казах само, че беше осъден като наемен убиец. За процеса срещу него имаше дори предаване по телевизията...

— Той сега...

— Да, жив е. Жив и на свобода. Но няма да остане дълго на свобода, ако не поискате да отговорите на въпросите ми.

— Зависи какви са.

— Какво е станало на четиринадесети декември осемдесет и четвърта година на съветското военно летище край Кандахар?

Генералът впи изпитателен поглед в очите ми, сякаш се опитваше да разбере откъде знам. Не разбра, но и не попита. Задейства се професионалният рефлекс. Беше свикнал, че никой и никога не отговаря направо на директни въпроси. Но на моя въпрос трябваше да отговори. Той отвърна:

— Това е държавна тайна.

— Какво е станало през нощта на петнадесети декември? Защо са измъкнали майор Калмиков от леглото, качили са го на най-новия изстребител-прехващач и са го пратили в Кабул?

— Това е държавна тайна — повтори генералът.

— Какво се е случило през осемдесет и осма година в Пешавар?

— Това е държавна тайна!

— Добре — казах аз. — Държавна тайна. Тогава ще ви попитам друго. Защо не са дали на жената на майор Калмиков пенсия за

безследно изчезналия ѝ мъж? Защо не са дали пенсия на жена му дори след като през осемдесет и осма година е загинал като герой?

Лазарев не отговори.

— И това ли е държавна тайна? — попитах аз.

— Да! — извика той. — Да, и това! И не ми задавай повече такива въпроси! Не можеш да го разбереш!

— Да, не мога да го разбера — съгласих се аз. — Добре, а защо не отидохте при нея просто като при жената на човека, когото сте имали за свой син, и не сте ѝ казали „Галя, Костя загина“? Защо не ѝ казахте: „Галя, Костя загина като герой. Кажете на неговия син, че може да се гордее със своя баща. Кажете му.“ Това поне защо не направихте?

— Нямах право да го направя. Нямах право дори да се приближа до нея. Сърцето ми се късаше, но не можех да го направя!

— Защо?

— Защото го изискваше дългът ми! Защото съм дал клетва!

— Пред кого?

— Положил съм клетва да служа на родината! И ще остана верен на клетвата. До смъртта си!

Аз станах.

— Благодаря, другарю генерал-лейтенант, че се съгласихте да поговорите с мен. Нямам повече въпроси. Но ако искате да знаете какво мисля за всичко това, ще ви кажа.

— Какво ли пък можеш да ми кажеш ти! — вяло каза той.

— Нещо, което никак няма да ти хареса, дърт пръдльо! Заради това, което наричаш родина, си затрил всичките си синове, затрил си и жена си...

— Млък! — кресна генерал-лейтенант Лазарев.

— Как ли не, ще ме изслушаш! Хвърлил си ги направо в челюстите ѝ! Един след друг! А колко чужди синове изплюска тя? Клел си се бил на родината! На Молох си се заклел! И сега продължаваш да му служиш. Готов си да му дадеш и последния си син, останал по чудо жив! Но аз няма да ти позволя. Чуваши ли ме, тъп ботуш такъв? Няма да ти позволя! И аз съм се клел пред родината. Тази родина, която е майка, а не бясна вълчица! Бъдете здрав, генерале. Имах честта!

Обърнах се кръгом и тръгнах към изхода.

Той викна:

— Пастухов!

Дори не го погледнах.

— Пастухов, стой! — изрева той като фатмак над фатмаците.

— Я върви на...! — казах му вежливо.

— Почакай, Пастухов! — помоли той.

Спрях.

— Е?

— Върни се.

Върнах се.

— Седни — каза той.

Седнах.

— Питай.

— Ще разрешите ли да включа диктофона?

— Включвай го.

Извадих сонито, сложих го в центъра на масата, пуснах на запис и зададох първия въпрос:

— Започнете от началото. От осемдесет и четвърта година. Какво се случи на четиринадесети декември в Кандахар?

— На четиринадесети декември в Кандахар имаше много силна виелица. Подготвихме мощен десант в тила на муджахидините. Подготовката, както винаги, се провеждаше в най-строга тайна. Но имаме сведения, че агентурата на Ахмед хан е получила информация и ще бъде направен опит да се провали операцията. На летището беше поставена подсилена охрана. Имаха заповед да стрелят на месо по всяка подозрителна цел... Пушиш ли?

— Не.

— И аз ги отказах. Сега бих запалил. Майната му. Та така. В двадесет и три часа и петнадесет минути московско време, или в три и петнадесет по местното на един войник се сторило, че някой се промъква към стоянката на бомбардировача. Той изстрелял откос с автомата си АКМ. Куршумът рикоширал в бетона и попаднал във взривателя на бомбата, окачена на долния пилон на бомбардировача.

— И какво?

Генерал Лазарев помълча малко, изгледа с омраза диктофона, после каза:

— И всичко се прееба.

СЕДМА ГЛАВА

ИГРА НА НЕРВИ

I

Тюрин изчезна за три дни. Мамаев псуваше, макар да разбираше, че го ругае напразно. Щом Тюрин не му се обажда, значи няма какво да съобщи. Но за енергичната натура на Мамаев очакването беше непоносимо. Още повече го вбесяваше усещането за собственото му безсилие, подчинеността на външни обстоятелства.

Телефонният разговор с Пастухов окончателно го извади от релсите. Същата вечер той се напи, скара се с жена си, затвори се в кабинета и спа на дивана, без да се съблича. Сутринта в девет без петнадесет, както обикновено, дойде Николай, каза, че колата е долу. Като видя подпухналия, небръснат шеф, той неодобрително поклати глава. Мълчаливо донесе от кухнята чаша минерална вода, сложи я на масичката до дивана, постави до нея две таблетки „Алка Зелцер“. Гледаше укорително, свил устни. Мамаев освирепя, заповяда му да се разкара на майната си. После звънна в офиса, предупреди, че днес няма да ходи. В припадък на злоба дори изключи джиесема си и всички телефони в апартамента. Няма го. За никого. За нищо. После захвърли таблетките, в ъгъла на стаята и взе да се освестява с „Хенеси“.

Денят му се освободи и Мамаев изведнъж усети, че дори не си представя с какво може да го запълни. Той въобще не умееше и не обичаше да почива. Даже през отпуските, които обикновено прекарваше в Испания със семейството си — със Зинаида и двете дъщери, здрави, яко сложени и шумни, пълни копия на майка си. Само след седмица той започваше да се обажда без причина в Москва, след десет дни не можеше да гледа без отвращение запълнения с хорските телеса плаж и цялата тая оперетна Малага и в края на краищата оставяше там семейството си и отлиташе у дома, за огорчение на Зинаида и за тайна радост на дъщерите.

Така се почувства и сега, като ученик, който е избягал от час и е открил, че си няма и представа с какво да се занимава.

Но си измисли занимание. Мениджърът на турската фирма, която строеше къщата му на Истра, вече два пъти се беше обаждал и го

молеше да дойде, за да каже какви допълнителни желания има по интериора. Мамаев все нямаше време. Сега това се оказа много на място.

Когато му предложиха хубав парцел в борова гора на брега на Истринското водохранилище, Мамаев отначало искаше да откаже. Имаше си хубава зимна вила в Кратово, защо му е да строи още един палат — само за да не е по-долу от другите? Нека такива като Буров да си строят извънградски дворци и да правят в тях приеми. Мамаев още от съветско време не обичаше да бие на очи. Но после изведнъж си помисли, че не би било зле да има място, където може да остане в пълна самота, където никой няма да го търси, а и да го търси, няма да го намери. Скривалище. Убежище. Имаше нещо привлекателно в това. Нещо от затворническите години. И по-дълбоко — от детството, прекарано в пренаселените и тесни общи квартири.

Мамаев купи парцела и поръча строителството на турската фирма „Измир“. От предложените проекти избра най-скромния. Малка двуетажна къща, никакви кулички. На първия етаж — кухня и трапезария, стая за прислугата. Целият втори етаж — студио. Всичко на едно място: хол, кабинет, спалня. И нито една преграда. Много пространство и всичкото е твое. Това също идваше от детството.

Никой не знаеше, че Мамаев строи къща на Истра. Нито Зинаида, нито дъщерите, нито в компанията. Той дори се разплащаше с турската фирма не през „Евро Аз“, а чрез Спестовната каса. Нямаше никаква практическа необходимост от това, но и то сякаш влизаше в правилата на играта. Щом никой не бива да знае, така и ще бъде.

Мамаев се обади във фирмата, нареди да предадат на мениджъра, че ще намине. Искаше да извика Николай, но размисли. Не можеше да понесе постната му като на скопец мутра. И той възпитател, мамка му. Затова телефонира на любовницата си Людмила, с която поддържаше връзка вече три години, нареди ѝ да хване обикновено частно такси и да го чака при театъра на Таганка.

Час и половина, след като се приведе в ред, той пристигна до театъра. Люска вече го чакаше, танцуваше на място върху високите си токчета покрай чистичка бяла лада — шестица: ярка боядисана блондинка с кръгло чипоносо лице, в бели джинси, с предизвикателен бюст, опънал бялата тениска. Бързащите по сутрешните си дела минувачи ѝ се усукваха, но тя небрежно разкарваше всички. Шофьорът

на ладата, интелигентен на вид, около четиридесет и пет годишен, стоеше до колата, въртеше ключовете на пръста си и зяпаше с интерес и както се стори на Мамаев — с удоволствие, как се оттеглят сексуално угрижените тарикати, след като Люска им биеше шута.

Като видя Мамаев, тя го целуна по бузата, веднага се дръпна и го изгледа с весело изумление:

— Папа, ти си пил?! От сутринта?!

— И какво? — намръщи се Мамаев.

— Всичко е окей, папа! Значи днес няма никакви дела. Къде отиваме?

— Където трябва — измърмори Мамаев, докато влизаше в колата. — Шефе, имаш ли време?

— Време имам много — мъдро отговори шофьорът.

— Парите ми са малко.

— Тогава всичко е наред. Давай.

— Къде?

— На Истра.

— Супер! — зарадва се Люска. — Хайде да купим шишчета и по пътя да си направим пикник за изпращане на есента!

— Хайде — съгласи се Мамаев. — Като ще гуляем, да гуляем.

— Шишчетата е най-добре да се вземат от ресторант „Узбекистан“, готови — посъветва ги шофьорът. — Само ще ги притоплите на огъня. По пътя ще ви пробутат неизвестно какво, а тук е с гаранция. Имат и едно бяло вино „Ок мусалас“. От сърце ви го препоръчвам. Ще отскочим ли?

— Карай.

— Папа, седи си тук — заяви Люска, когато колата спря пред ресторанта. — Ще отида сама, че на теб непременно ще ти надпишат сметката.

— Майната им, няма да се разоря.

— Не, не е майната им! По-добре аз да ти я надпиша!

— Весело момиче — одобрително забеляза шофьорът. — Не е кучка.

— А ти как ги определяш? — поинтересува се Мамаев.

— Кучките не умеят да се радват. А тази умее.

Люска излезе от ресторанта, придружена от двама сервитьори. Единият носеше на протегнатите си ръце, като новородено, голям плик

с шишчетата и питките, другият — плик с подрънкващи бутилки. Натовариха ги в багажника, Люска седна в колата и изкомандва:

— Шефче, карай!

Шофьорът се засмя и ловко се вклини в потока коли.

Той бе прав. Люска не беше кучка. И независимо от предизвикателната си външност не беше и курва. А на курви и кучки Мамаев се бе нагледал.

Той не си падаше женкар. И не одобряваше коцкарите. Особено тези, които правят от семейния си живот безкраен еротичен сериал. Празни хора. Женят се, развеждат се, зарязват децата си, а после се жалват, че животът им е провален. А как да не се провали, като не си се занимавал с нещо смислено, а само си лазил от креват в креват като някоя пича въшка? Искаш да изчукаш нещо настрана? Кой ти пречи, животът си го иска, но какво общо има семейството?

На Мамаев дълго не му вървеше с любовниците. Илюзия е, че като имаш много пари, можеш да купиш най-доброто. Най-скъпото — да, но това изобщо не значи най-доброто. Той се гнусеше от проститутките, секретарките му мигновено ставаха нахални, манекенките искаха да ги извежда по разни светски купони, които Мамаев не можеше да понася. А от кратката връзка с една млада, изгряваща киноактриса му остана усещането, че сякаш е живял в птицеферма: абсолютно се ошашави от виковете, обажданията, суматохата от хора.

Люска се появи в полезрението му преди четири години. Обикновената история: пристигнала да следва в МГУ някъде от Кубан, не издържала изпитите, не искала да се връща вкъщи. Дойде в „Интертръст“ да кандидатства за работа: нарочно скромно облечено провинциално осемнадесетгодишно момиче. Заяви, че говори английски и работи на компютър. Мамаев я прати в кадровия отдел, там я разобличиха: английският ѝ е на ниво пети клас, а компютъра може само да включва и изключва. Но Мамаев я запомни. След година, като се отърва с мъка от киноактрисата, той нареди да я намерят. Оказа се, че тя все пак се е задържала в Москва. Работеше като гипсджийка в „Мосжилстрой“, получила беше легло в женското общежитие. Това се хареса на Мамаев, той уважаваше хората, които умеят да постигат целите си. Прибра я направо от строежа, заведе я в наетата за нея хубава гарсонiera в Кунцево и направо я попита какво може да

направи за нея. Тя го погледна смело и открито — годината, прекарана в Москва, беше заличила провинциалната ѝ скромност — и отговори сериозно:

— Искам да уча. Искам да завърша университета. И ако ми е съдено да стана проститутка, да бъда проститутка с висше хуманитарно образование.

Мамаев каза:

— Договорихме се.

Той плащаше следването ѝ, даваше ѝ пари да живее. Немалко, но не и твърде много. Вземайки парите, тя всеки път се смущаваше. На Мамаев това много се харесваше. Тя се радваше, когато той я водеше в ресторанти или нощни клубове, но не се обиждаше, ако не я заведеше никъде. Мамаев никога не оставаше при нея през цялата нощ, това я огорчаваше, но тя не го показваше. На Мамаев се харесваше и това.

II

По пътя Люска не млъкваше, разказваше за университетските си дела. Но когато колата влезе в двора на къщата, възхитено притихна.

Половин хектар борова гора на високия бряг на Истринското водохранилище беше заобиколен с красива ограда от червени фасадни тухли. В дъното се издигаше двуетажна — също от червени тухли — къща с плосък покрив, учудващо съразмерна с този просторен парцел и високите борове. Наоколо беше затрупано със строителни боклуци, но не беше трудно да си представи човек колко стилно ще изглежда къщата, когато довършат всичко.

Сред борове бе израснала самотна млада бреза с ярки, неопаднали листа. Тя стоеше пред къщата и се отразяваше като свещ в огромните прозорци на втория етаж.

— Папа, направо е върхът! — възторжено проточи Люска. — Супер яко!

При появата на Мамаев турците се засуетиха, разтича се бригадирът, развика се: „Бананасана!“ Петимата строители, които събираха боклуците, припряно захвърлиха лопатите и се скриха в далечния ъгъл, където бяха фургоните им. Там беше и морският контейнер, докаран от Измир. В него се пазеха изработените по специална поръчка мебели за къщата.

След като въведе ред, бригадирът забърза към Мамаев, взе да се кланя и на развален руски обясни, че мениджърът вече е тръгнал насам и ще пристигне всеки момент.

Мамаев правилно усети причината за суматохата.

— Таджиките ли са? — строго попита той и посочи към фургоните.

— Малко таджиките, господин — призна си бригадирът. — Съвсем малко. Един човек, два човек. Малко помагат, всички искат да ядат.

— Кучи синове! Взели са таджиките в бригадата, а ми представят сметки като за истински турци — обясни Мамаев на Люска. — Аз ще им дам да се разберат!

— Папа, не бъди националист! — укори го тя. — Не ти ли е все едно кой събира боклука?

— Не съм националист — обясни той. — Обаче мразя да ме прекарват.

В микробус с логото на фирма „Измир“ пристигна и мениджърът, младо конте с тънки мустачки. Като видя Люска, се размаза, взе да се усуква и да ръси витиевати източни комплименти за вкуса на уважаеия господин клиент. От думите му излизаше, че има предвид вкуса на Мамаев при избора на проекта за къщата, но целият му вид издаваше, че говори за Люска. На Мамаев бързо му писна тоя „рахат локум“, той нареди на мениджъра да чака на стълбите пред къщата и влезе вътре.

На първия етаж още вървяха довършителните работи, вторият бе напълно готов. Студиото се беше получило точно както си го представяше Мамаев. Облицовано със светло дърво, с ниши, с камина и огромен панорамен прозорец по цялата северна стена, откъдето се откриваше изглед към водохранилището и пламтящата от есенните багри гора. Отоплението вече работеше, дървото съхнеше, студиото беше напоено с тънката миризма на нещо нетукашно — ливански кедър или алепски бор.

— Не е семейна къща — забеляза Люска. — Това е дом за сам човек. Ако ти е тъжно сам, вземи ме за икономка.

— Стига да се учиш добре — измъкна се с шегата Мамаев.

— Има ли господин клиентът някакви особени желания? — осведоми се мениджърът.

Мамаев искаше да му каже особените си желания относно таджиките, но Люска го докосна по ръкава и умолително каза:

— Папа!

— Добре, мълча. Всичко е нормално, довършвайте я.

Докато чакаха мениджъра и оглеждаха къщата, шофьорът на ладата беше проучил околността и намерил хубаво място за пикник — на полянка, застлана с килим от ярки брезови и ясенови листа. Той донесе от багажника пакетите, домъкна сухи клони, разпали малък огън и отвори бутилките. Но решително отказа да сподели трапезата.

— Всеки трябва да си знае мястото. Объркването на ролите нарушава социалната хармония.

— За какво тогава купих толкова храна? — огорчи се Люска.

— Храната винаги трябва да е много. Както и късметът — философски отбеляза шофьорът. — Приятно прекарване — пожела той и намигна на Мамаев. — Не е кучка, не е.

— Хайде да пием за тази есен — каза Люска и се чукна с Мамаев с бутилка „Ок мусалас“. — Имам чувството, че никога повече няма да имаме такава есен. За теб, папа, кой знае защо ми е жал за теб. Дано ти провърви.

Към Москва се връщаха по залез. Залезът беше неистов, върху половината небе, тревожен. Люска притихна, седеше, облегнала глава на рамото на Мамаев. От косата ѝ миришеше на дим. Когато отпред се появи околоръстното шосе, шофьорът попита:

— Накъде?

— Първо в Кунцево — отвърна Люска. — После...

— После никъде — прекъсна я Мамаев. — В Кунцево, шефе!

— Папа, ти си адски мил!

Когато плащаше, Мамаев даде на шофьора сто долара. Поинтересува се:

— Нормално ли е?

— Вие доволни ли сте от разходката?

— Много — каза Люска.

— Аз също — кимна шофьорът. — Значи хармонията е запазена. За какво е времето? За да го превръщаш в пари. За какво са парите? За да икономисват време и да превръщат необходимостта в удоволствие. Ако ви потрябва такси, винаги съм на вашите услуги.

Той връчи на Люска визитката си и замина. На картичката пишеше:

„Изя Глан

Член на Съюза на писателите на СССР“

— О, Господи! — каза Люска. — Папа! Не ти ли се струва, че живеем в преобърнат надолу с главата свят?

Чак преди разсъмване, когато Люска заспа, а Мамаев отиде в кухнята да изпуши една цигара, най-после си спомни фразата, която се

въртеше из главата му през целия ден:

„Есента дарява със жълтици уличния музикант.“

И веднага след това си спомни, че не преведе, както обеща на Пастухов, двадесет хиляди долара в сметката на рехабилитационния център на доктор Перегудов. Първо се ядоса на себе си, защото не понасяше и най-дребната неточност в работата и не прощаваше такова нещо нито на своите служители, нито на себе си. Но после махна с ръка: майната му. Каквото и да е научил Пастухов за Калмиков, то нищо няма да промени.

Изминалият спокоен есенен ден сякаш беше изпълнил със спокойствието си и самия него. Всички съмнения изчезнаха. Архивът на Военната колегия на Върховния съд — това са документи под строг отчет. Те не биха могли да пропаднат. Значи ще се намерят. След ден-два с издирването на Калмиков ще се заеме милицията. Ченгетата имат много повече възможности от наемниците. А виж, той ще се погрижи ченгетата да се разтичат с пълна сила.

III

Тюрин се обади вечерта два дни след тази разходка и каза, че ей сега ще намине. По мрачния вид на началника на службата за сигурност Мамаев разбра, че новините, които носи, са лоши.

Той грешеше — не бяха лоши. Много лоши бяха.

Както винаги Тюрин беше с костюм от „Армани“ и модна вратовръзка, но въпреки това имаше вид на районен оперативник, който няколко дни е следил престъпник, а после си е изяснил, че през цялото време е вървял по лъжлива следа, гонил е вятъра.

— На шестнадесети декември осемдесет и четвърта година в Кандахар не е имало никакъв военен съд — докладва той.

— Как така не е имало? — учуди се Мамаев.

— Ами не е имало. Ако се замисли човек, не би могло и да го има. Смятай сам. На четиринадесети декември става диверсията, а на шестнадесети веднага съд? Провели са цялото разследване за два дни?

— Нищо не разбирам — каза Мамаев. — Ами протоколите на оня мухльо? Той да не ги е измислил? За да ме изцица? Тетрадката нали е стара!

— Може и да не ги е измислил. Дори най-вероятно не ги е измислил. Тук има нещо друго, Петрович.

— Какво друго? — разяри се Мамаев. — Какво друго може да има? Лошо сте търсили — ето ти цялото обяснение!

— Добре търсихме — възрази Тюрин.

— Значи са изгубили архивите!

— Нищо не са изгубили. Всички архивни дела на Военната колегия от декември осемдесет и четвърта година са си на мястото. А такъв процес не е имало. Ще ти кажа нещо повече. Проверих по картотеката свидетелите, които са били разпитвани на процеса. Не са служили такива в Съветската армия. Няма е такъв командир на полк. Не е имало и такъв началник охрана на летището. Та значи...

— Почакай, не бързай! — раздразнено го прекъсна Мамаев. — За къде бързаш?

— За никъде.

— Аз също. Хайде да се оправим! Имало ли е диверсия на летището?

— Диверсия е имало.

— Самолетите взривени ли са?

— Взривени са.

— Но военен съд е нямало?

— Военен съд е нямало.

— Тюрин, какви ги дрънкаш? Самолетите сами ли са се взривили?

— Не са гръмнали сами. Диверсията са извършили муджахидините. Калмиков няма нищо общо. На петнадесети декември е изчезнал безследно. Така е записано в досието му. Аз между другото не съм първият, който се е заинтересувал от досието. Преди мен го е вземал Пастухов. В регистрационния дневник е записана фамилията му. А за диверсията ми разказа полковникът от архива. Дори ми показва запис в историческата книга на авиополка. Това е нещо като хроника, каквато водят във всяка военна част. Преписах си я. Ето какво пише там...

Тюрин извади бележника си и прочете:

— „На четиринадесети декември осемдесет и четвърта година в двадесет и три и петнадесет московско време в резултат на диверсия, извършена от агентурата на Ахмед хан, бяха взривени един фронтови бомбардировач Су-24, два фронтови изстребителя МиГ-29 и два военнотранспортни самолета Ил-76. Един редник от охраната на летището загина, четирима бяха ранени.“

— Как да се разбира всичко това? — озадачи се Мамаев.

— Нищо не мога да кажа. Само едно. Прав бях за оная тетрадка на Калмиков със схемите за покушението срещу теб. Той наистина е учил в академията на ГРУ, в източния факултет. Подготвяли са го за работа в Азия. Тук може да има само едно обяснение, Петрович. Ще ти се стори фантастика. На мен също ми се струва фантастика. Но нямам никакво друго.

— Казвай, мамка му, не протакай!

— Как при крайна нужда внедрявахме свой човек в някоя банда? Арестуваме го, съдим го, после му организираме бягство с някой от авторитетите. Процесът е истински, всичко е истинско. Само че в архива няма протоколи от този процес.

— Тюрин! Ти къде живееш? — беше поразен Мамаев. — В Русия живееш! А преди си живял в Съветския съюз! Искаш да кажеш, че нашите са взривили цяла ескадрила, за да внедрят Калмиков при муджахидините? Че кой ще се реши на такова нещо?! Дори да му хрумне на някого, представяш ли си колко подписа трябва да събере? И последният дори няма да е на министъра на отбраната!

— За това е думата, Петрович, за това — потвърди Тюрин. — Но ето ти още информация за размисъл. Веднага след странния процес прехвърлят председателя на съда в Сахалин. Защо?

— Е, защо? — мрачно попита Мамаев.

— Защото Сахалин е далеч. И ако той се изтърве за този случай на пияна глава, там и ще си остане. Добре. Това е тъмна история. Може някога да се изясни. Има още една гадост. И тя ме тревожи много повече... Поне да беше ме поканил да пийна! Виждаш, едва се държа на краката си! Толкова работа прехвърлих за теб, а ти се свиди една чашка!

— Почерпката трябва да се заслужи — промърмори Мамаев, но извади бутилката от бара. — Само не се надявай на колекционен. Нямам.

— И тоя става, сипвай! — кимна Тюрин и забравил светските си маниери, обърна на един дъх половин чаша „Хенеси“. — Ти ми заповяда да намеря Калмиков — припомни той. — С това най-вече се занимавах.

— Можеш да не продължаваш — махна с ръка Мамаев. — Знам, че не си го открил. Защото той е професионалист. А ти какъв си?

— Работата не е в това, Петрович — възрази Тюрин, без дори да обърне внимание на тази оскърбителна нападка. — Проблемът е в друго. Разболял се е съдията, който осъди Калмиков. Случайно го научих.

— Случайно? — разсеяно попита Мамаев, докато напрегнато обмисляше чутото.

— Е, не съвсем. Кой знае защо ми се струваше, че Калмиков трябва да се появи при съдията. Намазах ръчичката на секретарката с

билети за „Сатирикон“ и я помолих да звънне, ако той се появи там. Тя се обади. Но не успях да отида веднага и той си заминал. На другия ден паркирах колата си до съда и зачаках. Той се появи, пристигна с бяла „Тойота корола“. Когато излезе от съда, му се лепнах отзад. Но той се измъкна.

— От теб?

— От мен, Петрович. И се измъкна така, че дори не загрех веднага. Пристрои се зад също такава бяла тойота, после е завил, а аз се мъкнах след оная тойота още един час.

— А номерата?

— Колата е била наета от рент-а-кар. Върната е същия ден. Той е засякъл наблюдението. Така че...

— Мамка ти! — озлоби се Мамаев. — За къде бързаш?

— Никъде не бързам! — озъби се Тюрин. — Искam да ти разправа главното, а не дреболиите!

— Колко струва да наемеш такава тойота?

— Не знам с точност. Около петдесет долара на денонощие.

— А откъде има мангизи?

— Представа нямам. Фактът е, че има. И не само за колата.

— За какво още?

— Сам знаеш. За „Винторез“. Или за каквото му притрябва.

— Ти смяташ, че това са дреболии? — мрачно попита Мамаев.

— Стига ме прекъсва, мамка му! — на свой ред избухна Тюрин.
— Да, дреболии! В сравнение с това, което не ми даваш да кажа!

— Говори.

— Така значи. Искah да попитам съдията защо е идвал при него Калмиков. Тогава разбрах, че съдията се е разболял.

— На нас какво ни пука?

— Много странно се е разболял. На другия ден след разговора с Калмиков. Сега лежи в института по неврология. Вчера вечерта си пообщувах със завеждащия отделениято. Край бутилка „Арарат“. Той ми разказа, че съдията има някаква много рядка форма на множествена склероза. За нея изобщо никой нищо не знае.

— В какво се състои?

— Атрофия на мускулите. Изсъхва му ръката. Болестта се развива със страшна скорост.

— Какво общо има Калмиков?

— Доизслушай ме. Днес ходих при адвоката Кучеренов, който защитаваше Калмиков. Е, ти знаеш как го защитаваше. Кучеренов също се е разболял.

— След разговора с Калмиков? — иронично се поинтересува Мамаев.

— Сега ще спреш да се хилиш — обеща му Тюрин. — Да, след разговора с Калмиков. Неговата жена ми разказа, че Калмиков дошъл и говорил десетина минути с адвоката. След което Кучеренов загубил говора си. Парализирал му се езикът.

— Какво?! — стреснато попита Мамаев.

— Каквото чу.

— Кучеренов...

— Да, Петрович, да. Парализирал му се езикът. След разговора с Калмиков. Хайде, Петрович, сваляй картите. Не те питам кой играе срещу теб. Не питам познаваш ли го. Все едно, няма да ми кажеш. Споразумей се с него. На всяка цена. Нека той да спре Калмиков. На всяка цена, Петрович. Сега не става дума за парите. Не съм от слабонервните, знаеш ме. Но ще ти кажа честно: иска ми се само едно — да се разкарам колкото може по-далеч от Москва.

— Преуморил си се, Тюрин — посъчувства му Мамаев. — Пийни си още, а после си върви и се наспи както трябва. Хайде да пийнем заедно.

— За пиене, ще пийна. Налей. Наздраве!

Тюрин изля коняка в устата си, помириса ръкава на самото си и резюмира разговора:

— Такива ми ти работи, Петрович. Разбира се, ти решаваш. Но аз повече няма да се занимавам с Калмиков. Можеш да ме уволниш, обаче дори няма да се приближа до него.

— Страхуваш се да не ти изсъхне ръката? Или да не ти се парализира езикът?

— Шегуваш се, а? Е, шегувай се. Само че ти забрави още нещо.

— Какво?

— Ония двамата в Мурманск. Които получили инфаркт!...

Тюрин си тръгна. Мамаев си допи коняка, без да усеща нито вкуса, нито силата му. Всички фибри на душата му трептяха, виеха

като беззвучна сирена. Телефонният звън го накара да подскочи. Той изгледа със страх телефона, като мина, но все пак вдигна слушалката.

— Приветствам ви, уважаеми господине — разнесе се козето тенорче на президента на Народна банка Буров. — Не ви ли се е появило желание да пообщувате с мен? Не ви ли се струва, че имаме проблеми, които вече е време да обсъдим?

— Какви проблеми? — попита Мамаев.

— Не разбирате ли? — учуди се Буров. — Тогава погледнете през прозореца. Всичко хубаво, драги ми господине.

Мамаев излезе на ложата. Прозорецът на шестия етаж в старата сграда насреща, третият отдясно, беше черен, сляп. Мамаев напрегнато се взираше в него, вече досещайки се какво ще се случи.

Това и стана: вътре светна.

Мамаев изскочи от апартамента си и заудря по вратата на Николай. Когато той отвори, заповяда:

— Бързо, след мен!

На стълбищната площадка на шестия етаж в старата сграда седяха две от момчетата на Тюрин, пиеха бира и пляскаха картите. При появата на Мамаев и Николай скочиха и се опитаха да скрият бутилките.

— Кой е старшият? — попита Мамаев.

— Аз — отговори единият. — Шефе, ние...

— Звъни!

Без да обръща внимание на бабичката, която им отвори, Мамаев изтича по дългия, мъждиво осветен коридор до стаята на Калмиков и натисна със сила дръжката на вратата. Стаята беше заключена.

— Отвори я! — заповяда той на Николай.

Той измъкна от презраменния си кобур глока, пъкна ключа в бравата, блъсна вратата и се развика, движейки пистолета наляво-надясно:

— Хвърли оръжието! Ръцете зад тила!

В стаята нямаше никой. Ярко блестеше голата крушка, осветявайки унилата обстановка. Миришеше на неживяно, на прах. Недокоснат слой прах застилаше пода, масата.

— Няма никой — каза старшият на охранителите, надзъртайки над рамото на Мамаев в стаята. — Ние дежурим. Ако някой...

— Млъкни! — прекъсна го Мамаев.

Той стоеше на прага и напрегнато чакаше. Николай и охранителите тъпчеха зад гърба му в коридора, без да разбират какво става. От стаята си изпълзя и втората бабичка и нещо си зашушука с първата.

След петнадесет минути светлината угасна.

— Е? — вбесено попита Мамаев. — Нещо да кажете?

— Разбрах! — припряно каза старшият. — Шефе, разбрах! Щракна, нали чухте? Светни ми! — заповяда той на партньора си. — Тук, на таблото с електромерите.

Лъчът на фенерчето освети черните кутии на стената на коридора. Кабелите от електромерите се разклоняваха по стаите. Охранителят проследи до кой електромер водят жиците от стаята на Калмиков, нареди на партньора си да донесе стол. Покатери се на него, опипа над електромера и рязко дръпна. В ръката му остана черна кутийка със стърчащи от нея жици.

— Това е таймер, шефе — обясни охранителят. — Едно време се продаваха по всички магазини за електроматериали. Включва и изключва лампите, радиото, телевизора.

— Не сме ние, не сме ние — изплашено се разкудкудаха бабичките. — Васка каналджията е, няма кой друг! Трябва да го изселят този алкохолик. Откакто се запи със земяка си, не е изтрезнявал!

— С какъв земяк? — попита Мамаев.

— Не знаем. Идва някакъв земяк при него. Оттогава не спира да се налива.

Васка каналджията лежеше на кушетката в стаята си, хъркаше и не даваше никакви други признаци на живот. По всички ъгли се търкаляха празни бутилки. На масата се виждаше начената бутилка „Привет“ посред някакви остатъци от мезе.

— Водката е хубава, не е менте — отбеляза Николай.

Опитите да събудят каналджията бяха напразни. Той мучеше, риташе, но така и не отвори очи.

— Останете при него — заповяда Мамаев. — Щом се свести, го разпитайте. Какъв е този земяк, откъде е. Разпитайте го под натиск! Ясно ли е?

Как така? — застана нащрек старшият. — Да го измъчваме ли или какво?

— Да, измъчвайте го! — кресна Мамаев. — Не му давайте да пийне за изтрезняване!

— Така бива — зарадва се охранителят. — Ще го скапем! Ще пропее, шефе, всичко ще си изтропа!

Когато се прибра вкъщи, Мамаев посегна към бутилката „Хенеси“, но веднага решително я прибра в барчето.

— Виж, това е правилно, Петрович — одобри Николай. — Не е време за поркане.

— Я върви на...

Николай обидено присви устни и тръгна към вратата.

— Сядай! — заповяда Мамаев. — Ще си тръгнеш, когато ти разреша!

Тресеше го от ярост. Набутваха го в ъгъла. Него, Мамаев, го набутваха в ъгъла! Но той вече знаеше какво да направи.

Намери в бележника си нужния номер. Това беше домашният телефон на заместник-началника на питерския следствен арест „Кръстовете“.

— Мамаев се обажда. Извинявай, че те безпокоя — каза той, като се стараеше гласът му да звучи безгрижно. — Там при теб се пържи братът на Гърка. Знаеш за кого говоря. Мурманския Грък. Като приятел те моля: организирай му весел живот. Много весел. По пълната програма.

Като завърши разговора, той се обърна към Николай:

— Разбра ли всичко? След ден-два ще ти се обади Гърка. Братлето му има проблеми. Пресират го в „Кръстовете“. Ще го извикаш в Москва. С командата му. Спешно. После ще ни организираш среща. Но така, че никой да не разбере.

— Защо да го пресират? — неодобрително попита Николай. — Гърка и така ти е задължен до живот. Помоли го — ще направи всичко.

— Аз да го моля? — избухна Мамаев. — Той ще ме моли!

След като изпрати Николай, Мамаев още дълго се разхожда из кабинета си. „Рано пропя, козел такъв — мислеше си той. — Прибърза, пръч шибан, рано се зарадва!“

Мамаев и преди знаеше кой води играта срещу него. И знаеше какво иска от него президентът на Народна банка Буров.

ОСМА ГЛАВА

ЛЕГЕНДАРНА ЛИЧНОСТ

I

Природен закон: когато бързаш, непременно става някаква тъпотия. Ако закъсняваш, попадаш в задръстване. Ако някой ужасно ти трябва, той е в отпуска. А ако, не дай боже, спешно са ти нужни пари, то можеш изобщо да не се съмняваш, че в банката ще оформят погрешно превода и мангизите вместо в Зараиск ще заминат в Задонск или Зауралск. В живота, както и в уличната навалица, е еднакво трудно и на тези, които търчат, и на онези, които едва се влачат. По този начин се запазва всеобщата хармония.

Боцмана завърши навреме снимките и видеозаписите на хората от най-близкото обкръжение на Мамаев и Буров, даде лентите във фотоателие, плати за спешно проявяване, но на другия ден, когато отиде да ги вземе, откри на вратата на пункта бележка. Фирма „Кодак“ уведомяваше уважаемите клиенти, че прекъсва работа за четири дни по технически причини.

Техническите причини се състояха в това, че се бе разболяла жената, която приемаше и предаваше снимките. Боцмана успя да открие адреса и телефона ѝ, звъня цял ден, на следващата сутрин отиде в дома ѝ и разбра от съседите, че не тя се е разболяла, а нейният баща, който живеел някъде в Калужка област. Той се опита да си получи поръчката от самата лаборатория, но там го разкараха решително и безвъзвратно: поръчките са хиляди, без бележката от приемния пункт не могат да открият снимките. Оставаше да се чака.

Успехите на Артиста също не бяха вдъхновяващи. Той научи без особени затруднения от кой пощенски клон са изпратени парите за стаята на Калмиков в общинската квартира на „Малие каменшчики“. Но номера на втория пощенски клон, откъдето бяха преведени седемдесетте хиляди долара за апартамента на Галина Сомова, не успя да научи. Господицата от счетоводството на фирма „Проджект“, която Артиста очарова, откри, че в компютъра няма данни за тази сделка. Имало ги е, тя си спомняше, но после са изчезнали. Би трябвало задължително да ги има в базата данни на централното счетоводство, но тя няма достъп до нея.

Наложи се Артиста спешно да сменя мишената. Той бързо си изясни кой има достъп до компютъра на централното счетоводство. Но с това неговият победен марш на скок прекъсна, както се задъхва атаката, когато на пътя на атакуващата рота изникне солиден дот^[1]. Този дот се изпречи пред Артиста в образа на главната счетоводителка на фирмата.

По съветско време беше абсолютно безсмислено да търсиш подход към такъв обект, главните счетоводители бяха дами с желязна идейна закалка и на възраст, когато най-висшето наслаждение в живота е предаденият навреме годишен баланс. Новата тенденция да се вземат на работа млади служители, способни да заредят бизнеса със своята енергия, даваше известни шансове на Артиста. Главен счетоводител на фирмата за недвижими имоти „Проджект“ беше четиридесетгодишна дама, плоска като дъска, типична руска „бизнес уомън“. Тя вече беше загубила надежда да си уреди семейния живот, но още не се бе примирила с мисълта, че единственият начин да се изкефи на живота ще бъде работата. Всеки ден в шест и половина сутринта тя ходеше в спортния комплекс „Олимпийски“, изтезаваше се на тренажорите, после плуваше в басейна, за да се поддържа във форма.

Точно от Олимпийския комплекс започна обсадата Артиста. Нито една от класическите роли не пасваше за целта. Нито мятаният се, непостижим за енергичната природа на Артиста Хамлет, който все не може да реши да бъде, мамка му, или да не бъде. Нито високомерният Сирано дьо Бержерак. Нито пламенният Ромео. Новото време искаше ново амплоа. Артиста го измисли: уморен наемник. Пари има, на силни усещания се е наситил, родствена душа му трябва, но къде ще я намериш в този безумен, откачен, шантав свят? Откритата за оглед в басейна силна, без бодибилдингови излишества фигура на Артиста и няколкото страшнически белега на гърдите, следи от мъчения (Ах, не питайте къде и как, няма нужда!) придаваха убедителност на неговата легенда.

Тактиката може и да беше правилно подбрана, но кога щеше да даде резултат?

Докато Боцмана се опитваше да измъкне снимките от фирма „Кодак“, а Артиста, псувайки наум, всяка сутрин се мъknеше в

басейна, Мухата отиде в пощенския клон, откъдето бяха преведени парите за стаята на Калмиков в общинската квартира. Пощата се намираше на Ломоносовски проспект, недалеч от Московския университет. Солидната книжка от „МХ плюс“, доста приличаща на служебните карти на ФСС, дребният ръст, тайнственият вид, който Мухата умееше да си придава, му помогнаха да се сдобие с нужната информация.

Парите превело някакво момиче. Фамилията и адресът ѝ се оказаха измислени. Но най-важното: от този превод вече се бяха интересували. Интерес към него проявил следователят от Таганската районна прокуратура. Това било през октомври 1998 година — около месец преди процеса срещу Калмиков. Следователят два пъти идвал в пощата, после извикал на разпит служителката, оформила превода, и ѝ показал няколко снимки. На една от тях тя разпознала момичето. Боядисана блондинка, доста симпатична, около двадесет и две годишна, на вид — обикновена студентка. И била облечена както обикновено се носят студентите: дънки и яке.

Тази информация депресира Мухата: на куково лято ще я откриеш тая студентка, в университета са хиляди. А мен озадачи. Излиза, че следователят от прокуратурата е открил момичето, изпратило парите? Чрез нея не би било трудно да стигне до човека, който ги е дал. Значи следователят е знаел кой е поръчителят на убийството? Защо тогава не е бил арестуван и осъден заедно с изпълнителя?

На тези въпроси можеше да отговори единствено следователят. Да накараш да проговори служител от прокуратурата не е лесна задача, трябва да се търси подход. Но тогава се изясни, че следователят от две години вече не работи в Таганската районна прокуратура поради това, че скоро след процеса срещу Калмиков бил убит.

Колкото повече навлизахме в делото, толкова повече въпроси се появяваха.

А каква е тая странна история с изчезването от компютъра на счетоводството на данните за превеждането на седемдесетте хиляди долара за апартамента на жената на Калмиков? Ясно, че фирмите гледат да не си обявяват приходите, за да избегнат данъците. Но тогава е резонно всички разплащания да се правят кеш.

Единствената достоверна информация, която получихме, потвърждаваше догадката ми, че Мамаев сам е „поръчал“ себе си. На заснетия от Боцмана видеозапис Калмиков разпозна човека, който идвал в рехабилитационния център и му предложил да направи одит на сигурността. Това се оказа шофьорът на Мамаев, на когото обърнах внимание в селището на „новите руснаци“ на Осетра: неприятен тип, приличащ на недорасъл хлапак. Бандитската му същност не можеха да прикрият нито скъпите, сякаш свалени от някой друг дрехи, нито черният „Мерцедес 600“, зад чийто волан седеше с такъв вид, сякаш току-що е задигнал колата.

Той бе попаднал случайно в кадъра. От снобизъм, всъщност доста странен за съветски хора, възпитани уж с идеите за социално равенство, ние не го включвахме в кръга на най-близките сътрудници на Мамаев. Всъщност кой обръща изобщо внимание на прислугата? Калмиков не го разпозна веднага. Чак когато цялата видеокасета беше превъртяна няколко пъти и Калмиков не разпозна поръчителя в никого от солидните господа, ръководни служители на компанията „Интертръст“, той за малко се замисли и помоли да превъртим отново кадрите с шофьора, като намалим яркостта почти до нула. На екрана се замяркаха смътни силуети. Чак след това Калмиков уверено каза:

— Този!

Гледахме видеозаписите, направени от Боцмана, на втория етаж на къщата ми в Затопино. Отдавна бях сложил дограмата и дюшемето, но за другото все не ми оставаше време. Тук имаше стара дървена маса на магарета и две дървени пейки, останали още от прадядо ми. До стената бяха сложени сгъваемите легла, на които спяха момчетата, когато идваха при мен. Тук домъкнах комбинирания с видео телевизор, за да се отърва от разпитването на моята любознателна дъщеря Настьона що за кино гледаме. Тя беше във възрастта, когато детето непрекъснато има усещането, че възрастните крият нещо от него, нещо адски интересно. И върви доказвай, че този филм изобщо няма да ѝ е интересен.

Но филмът беше интересен за нас. Той ни донесе още едно неочаквано откритие. Касетата, заснета от Боцмана край централния вход на Народна банка, аз превъртях на Калмиков без никаква определена цел заедно със записите на хората от обкръжението на Мамаев. Но още щом в кадъра се появи слизащият по мраморното

стълбище към черния пиратски джип „Линкълн Навигатор“ дълъг и кльоцав като овчарски прът човек с юнашки засукани мустачки и нахални, весело опулени очи, Калмиков каза:

— Стоп.

Спрях кадъра.

— Кой е този? — попита той.

— Познаваш ли го?

— Той идва при мен в колонията.

Направо застинах.

— Той — е идвал — при теб — в колонията?

— Да.

— Защо?

Калмиков не отговори.

Много трудно беше да се общува с него. Вече четвърти ден живееше при мен в Затопино, но така и не бяхме си поговорили обстойно. Той изобщо беше мълчалив по природа човек, а при всеки опит да се подхване разговор за миналото му, се затваряше в себе си и на сухото му лице се появяваше безстрастно изражение. Дори когато споменах, че съм се срещнал с генерал-лейтенант Лазарев, той изобщо не реагира. Сякаш не го чу. Не поиска да чуе.

Неговото присъствие създаде в къщата някаква странна атмосфера, сякаш едновременно празнична и тревожна. Само да излезеше сутрин от дървената къщичка на банята, където нощуваше, и двете ми кучета, яки московски стражеви, хукваха към него и лягаха по гръб — висш знак за кучешко доверие. Настъона се мъknеше като ремарке след него из двора и къщата, учеше го на компютърни игри, дори му дрънкаше на пианото, което не можеше да понася, и сядаше да се упражнява само след заплахите на Ольга да разбие компютъра. Само се чуваше: „Чичо Костя, чичо Костя, а къде е чичо Костя?“

През деня той нахлузваше гумените ботуши и старата ватенка и отиваше в гората, а вечер се връщаше с кошница гъби. Не познаваше гъбите, береше наред. Ольга ги сортираше, изхвърляше отровните, обясняваше му кои са ядливи. Той я слушаше с разсеяна усмивка, на другия ден кошницата отново беше пълна с отровни гъби. Събираше гъбите механично — както човек върши някаква работа, за да се разсее.

Когато в къщата имаше само свои хора, той се отпускате. Но появеше ми се някой външен, веднага се затваряше и гледаше да се измъкне. Дори когато идваха момчетата. Търпеше присъствието им, защото те бяха мои приятели и най-важното за него — приятели на Док. При първата среща Артиста, привикнал на свободното общуване между нас, весело го попита:

— Старче, с какво ги наплаши ония двамата в хълмовете? Така че да гушнат китката?

— Не разбирам за какво говориш? — сухо отвърна Калмиков.

— Ама ти си им видял сметката!

— Не разбирам — повтори той. — На никого нищо не съм правил. Всеки човек носи своята смърт в себе си. Говорете си, няма да ви преча — добави той и се махна.

— Какво му става? — озадачено попита Артиста. — Да не съм изтърсил нещо не както трябва?

— Той е обърнал към нас добрата страна на душата си — ми каза същата вечер Олга. — Не завиждам на този, към когото обърне злата страна. Кой знае защо имам чувството, че там е ад.

И аз имах това чувство.

Вече бях свикнал, че Калмиков казва само това, което смята за нужно да каже. По-нататъшното разпитване, дори в най-предпазлива форма, го правеше безстрастен, хладен, готов на враждебно отношение. Но този път нямах намерение да отстъпвам.

— Слушай — казах му. — Не ти се навирам в душата. Ти не искаш да знаеш какво ми разказа генерал-лейтенант Лазарев. Това си е твое право, макар че той ми разказа много неща, които не знаеш. Но сега ти задавам въпроси по работата. Не искаш ли да разбереш какво се е случило с теб?

— Да.

— Ами тогава помагай, а не се дръж като сфинкс! В края на краищата това е много по-нужно на теб, отколкото на нас!

— На вас защо ви е?

— Не знам — честно отвърнах аз. — Не сме свикнали да захвърляме своите в беда.

— Аз не съм свой за теб — безстрастно, отчуждено, почти високомерно каза той.

И това негово високомерие ме вбеси.

— Всичко ли каза? Тогава ме чуй. Док половин година не се отделяше от теб. Измъкна те от оня свят. Ти стана свой за него. А значи и за нас. Но ние не ти се натрапваме. Ти каза: всеки човек носи своята смърт в себе си. А аз ще ти кажа друго: всеки човек носи своя живот в себе си. И не само своя. Когато ти се загробваш, предаваш всички, които са свързани с теб. Предаваш жена си. Предаваш сина си. Помни го. А сега можеш да станеш и да си тръгнеш. И да правиш каквото искаш.

Той стана. Но не си тръгна. Постоя до прозореца, загледан в оловния блясък на Чесна и жълтата, полегнала трева по брега, и пак се върна на масата. Сложи върху старите дъски големите си силни ръце, погледа ги, сякаш не бяха неговите, а някакъв предмет с неясно предназначение. После кимна сухо:

— Какво искаш да научиш?

Въобщие исках да науча защо е идвал при него в колонията лично президентът на Народна банка Буров, но разбрах, че сега може да задам доста по-важен въпрос. И аз го зададох:

— Смяташ ли да убиеш Мамаев?

— Да — каза той, без изобщо да се учуди откъде знам.

— Защо?

— Договор.

— С кого?

— Не е важно.

— Добре, не казвай. Аз и така знам. Хайде от началото. Кога идва при теб този човек? — посочих към екрана, където в нелепа поза, с протегнат над стъпалото щъркелски крак беше застинал президентът на Народна банка.

— Преди половин година. Дойде с вертолет в лагера. Взеха ме от промишлената зона и ме отведоха при началника на колонията. Когато ме вкараха, началникът излезе. Той каза, че е дошъл от Москва, за да говори с мен.

— За какво?

— Каза, че ще има амнистия и ще ме измъкне.

— Представи ли се?

— Не. Каза, че този, който ме е предал, е подставил и него. Затова е заинтересуван да изляза на свобода.

— Какво още каза?

— Показа ми документи. В единия беше написано, че преимуществено право да се разпорежда с апартамента на Галина има банка „Евро Аз“.

— Това е банката на Мамаев — подсказах аз.

— Знам. И във всеки момент могат да ѝ вземат апартамента или да я накарат да плати седемдесет хиляди долара.

— Виж ти какво било!

— Той каза, че е откупил апартамента на Галина. Сега ѝ принадлежи напълно. Показа ми договор. Нотариално заверен, с печати.

— Принадлежи? — уточних аз. — Или ще ѝ принадлежи, след като убиеш Мамаев?

— Попитах. Той каза: принадлежи. Без всякакви условия. Когато се върнах в Москва, проверих всичко. Никой няма никакви права над апартамента. Само тя. Но аз и преди това знаех, че документите са истински.

— Защо?

— Човекът е такъв. От тези, дето играят на едро.

— Това ли е всичко, което ти каза?

— Не. Каза, че иска Мамаев да си получи заслуженото. Но не настоява. Трябва да реша сам. Ако кажа „да“, да пратя телеграма. Когато се върна в Москва.

— И ти прати телеграма. Каква?

— „Договорът ще бъде изпълнен.“ Ден след това до поискване в Централната поща трябваше да има плик за мен. С документи и кредитна карта „Виза“. Разходите за жилище, транспорт, оръжие. И с пейджър, от който ще дойде заповедта.

— Каква?

— „Действайте.“ Ако в течение на двадесет и четири часа не дойде сигнал за отмяна на заповедта, трябва да го направя.

— Изтегли ли пари?

— Да.

— Купи ли оръжие?

— Не ми трябва оръжие.

Той беше прав. Наистина не му трябваше оръжие. Той самият беше оръжие. Прав беше и в оценката на Буров. Такива като Буров винаги играят на едро. Бива си го: зарязал всичките си дела и сам долетял в лагера. Какъв ли е залогът в тая игра?

— Ти не ми каза кой е този човек? — напомни ми Калмиков.

— Сега ще ти кажа — обещах аз. — Това е президентът на Народна банка Игор Сергеевич Буров.

Тук обаче и той се шашна.

— Е? Сега разбра ли какво става? — попитах аз.

— Какво?

— Прекарват те. Първо те е прекарал Мамаев. Сега иска да те прекара Буров. Не знам защо. Знаем само едно: използват те.

— Мен са ме прекарвали цял живот. И никой нищо не е давал в замяна. Този човек направи това, което аз не можех. Което никой не направи. Даде апартамент на моите. Ще направя каквото иска.

— Ще убиеш Мамаев?

— Да.

Той така произнесе това „да“, че разбрах: ще го убие. И всичките ми думи са безполезни. Попитах:

— Ако Док ти каже, че не е нужно да го правиш, ще се откажеш ли?

— Не.

— Ако ти го каже жена ти?

Той премълча.

— Синът?

— Недей, момче. Не се опитвай — сухо каза той. — За тях ме няма. За тях аз съм изчезнал безследно през осемдесет и четвърта година.

— Ти не си изчезнал безследно за тях през осемдесет и четвърта — възразих. — И дори не си загинал през осемдесет и осма. За генерал Лазарев си разстрелян през осемдесет и осма, а трупа ти изгорили в негасена вар. А за Галина и Игнат те има. И точно това е проблемът ти.

— Не ме мъчи — враждебно, почти със заплаха повтори той.

— Добре, няма. Само един въпрос. А ако самият Буров отмени заповедта?

— Тогава да.

На стълбите се появи Настьона и тържествуващо се развика:

— Ето къде сте били! Гледате си филм, а аз не бива! Не е честно!
— Тя ми подаде мобилния телефон. — Обажда ти се Артиста. Можете да си бърборите колкото искате, но чичо Костя ти го вземам. Той да не е само за теб!

— Идвам — съобщи Артиста. — Чакай ме.

— Има ли новини?

— Има.

— Откри ли пощенския клон?

— И не само това.

— Нямам думи! — възхитих се аз. — Кога успя?

— Изостанал човек си ти, Пастух. Само в деветнадесети век сваляха жените с години. Представяш ли си? Години! А ние вече сме практически в двадесет и първия. Днес и един ден стига да се влюбиш, да се ожениш, да се скарате, да се сдобрите, да си изневерите, да простите изневярата, пак да се скарате, да се помирите и накрая окончателно да се разделите. И дори ще ви остане време да потъгувате за отминалата любов. Чао!

Информацията, с която се беше сдобил умореният наемник, не намали натрупалите се въпроси, а прибави към тях още един. И то много сериозен. Артиста не само беше научил от кой пощенски клон са били изпратени парите за апартамента на Галина Сомова. Той успял да отскочи до Перово, където се намирал този клон, и опитал да изясни кой ги е изпратил. Не разбрал това, защото момичето, което тогава приемало записите, напуснало преди година. Но научил нещо друго, заради което довтаса при мен в Затопино.

Парите бяха преведени на 27 юли 1998 година.

Преведени бяха, когато Калмиков вече от два месеца лежал в Лефортово.

— Нещо си объркал — казах аз. — Това не може да бъде.

— Всичко е абсолютно точно — увери ме Артиста. — Всички данни са преписани от документите.

Слязох в хола, където Настяна терзаеше слуха на Калмиков с „Нотната тетрадка“ на Анна-Магдалена Бах. По-точно, с онова, което успяваше да оцелее в нейното вдъхновено изпълнение.

— Помниш ли кога бяха оформени документите за апартамента на Галина? — попитах аз, след като вежливо пратих Настьона да си откъхне. — Прокурорът говореше за това на процеса.

— Помня.

— Кога?

— На десети май.

— Точно ли е?

— Да. Защо?

— Нищо. Малки уточнения.

— Мога ли да продължа? — с тон на светска дама попита Настьона.

— Да, разбира се — уверих я и побързах да се омета от хола.

О, нещастна Анна-Магдалена Бах!

— Е? — попита Артиста.

— На десети май.

— Какво излиза тогава? На десети май фирмата е оформила документите за апартамента, а чак през юли е получила парите за него?

— Важно е друго. Тези седемдесет хиляди долара бяха главният коз на обвинението. Ако на процеса се беше изяснило, че парите са преведени чак на двадесет и седми юли, никой прокурор не би могъл да свърже покупката на апартамента с подготовката за убийството.

— И какво значи това? — попита Артиста.

— Според мен има само един човек, който може да го обясни. Ако поиска, естествено.

— Кой?

— Буров.

— Мислиш ли, че ще поиска?

— Зависи как ще го попитаме.

---

[1] Дълговременна отбранителна точка, бетонно укрепление в системата на отбраната. — Б.пр. ↑

II

Двадесетте хиляди долара, обещани от Мамаев за рехабилитационния център на Док още преди три дни, така и не бяха постъпили в сметката му. Това ми даваше право да използвам събраната за Мамаев информация по свое усмотрение. Така че имаше с какво да отида при Буров.

Звъннах му в офиса веднага след разговора с Артиста и помолих референта да съобщи на господин Буров, че господин Пастухов от фирма „МХ плюс“ моли да го приеме по спешна работа. Той си записа телефона ми и обеща да се обади. Очаквах обаждането с голям интерес. Както и да реагираше на молбата ми Буров, това щеше да подсказе много неща. Той можеше изобщо да не ме приеме. Можеше и да ми определи среща след седмица–две, тъй като работният ден на президента на Народна банка е разграфен по минути.

Референтът се обади след един час и съобщи, че господин Буров ще приеме господин Пастухов в своя офис утре в 8:30 часа.

В 8:15 пристигнах до сградата на Народна банка. Това беше едно от чудовищните съоръжения, издигнали се над покривите на Москва в последните години. По своята амбициозност напълно можеше да съперничи на сградите на „Газпром“ или „Лукойл“. Те сякаш бяха изригнали изпод земната кора под чудовищното налягане на магмата, под бесния натиск на огромните пари. Както застрашителните сталински кули от петдесетте години, както безличните квартали с хрущовки през шестдесетте, както остъклените кубове на Новия Арбат през Брежнево време, така и сега тези чудовища крещяха, че е дошло ново време — младо, безпощадно, весело, нахално.

И изведнъж нещо ме бодна в сърцето. Тук, на паркинга пред Народна банка, фразата на Калмиков „Той е от тези, които играят на едро“ се изпълни с нов смисъл.

В 8:20 влязох в банката: от сутрешната, набираща луди обороти Москва, се пренесох сред ехтящата пустота на огромното фойе, в

царството на мрамора и тонираното стъкло, в стерилността на кондиционирания въздух, който дишат само посветените, вътрешните хора. На пропуска вече ме чакаше референтът на Буров, безличен млад служител в черен костюм и с черна вратовръзка, посветен. Охранителят в черна униформа, въоръжен с компактен австрийски картечен пистолет „Щайер“, учтиво ме помоли да извадя от джобовете си металните предмети и да мина през арката на скенера. Втори такъв учтиво ме помоли да отворя куфарчето си. Там нямаше нищо, освен стара папка с написани на корицата регистрационни номера и два печата: „Строго секретно“ и „Да се съхранява за вечни времена“. Тази папка ми даде генерал-лейтенант Лазарев след много трудния за него разговор.

— Последвайте ме — предложи референтът.

Скоростният асансьор ни възнесе на неизвестно кой етаж. На изхода от асансьора дежуреха още двама охранители, също с щайери. Референтът ме поведе към приемната, намираща се в дъното на фойето зад висока двукрила дъбова врата с излъскани до блясък медни дръжки. Но не ме доведе до тези царски врати, а отвори с магнитна карта незабележима врата встрани от тях:

— Моля.

Това беше нещо като пушалня или приемна: с ниска черна масичка върху бял килим, черни кожени кресла и дивани покрай стените. По белите стени висяха старинни гравюри: предимно морски сражения.

— Господин Буров е много зает, бъдете кратък — предупреди ме референтът с такъв тон, с какъвто разговарят с досадни посетители. — Имате дванадесет минути.

— Той има дванадесет минути — отговорих нахално. — А аз имам време от тук до хоризонта.

Той ме изгледа странично като кокошка и се скри зад вратата, която вероятно водеше в кабинета на президента. Очаквах, че ще докладва за мен и ще ме покани да вляза, но вместо това иззад вратата се разнесе висок, сякаш задъхващ се смях, тя се отвори и се появи самият господин Буров с бодро щръкнали, засукани мустачки и ме огледа от висотата на своя ръст с нахални весели очи.

— Добро утро, Сергей Сергеевич. Седете си, не ставайте — проговори той с високо, сякаш насмешливо тенорче и ми протегна

ръка, заради което му се наложи да се наведе. — Приятно е да срещнеш в такава сутрин човек, който има време от тук до хоризонта. Забележително. Не мога да го кажа за себе си.

Той беше в пълна парадна униформа — колосана риза с черна папийонка на тънкия врат, само че вместо сако носеше синя кабинетна пижама с атлазени ревери и маншети.

— В колко започва работният ви ден? — поинтересувах се аз.

— В седем и тридесет.

— А кога завършва?

— Ако няма никакви мероприятия, около полунощ.

— Започвам да гледам с оптимизъм на бъдещето на Русия.

Той пак се засмя тъничко, като кудкудякане, и седна в креслото срещу мен, като протегна напред дългите си крака в черни панталони и ги преплете като въжета. Във всеки случай изглеждаше, че при желание може да ги преплете по такъв начин.

— Ще разговаряме тук. Кабинетът е на подслушване, видеокамерите постоянно записват. А тук може да се говори свободно.

— На подслушване и видеозапис? — учудих се аз. — Защо?

— За да може да се анализират после преговорите. Думите носят не повече от петнадесет процента от информацията. Всичко останало е в интонацията, мимиката, жестовете. С това и се занимават моите психолози. Вероятно се учудвате защо ви приех по това време? Сега разбирате защо.

— Не това ме учуди — възразих аз. — Учуди ме друго: че изобщо ме приехте.

— Да кажем, че по този начин изразявам уважението си към вас и към вашите приятели. Уважавам професионалистите. И не искам да си отрежа възможността при нужда пак да се обърна към вас. Но наистина разполагам със съвсем малко време. Затова да започваме. Известно ми е с какви трудности се наложи да се сблъскате при изпълнението на моята поръчка. Жестоко, Сергей Сергеевич. Но съм сигурен, че не сте имали друг изход. И сте в правото си да поискате от мен увеличение на хонорара. Колко?

— Николко. Нямахме никакви трудности.

— Стига, стига, уважаеми господине! Недейте да скромничите!

— Нямахме никакви трудности — повторих аз.

Той присви очи и устни, от което левият му мустак щръкна пиратски и изпитателно ме изгледа:

— Искате да кажете...

— Нищо не искам да кажа — прекъснах го аз. — Само това, което казах. Няма за какво да искаме увеличение на хонорара.

— Интересно. Много, много интересно. Съобщиха ми, че според мурманските следователи причината за смъртта на двамата бандити бил инфаркт. Не бихте ли могли да ми разясните тази загадка?

— Не. Нямаме никакво отношение към това.

— Защо тогава помолихте за среща?

— Искам да ви покажа нещо.

Извадих от куфарчето старата папка. В нея бяха протоколите от заседанието на военния съд, състоял се на 16 декември 1984 година в Кандахар. Буров погледна бегло корицата и бързо прегледа първите страници.

Посъветвах го:

— Започнете от началото.

Той внимателно прочете присъдата на военния съд.

— Не е зле. Откъде го имате?

— Господин Мамаев ни поръча да съберем за Калмиков цялата достъпна информация. В процеса на работата се натъкнахме на тези документи.

— Защо ги донесохте на мен, а не на него?

— Той не плати работата.

— Не е платил работата? — недоверчиво попита Буров. — Не е платил за тези документи? Не разбирам.

— Той не знае за тях.

— Колко?

— Двадесет хиляди долара.

— Давам ви тридесет хиляди.

— Не — казах. — Аз искам да получа за тях не пари.

— А какво?

— Информация.

— Каква?

— Игор Сергеевич, моля да ме извините — чу се гласът на референта. Той се появи в приемната, държейки в ръце черно вталено

сако. Буров се надигна, свали кабинетната пижама, позволи да му надянат сако и махна с дългата си слаба ръка:

— Изчезнете, приятелю мой.

— В девет нула нула идва господин Малишев — напомни референтът.

— Ще почака.

Референтът чак се опули:

— Господин Малишев?!

— Изчезнете, драги ми господине!

Служителят се скри.

— Ето — с насмешка, предназначена да скрие раздразнението му, изкоментира Буров. — Накара ме да разкрия пред вас картите си. Разбирате ли за какво говоря, Сергей Сергеевич?

— Той разкри вашата заинтересованост в това дело.

— Вярно.

— Голяма.

— И това е вярно. Да, аз съм заинтересуван от това дело. Но бих искал да разбера в какво се заключава вашият интерес.

— Калмиков е лежал две години и половина за нищо.

— За подготовка на убийство — възрази Буров.

— Той не се е канел да убива никого. И вие го знаете.

— Е, да допуснем — кимна той. — И какво?

— Не искаме да го затворят за убийството, което смята да извърши.

— А той смята ли?

— Да. Но вие и това знаете.

— А какво знаете вие, уважаеми господине?

— Едно друго. А искам да знам всичко.

— Ако отговоря на вашите въпроси, ще ми продадете ли тази папка?

— Не. Но няма да я продам и на Мамаев.

— Питайте.

— Известно ми е, че в началото на деветдесет и седма година между вас и Мамаев е възникнал конфликт. Заради правото да се обслужват сметките на ГУИН...

— Конфликт? Какво говорите? — прекъсна ме Буров. — Между нас не е имало и не би могло да има никакъв конфликт. От страна на

Мамаев беше предприет опит да ме шантажира. Това е всичко.

— И вие отстъпихте пред шантажа?

— От къде на къде решихте така?

— Оттеглили сте заявката си. Правото да обслужва сметките на ГУИН е получила банка „Евро Аз“.

— Вас някога шантажирали ли са ви?

— Имаше един случай.

— По какъв начин?

— Отвлякоха жена ми и дъщеря ми.

— Това хареса ли ви?

— Немного.

— Как завърши?

— Нормално завърши.

Буров неочаквано се разсмя, закудкуда, отметнал глава, и се запляска по коленете. Гледах го с искрено недоумение. Кой знае защо ми се струваше, че нищо смешно не съм казал.

— Дори слабо познавайки ви, Сергей Сергеевич, си представих какво значи това ваше „нормално“ — обясни Буров, след като се насмя. — И на мен не ми харесва да ме шантажират. Но аз имам други методи на защита — добави той и мустачките му заплашително щръкнаха, а в нахалните му опулени очи проблеснаха искрици весел бяс.

— Опитът за шантаж е бил предприет преди двадесет и седми юли деветдесет и осма година — върнах го към темата на разговора.

— Много знаете, уважаеми господине — оцени с уважение Буров. — Е, добре, ще ви разкажа какво се случи. В първите дни на юли при мен дойде млад следовател от Таганската районна прокуратура. Информира ме, че води следствието относно подготовката за покушение срещу господин Мамаев. И ми показва няколко много забележителни документа. От тях излизаше, че моята банка чрез междинни посредници е превела дванадесет хиляди долара на фирма за недвижими имоти, която е купила стаята в общинската квартира, от чийто прозорец наемният убиец е следил Мамаев.

— Глупости — казах аз. — Парите са били изпратени по пощата от някаква студентка.

— Ние сега разбираме, че са глупости. А тогава аз не разбирах нищо. Представа няха за никаква стая в общинска квартира, нито пък

за някакво покушение. Помолих го да ми даде копия от тези документи, за да се ориентирам кое какво е. Следователят каза, че няма право да го направи. Предупреди ме, че ще бъде принуден да ме извика с призовка на разпит като свидетел по криминалното дело за подготовката на покушение срещу господин Мамаев. Казах, че ще си помисля. След седмица вече имах цялата информация. Обадих се на следователя и му наредих да предаде на Мамаев, че ще получи това, което иска. И после оттеглих кандидатурата си.

— Почакайте! Документите, които ви е показал, нали са били фалшиви!

— Разбира се. Много добре изработен фалшификат, тук господин Мамаев бе проявил доста изобретателност.

— Не можеше ли да се докаже, че са фалшиви и Народна банка няма никакво отношение към плащането за онази стая?

— Защо не? Можеше.

— Защо тогава отстъпихте на Мамаев сметките на ГУИН?

— Зле се ориентирате в тези неща, драги ми господине.

— Въобще не се ориентирам — потвърдих аз.

— Представете си за секунда, че пред очите ми е станало някакво произшествие, пътна катастрофа, ако щете. И ме викат при следователя да дам показания като свидетел. Какво ще има на другия ден във вестниците? Ще ви кажа. Заглавия на цялата първа страница: „Крадецът трябва да лежи в затвора“. А под тях дребна информация, че президентът на Народна банка е бил извикан в прокуратурата. Това, ако отида при следователя. А ако не отида, още по-зле: „Ще избяга ли Буров?“ Прелестта е в това, че дори не мога да се обърна към съда. Наистина, нима крадецът не бива да лежи в затвора? Това е в случай на пътнотранспортно произшествие. Ами ако ме извикат в прокуратурата по дело за подготовката на покушение срещу конкурент? Представете ли си какво ще има във вестниците и до какво ще доведе?

— Щеше да торпилира вашето назначаване за заместник-министър на финансите?

— Съвсем вярно, Сергей Сергеевич. Можеше. А в такива дела не бива да се рискува.

— Но и да простите на шантажиста — също не е във ваш стил.

— А кой ви е казал, че съм му простил? Казах, че имам други методи за защита. И те, драги ми господине, са не по-малко ефективни

от вашите.

При проучването на това дело ми се беше появил още един въпрос и аз се бавех, без да се реша да го задам.

— Е, какво има? — окуражи ме Буров. — Разговаряме откровено.

— Скоро след процеса срещу Калмиков следователят, който е водел делото му, бил убит. Знаете ли за това?

— Разбира се — кимна Буров. — Винаги разполагам с пълната информация. Абсолютно пълна. Без това не тръгвам към проблема. Той е бил убит през нощта на Рязанското шосе, на петдесет километра от Москва. Застреляли са го в купето на неговото беемве. Ще ви кажа и повече. Колата му е купил Мамаев. Във всеки случай парите за нея са преведени от сметките на „Евро Аз“. Знам за какво си мислите. Не, уважаеми господине, това не са моите методи. Никога не си го изкарвам на изпълнителите.

— Защо сте ходили при Калмиков в колонията?

— И това ли знаете? Значи знаете и защо.

— Защо сте летели лично, а не сте пратили някого?

— Ще ви дам един добър съвет, Сергей Сергеевич. Важните неща не бива да се доверяват на никого.

— Документите, които сте показали на Калмиков в лагера, менте ли бяха? За това, че сте откупили от Мамаев апартамента на жена му?

— Апартаментът сега й принадлежи напълно — отбягна той прекия отговор.

— Вие ли й го купихте?

Буров известно време мълча, като засукваше връхчетата на мустачките си. После попита:

— Открихте ли кой е изпратил седемдесетте хиляди за апартамента?

— Не.

— Много ще се учудите, когато научите. Много, уважаеми господине.

— Казаха ми, че като заместник-министър на финансите сте помагали на Мамаев, подкрепяли сте проектите му. Вярно ли е?

— А защо не? Той има сериозен бизнес. Ръководи го умело. Сега реализира успешно проект, свързан с нефта. Много перспективен

проект. В Русия няма много такива бизнесмени. Защо да му преча? Това не би било патриотично.

— Тогава защо ви е нужно Калмиков да го убива?

— От къде на къде решихте, че ми е нужно? — учуди се Буров, както ми се стори, съвсем искрено.

— Не е ли така?

— Не.

— Калмиков е разбрал така задачата си.

— Правилно я е разбрал.

— Но аз не ви разбирам.

— А би трябвало, това е близо до професията ви. Вие ще започнете ли да заплашвате някого с незареден пистолет?

— Не.

— А защо? Защото заплахата ви ще бъде празна. И този, когото заплашвате, ще го почувства. Пистолетът трябва да бъде зареден, ако искате да постигнете желания резултат. Дори да не искате да стреляте. Калмиков трябва да знае, че ще убие Мамаев. Но това въобще не значи, че искам смъртта му. Би било прекалено просто, нехуманно и икономически нецелесъобразно.

— Тогава какво искате?

— Виж, това вече няма да ви кажа. Защо всъщност така ви вълнува съдбата на Мамаев?

— Не ме вълнува съдбата на Мамаев. Вълнува ме съдбата на Калмиков. Извадете го от играта.

— Не, уважаеми господине, няма да го направя.

— Тогава аз ще го направя.

— По какъв начин?

— Ще дам тази папка на Мамаев.

— И Калмиков ще влезе в затвора.

— Но не за убийство. И не за подготовка на убийство. Нека влезе. Няма да лежи дълго.

— Така, така — проточи Буров. — Вие, драги ми господине, не сте прост сопол, както казваше дядо ми. Значи държите в ръкава си още нещо, освен тези протоколи? Някакъв коз?

— Може би.

— Да направим така — предложи той и се приведе напред, надвисна над масичката, мустачките му щръкнаха, очите му хазартно

блеснаха. — Обещавам, че няма да натисна спусъка. Е, освен ако ситуацията не излезе изпод контрола ми. А вие ще влезете в моята игра. И така ще помогнете на Калмиков. Съгласен ли сте?

— Какво е нужно за това?

— Аз ще купя от вас тези документи. За тридесет хиляди долара. Парите ще ви бъдат преведени незабавно. Но с едно условие. Веднага след като излезете от тук, ще отидете при Мамаев и ще му продадете документите. Смъкнете от него повече. Петдесет хиляди. Той ще плати. Оставете го да се порадва малко и после извадете от ръкава си каквото държите там.

— Смисълът?

— Кой е най-сигурният начин да деморализираш контрагента? Първо да му дадеш надежда, а после да я отнемеш. А когато го лишите и от последната надежда да се измъкне, му дайте съвет: нека опита да се споразумее с мен.

— Започвате опасна игра — предупредих аз.

— Опасна за кого?

— За всички. Включително и за вас самия.

— Не съм я започнал аз. Нито съм определял правилата. Натрапиха ми тази игра. Аз само играя по правилата, които ми натрапиха. В бизнеса, драги ми господине, има едно главно правило: на никого нищо и никога да не прощаваш. И не само в бизнеса, в живота също. Никога! На никого! Нищо! — презрително повтори той. — Ако, разбира се, не искате да си изтриват във вас краката.

— Можете да не продължавате. Вече разбрах, че относно непротивенето на злото с насилие всичко ви е наред.

— А на вас? — парира Буров. — Какво казахте на тези, които са похитили вашата жена и дъщеря ви? Върви си и повече не греши?

— Вие сте сигурен, че крия коз в ръкава си. Ами ако не е така?

Буров снизходително се подсмихна.

— Вие се учудихте за какво правя аудио- и видеозаписи на всички преговори. А между впрочем от всичко, за което говорихме сега с вас, не доловихте главното. Най-главното. Макар че го казах съвсем ясно, в прав текст. Признайте си, драги ми господине, че не го доловихте?

— Кое смятате вие за най-главно?

— Казах, че никога не пристъпвам към решаването на проблема, без да разполагам с цялата информация. Абсолютно пълната.

— Вече стана опашка — с погребален вид съобщии появилият се на вратата референт.

— Идвам. Вземете от господин Пастухов неговите банкови реквизити. Тридесет хиляди долара. Веднага да се преведат. Проследете. Не, четиридесет. А от Мамаев съдерете шестдесет хиляди, Сергей Сергеевич. Да, шестдесет. И нито цент по-малко! Иначе ще престана да ви уважавам!

Буров ми стисна ръката, намигна заговорнически и се устреми към кабинета си като тясна черна хищна пиратска шхуна. „Веселият Роджър“ невидимо трепкаше над него под свежия морски вятър.

Виж ти. Щом така се подхвърлят десетки хиляди долари като жълти стотинки, що за залог има в тази игра?

Или както казват съвременните пирати: каква е цената на въпроса?

Докато потеглях от Народна банка, се огледах. В черните стъкла, прорязали мраморната облицовка, плуваха ниски бели облаци. Тихата златна есен полека-лека отминаваше на юг от Москва.

III

Опитах да се свържа по телефона с Мамаев, но безуспешно. Секретарката му каза, че има важен посетител, а после съвещание. По гаднярската ѝ интонация и нескритото злорадство разбрах, че съм станал персона нон грата. Налагаше се да действам по друг начин.

Отидох в централната поща и копирах на ксерокс корицата на папката с протоколите от военния съд, осъдил Калмиков на смърт. На ксерокопието записах адреса на нашия сутерен на „Неглинка“ и добавих:

„Ако това ви интересува, чакам ви в 12,00 в офиса на фирма «МХ плюс».

Пастухов.“

Пуснах всичко по факса до секретариата на Мамаев, обадих се на момчетата и определих общ сбор. Преди срещата с Мамаев трябваше да се ориентираме с какво разполагаме.

Офисът на детективско-охранителната фирма „МХ плюс“ представляваше тъжно и трогателно зрелище, като спомен за красива, но, уви, несбъднала се мечта. Ах, с какъв ентусиазъм Боцмана и Мухата ремонтираха това старо полумазе, сменяха подовата настилка, облицоваха с плоскости стените, рушаха едни стени и вдигаха други. Веднъж седмично се устройваха бригади и цялата ни група, включително Док, запретваше ръкави в съзидателния процес. В края на краищата успяхме с общи усилия да превърнем мазето в доста уютно помещение с петнадесет квадрата приемна, в която бъдещата секретарка трябваше да сортира бъдещите посетители и да ги черпи с кафе, плюс осемметров кабинет за преговори с клиентите. С какви яростни спорове, чак до взаимни обиди, беше избрана табелата! Мухата искаше непременно медна, гравирана. Боцмана настояваше на стъклена, черна, със златни букви, като на президентската

администрация. Договориха се за среден вариант — такава като на кметството.

А колко тържествено беше откриването на офиса! Как тънко звънтяха кристалните чаши с френско шампанско, вдигнати в чест на това, че двамата ни приятели, уважаемият господин Мухин и уважаемият господин Хохлов, се сдобиха със солиден социален статус! Този звън дълго гъделичкаше ушите на щастливите съсобственици на фирмата.

Долу-горе два месеца.

Всяка сутрин те идваха в офиса и седяха до вечерта в очакване на клиентите, които трябваше да се редят на опашка, прочитайки рекламата във вестник „От ръка на ръка“. Клиентите бяха трима за два месеца. Първа дойде една бабичка, чийто любим котарак беше изчезнал. Другите двама можеше да бъдат наречени клиенти с доста голяма уговорка, защото се оказаха местни мутри, решили, че зад табелата на „МХ плюс“ се крие търговска фирма, от която е абсолютно задължително да се издои нещо. В припадък на разочарование Мухата и Боцмана напердашиха яко братоците и ги набутаха в контейнера за боклук. След което Боцмана произнесе историческата фраза:

— Не ти ли се струва, че не сме подхванали бизнеса откъдето трябва?

Сега офисът пустееше. Тържествената, като на кметството, табела беше свалена и прашасваше в тъгла, а единствените живи организми бяха кафеварката и включеният в Интернет компютър, чрез който се осъществяваше връзката ни с външния свят. И само много рядко, когато се очертаваха делови срещи, офисът се почистваше и добиваше обживян вид.

Прегледах електронната поща. Нямах нищо, заслужаващо внимание. После направих кафе и зачаках.

Първи се появи Боцмана с пачка цветни снимки, направени с телеобектив покрай офисите на компанията „Интертръст“ и Народна банка. Снимките бяха към петдесетина. Той ги нареди на голямата маса в приемната и ми предложи да им се полюбувам.

Сити, самодоволни физиономии, предимно млади, скъпи коли, маркови дрехи. Гледани мадами като от модни списания. Създаваше се

впечатление, че всичко това е снимано не в Москва, а някъде в Швейцария.

— Нова порода, господари на живота! — обобщи Боцмана с нотки на класова омраза.

Докато разглеждахме снимките, се обади Док и помоли да не идва, ако е възможно, тъй като в сметката на рехабилитационния център изненадващо се появили четиридесет хиляди долара и трябва спешно да се купят разни лекарства и да се договори с някаква немска фирма за доставянето на инвалидни колички.

— Парите от къде са? — попитах.

— От Народна банка. Аз няколко пъти им бях изпращал молби. Без никакъв резултат, а сега изведнъж като от небето... Дори не очаквах.

— Може би са се сетили за душите си? — предположих аз. — Случва се с богатите. Забравят, забравят и изведнъж вземат, че се сетят.

— Дано да се сецат по-често — изрази пожелание Док.

После пристигна Артиста, който от няколко дни вече нямаше нужда да се влачи сутрин в басейна и по този повод се беше наспал на воля. Последен дойде Мухата. Той се занимаваше с издирването на служителката от пощенския клон в Перово, която напуснала преди година. На моя въпрос дали е успял, само махна с ръка. Намерил момичето, разпитал я подробно, но нищо съществено не научил. Тя помнела човека, който превел седемдесет хиляди долара в рублев еквивалент по сметка на фирмата за недвижими имоти „Проджект“. Мъж на около петдесет години, висок, добре облечен, с грижливо гледани ръце и нокти, представителен. Не бил красавец, но си го бивало. Вероятно дошъл с кола, защото валяло, а той бил без шлифер. Но тя не видяла с каква кола. Косата му била посребрена. Лицето нормално, добре избръснато. Очи нормални, нос нормален, уши нормални. Не носел брачна халка.

— В Народна банка всеки четвърти мъж е такъв, не можеш да ги преброиш! — резюмира Мухата и кимна към снимките на масата. — Ще отида пак, ще ѝ покажа снимките. Може да разпознае някого. Но надеждата е слаба. Тя гледала не толкова него, колкото артистката, с която дошъл. Цялата поща я зяпала, дори от експедицията наизлезли.

— Каква артистка? — попитах аз.

— Някаква си Забелина. Тя чакала в колата, после влязла и попитала: „Коте, много ли ще се бавиш?“ Коте, мамка му.

— Забелина? — заинтересува се Артиста. — Нина?

— Да, Нина Забелина. Не я знам каква е тая Забелина. В тия неща не съм чат.

— Не познаваш Нина Забелина? — шашна се Артиста. — Смятах те за интелигентен човек!

— А тя мен познава ли ме?

— Принуден съм да те разочаровам. Боя се, че не.

— Тогава защо аз трябва да я познавам?

— А ти познаваш ли я? — зададе резонния въпрос най-практичният от всички нас — Боцмана.

— Обиждаш ме — отвърна Артиста. — В тия среди аз познавам всички. С Нинон дори се снимахме заедно. Тя имаше главна роля, а аз третостепенна. В смисъл, че бях третият отляво в масовката. Нелоша актриса. Макар че, ако сме честни — леко преекспонирана.

— Тогава какво чакаш? — сърдито попита Боцмана.

— Обади ѝ се и попитай с какво котаче е била на пощата в Перово!

— Че тя всички нарича коте. Знаеш ли колко такива котета...

— Ами ако все пак се сети?

— Може да се опита — немного уверено се съгласи Артиста. Той се порови из дебелия си бележник с телефони, набра номера и замърка: — Нима?! Нима чувам гласа на несравнимата Нинон Забелина?! Аз? Да се бъркам? Господи, рибке, какво говориш? Седим с едни приятелчета и се възмущаваме... Как за какво? За това, че Любимов не ти даде главната роля! Съвсем е изкукал!... Какво Демидова, стига с тая Демидова! Аз си тръгнах след първото действие!... А... Да... Не, разбира се... Е, ти пък!... Зависи... Никога... Винаги... Ами да... Абе не... Какво говориш?!... Кафе кой ще ми налее?... Това не беше за теб... Стига бе!... Не може да бъде!... А аз друго ще ти кажа... Остави ме да кажа! Публиката изобщо не е тъпачка! Слушай, слушай! Жената на един приятел е влюбена в теб! Знаеш ли кое е било най-потресаващото ѝ впечатление?... Ако помълчиш, ще ти кажа... Не, не във филма. И във филма, но... Абе не! Твоето посещение в пощата в Перово! Тя работи там. И досега си спомня как си влязла с някакъв банкер... Представа нямам с кой

банкер... Някакъв представителен, на петдесет години, с маникюр, нямал брачна халка... Абе и аз не повярвах много-много. За чий ти е да се влачиш с някакъв дърт пръч?... Не е дърт?... Ах, ах, какви сме!... Не е banker? А какъв?... Почакай да изляза в другата стая, че тук ми пречат...

Артиста си взе кафето и се затвори в кабинета. Излезе след двадесет минути, като псуваше беззвучно и изтриваше изпотеното си чело.

— Е? — попита Боцмана.

— Ще ви разкажа. Всичко ще разкажа. А сега ме оставете да помълча. Поне половин час. Само половин час, стига ми. Мога ли да помълча половин час?

— Е, помълчи — разреши Боцмана.

До срещата с Мамаев оставаха четиридесет минути. Реших да използвам това време, за да въведа момчетата в развитието на нещата. Първо им разказах за сутрешния ми разговор с президента на Народна банка, после сложих на масата диктофона и натиснах „Play“. От високоговорителя се чу:

— Започнете от началото. От осемдесет и четвърта година. Какво се случи на четиринадесети декември в Кандахар?

— На четиринадесети декември в Кандахар имаше много силна виелица...

ДЕВЕТА ГЛАВА

ГИБЕЛТА НА „КАСКАДА“

— На четиринадесети декември в Кандахар имаше много силна виелица. Подготвихме мощен десант в тила на муджахидините. Подготовката, както винаги, се провеждаше в най-строга тайна. Но имахме сведения, че агентурата на Ахмед хан е получила информация и ще бъде направен опит да се провали операцията. На летището беше поставена подсилена охрана. Имаха заповед да стрелят на месо по всяка подозрителна цел... Пушиш ли?

— Не.

— И аз ги отказах. Сега бих запалил. Майната му. Та така. В двадесет и три часа и петнадесет минути московско време, или в три и петнадесет по местното, на един войник се сторило, че някой се промъква към стоянката на бомбардировача. Той изстрелял откос с автомата си АКМ. Куршумът рикоширал в бетона и попаднал във взривателя на бомбата, окачена на долния пилон на бомбардировача.

— И какво?

— И всичко се прееба.

— Значи това не е било диверсия?

— Не. Това беше нелепа, чудовищна случайност. Всяка война е верига от случайности. И нищо повече. Политиците могат да започнат войната. По-нататък им остава само да се държат за главите. Планираше се войските в Афганистан да бъдат вкарани само за два-три месеца. Затънахме за десет години. В Грозни щяха да въведат ред за два часа. Затънахме безсрочно. Добре. Аз бях на мястото след двадесет минути. Трябваше много бързо да се вземе решение, докато не бяха плъзнали слухове за взрива. Свързах се с Москва. Дадох ми разрешение. Часовоят беше изпратен в болницата, командирът на полка и началникът на охраната на летището бяха отстранени от длъжност. Веднага пуснахме в ефир съобщение, че на летището е извършена диверсия. С шифър, който беше известен на Ахмед хан. Вдигнахме по тревога частите, разпратихме ориентировка за

диверсантите. За майор Калмиков и двама наши агенти таджики. Със същия шифър.

— А майор Калмиков през това време е седял с жена си в Большой театър и нищичко не е подозирал.

— Да. Докараха го със Су-27. В девет сутринта местно време той беше в Кандахар. Изведохме ги в предпланините с бетеер — него и двамата таджики. Инсценирахме преследване, бетеерът беше взривен. Виелицата още не бе стихнала, така че всичко мина чисто. Те трябваше да се доберат до едно планинско селце на границата с Пакистан и там да се укрят.

— Защо избрахте него за ролята на диверсант?

— Нямахме време да въвеждаме в комбинацията никой друг. Той беше готов за тази роля. Работеше в Афганистан от осемдесет и първа до осемдесет и четвърта, познаваше ситуацията. Източна външност, това е от майка му — узбечка. Още от дете знаеше узбекски и таджикски, свободно говореше пушту, дари и урду. Той беше най-добрият. Усещаше опасността подсъзнателно, имаше много силно биополе. Беше роден разузнавач. И главното — имаше практически готова легенда. Мюсюлманин, принуден да крие вярата си. Изхвърлен от академията на ГРУ по религиозни причини. Тайно съчувстващ на „джихада“. При цялото си коварство Изтокът в някои неща е много простодушен. Верността към исляма не се подлага на съмнение. Особено когато е подкрепена от сериозно дело. А взривяването на цяла ескадрила на „шурави“^[1] — това беше нещо много сериозно. Отговорих ли на въпроса ти?

— Да.

— Прикрихме го много внимателно. В Кандахар се състоя военен съд. Майор Калмиков беше разжалван, лишен от всичките си награди и задочно осъден на смърт. Заповедта беше прочетена пред частите. Това подкрепи легендата му. В нея имаше само едно слабо място. Принудени бяхме да го задействаме под собствената му фамилия. Нямахме време за подготовка на други документи. Но той знаеше на какво отива.

— Не допускахте ли, че може да откаже?

— Майор Калмиков. Да откаже. Никога.

— Какво стана после?

— След половин месец ги намери агентурата на Ахмед хан. По това време сред муджахидините вече се носеха легенди за подвига им. Неизвестните герои, организирали диверсията на военното летище на руснаците. Прехвърлили ги в Пешавар с почести. Самият Ахмед хан приел Калмиков. После започнала проверката. Проверявали го от всички страни, но легендата издържа. Сега разбираш ли защо не можех да съобщя нищо на жена му, защо дори не можех да се приближа до нея?

— Не съвсем.

— За проверката на Калмиков бяха задействани всички канали. Включително и агентурата на ЦРУ в Москва. Следяха Галина. Не можехме да направим нищо за нея, защото това щеше да го разконспирира.

— Сега разбрах. Не сте го разконспирирали.

— Да. Той издържа проверката и стана вторият човек в контраразузнаването на муджахидините. Доверяваше му се самият Ахмед хан. Калмиков стана негов съветник. Той познаваше системата на ГРУ, знаеше нашата армия, нашите методи. Впрочем какво значи „доверяваше се“? Азия е лабиринт. В разузнаването рядко се доверяват на някого докрай. В Азия пък изобщо на никого не се доверяват. Четири години Калмиков живя в този змиарник. Работеше, създаваше агентура. Хиляди наши майки трябва да се молят за него, той спаси живота на синовете им. Зорге. Абел. Ким Филби. Пред него те бледнееха! В сравнение с него те бяха работили в курортни условия. „Каскада“ бе най-добрият диверсионно-разузнавателен отряд от времето на Втората световна война насам. Най-добрият, казвам ти. А Калмиков беше най-добрият в „Каскада“.

— Какво се е случило през осемдесет и осма година?

— Нищо хубаво.

— Това вече го разбрах.

— Нищо не си разбрал. Нищо от това не можеш да разбереш... Не биваше да се изтегляме от Афганистан. На никого не беше нужно. Нито на нас, нито на американците, нито на самите афганистанци.

— Но Щатите настояваха да изтеглим войските си.

— Те какво ли не са настоявали. Настояваха на думи. Но им беше изгодно да стоим там. Колкото по-дълго, толкова по-добре. Всеки ден ни струваше милиони долари. Това е икономика. За целия свят СССР

беше агресор. Това е пропаганда. Но разбираха и друго: ако ние се оттеглим от Афганистан, няма те да заемат нашето място. В това беше тяхната политика. Калмиков предупреждаваше: талибаните са нещо сериозно. Това не ви е непримиримата опозиция. Рак, проказа — ето какво са талибаните. С опозицията може да се споразумееш. С всички можеш да се договориш. С рака не можеш. Аз успях да си издействам прием при Горбачов. Казах му, че не бива да се изтегляме от Афганистан. Афганистан никога няма да бъде неутрален. „Ние ще положим всички усилия Афганистан да не се превърне в зона на влияние на Съединените щати.“ Какви щати? Проклет дърдорко. Той дори не разбра какво му говорят!

— И взеха решението за изтегляне.

— Взеха го. Че как иначе? Миротворец плешив. Но в Москва разбираха, че афганистанците ще си изгризат един друг гърлата и ще отворят път на талибаните. Поне това разбираха. Ситуацията в региона контролираше само Пакистан. Ние имяхме силен лост за натиск върху Исламабад — нашите оръжейни доставки за Индия. Това беше като нож в сърцето на пакистанците. Беше разработена комбинация, която да спаси поне нещо. Горбачов трябваше да пристигне в Делхи за подписване на мащабен договор за военно сътрудничество. Предполагаше се този лост да бъде използван, за да принуди пакистанците да приемат нашите условия за умиротворяване на Афганистан. Това щеше да бъде крах за талибаните. Агентурата на Ахмед хан подготви покушение срещу Горбачов по време на посещението му в Делхи. За него знаеха само трима души. Калмиков успя да ни предаде информацията и чрез своята агентура предупреди индийците. Всички хора на Ахмед хан бяха неутрализирани. Но Горбачов отмени визитата. Насра се от шубе, фъшкията му кучешка. С какво приключи това, знаеш сам.

— С какво?

— С това, че талибаните вече са в Кабул! Че целият Афганистан е тумор! С това, че в складовете на талибаните седемстотин хиляди тона наркотици от новата реколта чакат да бъдат прехвърлени в Русия! За десет години в Афганистан ние загубихме петнадесет хиляди души. Сега годишно от наркотици умират по двадесет хиляди! Какво ще стане нататък? Нататък следва Средна Азия. Метастазите на този тумор вече са в Чечня. На ред е Татарстан. Ето какво. Калмиков

крещеше за това още тогава, през осемдесет и осма! А той знаеше какво говори!

— С какво завърши това за Калмиков?

— С каквото и трябваше да завърши.

— Разкриха ли го?

— Нямаше как да не го разкрият. Той беше един от тримата, посветени в покушението срещу Горбачов. Знаел е Ахмед хан, знаел е началникът на неговото контраразузнаване. Третият е бил Калмиков. Никой друг.

— Не е ли можел да избяга?

— Не е можел. Това щеше да означава признание, че е работил за нас. Щеше да погуби цялата агентура.

— Не можеше ли да го разменят?

— Какво говориш? Ние дори не можехме да обелим дума за това!

— Значи не е имал избор?

— Имал е избор. И той го е направил. Сам. Не е издал никого. Ахмед хан заповядал да го разстрелят. Но така и не разбрал кого разстрелва.

— Как научихте, че е разстрелян?

— Първо имаше официално съобщение, че е разобличен и осъден на разстрел съветски шпионин. То беше за сондиране на нашата реакция. Ясно, че никаква реакция нямаше. После съобщиха, че присъдата е изпълнена. Заснели бяха разстрела на видео. Наш агент успя да достави копие от записа. Нямаше никакви съмнения в истинността му. Дойде потвърждение и от други източници.

— А какво наистина е станало в Пешавар през осемдесет и осма година?

— Не знам. Сега вече не знам. През есента на деветдесет и трета дойде шифровка от нашия резидент в Индия. Че с него търси контакт човек, който се нарича майор Калмиков. Той съобщил, че в началото на осемдесет и девета година индийското разузнаване го разменило за един от ръководителите на бунтовническото движение в Кашмир. Четири години се лекувал в Тибет. Та той молел да му помогнат да се върне в Русия. Ние забранихме на резидента да влиза в контакт с него.

— Защо?

— Бяхме сигурни, че е провокация. А после... После дойде октомври деветдесет и трета. Заповядаха на „Каскада“ да щурмува Белия дом. Аз заявих, че „Каскада“ е създадена за диверсионно-разузнавателна дейност зад граница, а не за полицейски операции. Не ни го простиха. Разгониха „Каскада“. Пратиха офицерите да доизслужват службата си по отдалечените окръзи. Най-добрите от най-добрите. Изхвърлиха ги като използван капут! Аз триех праговете, молех: махнете мен, но не затривайте отряда. Не, Русия е миролюбива страна, тя не изпраща зад граница диверсанти. Проклети да сте! Проклети да сте всичките!

— Кого проклинате, другарю генерал-лейтенант?

— Тях. Всички. Всичко просраха. Бездарно, пошло. Подло! Предадоха армията, предадоха народа. Тъжно ми е, момче. Мъка ми е да гледам това. Трябваше да си остана в Афганистан. Бог се смили. Не се е смилил, наказва ме. Наказва ме с живот. За какво?

— На какво се учудвате? С вас са се отнесли така, както вие с Калмиков. Използвали са ви и после са ви изхвърлили.

— Ти! Пале! Не ти ще съдиш!

— Защо? Аз никога не съм изоставял своите. Ние никога не сме погребвали другарите си, преди наистина да ги погребем. Сами, със своите ръце. Едва след това се прощавахме с тях.

— Калмиков изпълни своя дълг!

— А вие? Вие изпълнихте ли вашия? Вашият дълг е бил да го измъкнете. Как? Не знам. Това би трябвало да знаете вие. Защо не сте заповядали на индийския резидент да установи самоличността на човека, който се е нарекъл Калмиков?

— Бяхме сигурни, че е загинал.

— А защо не проверихте?

— Вече нямах тази възможност. След октомври деветдесет и трета година ме отстраниха от оперативна работа. И стига за това. Стига! Имаш ли още въпроси?

— Казахте, че Калмиков има много силно биополе. Какво имахте предвид?

— Ами той можеше да спира електронен часовник. Приблужи си ръката — и го спира. Махне я — тръгне. На нашите психолози им зацикляха всичките уреди. Пленените душмани на разпит пееха пред

него без всякакъв скополамин. Какво още? Предсказваше земетръсите едно денонощие, преди да станат. Като змиите. Защо попита за това?

— След излизането му от лагера трябваше да го заловят едни мурмански бандити. Четирима. На двата трупа няма никакви следи. Диагнозата на патолозите е инфаркт. Той би ли могъл да го предизвика?

— Трудно е да се каже. Той си имаше теория. Че човек носи своята смърт в себе си. Волята за живот я блокира. Тя отслабва на старини, от болестите. Но може и да бъде сподавена. Блокажът изчезва, човекът бива убит от това, от което най-много се е страхувал. Ти каза бандити? Не изключвам, че би могъл да ги убие страхът.

— Не „би могъл“. Той ги е убил.

— Възможно е. Аз самият не вярвам в тая езотерика, но Калмиков се отнасяше много сериозно към нея.

— Вие през цялото време говорите за него в минало време.

— А как да говоря. За мен той беше.

— Не беше. Той е.

— Какво знаеш за него?

— Това, което не знаете вие. Ще ви разкажа какво е станало с него по-нататък. Той разбрал, че няма да дочака помощ от вас. И започнал да се промъква сам към Русия. Върнал се в Афганистан. През афганистанско-таджикската граница преминал с група наркокуриери. Нямало друг начин. Разказал е това на мой приятел, ръководител на рехабилитационния център. Керванът се натъкнал на засада. В нея имало наши войници от Двеста и трета дивизия. При престрелката бил ранен в главата. И тук му провървяло. Може би за пръв път в неговия живот. Командирът на ротата го разпознал. Той бил служил с Калмиков в Чучковската бригада. Затова го изпратили в наша военна болница. Първо в Душанбе, а оттам със санитарен самолет в Москва. Тук му направили операция. Ако не била тази случайност, така и щял да пукне на границата. Казах „провървяло му“? Вече не съм сигурен в това. Дори не знам кое би било по-добре за него: да издъхне на афганистанско-таджикската граница, или да прекара остатъка от живота си в руски затвор.

— Не говори със загадки!

— Пуснали са го по амнистията. Но той няма право на амнистия, тъй като през декември осемдесет и четвърта година военният съд в

Кандахар го е осъдил на смърт, разжалвал го е и го е лишил от всички награди. Защо не е била отменена присъдата?

— Никакъв военен съд нямаше! Нали казах: това беше инсценировка за прикритие на операцията. Никой не знае за съда.

— Някои знаят.

— Не може да бъде.

— От къде тогава знам аз?

— Да, от къде?

— От човека, който има намерение на основата на тази присъда да обяви Калмиков за федерално издирване. Вероятно е намерил протоколите в архива.

— Дивотия! Никога не са били в архива. Аз веднага ги иззех.

— Къде са сега?

— У мен.

— Покажете ми ги.

— Защо трябва да ти се доверявам?

— Защото съм единственият, който може да направи нещо за човека, който ви е бил като син. Вие не сте успели да му помогнете. А аз ще опитам. Не съм сигурен, че ще се получи, но ще опитам.

— Защо се занимаваш с това дело?

— Не искам да ми е гадно, като се гледам сутрин в огледалото. Пречи ми при бръсненето.

— Кой знае защо ти вярвам, момче. Не знам защо, но ти вярвам. Цял живот не съм се доверявал на никого. А сега се чувствам така, сякаш от раменете ми пада товар. Непосилен. Оловен.

— Тогава го свалете.

— Ще го сваля. Да, ще го сваля. Вече нямам сили да го мъкна. Ще получиш всички документи. Всички. Прехвърлям този товар върху теб. Разбираш ли какво искам да кажа?

— Разбирам.

— Помогни му, капитане от спецназ Пастухов. Помогни на моя син!

---

[1] Така афганистанците са наричали руснаците. — Б.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

ХОД В ИГРАТА

I

Точно в дванадесет часа до офиса на „МХ плюс“ спряха черен „Мерцедес 600“ и тъмновишнево „Волво 940“. От ниския прозорец на полумазето, на равнището на тротоара, виждахме само краката на пристигналите. Краката бяха четири. Два къси в черен панталон и два други, дълги, в тъмносино ситно кадифе. Всички крака бяха в черни кожени обувки, което издаваше, че собствениците им не тъпчат често по пращия московски асфалт.

На вратата се звънна. Боцмана прибра снимките от масата в приемната и като домакин отиде да отвори. Влезе Мамаев, а заедно с него и мъжът, когото бяхме видели на много от снимките. Точно той беше със стилния кадифен костюм: едър, петдесетгодишен господин с високомерно и сякаш леко сънливо лице. Началникът на службата за сигурност на „Интертръст“, бившето ченге от „Петровка“, подполковникът от милицията Тюрин.

Планът, предложен от Буров, не ми харесваше особено. Той беше остроумен и се базираше на тънко познаване на психологията. Наистина да дадеш на човека надежда, а после да му я отнемеш, е силен метод да пречупиш конкурента. Но такъв план е добър само на теория. Когато става дума за живи хора, остроумието му намирисва на дяволщина. Не бива да се играят такива игри с живи хора.

И преди не изпитвах никаква симпатия към Мамаев. А сега, когато практически напълно, без да броим някои незначителни детайли, се изясни ролята му в интригата, започната от самия него, той не предизвикваше у мен и най-малко съчувствие.

Лично аз нямах нищо против, че Буров ще накара Мамаев да си плати сметката с лихвите. Но методът за постигане на тази цел предизвикваше у мен доста големи съмнения. И колкото повече го обмислях, толкова по-малко ми харесваше. Не бива да се лишава човекът от шанс.

Мамаев имаше право на шанс. Не повече от всеки друг човек. Но не и по-малко. Аз реших да му дам този шанс.

С тази идея за мача започнах играта: поканих Мамаев в кабинета, предложих му да седне на креслото зад черното бюро и сложих пред него папката с протоколите на военния съд, осъдил на смърт Калмиков.

На Мамаев му трябваха десет минути, за да се запознае с делото. Той извади от куфарчето си някаква стара ученическа тетрадка, запълнена с дребни, гъсто изписани редове, и сравняваше тук-там написаното с протоколите на съда. После още веднъж внимателно прочете присъдата и затвори папката. Това беше правилно предсказанието от Буров момент на зараждане на надеждата. Но по мрачното лице на Мамаев не се мярна дори следа от удовлетворение. Напротив, той още повече помрачил, вдигна към началника на службата си за сигурност тежък, ненавистен поглед и тихо попита:

— Какво е това?

Тюрин мълчаливо сви рамене.

— Какво е това? — пак така тихо, вбесено попита Мамаев.

— Протоколите от процеса — отговори началникът на службата за сигурност.

И този прост отговор на простия въпрос предизвика неочакван и силен ефект.

— Протоколите от процеса? Какъв процес? Какъвто не е имало? Какъвто не е имало и не би могло да има? Какъв, питам те, процес?!

Малкият кабинет на фирма „МХ плюс“ се запълни с тежка предгръмотевична оловна тишина. Още миг, и мълнията ще тресне по бюрото, от тежкия гръм ще потрепери Москва, старата сграда на „Неглинка“ ще рухне в куп развалини и новината за новия терористичен акт ще ужаси цивилизования свят: ама какво става в тази загадъчна, непредсказуема, кошмарна Русия?

В загадъчната, непредсказуема, кошмарна Русия течеше загадъчният, непредсказуем, леко кошмарен, но, общо взето, съвсем обикновен руски живот. Двама солидни господина, единият от които тежко се бе разположил в креслото, а другият бе седнал на стол отстрани, поддържаха напрегната пауза, а двама други, аз и Артиста, като зрители в камерен театър наблюдавахме от диванчето как ще

завърши тяхното мълчаливо противоборство. Мухата и Боцмана не бяха ощастливени с билети за спектакъла заради малката вместимост на залата. Мамаев беше недоволен и от присъствието на Артиста, но той заяви твърдо, че не може да остави другаря си без морална подкрепа. И тъй като бяхме на наша територия и правилата тук определяхме ние, се наложи Мамаев да се примири.

Тюрин вероятно разбра, че не си струва да чака гръмотевиците и мълниите, и използва похват, който съвременните политолози назовават трансфер на кризата, а едно време са го наричали „от болната глава на здравата“.

— Господин Пастухов, направете си труда да обясните как се озоваха у вас тези бумажки! — със застрашителен вид поиска той.

— Дали да не започнем от другия край? — предложих аз — Документите истински ли са?

— Ако се съди по всичко — да.

— Това не е отговор.

— Да, истински са! — изръмжа Тюрин. — Но толкова по-зле за вас!

— Млъкни! — заповяда Мамаев. — Ще си отвориш устата, когато те питат! А сега млъкни! Разбра ли? Млъкни!

— Ах, колко недемократично! — укори го Артиста. — Дайте на човека да се изкаже.

— На какъв човек? — вбесено попита Мамаев. — На този човек? Този човек вече се изказа!

Не разбих от какво е предизвикан такъв взрив на емоции. Артиста също не разбираше. Неволно се оказахме в положението на зрители, които са включили телевизора в средата на филма и само по реакциите на героите се досещат, че в предишния епизод е станало нещо. Но лично аз няхах никакво желание да вниквам във взаимоотношенията на Мамаев и неговия началник на службата за сигурност. Затова казах:

— Тогава ние ви слушаме.

— Купувам документите.

— Нищо не купуваш! — развика се Тюрин и се обърна към мен: — Ти какво правиш, а? Знаеш ли къде отиваш? В пандиза отиваш! Тези документи са строго секретни, трябва да се съхраняват в архива на Военната колегия на Върховния съд! Кражбата на официални

документи, извършена от корист или лична заинтересованост — това е член! Член триста двадесет и пети от Наказателния кодекс! Ясно? Преди давах за това до пет години!

— А сега? — полюбопитства Артиста.

— Глоба до петстотин минимални заплати.

— Ох, че страшно! Това са цели хиляда и петстотин долара! Кошмар!

— Или до една година лишаване от свобода — зловещо добави Тюрин.

— Пастух, дръж се! — ободри ме Артиста. — Няма да те оставим. Ще ти носим колети. А когато вече не издържаш, ще ти пратим пила в щафета шпек от Черкизовския месокомбинат. С пилата ще изпилиш решетката, а с шпека ще пребиеш охраната.

— Може ли да помоля всички да помълчат? — вежливо се поинтересува Мамаев.

— Да! — подкрепи го Тюрин. — Цирк, разбираш ли, си правят!

— Купувам документите — повтори Мамаев. — Парите ще бъдат преведени веднага. Къде?

Той извади мобилния си телефон и се подготви да набере номера.

— Не бързайте — спрях го. — С помощта на тези документи вие смятате да обявите Калмиков за федерално издирване. Правилно ли съм разбрал?

— Това не ви засяга! Вие сте продавач. Аз съм купувач. Аз имам пари, вие стока. Какво ще правя с нея, си е моя работа!

— Смятате да вкарате Калмиков в затвора до края на живота му и по такъв начин да отстраните проблема. Искam да ви убедя, че това не е най-добрият изход.

— Точно така! — одобри Тюрин. — Съвсем не е най-добрият, Петрович! Говно е това, а не изход!

— Млъкни! — кресна Мамаев. — Защо да не е най-добрият, господин Пастухов?

— Не е хуманен.

— Не е хуманен. Ясно. И това ли е всичко?

— Малко ли ви се струва?

— Е, защо? Много силен аргумент. Но не в делови разговор.

— Тези документи няма да ви донесат никаква полза. Това въобще не е изход. Това е задънена улица.

— А какъв е изходът?

— Да разрешите мирно ситуацията. Да се споразумеете.

— С кого?

— Вие знаете с кого.

— Аз какво ти казвах? — енергично се намеси в нашия диалог Тюрин. — Какво твърдах? Споразумей се, Петрович! Пастухов ти дава добър съвет.

Мамаев внимателно ме изгледа.

— Струва ми се, че вие наистина го искате.

— Абсолютно вярно — потвърдих. — Наистина искам точно това.

— Защо?

— Това са си наши работи.

— Не си представяте каква е цената на въпроса.

— Защо да не си представям? Много добре си го представям. Вашият живот.

— Моят живот? — презрително, с неочаквана злоба повтори Мамаев. — Моят живот! По-добре помислете за своя живот! А за себе си ще се погрижа сам! Стига сме дрънкали. Продавате ли документите или не?

Изглежда, моята миротворческа мисия се беше провалила. Мамаев напираше като танк. И не виждах никаква възможност да го спра.

— Вие все пак искате да ги купите?

— Да, по дяволите, искам!

— Не го прави, Петрович, ще съжаляваш! — мрачно го предупреди Тюрин. — Жестоко ще съжаляваш!

— Ти! Заплашваш ли?! — подскочи Мамаев. — Ти ме заплашваш?!

— А какво ми остава? Думите не стигат до теб. Да, мамка му, заплашвам те!

— Колко приятно е да видиш такава преданост на сътрудника към неговия шеф — изкоментира Артиста. — Господин Тюрин, позволете да стисна честната ви ръка!

Той се надигна от диванчето, тържествено стисна ръката на недоумяващия началник на службата за сигурност, нещо му каза на ухото и широко се усмихна на Мамаев:

— Поздравявам ви, умеете да си подбирате кадрите!

— Мога ли да продължа? — попита Мамаев.

— Абе прави каквото искаш! — махна с ръка Тюрин.

— Благодаря. Попитах ви, господин Пастухов, къде да преведа парите?

— Взехте ли решение?

— Взех! Ще получите своите двадесет хиляди долара!

Тюрин беше прав, думите не достигаха до него. Той беше устремен към целта, виждаше я в това да получи документите и с тяхна помощ да реши своя проблем по най-простия, както му се струваше, начин. Набутваше се в поставения от Буров капан с тъпата упоритост на нощна пеперуда, летяща към гибелната за нея светлина.

Аргументите не му действаха. Може би ще му подейства нахалството?

— Двадесет хиляди беше преди три дни — заявих аз.

— Колко е днес?

— Шестдесет.

— Шестдесет хиляди долара?

— Да, господин Мамаев, шестдесет хиляди долара.

Тюрин се разсмя.

— Плащай, Петрович, бързо плащай! Че ей сега ще станат сто!

— Бързо се учите, господин Пастухов — отбеляза Мамаев, като хвърли леден поглед към Тюрин.

— Имам добри учители.

— Мислите, че сте ме хванали за гушата? Че сте ме наврели в ъгъла?

— Ние? Вас? Господин Мамаев, изобщо не сме искали да си имаме работа с вас, нито пък ще искаме. Вие сам се навирате в ъгъла. И го правите с упоритост, достойна за по-добра употреба. Аз не ви натрапвам тези документи. Казах и съм готов да го повторя: те няма да ви помогнат.

— Позволете аз да реша това!

Предадох се.

— Е, вие си знаете. Тогава преведете десет хиляди по сметка на фирма „МХ плюс“. Това е нашият хонорар. А петдесет хиляди — в сметката на рехабилитационния център на доктор Перегудов. За това все нещо ще ви се опрости. Но аз ви предупредих: правите грешка.

— Благодаря за предупреждението — измърмори Мамаев.

Той се свърза по мобилния си телефон със своя офис и заповяда веднага да преведат парите.

Парите в сметката на „МХ плюс“ постъпиха след шест минути. Аз звъннах на Док и го помолих да провери сметката на центъра и веднага да ми се обади. Той се обади. В гласа му имаше щастливо изумление:

— Какво става, Серьога? Изсипаха се петдесет хиляди от компанията „Интертръст“! Петдесет хиляди! Не вярвам на очите си! Нашите баровци да не са се сетили за спасението на душите си?

— Засега не на душите — охладих възторга му. — Засега само за спасяването на живота си.

— Вече мога ли да взема документите? — попита Мамаев.

— Те са ваши. А това може да смятате за подарък от нас — казах аз и му подадох залепен плик. — Не го отваряйте. После ще го прочетете, на спокойствие. И не бързайте веднага в милицията, за да обявите федерално издирване на Калмиков.

— Получихте ли си парите? Почивайте си тогава! — отсече Мамаев. — Аз купих документите. И мога да правя с тях каквото си искам!

След тази реплика двамата главни герои в спектакъла напуснаха сцената, оставяйки зрителите да размишляват какво всъщност са наблюдавали.

Мамаев изпълни ролята си точно по сценария. В нея нямаше никакви изненадващи обрати. Обаче не разбрах ролята на Тюрин. Той знаеше какво има в старата папка. Знаеше как смята да използва документите Мамаев. И с всички сили се опитваше да му попречи да го направи. Чак до заплахи. И щеше да отиде и по-нататък, ако Артиста по някакъв начин не го бе извадил от играта.

— Що за плик му даде? — попита Артиста.

— Ще ти покажа — обещах. — Но първо ми обясни с какво неутрализира Тюрин. Какво му прошепна на ушенцето?

— Зададох му кратък и съвсем прост въпрос. Но преди това имам въпрос към теб. Още ли си сигурен, че седемдесетте хиляди гуцера за апартамента на жената на Калмиков са били ход на Буров?

— Абсолютно. Преди имах съмнения, но вече не.

— Ето какво попитах Тюрин: „От колко време работите за Буров?“

Артиста се наслади на произведения ефект, после обясни:

— Нинон Забелина е била в пощенския клон в Перово с Тюрин. Разбра ли? Той е изпратил парите за апартамента на жената на Калмиков!

В кабинета нахлуха Мухата и Боцмана, изгарящи от любопитство.

— Как завършиха преговорите? — попита от прага Боцмана.

— Абе ти откъде въртиш филма? — запротестира Мухата. — Представям си как четеш книгите. От края! Пастух, не се връзвай на ниския му вкус. Започни от началото и не бързай.

— Мангизите са хубаво нещо — заключи Боцмана, след като изслуша моя отчет. — Обаче нещо не загарявам. Ами ако Мамаев отиде с тия бумажки при ченгетата? Те са си истински. На тях не е написано, че са прикритие.

И тогава аз извадих онова, което Буров нарече коз в ръкава ми. Този документ ми предаде преди три дни заедно със старата папка генерал-лейтенант Лазарев. Ксерокопие от него имаше в запечатания плик, който връчих на Мамаев. Вече не се съмнявах, че амнистията е хванала Калмиков именно благодарение на този документ, а не заради медала „За храброст“ и бойните ордени „Червено знаме“ и „Червена звезда“. Защото думите на Буров, че той никога не се заема с решаването на проблема, без да владее абсолютно цялата информация, трябваше да се разбират буквално.

Това беше указ на Президиума на Върховния съвет на СССР от 25 януари 1989 година. В десния горен ъгъл имаше печат: „Не подлежи на публикуване“. Указът беше подписан от Председателя на Президиума М. С. Горбачов. В него пишеше:

„За героизъм, проявен при изпълнението на специална задача на правителството, на Константин Игнatieвич Калмиков се присъжда званието Герой на Съветския съюз (посмъртно).“

II

От разговора с Мамаев ми остана много неприятна тежка утайка. Уж бях направил всичко, което зависеше от мен, за да го подтикна към помиряване с Буров, а излезе, че не само не съм го подтикнал, а дори съм го отдалечил. Съвсем без да го искам, аз точно реализирах замисъла на Буров, макар да го смятах за нечовешки.

В това как Мамаев напираше да купи протоколите от процеса на военния съд и ги купи, независимо от предизвикателно надутата цена, имаше нещо повече от гола сметка, нещо, излизащо от рамките на житейската логика. Той не осъзна предупреждението ми, че тези бумажки не му вършат работа. Не повярва? Може, разбира се, и да не е повярвал. Ами ако е повярвал и въпреки това ги купи? Защо?

Всички тези мисли се блъскаха из главата ми, докато пресмятахме какво ще правим по-нататък.

Същността на многоходовата комбинация, с която Буров беше програмирал Калмиков да убие Мамаев, стана разбираема като устройството на стар будилник, щом свалиш задния му капак. Седемдесетте хиляди долара за апартамента на Галина Сомова — това беше точно онова безобидно колелце, монтирано от Буров в механизма на разработената от Мамаев интрига, което превръщаше безобидния будилник в таймер на мина със забавено действие.

Неясно оставаше само едно: по какъв начин Буров беше направил така, че и следствието, и съдът да възприемат парите за апартамента като хонорар на Калмиков за убийството на Мамаев? Що за фокус беше извъртял с времето?

Върху всички постъпки на Мамаев лежеше отпечатъкът на неговия характер с привързаността му към праволинейната логика на трамвайните релси.

Във всичко, което правеше Буров, се чувстваше хитроумна, тънка сметка. И в това, че парите за апартамента на Галина Сомова бе изпратил не някой от хората на Буров, а най-близкият сътрудник на Мамаев Тюрин. И че апартаментът бе купен не къде да е, а в Соколники. В Соколники, където бе прекарала целия си живот. В

Соколники, където бе обичала, където бяха минали щастливите седмици от краткия ѝ семеен живот. Дори самата Галина бе повярвала, че Калмиков е наредил да ѝ купят апартамента.

Но те бяха еднакви в главното: за тях човекът беше инструмент, средство за постигане на целта. И толкова.

Защо? Защото е невъзможно да успяваш в бизнеса с друго отношение към хората? Или успешната работа в бизнеса изработва отношение към човека като към разходен материал?

А имало ли е в историята на нашето любимо отечество време, когато към хората са се отнасяли иначе? И ще има ли?

Копелета!

Артиста вече бе разбрал, че неговият стремителен, в ритъма на двадесет и първи век, роман с бизнес дамата от фирмата за недвижими имоти „Проджект“ е обречен на унило продължение, затова се натъжи и съвсем заприлича на уморен наемник, преситен от силни усещания и въобще от всичко. Ние му съчувствахме, но само там, в компютъра на главното счетоводство на „Проджект“, можеше да се открие доказателство за истинската роля на Буров в цялата тази история. Доказателство, което да е убедително за Калмиков.

Като че ли нямаше нужда да се ходи в Перово и да се показва снимката на Тюрин на служителката от пощата, която оформила превода на седемдесетте хиляди долара. Актрисата Нина Забелина го познаваше само по име, но уверено посочи длъжността му, местоработата и марката на колата му „Волво-940“. След въл спор решихме, че все пак не е излишно да се уверим. Мухата замина за Перово, а умореният наемник определи среща на зарадваната бизнес дама и си отиде вкъщи да събира сили.

Боцмана не се намесваше в нашите разговори, висеше над чашката си кафе с унилия вид на посетител в нощен бар, когото никой не чака вкъщи. Аз изключих компютъра и кафеарката и деликатно напомних:

— Затваряме.

Боцмана с недоумение ме погледна, после изведнъж тресна с юмрук по масата така, че кафените чашки издрънчаха.

— Шибания! Има някаква шибания във всичко това!

Той не успя да доразвие мисълта си, защото на вратата се звънна. Влезе Тюрин, спря на прага, огледа ни с високомерните си сънливи очи и попита:

— Е какво, тъпанари? Наиграхте ли се?

III

Има хора, които пърхат като пеперудки през живота. Тюрин не беше от тях. Професията беше предопределила характера му. Дори да не знаех, че цял живот е служил като оперативен работник в Московското ГУ на МВР, щях да разбера, че е сериозен човек, от тези, които са свикнали да си имат работа с мръсотията и кръвта, да се разпореждат с хорските съдби. Той пресече с раздражено „Остави!“ агресивния опит на Боцмана да се разберем кой кой е. А на моя въпрос, знае ли по чия инициатива са продадени документите на Мамаев, отряза:

— И той е тъпанар! Също като вас!

После тежко помълча и каза:

— Предайте на Калмиков да залегне на дъното. И не ми говорете, че не знаете как да се свържете с него! След два часа ще бъде обявена операция „Залавяне“. И не питайте защо! Как може да сте такива тъпанари!

— Няма да бъде обявена операция „Залавяне“ — възразих аз. — Няма основания. Калмиков е имал право на амнистия.

— Това ти го знаеш. И аз знам. А този, който ще обяви операцията, не знае!

— Ще научи.

— Кога? След един месец! Когато пратят запитване в правосъдното министерство и получат отговор. Какво ще стане през този месец? Да ви кажа ли? Ще очистят Калмиков в Бутирка! Ето какво ще стане! Вие не разбрахте ли с кого си имате работа?

— Ето! — каза Боцмана. — Точно това ми се въртеше из акъла!

— Може ли един въпрос по темата? — попитах аз.

— Давай — мрачно кимна Тюрин.

Наредих на масата снимките, направени от Боцмана, и избрах две, на които беше шофьорът на Мамаев:

— Той ли е наел Калмиков?

— Той. И пак той го предаде.

— Каква е тая студентка, дето е изпратила парите за стаята в общинската квартира?

Тюрин забодя пръст в една от снимките. На нея Мамаев стоеше до едно такси с някаква блондинка.

— Тази. Люска, любовницата му.

— Защо следователят не е разследвал делото?

— За това трябва него да питаш. Ще попиташ, когато се срещнете. Кое то ще стане бързо, ако продължавате да сте такива тъпанари!

— Вие сте изпратили седемдесетте хиляди долара за апартамента на жената на Калмиков — продължих аз.

— Били сте в пощата с актрисата Нина Забелина. Запомнили са я. Чрез нея стигнахме до вас. Защо?

— Буров ме помоли.

— С какво обясни молбата си?

— Каза, че го втриса от стиснатостта на Мамаев. Да използваш човека и да не му платиш, е кофти тон. Каза, че тази сметка ще бъде представена на Мамаев, когато му дойде времето.

— Знаехте ли за какво се купува апартаментът? За какво наистина се купува?

— Не.

— Сега знаете ли?

— Сега знам. Свърши ли?

— Само още нещо. Защо отговаряте на въпросите ми?

— Защото и аз имам въпрос към теб. И искам да получа отговор. Като на изповед. Тия четиримата в Мурманск — ваша работа ли са?

— Не.

— Да не лъжеш?

— Не.

— Казвах му! Казвах му на тоя тъпанар! — ядосано, злобно подхвърли Тюрин.

— Кого имате предвид този път? — полюбопитствах аз.

— Мамаев!

— За вас, виждам, всички са тъпанари. Без вас самият, а?

— Защо без мен? — озъби се Тюрин. — И аз съм същият тъпанар!

Той стана и тръгна към вратата. На прага се обърна:

— И още нещо. Вчера през нощта Мамаев се срещна с мурманския авторитет Гърка. Той е пристигнал в Москва с кадрите си. Защо? Не знам. Но това може да е важно. Правете си изводите. Аудио... джентълмени.

Мурманският авторитет Гърка. В селището на Осетра Мамаев спомена за него. Намекна. С мръсен намек.

И тук ме парна.

Припряно набрах телефона си вкъщи, в Затопино. Вдигна Олга. Помолих:

— Извикай Калмиков.

— Той замина — отговори тя.

— Кога?

— Преди час и половина.

— Къде?

— Не каза. Мисля, че в Москва. Обръсна се. Какво е станало? Нещо случило ли се е?

— Нищо. Не се е случило абсолютно нищо — много горещо, с присъщата ми искреност я уверих аз.

И си помислих: „За сега не се е случило.“

Пътят от Москва до Затопино обикновено ми отнема два часа и половина. Когато бързам — три. Когато много бързам — четири. На излизане от града загубихме четиридесет минути, докато Боцмана доказваше на омоновците^[1], че има право да носи служебното си оръжие. Добре поне, че веднага, без да чака да го претършуват, показва пистолета, иначе имаше да миришем асфалта. Трудно живеят в Москва брюнетите. А ако на това отгоре са и малко мургави като Боцмана — съвсем.

Колкото повече се отдалечавахме от Москва, толкова по-свободно ставаше на Рязанското шосе. Пътят не ме напрягаше, мислите ми се избистряха. И колкото повече се приближавахме към Зарайск, толкова по-явно ставаше усещането, че не правя нещо както трябва.

При разговора на Осетра Мамаев каза, че мурманският авторитет Гърка прави справки за четирима московчани, които са били в района на ИТК-6 на петнадесети септември. Тогава даде да се разбере, че може да съобщи на Гърка координатите ни, а може и да не го направи. Но бързо съобрази, че не бива да говори с мен от позицията на силата, и даде заден.

Вчера през нощта Мамаев се е срещнал с Гърка. Защо?

Едва ли е било, за да насъска Гърка срещу нас. Ние не представлявахме никаква заплаха за него. Заплахата за него беше Калмиков. Но нима Мамаев сериозно се надява, че мурманските бандити ще му помогнат да открие Калмиков в Москва и да го неутрализира? Мамаев може да беше всякакъв, но не и глупак.

И все пак са се срещнали. Защо?

Някакви други дела, несвързани с Калмиков? Едва ли. В неговото положение не можеше да го вълнуват никакви други дела.

И все пак се е срещнал.

Решението беше някъде наблизо. Просто беше. Без хитроумието на Буров. Според логиката на Мамаев. Праволинейна като трамваен маршрут.

Ако задачата не се поддава на решение като цяло, трябва да се разбие на части.

Част първа: как хората на Гърка могат да открият Калмиков?
Част втора: как могат да го неутрализират?

Минахме Луховици. Отминахме Зараиск. До Затопино оставаха осемнадесет километра.

— Те ще го примамят със стръв — каза Боцмана, разкривайки пълната паралелност на мислите ни. — Само че кой е стръвта? Жена му?

Настъпих спирачките.

— Синът? Ще го отвлекат и ще примамят Калмиков! С момчето!

— Правилно — веднага се съгласи Боцмана. — Някъде извън града. И там ще го очистят. Не ми е ясно едно. Как ще съобщят на Калмиков, че момчето е при тях?

— Чрез нас! Те ще му съобщят чрез нас! Сега ясно ли е защо сме му нужни?

— На кого? — не загоря веднага Боцмана.

— На Мамаев.

Боцмана неодобрително поклати глава:

— Не е добър човек. От пръв поглед не ми хареса. Все си мислех: защо не ми харесва? А сега разбирам. Защото не е добър човек.

Телефонът на Артиста не отговаряше. Джиесемът на Мухата отговори.

— Всичко е точно, тя разпозна Тюрин — съобщи той.

— Сега това не е важно. Пищовът ти у теб ли е?

— Не. Вкъщи.

— Тичай да го вземеш и пердаши към Соколники — наредих аз.

— Задачата?

— Синът на Калмиков. Игнат. Ще го отвлекат.

— Кой?

— Мурманските мутри.

— Да го духат! — прекъсна ме Мухата. — Щели да го отвлекат. Има да чакат!

— Действай. Ние идваме. Ще сме там след два часа и половина.

Исках да обърна, но Боцмана възрази:

— Олга е на тръни след обаждането ти. Хайде да се отбием. Десет минути няма да решат нещата.

Олга не беше на тръни, обаче изглеждаше доста разтревожена.

— Какво става? — попита тя.

— Абе нищо — опитах се да я успокоя. — Нищо не става. От къде на къде?

— Костя от сутринта не беше на себе си. И кучетата виеха.

— Тоест? Как виеха?

— Тънко. Серьожа, това е беда.

---

[1] ОМОН — отряди на милицията с особено предназначение. — Б.пр. ↑

IV

Приблжихме към Соколники на свечеряване и веднага разбрахме, че сме закъснели. Откъм блока, където живееше Галина Сомова, прелетя линейка, виейки със сирената. Вътрешният двор беше отцепен от милиция. Пред отцеплението се трупаха хора. Няколко патрулни лади проблясваха със сините си лампи, създавайки усещане за празник.

Зад отцеплението, на празно пространство в двора, покрай червената си кола пожарникарите, без да бързат, навиваха брезентовите маркучи. Пожарната стоеше до джип „Мицубиши Паджеро“, в чиято шофьорска врата се беше забил червен запорожец. Двете коли бяха намачкани, наполовина овъглени и димяха. На асфалта се топеше пияната. Номерът на мицубишито беше мурмански.

В дъното на двора край гаражите, между които имаше проход към парка, ставаше нещо, суетяха се милиционери и цивилни. Някакъв началник стоеше покрай отворената врата на дежурната „Латвия“ и крещеше в радиостанцията, но се чуваха само откъслечни псувни.

— Какво става тук? — попитах, без да се обръщам определено към никого, но знаейки, че непременно ще се намери някоя бабичка, която вече е разправила десет пъти какво е видяла и ще се зарадва на възможността пак да го разкаже.

— Нищо особено, обикновено бандитско разчистване на сметки — обясни солиден старец с професорска брадичка. — Скоро и до хлебарницата ще ходим, заобикаляйки предпазливо труповете.

— Имаше ли стрелба?

— Стрелба нямаше. Но трупове има. Три броя.

— Какви три? Четири! — намеси се някакъв човечец с вид на клошар, нарамил раница с празни бутилки. — Ей ги къде лежат! — посочи той към гаражите, където на асфалта чернееше нещо, приличащо на купчина боклук.

— Гълъбче, вие сте забравили да смятате — укори го професорът. — Лежат трима.

— А шофьорът на джипа? Не го ли броиш? Като не си видял, не дрънкай!

— А ти видя ли? — попита Боцмана.

— Аз? Нищо не съм видял! — моментално отрече клошарят и започна да се измъква странично от тълпата.

Хванах го и пъхнах под носа му една сторублевка.

— Това виждаш ли го?

— Е? — прояви той предпазлив интерес.

Добавих още една стотачка.

— Видях едно друго — беше принуден да си признае клошарят.

— Едно друго не ни клати — казах и прибрах парите.

— Видях! Всичко видях! Аз бях от самото начало! Само че няма да свидетелствам, имайте го предвид!

— Няма, няма. Не ни интересуваш като свидетел. Интересуваш ни като очевидец. — Връчих му двестате рубли и показах още една стотачка. — Това е премия. За точност и достоверност. Обаче трябва да си я заработиш.

— Пичове, голям късмет извадихте — заяви клошарят, вдъхновен от неочакваните финансови перспективи.

— Нацелихте десетката. Точно когото трябва.

Той ни отведе настрани и внимателно стовари раницата на асфалта.

— Въобще аз съм калибровчик шести разряд — започна той. Забеляза неудоволствието по лицата ни, прие го за недоверие и бързо се поправи: — Е, пети, пети! Обаче работех като за шести! А сега работя тук. Временни трудности, преходен период. Тия ги забелязах още през деня. Не наши. Не московчани. И номерът на колата не е московски. Въртяха се, озъртаха се. Едуард, викам си, тая работа не е чиста. Мястото, сами виждате какво е, скъп супермаркет, солидни хора пазаруват. Загрях, че дебнат някого. А пичовете сериозни, много сериозни. Едуард, викам си, дали не ти е време да се махнеш по-далеч от греха? Обаче отива към вечеря, най-богатото време, хората пийват бира, бутилките ги зарязват, не е хубаво. Въобще продължавам да работя. Обаче ги наглеждам от време на време...

— Колко бяха? — попита Боцмана.

— Първо ги наброих трима. Шофьорът седи в джипа, двама се мотаят. А после се оказа, че има и четвърти. Четвъртият се държеше в

сянка. Чак когато се стигна до работата, се изтипоса.

— До каква работа?

— Приятел, не ме прекъсвай! Времето върви, значи, към вечеря, а те само си пушат, с биричка се глезят. И изведнъж виждам, хвърлиха бутилките, а в тях имаше още. Едуард, викам си, сега ще се почне. Обаче изобщо не загорявам на кого са хвърлили око. Уж всичко нормално, хората се прибират от работа, Сомов си дойде със запорожеца, докара дъщеря си от детската градина. Тукашен мъж, нормален, с протеза. С него едно момче, като син му е, обаче по личност не си приличат. Сомов е на ръст като мен, а момчето дълго и слабо. Сомов, значи, поведе дъщеря си към къщи, а момчето откара запорожеца към гаражите. Стои, чака. Явно няма ключ от гаража. Гледам, ония двамата взеха да се примъкват към него. Едуард, викам си, каква е тая работа? Тогава Сомов пак излезе, отвори гаража, извади две туби. Една изля в резервоара, другата сложи в багажника. А багажникът на запорожеца е отпред, отбележете си. После се навря в двигателя да регулира нещо, а момчето го отпрати. То отиде при приятелите си, стоят, пушат, бърбят си. Ония двамата се приближават към него и нещо му казват. Показват своята кола. Да я измие или нещо такова. А той не се занимава с такива неща. Те извадиха мангизи, обаче той не. Нормално момче, притеснително. И тогава те, значи, го сграбчиха за ръцете и към джипа. Той се изтръгна, те му извиха ръцете и го влачат към джипа. И тогава той като се развика: „Тате!“ Сомов щеше да хукне към него, обаче протезата, протезата! Разбра, че няма да успее. Тогава скочи в запорожеца. Обаче той, кучето, не пали! Едуард, викам си, трябва да се измъкне момчето. Сомов никога не ми е отказвал петарка, като ми гори отвътре. И тъкмо, значи, се приготвих да се притека, към тия двамата скочи един дребен...

Прекъснах го:

— Какъв дребен?

— Абе никакъв. Дребен. Усмива им се, разперил ръце, сега ще тръгне да ги прегръща. Едуард, викам си, тия вече са трима, а ти още си сам. И тогава Сомов запали. И газ, газ! И в движение — тряс в джипа! Тактиката си я знае — афганец! Право в джипа, загорявате ли? Към който влачеха момчето! За да не може, значи, да го отвлечат. Кур ще отвлечат! Шофьора на джипа го размаза в колата, тубата в багажника избухна. Боят в Крим, всичко в дим! Аз, значи, бързо

превключвам на втори канал. А там! Ония двамата си почиват на асфалта, дребният се навел над момчето, помага му да стане. И точно тогава се изрисува четвъртият... Успявате ли да вникнете, пичове?

— Успяваме — кимнах аз. — Продължавай.

— Тоя четвъртият, значи, тряс по тиквата на дребния! С дръжката на пищова. Прас! Оня — плъос на земята! Другият хваща момчето и към прохода за парка драпа! Ония двамата се освестиха и след него. Като пияни гъски. И изчезнаха — завърши разказа си Едуард.

Помисли малко и добави:

— После ги изнасяха един по един.

— Кой ги изнасяше?

— Как кой? Ченгетата! И тримата. Ей ги там, лежат. Ченгетата веднага налетяха като мухи, пожарната довтаса и линейката. Сомов в „Склиф“, шофьора на джипа в труповозката. Всичко отцепиха. Едуард, викам си, няма какво повече да зяпаш тук. И се ометох. Защото не ми трябва да ме ловят за свидетел. Само губивреме, а аз си имам работа.

— Какво стана с дребния? — попита Боцмана.

— Не видях. Видях как го обкръжиха ченгетата, а после нищо не видях.

— Ами момчето?

— Също не видях. Но аз не съм казвал, че съм видял всичко. Каквото видях, разказах ви. Не съм научен да лъжа. Не съм такъв човек. Питайте тук когото щете, всеки ще ви каже: не, не е такъв човек Едуард, да лъже. Дори за вашата премия няма да излъжа! Така!

Премията той си получи и гордо се отдалечи.

— Да вървим! — кимна ми Боцмана, решително разбута тълпата и мина под заградителната лента.

— Къде?! Назад! — засили се към него един сержант от милицията.

— Свои — подхвърли Боцмана, размаха картата си от „МХ плюс“ и ми подвикна: — Лейтенант! Още ли да те чакам!

— Идвам, другарю капитан, идвам — влязох бързо в етюда му.

Пресякохме двора и се приближихме до групата мъже, стоящи на прохода към парка покрай микробуса на дежурната група и трите трупа, покрити с черен полиетилен.

— Вие кои сте? — подвикна ни възрастен майор. — Кой ви пусна? Мамка му, сега ще дойде началството, а тук външни хора! Да се разкарат!

Номерът с картата от „МХ плюс“ тук не минаваше. Аз обясних:

— Наш другар е пострадал при произшествието. Искаме да разберем какво е станало с него.

— Какъв другар? Що за другар? Няма другари! Всички вече са господа! Сети се за другарите! Минете зад ограждението!

— Фамилията му е Мухин.

— Какъв Мухин? Не знам никакъв Мухин!

— Той е сътрудник на охранителна фирма.

— А, Мухин! Този Мухин! Тоя го знам. Късмет има вашият Мухин, дето не е употребил оръжие. Иначе имаше да доказва, че не е камила! Много дълго!

— Как е той?

— Нищо му няма. Треснали го по тиквата, но друго няма. Дава показания на следователя. Там, в латвията.

Посочих трупове:

— А на тия какво им има?

— Какво да им има? Не виждаш ли?

— Инфаркт?

— Ти луд ли си бе, момче? — шашна се майорът. — Какъв инфаркт? Вратовете им са прекършени! Инфаркт! Бандитите не умират от инфаркт. А защо? Защото! Не доживяват до инфаркти!

Мухата седеше в латвията на дежурната следствена група и старателно уверяваше следователя от прокуратурата, че се е озовал в Соколники случайно, ама абсолютно случайно, а в опита за отвличане на непълнолетния Игнат Калмиков, когото никога преди това не е виждал, се намесил изключително от чувство за граждански дълг, тоест от глупост. Главата му беше бинтована, но видът му бе бодър и искрен. Не мисля, че следователят му повярва, но му даде да подпише протокола от разпита, предупреди, че ще го извика за допълнителни показания, и го пусна.

— Е, похвали се — предложи Боцмана, когато се промушихме под заградителната лента. — Как така се осра?

— Ами нямам си очи на тила, нямам — озъби се Мухата. — Не засякох четвъртия!

— А трябва. Губиш квалификация.

— Абе нямаше го с тях! С джипа дойдоха трима.

— Откъде се е взел четвъртият?

— Дявол го знае! Появи се отнякъде.

— Нищо не се появява отникъде — наиздателно отбеляза Боцмана. — Щом се е появил отнякъде, значи е бил там.

— Как е Игнат? — попитах аз.

— Всичко е наред — отговори Мухата. — Замина с майка си в „Склиф“. Там откараха и Сомов. Той е зле, много е обгорял.

Посочих към гаражите:

— Ония тримата — той ли?

Мухата кимна:

— Той.

Боцмана изобщо не можеше да разбере защо Мухата не е засякъл четвъртия бандит. Съдейки по всичко, той ги е подсигурирал. Обаче Мухата да не го засече? Това не можеше да бъде!

И на мен ми се струваше странно. Но имаше още една странност.

Набелязвайки плана за отвличането, мурманските мутри би трябвало да проведат реконгсцировка. Още повече че поръчката е била много сериозна, неслучайно самият Грък се е появил в Москва. И ако са я направили, то не биха могли да не разберат, че има много по-добър начин да свършат работата: да примамят и да отмъкнат Игнат в парка, там да го треснат с нещо по главата и спокойно да го натоварят в багажника на колата. А колата да паркират на алеята, където излизаше проходът между гаражите. Вместо това пред очите на всички те мъкнат момчето към мицубишито. Дори да бяха успели да го набутат в джипа, нямаше да стигнат далеч — някой непременно щеше да се обади в милицията. И после: да се мотаят из Москва с мурмански номера и вързан човек в багажника? Най-много до първия пост.

Нещо не беше наред. Явно не е било така.

А всъщност от къде на къде ние решихме, че те са влачили Игнат към джипа? Влачели са го по посока на джипа. Джипът е стоял малко встрани от прохода към парка. Сомов решава да блокира пътя на бандитите за оттегляне. Но в бързината не е съобразил, че не джипът трябва да се блокира. Ама разбира се, че не джипът! Не джипът, а

проходът към парка! Онзи, четвъртият, не е подсигурявал бандитите, а е дебнел в засада. Веднага щом двамата изпълнители измъкнали Игнат през прохода, той е трябвало да пресече пътя на преследвачите, ако някой се беше решил да ги преследва. Затова и Мухата не го е засякъл!

Натоварихме се в моя нисан и излязохме на алеята, която беше най-близко до блока на Галина Сомова. Някъде тук би трябвало да стои колата и да очаква товара си.

Тука си беше. Встрани от пътя, с изключени фарове, незабележима в тъмното. Обикновен „ВАЗ 2104“ — синьо комби с московски номер.

Е, това вече приличаше на нещо.

Веднага щом първият етап завърши и измъкнат Игнат в парка, шофьорът на мицубишито излиза на алеята, прибира участниците в операцията, а незабележимото комби с един човек на волана и най-много един пътник започва своя път от Москва към близките околности.

В комбито нямаше никакво движение. Шофьорът седеше зад волана, отпуснал глава на облегалката. Изглеждаше заспал.

Той наистина спеше. Вечен сън. Обърнах нисана, поставих го с носа срещу комбито и пуснах дългите фарове. Мощните халогенни лампи осветиха дебелата златна верига на врата на шофьора, острата му брадичка, орловият нос и гъстите черни вежди върху безкръвното бяло лице.

— Аз, разбира се, не се ориентирам много в медицината — озадачено отбеляза Мухата. — Но кой знае защо ми се струва, че е получил инфаркт.

Намерихме Галина Сомова в чакалнята на института „Склифосовски“, мрачна от мъчителната тревога, сякаш напоила всички стени, пода, тавана. Тя се бе натрупвала тук десетилетия. Хората идваха, чакаха, тръгваха си, а тревогата оставаше, беше неизкоренима като миризмата на казарма или на затвор.

Игнат седеше до майка си в ъгъла на студената зала прегърбен неловко и стискаше между коленете дългите си ръце. И той имаше

същите високи скули като Калмиков, същата форма на черните очи и голяма, красива като на майка му уста.

— Юра е в реанимацията — каза тя. — Вече три часа. Иди да попушиш, синко. Знам, че пушиш, какво толкова!

Игнат виновно се усмихна и излезе.

— Не го разпитвайте за нищо — помоли Галина. — Той нищо не помни. Помни, че са го отмъкнали в парка, после нещо станало. Когато дошъл на себе си, до него били само ония бандити. Мъртви. Това... той ли е бил?... Не ми отговаряйте. Знам. Благодаря ви — обърна се тя към Мухата. — Видях всичко от балкона. Чух как той закрещя „Тате“ и изскочих на балкона. И все мисля и не мога да разбера. Не мога, не мога!... На кого викаше „Тате“?...

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА КОЙ КОЙ Е

I

Мамаев научи какво е станало в Соколники още същата вечер от генерала на „Петровка“, при когото отиде веднага след срещата с Пастухов в офиса на „МХ плюс“ на „Неглинка“. Бесен беше. Този наемник разговаряше с него като с някой смотаняк. Като с малоумник! Убеждаваше го. Съветваше го. Предупреждаваше го. Загрижен беше за живота му!

Какво става? Рецидивист го възпитава. Проститутка го съжалява. Наемник го учи как да живее. А Тюрин го заплашва! Тюрин, когото измъкна от лайната, който трябва задника му да лиже! Какво, мамка му, става?

Плика, който му даде Пастухов, Мамаев отвори още в колата. Подписаният от Горбачов указ на Президиума на Върховния съвет за удостоверяването на Калмиков със звание Герой на Съветския съюз го поразя. А думата „посмъртно“ го прерязва като бръснач.

Твърде често взе да се говори за смърт. Прекалено често. Като че появя някакъв ветреца. Мъртвешки. От нищото.

Но Мамаев умееше да отделя същността на проблема от всякакви емоции. Практическото значение на този указ беше, че той нямаше никакво практическо значение. Дори ако Пастухов веднага изпрати копие от указа в Министерството на правосъдието, ще мине време, докато тази бумага премине през инстанциите и предизвика действието, на което Пастухов разчиташе: да обезцени купените от Мамаев документи. Ще минат седмици. А сега вече се брояха дните.

Мамаев не беше съвсем наясно защо купува от Пастухов протоколите на военния съд, които, строго погледнато, не му трябваха. Сработи навикът да се презастрахова, превърнал се в инстинкт още от времето, когато беше частник, каквито при съветската власт гонеха като бесни кучета. Като обмисли това, което беше направил, той разбра, че е постъпил правилно. Ако Гърка се издъни, тези документи ще му послужат за сигурно алиби. Той е законопослушен гражданин. Представа няма за никакъв Грък. Веднага е информирал

правозащитните органи, че на свобода се разхожда опасен държавен престъпник, който няма никакво право на амнистия.

А и презастраховката няма да попречи. Никак даже. Когато имаш работа с такъв като Калмиков, никаква предпазна мярка не е излишна.

Генералът от милицията, на чието бюро Мамаев сложи папката с протоколите от военния съд, си даде вид, че се радва на възможността да му направи услуга, но Мамаев достатъчно добре познаваше тая порода хора, за да му вярва на думи. И се оказа прав. На въпроса на Мамаев какво смята да предприеме, генералът въодушевено изложи плана за действие: ще пуснем запитване до Министерството на правосъдието на какво основание са амнистирали Калмиков, после ще им изпратим присъдата на военния съд, после...

— Не така! — злобно го прекъсна Мамаев. — Не така! Първо ще обявиш Калмиков за издирване, ще го арестуваш, а после ще се занимаваш с тая канцеларщина. После! Ето така! Разбра ли?

— Петрович, това е незаконно! — опъна се генералът, но като погледна потъмнялото лице на Мамаев, вероятно си спомни за министъра на правосъдието, лежащ в Бутирка в приличната компания на производител на фалшиви пари и наркотърговец, спомни си за специалния затвор в Тулун, последен пристан на продажните ченгета, които се бяха опитвали да седят на два стола, и се съгласи: — Ще го направим. Операцията „Залавяне“ няма да се получи, но за издирване ще го обявим. Утре.

— Днес!

— Е, добре, добре. Днес да бъде. Не разбирам защо така нервничиш!...

В края на работния ден Мамаев му телефонира, за да разбере какво конкретно е направено. Секретарката каза, че генералът е заминал на някакво местопрестъпление. Мамаев нареди да му предадат, че чака неговото обаждане. Генералът му звънна в десет часа вечерта. Както и предполагаше Мамаев, нищо не беше направено, станало ЧП^[1] и генералът трябвало...

— Кога е станало чепето?

— В осемнадесет и петнадесет.

— А преди това? Време ли нямаше? Времето, питам, ли не ти стигна?

— Не ме притискай! — повиши тон генералът. — Това чепе ти идва дюшеш. Търсим твоя Калмиков. В Соколники е направен опит да отвлекат сина му.

Мамаев изстина.

— Опит? — попита той с внезапно паднал глас.

— Ами да. Провалил се е. Охранителят попречил.

— Какъв охранител?

— От някаква частна фирма. Случайно се оказал там. Дребен, заразата, ама действал ловко. Елиминирал двама биячи. А какво е станало после, засега е загадка.

— Какво е станало?

— Пет трупа. Пет! Какво става в Москва, какво става! Мурмански бандити от ОПГ на Гърка. Единият изгорял в джипа, на трима им извили вратовете. Като на пилета...

— Кой? Кой им е извил вратовете?

— Не се знае. Никой нищо не е видял. А пък самият Грък... Тук въобще е някаква дивотия.

— Каква дивотия, мамка му?

— Седял в колата на една алея. На петстотин метра от двора, където се случило всичко. Нашите оперативници не го открили веднага. После се обадил някакъв мъж, казал, че видял подозрителна кола. Хукнали там, а в нея Гърка. Най-вероятно е чакал да доведат момчето. И видимо се е развълнувал прекалено силно.

— И какво?

— Инфаркт.

— Инфаркт?!

— Да, представи си.

— Научихте ли кой е поръчал отвличането?

— От кого? Трупове! Няма как да ги разпиташ. Така че издирваме Калмиков. По подозрение в съучастие. Той може да знае на кого и защо е бил нужен синът му. Веднага щом го намерим, ще пуснем в ход твоите документи.

— По подозрение в съучастие — повтори Мамаев. — Аз, естествено, не ги разбирам вашите работи...

— Приятно е да се чуе — изсмя се генералът. — Поне някой не ги разбира. Щото, разбираш ли, всички други ги разбират!

— Но все пак знам някои неща — продължи Мамаев.

— Помниш ли какво стана на петнадесети септември в района на мурманската ИТК-6? Видя ли сводката?

— Е, видях я.

— Помниш ли какво имаше в нея?

— Е, помня. Четири трупа. На двамата професионално извити вратовете, а другите двама... Почакай. Почакай, Петрович! Какво искаш да кажеш?

— Нищо. Само едно. През този ден Калмиков е излязъл от лагера.

— Но... Но това е... Ама не, глупости! Инфарктът е съвпадение! Разбира се, че е съвпадение.

— Какъв инфаркт? — кресна Мамаев. — Вратовете им са извити, а не инфаркт!

— Разбрах — каза генералът. — Разбрах всичко. Обявявам „Залавяне“. Веднага. Има всички основания. Слушай, Петрович... Що за тип е твоят Калмиков, а? Откъде се е взел? Откъде се пръкна такъв?

Мамаев тресна слушалката, без да отговори.

Ама що за страна? Що за шибана страна! Никой нищо не иска да свърши. На никого нищо не можеш да поръчаш. На никого нищо, за никакви пари! Лагер — ето най-доброто политическо устройство за тази страна. Да, лагер!

Лагер! Лагер! Лагер!

Мамаев с големи усилия успя да се овладее и да се върне към нормалното мислене.

Пет трупа. Това е добре. Не са успели да разпитат никого. Също добре.

Гърка получил инфаркт. Този як, четиридесетгодишен бивол. Инфаркт. Ченгетата го открили вече мъртъв. Значи нищо не е успял да каже. Поолекна му.

Охранител. От частна фирма. Случайно се озовал там. Случайно?

Мамаев протегна ръка към телефона, за да звънне пак на генерала и да изясни какъв е тоя охранител, но се спря. Не бива.

Да поръча на Тюрин да направи справка? Не, също не бива.
Не бива да разкрива интереса си към това дело. Пред никого.
Това дело не го интересува. И не може да го интересува.
Мамаев изведнъж почувства, че е уморен до смърт.
По дяволите. Вкъщи. Да спи.

Всеки път, когато Мамаев излизаше от офиса към докарания от Николай мерцедес, дежурният охранител почтително отваряше вратата пред него. Но тази вечер до колата подскочи някакъв младеж с черен шлифер, който до този момент стоеше пред входа с охранителя, услужливо отвори задната врата на мерцедеса и тихо каза:

— Владимир Петрович, може ли да ви кажа две думи?

— Запиши се за прием — промърмори Мамаев. — Има си ред.

— Не ме ли познахте? Аз съм от службата за сигурност. Дежурех на „Малие каменшчики“. Наредихте ми да разпитам каналджията.

— А, ти ли си. Какво научи?

— Не тук, Владимир Петрович, не тук! — умолително каза охранителят и изплашено се огледа.

— Какво ти става? — учуди се Мамаев.

— Ще ви разкажа. Всичко ще ви разкажа. Само да се махнем от тук!

— Е, сядай.

Младежът се вмъкна в купето и се сви в ъгъла на седалката.

На тъмната „Москворецка крайбрежна“ Николай спря колата и искаше да излезе, но Мамаев го задържа и кимна на охранителя:

Докладвай. Пред него може. Каква е работата?

— Научихме кой е бил землякът, който е поркал с каналджията.

— Дълго ли го мъчихте?

— Наложих се да го вкараме в изтрезвителя. Сложиха го на системи, иначе не ставаше. Землякът не му е никакъв земляк. Запознали се в кръчмата, той почерпил, после повторили, после взели по бутилка и отишли вкъщи. Землякът казал, че е по работа в Москва, дали не може да поживее няколко дни в оная стая. Васка отключил стаята. Имал си отпреди ключ, някога монтирал брава на бабичката и така му останал. Землякът казал: става. Намазал му ръчичката добре. Казал: ако не се настаня другаде, ще дойда тук. Каналджията се

накъркал, на сутринта земяка го нямало. Повече не дошъл. А с неговите пари Васка се запил.

— Защо го казваш на мен? — прекъсна го Мамаев. — Нямах ли си началник?

— Там е работата, Владимир Петрович, там е работата!

— Какво мъркаш, дявол да те вземе, какво мърнкаш? Казвай!

— Този земяк е точно... той.

— Кой?

Охранителят потръпна, въздъхна тъжно и каза:

— Тюрин.

---

[1] Извънредно произшествие. — Б.пр. ↑

II

Работното време в компанията „Интертръст“ завършваше в шест вечерта. Към седем сградата на „Варварка“ опустяваше, застъпваше на смяна нощната охрана, в приемната оставаше само дежурният. Мамаев искаше да се разправи с Тюрин още на другата сутрин, но не отговаряше нито домашният му телефон, нито мобилният, успяха да се свържат с него чак през втората половина на деня. На предадената му заповед на шефа спешно да се яви в офиса Тюрин отговори, че се намира далеч извън града, ще пристигне привечер. Наложиха се да го чака.

Тежко, мрачно седеше Мамаев в черното кожено кресло зад бюрото, осветено от настолната лампа, и гледаше как премигва двоеточието на циферблата на електронния часовник. Премигва. Пулсира. Като кръвта в слепоочията. Устата му беше пресъхнала от безкрайното количество изпушени цигари. В очите му сякаш бяха наръсили пясък, смъдяха го от тежката безсънна нощ.

Предишната нощ Мамаев дълго не можа да заспи. Накара Зинаида да му застели дивана в кабинета. Въртеше се, ставаше, пак лягаше. Сънят не идваше. Не можеше да затвори очи.

Предателството на Тюрин му подейства съкрушително. Нетърпимо болезнено, както всяко предателство на близък човек, то се стовари върху него и за известно време го лиши от воля и желание за съпротива. Той лежеше на дивана, гледаше в тъмнината и мъчително се опитваше да разбере какво се случи, защо?

Нямаше никаква грешка в неговата игра с Буров. Той я започна правилно, нямаше друг изход. Проведе я правилно, грамотно. Имаше дребни гафове, но те са неизбежни във всяка работа. Ако се наложеше пак да започне тази игра от началото, той щеше да направи същите ходове. Защото те бяха правилни, логически проверени ходове. Силни, печеливши.

Обяснението можеше да бъде само едно. Това не беше същата игра. Беше играл на шашки с шахматни фигури. А това не бяха шашки. Шахмат беше. Изведнъж се оказа шахмат!

Как стана така, че в играта му се озова в ролята на статист Калмиков?

Професионален диверсант. Осъден на разстрел. Герой на Съветския съюз. Награден посмъртно. Четири трупа в Мурманск. На двамата професионално пречупени шиите, двамата с инфаркт. Ръката на съдията изсъхна. На адвоката му се парализира езикът. Пет трупа в Соколники. Единият изгорял в джипа, тримата с пречупени вратове, Гърка с инфаркт.

Каква е тая дяволщина? Как стана така, че от десетките съвсем приемливи кандидатури той избра него? Какъв дявол му го пробута?

В кабинета надникна Зинаида, попита не му ли трябва нещо.

— Донеси пухения юрган — помоли Мамаев. — Студено ми е.

Онзи ветрец го смразяваше, вледеняваше го. Краката, тялото, приближаваше се към сърцето. Сякаш на вилата в зимна нощ незабелязано се е отворила външната врата.

Вратата на космоса се отвори. На бездната.

Зинаида донесе пухения юрган, взе да разказва как въдворила ред в семейството на по-голямата дъщеря, но разбра, че Мамаев не я слуша. Свикнала, че мъжът ѝ никога не боледува, тя попита учудено:

— Да не си се простудил?

— Не — измърмори той. — Умрял съм.

Зинаида излезе силно разтревожена. След известно време дойде Николай, приседна мълчаливо в тъмното на края на дивана. Седеше и мълчеше. Но не издържа и го укори:

— Казвах ти: не може да се вярва на ченгето. Гнило е. Ченгетата са си боклуци. Как ще се разправяш с него, намисли ли?

Мамаев не отговори.

— Ако има нещо, свирни. Аз за теб, Петрович, ще изтръгна на всекиго гръцмуля. Така да знаеш. Аз няма да те предам.

Поседя още малко. Реши, че Мамаев е заспал, и предпазливо излезе.

Мамаев не спеше. В него продължаваше същата мъчителна вътрешна работа. Отново и отново превърташе в съзнанието си ситуацията, както шахматист анализира партия, отложена в трудна позиция, опитвайки се да разбере къде е направил първата грешка, от която е започнало всичко.

Чак преди зазоряване той разбра кой е главният му гаф. Онзи, от който започна всичко. Той се беше надявал, че за шестте години, които Калмиков трябваше да прекара в лагер със строг режим, проблемът ще се реши от само себе си. Мамаев имаше възможност да го реши още тогава, веднага: сбиване, в което да убият Калмиков, или той да убие някого, нещастен случай в работилниците. Но не го реши. Надяваше се на „ако“. Точно това беше нарушение на главното правило на живота, който всъщност винаги си е лагер: или ти, или теб. Проявил си слабост — плащай.

Той прояви слабост. Но повече няма да го направи. Никога!

Сутринта преди началото на работния ден Мамаев се свърза с генерала от „Петровка“. Определи срещата на „Москворецка крайбрежна“. Над водата плуваше мъгла. Прозорците на хотел „Русия“ пламтяха от отблясъците на ниското слънце. Парапетът на крайбрежната улица беше мокър от нощната роса.

Мамаев написа в бележника си единици с пет нули и го показва на генерала.

— Толкова ще има, ако Калмиков бъде затворен след не повече от четири дни.

— Какво? — предвидливо попита генералът.

— Италиански лири, какво! Долари! Ако стане след десет дни...

— Мамаев зачеркна една нула. — Разбра ли?

— А ако не успеем в срока?

— Ще живееш от заплатата си.

Парченцата от листчето полетяха към водата.

— Петрович, ще бъде направено! — закле се генералът. — Всичко, което е възможно. И повече даже.

Сега Мамаев не се съмняваше в това.

От крайбрежната улица той отиде в офиса на турската строителна фирма „Измир“, поръча да пренесат мебелите от

контейнера в къщата и подписа всички сметки.

— До обяд там да няма никой — нареди той. — Нито един човек!

Във фирмата се учудиха, но не му възразиха. Работата е платена, а щом руснакът иска да живее в недовършена къща, да си живее.

След като напусна офиса им, Мамаев се обади от уличен телефон на Люска:

— Зарязвай всичко и отивай на Истра. Купи храна и стой там, чакай ме. На никого не казвай къде отиваш. На никого. Разбра ли?

По гласа му Люска разбра, че се е случило нещо сериозно, но не взе да разпитва.

— Папа, ще направя всичко — увери го тя. — Само че не помня къде беше къщата. И пътя не помня. Диктувай адреса.

— Писателят, дето ни вози. Той помни. Да не си изхвърлила визитката му?

— Не.

— Обади му се. Когато пристигнеш, заключи, не отваряй на никого. Не пали лампите.

Като съобрази, че ще бъде сама в къщата, Люска се изплаши:

— Папа, страхувам се. Там наоколо няма жива душа!

— По дяволите! Наеми някой от местните, нека да пази!

— Ти кога ще дойдеш?

— Не знам. Когато успея, тогава.

Изпитваше режещо желание да отиде веднага на Истра, да се затаи там, да изчака опасността да отmine, но това беше проява на слабост, а сега не можеше да си позволи никаква слабост.

— В офиса! — нареди той на Николай и през целия ден се занимава с работата си особено старателно, както върши рутинните неща човек, на когото вечерта предстои тежък, но сладостен разговор с уличената в изневяра съпруга.

III

Тюрин пристигна към осем часа вечерта. Дори злобното отмъстително чувство, с което го чакаше Мамаев, не му попречи да забележи тежката мрачност и сякаш гнусливост по високомерното и още по-сънливо от обичайното лице на началника на службата за сигурност. Но Мамаев беше твърде превъзбуден, прекалено ангажиран със себе си, за да се замисля за причините на тази мрачност.

Без да иска разрешение, с правото на свой човек Тюрин се приближи към барчето, монтирано в библиотеката, наля си от отлежалото уиски, което Мамаев държеше за важни посетители, и веднага го изпи, наля си пак и с чашата в ръка се настани в коженото кресло до ниската масичка.

— Капнах като куче. Половин ден съм зад волана — обясни той.
— Лоша е работата, Петрович.

— Може би, може би — кимна Мамаев. — Но ти дори не си представяш колко лоша.

— Не искаш ли да попиташ къде съм ходил?

— Не, Тюрин, друго искам да те попитам — отвърна Мамаев. — Съвсем друго.

Той се премести от бюрото на второто кожено кресло до масичката и доверително се поинтересува:

— Каж ми, Тюрин, лоша ли ти беше работата при мен?

— Нормална.

— Може би съм ти плащал малко? Претоварвал съм те? Какво не ти харесваше?

— Свършвай, не е моментът! — раздражено каза Тюрин. — Много неща не ми харесваха. Но не е моментът да ги обсъждаме.

— Не, Тюрин, сега е моментът — възрази Мамаев. — Сега! Друг път няма да има!

От невъзможност да се удържи на едно място той скочи, бързо мина през кабинета и се спря пред Тюрин, навел като бик плешивата си глава и наврял ръце в джобовете на сакото, сякаш насила удържайки ги там.

— Искам да разбера, Тюрин. Искам да те разбера. Аз те измъкнах от лайната. Дадох ти всичко. Беше ми почти приятел. Защо постъпи така с мен? За какво ме продаде?

И веднага, без да му даде време да отговори, изкрещя с неудържима злоба:

— Мълчи! Мълчи, куче! Мълчи!

После отиде до вратата на стаичката за отдих и я отвори:

— Влезте!

В кабинета влязоха Николай и охранителят от службата за сигурност, побутвайки пред себе си някакъв човечец с подпухнало от пиянство лице. Това беше Васка каналджията от сградата на „Малие каменшчики“.

— Гледай, авер — предложи му Николай. — Отвори очи и гледай. Няма ли сред присъстващите тук един познат ти гражданин?

Васка каналджията изплашено се огледа, видя Тюрин и му се зарадва като на приятел:

— Земляк! Ти ли си? А аз те чаках, чаках!

— Той ли е? — попита Николай.

— Той! Той! — радостно закима каналджията. — Здравсти, мой човек! Къде изчезна?

— Защо не се здрависаш със земляка си? — поинтересува се Мамаев.

— Стига с тая комедия! — гнусливо подхвърли Тюрин.

— Не ти се радва землякът — съчувствено каза Мамаев. — Е, върви да си почиваш. — Той извади от джоба си десетдоларова банкнота и я подаде на каналджията. — Пийни за здравето на земляка.

— Това може. Това ние винаги. А ако ти, шефе, имаш проблем с отходната тръба или, да речем, запушване...

— Върви, върви! — побутна го към вратата Николай. — Разпознаването приключи.

— Какво ще кажеш, Тюрин? — попита Мамаев. — Какво ще кажеш, боклук ченгешки?

— Не е моментът за тая простотия, това ще ти кажа! — с изненадваща острота отсече Тюрин. — Не е моментът!

— А ти за къде бързаш?

— Аз не бързам за никъде. Но на теб броячът вече ти цъка часовете!

На сънливото му високомерно лице нямаше и сянка от смущение. Имаше умора. Раздразнение. Злоба. Но смущение нямаше. Нямаше!

— Правилно казват хората: когато човек влезе в търговията, губи срам, а когато влезе в милицията — губи съвест — констатира Мамаев. — Все си мислех: какво да те правя? Да те изгоня: това се подразбира. А после? Да ти спра кислорода, та да не те приемат никъде дори за прост охранител? Може, разбира се. Но после си помислих: няма да направя това. Просто ще ти задам един въпрос. И ако ми отговориш честно, ще те пусна да си вървиш. Ето го въпроса: за колко ме предаде? Колко сребърника ти плати Буров?

— Знаеш ли какъв ти е проблемът, Петрович? Ти смяташ, че всички може да бъдат купени.

— Да, сгреших — съкрушено си призна Мамаев. — Виноват, сбърках. Забравих, че всички може да бъдат прекупени. За колко те прекупиха, изрод такъв?

Тюрин повъртя чашата с уиски в ръцете си, остави я на масичката и се изправи.

— Стига ми толкова. Прощавай, Петрович. Ще ти донеса венец на погребението. Да ти кажа ли какво ще пише на лентата? „На един тъпанар“. Ето това ще пише. „На един тъпанар“. С ей такива букви: „На един тъпанар“!

И той показва с какви букви.

— Ще си тръгнеш, когато ти разреша! — излая Мамаев.

— Ще си тръгна, когато поискам! Не си в положение да разговаряш така с мен! Сега с никого не можеш да разговаряш така! Защото си труп! Разбра ли? Труп! И само един човек може да ти помогне!

— Ти?

— Ти!

— Какво искаш да кажеш?

— Не разбирам защо изобщо говоря с теб — отбеляза Тюрин. — Аз, ченгето, разговарям с убиец. Млъквай! Ще си отваряш устата, когато те питат!

— Какви ги дрънкаш, Тюрин? — разяри се Мамаев. — Ти какви ги дрънкаш, твойта мама?!

— Седни! — заповяда Тюрин. — Сядай и мълчи!

Той извади от джоба си полиетиленово пликче и изсипа от него на плата няколко безформени метални топчета.

— Знаеш ли какво е това? — Това са куршуми. С такива е убит следователят от Таганската прокуратура. Оня същият, дето водеше делото на Калмиков. Същият, на когото ти подари ново беемве за услугата в твоята комбинация с Буров. А защо беше убит? Защото се оказа прекалено старателен. Защото реши земята да изрови със зъби и нокти, но да открие кой е поръчал убийството ти. Искаше да ти се докара. Откри Люска и от простотия реши, че тя работи срещу теб. Представям си с каква радост ти го е докладвал! А, Петрович? Подскачаше ли от радост?

Мамаев не отговори.

— Ти си му заповядал да мълчи. Но си се съмнявал, че ще мълчи дълго. И правилно си се съмнявал. Затова се е наложило да бъде премахнат. Кой го е премахнал? Твоят рецидивист — Николай. А с какво? С пистолет „Глок“. С такива деветмилиметрови куршумчета. Не с тези, не. Тия аз ги изчоплих от мишената на милиционерската школа, когато обучавах на стрелба твоето куче. И знаеш ли какво установи балистичната експертиза? Досещаш ли се? Така че какъв си ти след това, ако не убиец?

— Никога няма да го докажеш!

— Не ми и трябва да го доказвам. Да го докажа ми беше нужно преди. А сега ми стига и това, че знам. И ще ти кажа как успях да го разбера. Мястото на убийството е недалеч от вилата ти в Кратово. А останалото вече е въпрос на техника. Пазачът потвърди, че е идвал някакъв мъж с беемве и те търсил. А на обратния път го е пресрещнал Николай.

— Защо ми разказваш това? — попита Мамаев, като се стараяше гласът му да звучи равнодушно. — Разправи го на ченгетата, ще получиш благодарствена грамота.

— Вече не служа в милицията, Петрович. За голям твой късмет. Ако беше затрил честно ченге, щях да те предам. Но всъщност едно продажно ченге си получи своето. Не е моя работа! Разбра ли? Не е моя!

— Ти мен ли убеждаваш? Или себе си?

— Това беше първата ти голяма грешка — без да отговори, продължи Тюрин. — Но не и последната.

— Коя е последната?

— Ще ти кажа. Но първо ще ти кажа нещо друго. За какво според теб съществува милицията?

— За да дере подкупи. От всички.

— Не. За да защитава човек от бандитите и от самия него. От бандита, който е вътре в човека. Лошо ти служих, Петрович. Не съумях да те защитя от самия теб. Затова ти говоря сега. Не се ориентирах веднага в комбинацията ти с Буров. А когато загреях, вече беше късно, Калмиков вече лежеше в затвора. Ама и теб си те бива. Наемаш професионалист и под носа му въртиш скришом такива номера. Неуважение е това, Петрович. Ние, професионалистите, никак не го обичаме.

— Сега разбирам — иронично подметна Мамаев. — Ти си се обидил и си минал на страната на Буров.

— Не съм минал на страната на Буров. Отидох при него и го попитах как да те измъкна от лайната, в които беше затънал.

— Какво ти отговори той?

— Той каза, че винаги е готов на споразумение. И че ти знаеш условията.

— А ти знаеш ли ги?

— Не. Но това са условия на делово споразумение. Каквото и да е то.

— И след това започна да ме набутваш в капана?

— Вадех те от капана! Както можех! Но не се получи. Сега ти остава само един изход. Докато капанът не е щракнал. Имаш само един шанс, Петрович. Не го пропускай!

— Какъв?

— Все същият. Споразумей се с Буров.

— Да се споразумея? С Буров? — повтори с омраза Мамаев. — Той иска двадесет и шест процента от акциите на „Интертръст“! Двадесет и шест! Блокиращият пакет! Това са четиридесет и два милиона! Четиридесет и два милиона долара! Разбра ли? Ето какво иска!

— Ти нямаш избор.

— Не се знае още!

— Ама що за човек си? Нима не разбираш къде си се натикал?

— Просвети ме. Може пък наистина да не разбирам нещо.

— Знаеш ли какво е станало вчера в Соколники?

— Знам.

— Не знаеш всичко. Главното не знаеш. И твоята жаба от „Петровка“ не го знае. На хората на Гърка е попречил охранителят от фирма „МХ плюс“ Мухин. Ти го видя. Оня дребният. Той казал на следователя, че се е озовал случайно там. Не се е озовал случайно. Никак случайно даже. Аз ходих при Пастухов да разбера какво наистина се е случило. Той ми разказа.

— Ей така просто взе че ти разказа?

— Не просто. В замяна на това, което му разказах аз. Между другото преди моето идване при него в селото му вече бяха ходили ченгета от „Петровка“, търсели Калмиков. Яко си намазал лапата на оная жаба. Обаче си хвърляш парите на вятъра, Калмиков не им е по силите. Та значи, когато момчетата на Пастухов намерили Гърка. Той още не бил изстинал. Намерили го в седем и половина вечерта. А ЧП-то е станало в шест и петнадесет. И аз мисля, че някой е успял да си побеседва с него. Като се има предвид, че му се е случил инфаркт, може да се досетим кой. А ако мислиш, че Гърка не е разказал на Калмиков абсолютно всичко, което знае, то ужасно грешиш. Много, Петрович. За да нямаш никакви съмнения по този повод...

Тюрин сложи на масата една аудио касета.

— Прослушай този разговор. Аз вече го чух. И помолих Пастухов да го презапиша. За теб. Самият разговор може и да не ти е интересен, обаче в него има една фраза... Впрочем сам ще разбереш за коя фраза говоря. И ще разбереш коя е последната ти грешка. Това е, Петрович. Службата ми при теб приключи. Направих за теб всичко, което можех.

Тюрин сграбчи куршумите от масичката и ги изсипа в пликчето.

— Няма ли да ми ги продадеш? — поинтересува се Мамаев.

— Непременно. За какво според теб съм ги пазил толкова време? Но аз няма да ти ги продам, Петрович. Не, ще ти ги подаря. А ти ще ми подариш малко пари.

— Колко?

— Как така колко? — учуди се Тюрин. — Един милион долара. А ти ще си откраднеш още. Сега разбра ли защо толкова искам да останеш жив? Бъди здрав, Петрович!

Тюрин си допи уискито и без да се сбогува, излезе. Мамаев пхна касетата в уредбата. От колоните се чу:

— Започнете от началото. От осемдесет и четвърта година. Какво се случи на четиринадесети декември в Кандахар!...

Той два пъти прослуша записа, макар още първия път да разбра коя фраза е имал предвид Тюрин.

Фразата беше:

„Пленените душмани на разпит пееха пред него без всякакъв скополамин.“

Тя означаваше, че Калмиков знае всичко.

Припряно, молейки се дано Буров да си е на мястото, Мамаев набра номера на секретариата на Народна банка и помоли дежурния да го свърже с президента.

Буров си беше на мястото.

— Мамаев е. Не бихте ли могли да ми отделите днес малко време?

— Днес? — попита Буров с наглото си козе тенорче.

— А защо не утре?

— Днес — мрачно повтори Мамаев. — Сега.

— Разбирам ви, драги ми господине, много добре ви разбирам. Но днес съм на прием във френското посолство. Така че все пак утре. Обещавам, че ще преживеете тази нощ. Утре в седем и тридесет, драги ми господине. Желая ви всичко най-прекрасно.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЦЕНАТА НА ВЪПРОСА

I

Фокусът с времето, който беше извъртял президентът на Народна банка Буров, се оказа банално прост: пет хиляди долара от анонимен наредител във валутната сметка на главната счетоводителка на фирмата за недвижими имоти „Проджект“, вежлива молба по телефона — и покупката на апартамента на Галина Сомова била оформена със задна дата. Бизнес дамата си призна това на Артиста без всякакво смущение, а сякаш дори с гордост от умениято си да прави мангизи от нищото и с тънък намек, че на уморения наемник няма да му се наложи да мисли за житейската проза, ако...

Наистина: хората не знаят какво творят.

Бизнес дамата не е можела и да си представи какво драматично въздействие ще окаже нейният невинен гешефт върху съдбата на непознатия ѝ Калмиков. Точно както нямаше и представа, че признанието ѝ ще сложи точка на нейния роман с уморения наемник.

— Жената може да не е красива, но не бива да бъде пошла — резюмира общия ни извод Артиста и ме насоли персонално: — Твоят Буров е същият пошъл тип, можеше да измисли нещо по-оригинално.

— Защо да е мой? Той е толкова мой, колкото и твой — решително се разграничих от легендарния господин Буров. — Това, че е пошъл тип, е половин беда. По-лошото е, че и той е същият играч като Мамаев.

— Същият мошеник — внесе интелигентна поправка Док.

— Същото лайно — придаде ѝ емоционална окраска Мухата.

— И като го разнищиш, същата гад — тегли чертата Боцмана.

— Да не мислите, че ще споря с някой от вас? — попита Артиста. — Никога!

Седяхме в нашето полумазе на „Неглинка“ и чакахме Тюрин. Той ми звънна в Затопино в десет часа сутринта, нареди да събере цялата команда, включително Док, в офиса на „МХ плюс“ и да го чакаме. Не обичам много да ми заповядват, но по гласа на Тюрин разбрах, че е

станало нещо абсолютно необичайно. А тъй като нямахме с него никакви общи дела, освен свързаните с Калмиков и Мамаев, темата на срещата не предизвикваше съмнения.

Тюрин обеща да дойде до един часа следобед, но в един го нямаше. Нямаше го и в един и половина. Док загрижено си погледна часовника и заяви, че не може да чака повече.

Изсипалите се в сметката на рехабилитационния център четиридесет хиляди долара от Народна банка и петдесетте хиляди от „Интертръст“ бяха направили реална отдавнашната му мечта да организира филиал на центъра в някое тихо селце край Москва. Чист въздух, спокоен селски живот, земеделски труд, крави, коне. А ако стопанството успееше и да се самоиздържа, нямаше за какво повече да се мечтае. И той се занимаваше с търсенето на подходящо място, за да успее да организира филиала преди настъпването на студовете.

В неговата идея имаше нещо утопично, като четвъртия сън на Вера Павловна. Не в селце с кончета и кравички трябваше да се подготвят за връщане към сегашния руски живот пациентите му, а в клетка с вълци. Най-добре — прегладнели. Но реших да не смъквам Док от безоблачните душевни висини с мизантропските си мисли.

Док каза, ако има нужда, да го търсим на мобилния му телефон и замина, а ние останахме да чакаме Тюрин.

Настроението ни не беше най-доброто. Надявахме се, че ще успеем да разубедим Калмиков да ликвидира Мамаев, ако му докажем, че Буров не е никакъв благодетел, а същият мошеник, а картата, която ще пожертват в играта, е той — Калмиков. Но сега, след случилото се в Соколники, едва ли този аргумент щеше да му подейства. На мен поне нямаше да ми подейства.

В два, когато вече се канехме да си тръгваме, Тюрин се обади по телефона и каза, че ей сега идва. След десет минути пристигна с тъмновишневото си волво: небръснат, недоспал и от това още по-високомерен.

— Къде е Калмиков? — попита от прага.

Отговорът беше мълчание.

— Не знаете — заключи той. — Лошо, господа.

— Но и вие не знаете забелязах аз. — Което е добре.

— Какво, мамка му, хубаво виждаш в това?

— Ако го беше заловила милицията, щяхте да знаете.

— Тия ще го заловят, как пък не!

Той се тръшна на стола, поседя мълчаливо, забил брадичка върху сплетените си пръсти, и каза с такъв тон, с какъвто завършват съдържателна информация:

— Такива ми ти работи.

— Какви — попитах аз. — Вчера вече дадохте оценка на работите. Променила ли се е?

— Какво съм казал вчера?

— Лайна.

— Тогава си беше направо мармалад. Вие черпите ли си клиентите с кафе?

— Предвидено е — потвърди Мухата.

— Тогава какво чакаш? Черпи.

— А вие клиент ли сте?

— Съвсем истински. Искам да ви наема.

— Каква е задачата? — поинтересува се Мухата, докато включваше кафеварката.

— Шибана.

— А мангизите? — попита практичният Боцман.

— Мангизите са добри.

— Това внася равновесие — заключи Артиста. — Остава да кажете в какво се състои нашата задача.

— Трябва да се съхрани животът на Мамаев.

— Той вече ни предлагаше да поемем охраната му — напомних аз. — Ние отказахме. Сега ситуацията е десет пъти по-лоша, отколкото преди седмица.

— Сто пъти — поправи ме Тюрин. — До вчера шансовете му бяха петдесет на петдесет. Днес са едно към сто.

— Още повече. Откъде му е хрумнало, че ще се съгласим?

— Не той ви предлага работата. Аз ви я предлагам. И не съм казал да охранявате Мамаев. Казах да се съхрани животът му.

— Каква е разликата?

— От гледна точка на резултата: никаква. От гледна точка на метода — много голяма. Дори рота от ОМОН не може да го опази. Вариантът е само един: да бъде разубеден Калмиков.

— Как?

— Ако знаех, нямаше да дойда при вас.

— Ако ние знаехме, щяхме да го направим и без вашата поръчка.

— Мотивите ни са различни, но целта е една и съща. Добрите намерения са хубаво нещо. Знам от опит. За никакви пари човек няма да извърши такива престъпления, каквито извършва безкористно, от душа, така да се каже. Но материалният стимул никога не е излишен. И това знам от опит. Затова искам да ви наема.

— Колко? — пак се намеси Боцмана.

— Сега ще ви кажа. Ако Мамаев остане жив, се очертава един милион.

— Рубли?

— Долари. Половината на мен, половината на вас.

Мухата сложи чашката кафе пред Тюрин и предпазливо, както разговарят с болен, го посъветва:

— Пийнете си кафе, господин Тюрин. Много е хубаво. Пийнете, успокойте се. Поразмислете над това, което казахте. А после ще продължим. Само да не е за милиона. Това е областта на митологията, а ние сме нормални хора, приземени. Да се мечтае, разбира се, не е вредно. Но и в мечтите трябва да се спазва мяра. Така че, пийнете кафе.

— Я се разкарай с кафето си! — раздразнено каза Тюрин. — Нямаме време да пием кафета! Какво сте ме зяпнали?

— Не приличате на човек, който има един милион долара — формулира общото ни мнение Артиста. — Не приличате и на човек, който има дори половин милион. Ще се изразя по-откровено, макар да разбирам, че няма да ви кажа нищо приятно. Нали не възразявате?

— Изразявай се!

— Не приличате и на човек, който изобщо някога ще има такива пари.

— Да! Нямам един милион, нямам! — агресивно се съгласи Тюрин. — Но ако не ликвидират Мамаев, може да се появи. Казвам направо: няма да е никак лесно да се получи. Но поемам това върху себе си. А първата част от работата трябва да поемете вие. Как може да бъде спрян Калмиков?

— Първо трябва да се открие — подходи практически към проблема Боцмана.

— Къде? Вие го познавате по-добре от мен. Къде може да бъде открит? Мислете, мислете! Чешете си тиквите, господа! За половин

милион в зелено може и да си поразмърдате мозъка!

Предложението на Тюрин изглеждаше чиста фантастика. Според мен и той самият не вярваше особено в митичния милион, а действаше като човек, който е решил да направи и невъзможното, за да не си хапе после лактите, че не е опитал абсолютно всичко. Но думите му ни върнаха към същината на проблема. И тъй като всичко вече беше мислено и премислено сто пъти, Артиста немного уверено предложи:

— Ами ако се притисне Буров? В тая работа и неговата зурла не е никак чиста.

— Буров вече няма как да го притиснеш — мрачно възрази Тюрин.

— Защо?

— Защото. Диктофон имате ли?

— Има — казах аз.

Тюрин извади от джоба си аудиокасата и я хвърли на масата.

— Включвай. Превърти я от началото.

Докато лентата се въртеше, ни информира:

— Днес в седем и тридесет сутринта Буров се срещна с Мамаев.

— В колко, в колко? — учуди се Мухата.

— В седем и тридесет сутринта — повтори Тюрин.

— Работният му ден започва в седем и тридесет — потвърдих аз.

— Приел е Мамаев в офиса на банката в своя кабинет продължи Тюрин. — Там са монтирани микрофони и видеокамери, записват се всички разговори.

— Това пък за какво е? — не разбра Артиста.

— Представа нямам. Знам само, че всичко се записва.

Аз обясних:

— За да се анализира после. Той смята, че при разговора се възприема не повече от петнадесет процента от информацията.

— Не успях да получа видеозаписа. Дадох ми да го видя, но не ми позволиха да го презапиша. Но аудиото ми презаписаха. Така че ще коментирам, докато слушаме. Значи така. Мамаев пристигнал с Николай. Оня мъкнел куфар. Среден по размер, доста тежък. А сега пускай.

Пуснах записа.

II

— Господин Мамаев с още един човек прозвуча гласът на референта.

— Да влязат — отвърна високото тенорче на президента на Народна банка.

Мамаев:

— Добро утро, господин Буров.

Буров:

— Добро утро, драги ми господине. Защо си носите куфара? Да не сте дошли да се заселвате при мен?

Мамаев:

— Остави го и излез. Почакай в приемната.

— Той говори на Николай — изкоментира Тюрин.

Буров:

— Не, не, драги ми господине. Криминален елемент не ми трябва в приемната. Държа на репутацията си. Нека вашият чичероне да попуши в пушалнята.

— Той си има стая до кабинета — обясни Тюрин, като спря лентата. — Там праща и Николай.

— Какво е имало в куфара? — любопитства Мухата.

— Долари.

— Казахте, че куфарът бил тежък.

— Точно така, тежък е бил.

— От доларите?!

— А ти знаеш ли колко тежи един милион долара? Около десет килограма! В стотачки. А в петдесетачки още повече.

— И колко е имало там?

— Сега ще разбереш.

Буров:

— И така, драги ми господине? Дълго се канихте да дойдете. Но все пак се накахте. Какво пък, това е благоразумно. Остава да се изясни с какво сте дошли.

— Мамаев отваря куфара — поясни Тюрин.

Буров:

— Какво е това?

Мамаев:

— Долари.

Буров:

— Виждам. Но не разбирам смисъла. Тук, предполагам, има около три милиона?

Мамаев:

— Точно три.

— Сега ясно ли е защо куфарът е бил тежък? — попита Тюрин.
— Тридесет килограма!

— Досега не бях чувал да броят доларите на килограм — озадачено забеляза Мухата.

— Много неща не си чувал. Сега ще чуеш.

Буров:

— И това ли е всичко, с което сте дошли при мен?

Мамаев:

— Не. Това е за моралните щети.

Буров:

— Е, да допуснем. Мисълта ви върви в правилна посока.

Мамаев:

— Ще ви изпратя юристите си. Те ще подготвят с вашите договори и всичко останало.

Буров:

— Какво разбирате под всичко останало?
Мамаев:
— Това, за което говорехте. Акциите на „Интертръст“.
Буров:
— И само толкова?
Мамаев:
— А какво още? Казахте, че искате да получите акциите на „Интертръст“.
Буров:
— Казах ви го преди три години. Оттогава изтече много вода. Доста много вода, драги ми господине.
Мамаев:
— Какво още?
Буров:
— Ами помислете си.
Мамаев:
— Акциите на моята банка?
Буров:
— Съвсем вярно. Акциите на „Евро Аз“. Вече казах, че разсъждавате правилно. Продължавайте.
Мамаев:
— Вече казах всичко.
Буров:
— Не, не казахте за какво количество акции става дума.
Мамаев:
— Как „за какво“? Двадесет и шест процента. Блокиращият пакет.

Тюрин изключи диктофона и поясни:
— Двадесет и шест процента — това са четиридесет и два милиона долара.
— Колко?! — ахна Мухата.
— Толкова. И това още не е всичко.
„Play“.

— Поразяваща е способността на човека да долавя от разговора само това, което му е изгодно да чуе. Дори такъв делови човек като вас, драги ми господине. Да, някога ви казах тази цифра, двадесет и шест процента. Но ви казах и друго. Предупредих ви, че утре ще бъде по-скъпо. Не намекнах. Не го завоалирах. Казах го съвсем директно.

Мамаев:

— Колко?

Буров:

— Как мислите, драги ми господине, защо никога не пречех на вашия бизнес, а, напротив — подпомагах го по всякакъв начин?

Мамаев:

— Защо?

Буров:

— Дори сега ли не се досещате? Защото нито един стопанин няма да умори от глад домашния добитък. Прасенцето не го морят от глад. Угояват го. Точно така, драги ми господине, и аз ви угоявах.

Мамаев:

— Колко?

Буров:

— Петдесет и един процента. Контролният пакет.

Мамаев:

— Колко? Но това е...

Буров:

— Искате да кажете, че в долари това прави... Наистина колко прави в долари? На мен самия ми е интересно. Сега ще пресметнем вашата капитализация...

— Той сяда при компютъра — изкоментира Тюрин.

Буров:

— „Интертръст“... Доста сте се вдигнали, драги ми господине, никак не е зле... „Евро Аз“... също прилично...

А как са нефтените ни акции?

Мамаев:

— Искате да получите и дела ми в нефтения проект?

Буров:

— Не искам да получа вашия дял. Искам да получа моя дял... Какво имаме тук? Като цяло имаме цифра от порядъка на сто и шестдесет милиона. Приятна цифра. Харесва ми. А на вас?

Тюрин натисна бутона „Stop“.

— Ясно ли е? А вие казвате — митология! За нас е митология.

— Той ще излезе без гащи от тоя Буров — предположи Боцмана.

— Няма да е без гащи. Щяха да му останат четиридесет и девет процента. Ако сделката се бе състояла.

— Не се ли състоя? — попитах аз.

Без да отговори, Тюрин натисна „Play“.

Буров:

— Излиза, че моят дял е осемдесет и един милиона.

Е, какво пък? Нормално. Устройва ме.

Мамаев:

— Това е грабеж, господин Буров! Истински бандитски грабеж!

Буров:

— Не е грабеж. Това е цената, за която ще спра Калмиков. Цената за вашия живот, драги ми господине.

Мамаев:

— Вие няма да спечелите нищо от моята смърт! Няма да получите и копейка!

Буров:

— Всеки човек има право на избор. Следва ли от вашите думи, че вече сте направили избора си? Не ми отговаряйте. Първо ще направя едно обаждане.

— Набира номера — поясни Тюрин. — Звъни на оператора на пейджинговата компания.

Буров:

— Приемете съобщение за абонат осемдесет и четири. Текстът е: „Действайте“... Да, това е. Да, без подпис... И така, да продължим. Но имайте предвид, драги ми господине, че сега вече разговаряме за ваша сметка. За сметка на оставащия ви живот. Остават ви двадесет и четири часа. Ако за това време не отменя заповедта си, Калмиков ще се задейства.

Мамаев:

— Вие ме държите за гърлото! Така не се води делови разговор!

Буров:

— От къде на къде решихте, че това е делови разговор? Ние с вас, драги ми господине, съвсем не водим делови разговор. Нашите отношения от самото начало носят мирогледен, а не делови характер. И вината за това пада изцяло върху вас. Нашият спор — това е спор по какъв път ще се развива руският бизнес.

Мамаев:

— Не бях прав. Поднесох ви извинението си.

Буров:

— Не поднесохте извинение. Вие опитахте да се откупите. Посвоему сте логичен. Но това е логиката от вчерашния ден. Логиката на бандитския капитализъм, който, струва ми се, отива в миналото.

Мамаев:

— Я стига! Законите на бизнеса са еднакви във всички времена!

Буров:

— Сега ще проверим това. Ако някога бъде написана историята на руския бизнес, този сюжет, сигурен съм. Ще влезе в нея като пример. Като пример по какви пътища са се налагали в Русия законите на честното

предприемачество. Вие сте измет, драги ми господине. Били сте измет и винаги ще си останете измет. Руският бизнес никога няма да стане цивилизован, докато задават тон такива като вас. Във всеки случай лично вие никога повече няма да задавате тона в него.

Мамаев:

— Я стига! Няма нужда, господин Буров! А вие не сте ли същият? Аз купувам ченгешките генерали, а вие министрите. Ето ви я цялата разлика!

Буров:

— Не, господине. Има разлика. Принципна. Вие купувате чиновниците с удоволствие и се чувствате господар на живота. А аз ги купувам с отвращение.

Мамаев:

— Това са само приказки!

Буров:

— Аз отмених всичките си сутрешни срещи. Време имам, както изящно се изрази един млад човек, от тук до хоризонта. Защо да не си поговорим? Вие сте прав: аз няма да спечеля нищо от вашата смърт. В материален план. Но за мен цената на въпроса не се определя от сумата. Не, драги ми господине. Прекарах детството си в спец интернат за деца на врагове на народа. И от онова време запомних чувството на особено удоволствие от едно занимание. Когато смачкваш въшка. А още по-добре кой знае защо — гнида. С нокът. Тя пуква. Това удоволствие си струва осемдесет и един милиона долара. Ще ги смятам за моята лична вноска за утвърждаване на нравствеността в руския бизнес.

Мамаев:

— Стига дрънканици! Спрете Калмиков и да говорим по работа! Готов съм да ви дам всичките си нефтени акции. Ще получите своите осемдесет и един милиона долара. Но контролният пакет на „Интертръст“ ще остане у мен.

Буров:

— Нямам намерение да се пазаря с вас, драги ми господине. Само вие можете да спрете Калмиков. Всички

документи за прехвърлянето на акциите отдавна са подготвени. Моите юристи свършиха огромна работа. Документите са безупречни юридически. Ето ги, лежат на бюрото. Остава ви само да сложите подписа си. Или да не го сложите. Решението е ваше. Аз няма да ви изхвърля от бизнеса. Ще останете генерален директор на своята компания. Но ще правите само каквото ви наредя. И това е последната ми дума.

Мамаев:

— Трябва да помисля.

Буров:

— Имахте време да мислите. Почти три години. Искате още? Какво пък, помислете. Три минути стигат ли ви? Добре, пет. А докато мислите, ще споделя с вас още едно съображение. Когато научих кого сте задействали в комбинацията си, честно казано, бях потресен. Дори ми мина мисълта: как не му провървя на този негодник. На вас, господине, не ви провървя. А после разбрах, че това не е случайност. Не, не е случайност. Малко по-рано или малко по-късно, но все пак щяхте да се препънете в човешкия фактор. В този смисъл нашата политика е самоубийствена. Все повече стават хората, които нямат какво да губят. Включително и професионалисти. Ние сами създаваме база за престъпността. И което е много опасно: за екстремизма. Ако се намери човек, който успее да ги организира около себе си, ще стане мътна и кървава. А такъв човек непременно ще се намери. Винаги се намира. На това ни учи историческият опит. Но ние кой знае защо изобщо не искаме да се учим. Впрочем, както разбирам, това не ви вълнува. Жалко. И така, какво решихте, драги ми господине?

Мамаев:

— Дайте документите. Проклет да сте!

Буров:

— Кой знае защо не се съмнявах, че точно това решение ще вземете. Седнете на моето място, четете внимателно...

— Сега ще започне най-интересното — предупреди Тюрин. — Влиза Николай. Излиза от стаята, където е чакал.

Буров:

— Вие защо сте тук? Никой не ви е викал.

Николай:

— Не подписвай, Петрович. Хвърли писалката!

Мамаев:

— Върви по дяволите! Само твоите съвети ми липсват!

Николай:

— Петрович, той те прееба! Какво, не разбираш ли? Аз чух всичко! Всичко чух, Петрович! Той те нарече измет! Нарече те гнида! Тоя пръч те прееба!

Буров:

— Излезте навън, миличък!

Николай:

— Не мърдай от мястото си, глисто! Стой, педал!

Мамаев:

— Откъде имаш пистолет? Нали ти наредих да го изхвърлиш! Ти защо... Дай ми пистолета!

Николай:

— Седи си, Петрович! Седи си, аз ще го оправя. Той ще отговаря! По законите ще отговаря! Ти на кого бе, пръч такъв, скачаш? Кого наричаш измет? На кого скачаш, пръч вмирисан? Че ти сега подметките му ще ближеш! С език, куче!

Буров:

— Охрана!

Мамаев:

— Хвърли пищова! Хвърли го, идиот!

Буров:

— Охрана!

Николай:

— Ще ти дам аз една охрана!

Мамаев

— Какво правиш?!
Буров:
— Охра...

В говорителчето на диктофона се чува резки удари, сякаш трошаха орехи.

Пет.

Мамаев:
— Какво направи?! Какво на... Не стреляй в мен!
Не стреляй! Не стреляй в мен!
Николай:
— Ти какво бе, Петрович?! Как можа?!
Мамаев:
— Не стреляй!
Николай:
— Че аз...
Къс автоматен откос.

Тюрин изключи диктофона.

— Охранителят стреля с щайера. Грамотно, по краката. Прибрала го „Бърза помощ“. Мамаев е невредим, отведи са го на „Петровка“, дава показания. Буров — пет куршума в корема. Убит.

— Наигра се играчът! — подхвърли Артиста. — Намерил с кого да си устройва миогледни дискусии!

— Как е вкарал Николай пистолета в банката? — поинтересува се Боцмана.

— Той има „Глок“ с полимерна рама — обясни Тюрин. — Скенерите за метал реагират на него като на връзка ключове. А може и изобщо да не е минал през контрола. Референтът ги е вкарал през служебния вход.

— Не разбирам — каза Мухата. — Николай наистина ли е искал да стреля по Мамаев?

Тюрин не отговори.

— Кога е станало всичко? — попитах аз.

— Стрелбата — в осем нула пет.

Погледнах часовника си. Три без пет. Буров пусна на пейджъра на Калмиков съобщението „Действайте“ в осем без пет. Заповед за отменянето му няма да има.

На Мамаев му оставаха седемнадесет часа живот.

III

Когато Николай насочи дулото на глока към корема на Буров, Мамаев се вцепени от ужас. Всеки изстрел взривяваше кълбо от болка в мозъка му. Държейки пистолета с малките си като на хлапе ръце, озъбен като вълк, Николай натискаше ли натискаше спусъка и сякаш никога нямаше да спре. Гилзите изскачаха и безшумно падаха на килима. С всеки изстрел дългото, кльоцаво тяло на Буров се сгъваше като дърводелски метър, той се смаляваше, докато не заприлича на просната на пода чапла с прекършени крака и крила.

За миг Мамаев бе обхванат от злорада, животинска ярост. Осемдесет и един милиона ти се приискаха, а? А пет куршума? Не искаш ли? Лапай, гадино! Лапай, мръсно! Лапай, лапай! Но в този момент долови с периферното си зрение появилата се на вратата черна фигура на охранителя с малък черен автомат в ръцете и закрещя, без да осъзнава защо, но разбирайки, че трябва да крещи точно това:

— Не стреляй в мен! Не стреляй! Не стреляй!

На лицето на Николай се появи детинска обърканост, той протегна ръка към Мамаев, сякаш да го успокои. В дясната си ръка, както и преди, стискаше глока. Той така и се строполи с него на килима, прерязан през краката от откоса на охранителя — със същата детинска обърканост на лицето.

Мамаев седеше зад бюрото на Буров и не разбираше какво искат от него запълнените кабинета хора, първо в черно — охраната на банката, после в синьо — ченгетата, и в бяло — лекарите.

— Шок — каза някой в бяло.

Заведоха Мамаев в пушалнята, сложиха го на дивана, запретнаха до голо ръкава му. Той усети хладината от тампона със спирт, после убождане и за известно време се унесе.

Върна се в съзнание веднага, без преход. Главата му работеше ясно, точно. Видя крачещия напред-назад из стаята познат генерал от „Петровка“ и веднага затвори очи. Трябваше му малко време, за да осъзнае положението си.

Първата му мисъл беше: пистолетът. Неговият телохранител застреля президента на Народна банка. С пистолет „Глок“. Проклет идиот! Проклет изрод! Нали Мамаев му заповяда да изхвърли на майната си този пистолет! Заповяда му веднага когато се прибираха вчера вечерта от офиса след разговора с Тюрин. Специално му нареди да спре на крайбрежната и да изхвърли глока в Москва река. Сам трябваше да го направи, но не намери сили да излезе от колата. Николай излезе, каза, че го е изхвърлил. Показа му празния кобур. Не го е изхвърлил, боклукът! И направи ситуацията безизходна. Безизходна! Защото на този „Глок“ виси следователят от Таганската прокуратура!

Тюрин беше прав: следователят беше ликвидиран по заповед на Мамаев. Стана опасен със своето натягане. Люска щеше да пропее на първия разпит. А и нямаше да скрие нищо, веднага щеше да каже, че Мамаев я е помолил да изпрати дванадесетте хиляди долара. След което механизмът на неговата комбинация щеше да лъсне и за най-големия глупак. А следователят изобщо не беше глупак. И не се знае какво можеше да се очаква от него. Той беше разбрал, че е попаднал на златна жила. Малко му беше новото беемве. Намекна, че за него трябва и гараж. Получи си гаража.

Мамаев никога не искаше отчет от Николай кой изпълнява заповедите му. И този път беше уверен, че всичко е направено от някой солнцевски или подолски бандит. Не, сам решил да го свърши. Кеф му е било да очисти ченгето!

Но това после, спря се Мамаев, после. Ще мине време, докато прострелят глока, докато го проверят по гилзотеката и стигнат до Николай. Той няма да пропее лесно. Кой ще му подслади пандиза, ако предаде Мамаев? Ще си признае, разбира се, ще го изстискат, но не днес и дори не утре. Така че този проблем е на втори план.

Ама що за черна дупка! Дори в най-дребното не му провървя! Какво му пречеше на тоя охранител да вдигне цевта по-нагоре и да пререже Николай с откоса не през краката, а през гърдите! И нямаше да има сега никакви главоболия!

Генералът продължаваше да крачи от стена до стена с вид на човек, подготвящ се за важен разговор. Мамаев си представяше какво му се върти сега из акъла. Тия продажни ченгета винаги мислеха само едно: как да одерат повече от изпадналия в трудна ситуация бизнесмен. Е, ти ще ме одереш! Ще ти дам едно дране, гадино!

Мамаев седна, напипа в джоба си кутията „Житан“ и запали цигара. Генералът надвисна над него и попита със съчувствието, с каквото питат престъпник, чиято вина е очевидна и не изисква доказателства:

— Как стана така, Петрович? А?

— Какво е станало? Какво? Според теб аз съм заповядал на този изрод да застреля Буров?

— Знам, че не си. Аз знам. Обаче как изглежда отстрани? Твоят охранител пред теб убива президента на банката. Дошъл си при него по работа с куфар зеленички. Не сте се споразумели...

— Колко бях в безсъзнание? — попита Мамаев.

— Почти два часа.

Мамаев погледна часовника си. Десет и петнадесет. Два часа и нещо пропаднаха. Откъртиха се като парче мазилка. Потънаха. Два часа от живота му.

— Калмиков? — попита той.

— Търсим го. Търсим го твоя Калмиков. Но сега не става дума за него. Делото е взето под контрол от главния прокурор. Всички наши са на нокти. Шега ли е: застрелян е самият Буров. В собствения му кабинет! Резонансно престъпление, Петрович. Как да се приглуши? Само по един начин: да се стовари всичко върху теб. Трудничко ще бъде да те измъквам от това дело. Направо ти казвам: трудничко.

— Мен? Да ме измъкваш! — излая Мамаев. — Не мен ще измъкваш, а себе си! Разбра ли, копеле? Себе си!

— Я по-полека! — отскочи генералът. — По-кратко! По-кратко, господин Мамаев!

— Млъквай! На първия разпит няма да говоря за своите отношения с Буров. Ще те предам. По пълната програма. Имам за теб компромат до тавана. За десет години. Ясно ли е?

— Я не ме плаши! Не ме плаши! — викна генералът. — Той ще ме заплашва, разбираш ли!

В пушалнята надникна някакъв полковник от милицията:

— Другарю генерал, може ли за минутка?

Генералът излезе. Върна се след час. Постави на масичката ключовете от мерцедеса и регистрационния талон и меко го укори:

— Неправилно се държиш с мен, Петрович. Така не се държат с приятели. Но аз не се обиждам. Разбирам, стрес. Ще я уредим тая история. За твое щастие, разговорът с Буров се е записвал. Току-що прегледах лентата. Там има едно лошо място. Излиза, че твоят Николай се е застъпил за теб.

— Изрежи го — отсече Мамаев.

— Тогава става непонятно защо изведнъж започва да стреля.

— Всичко е ясно. Видял е парите, откачил е, решил да ги задигне.

— Става — след като помисли, кимна генералът. — Версията е: опит за въоръжен грабеж. Николай ще потвърди ли?

— Къде ще ходи? Ще му намекнем чрез адвоката, че аз го съветвам така. Всичко ще потвърди.

— Става — повтори генералът. — Така и ще направим. Там се мотае твоят Тюрин...

— Тюрин? — учуди се неприятно Мамаев. — Как се е вмъкнал тук?

— Тюрин ще се вмъкне, където си поиска. Не искаш ли да го видиш?

— Не.

— Може би искаш да му предадеш нещо?

— Не! Впрочем... Кажи му под секрет, че са ме задържали по подозрение в съучастие. И че ще лежа при вас на „Петровка“.

— Защо ти е?

— Не го мисли!

— Както кажеш. На „Петровка“ все пак ще се наложи да дойдеш. Сам разбираш: свидетел си. Ще дадеш показания.

Милиционерските формалности приключиха чак към пет часа следобед. Първо гледаха видеозаписа и разпитваха Мамаев в следствената част на градското управление, после дойде следовател по особено важни дела от Главна прокуратура, процедурата беше повторена. Мамаев не проявяваше никакво недоволство от забавянето.

На „Петровка“ се чувстваше защитен. Страхуваше се да излезе оттам и да остане сам срещу опасността, която можеше да го очаква зад всеки ъгъл.

Когато всички протоколи бяха подписани, Мамаев покани генерала на обяд в „Арагви“. Пак поради същата причина: за да не остане сам. Оня охотно се съгласи. Както винаги, много яде, пи много, много говори, учудваше се, че Мамаев не хапва нищо, уверяваше го, че всичко ще се нареди, няма за какво да се тревожи.

Когато на улицата се стъмни, Мамаев привика настрани сервитьора, плати за обяда, даде му щедър бакшиш и помоли да го изведе от ресторанта през кухнята. Криейки се зад кофите с боклук, той внимателно се огледа. Не се забелязваше нищо подозрително. Той хвана такси и каза да го закара до Народна банка. Мерцедесът му стоеше в уличката пред служебния вход. Охранителят подозрително изгледа Мамаев и се нахрани да тръгне към него, но като видя как той натисна бутончето на дистанционното си, за да изключи алармата, се върна на своя пост.

Мамаев смяташе да отиде до Истра с такси, но трябваше да вземе нещо от мерцедеса. Това беше граната Ф-1, „лимонка“, която Николай криеше в специално издълбано място под шофьорската седалка. Николай беше донесъл лимонката от една военна част в Подмосковието. Прапорщикът, който му продаде тогава винтореза, бе поискал прекалено висока цена, не желаше да отстъпва и му даде като бонус „лимонката“, за да не се чувства купувачът съвсем прекаран. Мамаев освирепя и му заповяда да изхвърли „лимонката“, но Николай се запъна и в края на краищата убеди шефа си, че ако стане нещо, тя няма да попречи, а от обиск на ченгетата може да не се опасяват, защото мерцедесът на Мамаев беше с правителствени номера. Сега „лимонката“ можеше да потрябва.

След като се отдалечи от Народна банка, Мамаев спря мерцедеса и искаше да прехвърли гранатата в куфарчето си. Но мисълта, че ще напусне удобното купе и пак ще се озове като гол на враждебните московски улици, го накара да промени решението си.

На изхода на Москва имаше подсилен наряд от ОМОН, претърсваха всички коли наред. Пуснаха Мамаев, без да чака ред, но независимо от правителствените номера подробно провериха

документите му, надзърнаха в купето и го помолиха да отвори багажника.

— „Залавяне“? — поинтересува се той.

— Наши си работи — неохотно отговори омоновецът. — Минавайте.

Мамаев остави мерцедеса покрай селската поща и тръгна към своя парцел, като се стараеше да отминава по-бързо неосветените от редките улични лампи места. Пътят беше посипан с навяти сухи листа, те шумоляха под краката му, сякаш удвояваха звука от неговите крачки. През цялото време му се струваше, че някой върви след него. Той рязко спираше, вслушваше се, крачките замлъкваха.

Лампите свършиха, отстрани на приличащата на горска просека уличка чернееха недовършените вили. Из върхарите на боровете тревожно шумеше вятърът, плъзгаше се ниска тежка луна.

Тъмнината беше враждебна, шумоленето на листата под краката му бе враждебно, лунната светлина беше враждебна, дори далечните светлини на санаториумите бяха враждебни. Успокояваше го само тежестта на „лимонката“, която Мамаев стискаше в джоба си.

Влезе в своя парцел през задната портичка. Преди това предпазливо обиколи покрай оградата, като постоянно спираше, вглеждаше се в мрака, ослушваше се. Нищо подозрително нямаше. Подозрително беше всичко.

Прозорчето на един от строителните фургони в ъгъла на двора светеше, къщата бе тъмна. Чак когато се вгледа, Мамаев видя в огромния прозорец на втория етаж слаб жълт отблясък — приличаше на газена лампа или свещ. Над входа светеше лампа, паркирана бе някаква бяла лада. На стъпалата седеше мъж с шлифер и пушеше. Мамаев с изненада разпозна в него члена на Съюза на писателите на СССР с еврейската фамилия.

— Какво правиш тук? — попита той. — Люска ли те нае за пазач?

— Не — отговори писателят. — За пазач нае таджика. От тия, дето са работели тук. А мен помоли да постоя, страхува се.

— И стоиш така от вчера?

— Е, защо? Ходихме и по магазините. Ще поседя до дванадесет, после ще пази таджикът. Време имам много. А и тук е хубаво да си мисли човек.

— За какво?

— За какво може да мисли днес съветският писател? За суетата на живота.

На светлината от лампата Мамаев отброи пет стодоларови банкноти и ги подаде на писателя.

— Благодаря ти, можеш да си тръгваш.

— За такива пари мога и да остана. До дванадесет ще подежурия. Ами ако изведнъж ви се наложи да отидете някъде?

— Е, както искаш — равнодушно се съгласи Мамаев. — Само че стой на тъмно.

Той угаси лампата над входа и се качи на втория етаж.

— Най-послед! — радостно го посрещна Люска. — А аз вече място не си намирах. Какво става, папа?

— Нищо. Сега вече нищо.

На масата в студиото гореше свещ. Мебелите бяха внесени и поставени безредно. Само огромната спалня беше вкарана на мястото си в нишата. На масата имаше бутилки, бяха наредени мезета, мандарини, банани, киви. Едър ананас увенчаваше натюрморта. Едната бутилка беше „Хенеси“. Това се хареса на Мамаев — Люска помнеше навиците му.

Той се преоблече в купената му от Люска пижама, отпусна се на креслото, наля си половин чаша коняк и най-послед се почувства в безопасност.

Събуди се внезапно — от странното чувство на тревога и от пустотата до себе си. Люска я нямаше. В прозорците сивееше разсъмването. Борове едва се виждаха сред гъстата мъгла. Силно, на дъжд, грачеха враните.

— Люска! — повика я Мамаев. — Къде си?

Никой не му отговори. Той опипа леглото. Възглавницата беше студена, чаршафите — също.

— Люска! — в паника се развика той. — Люска!

Някакъв мъж се появи на вратата.

— Няма нужда да викате — каза той. — Людмила замина за Москва.

— Защо? За какво? Кой е разрешил? Ти кой си? А, пазачът! — досети се Мамаев.

— Не съм пазачът — отвърна мъжът. — Аз съм Калмиков.

IV

Нямахме никаква представа къде да търсим Калмиков. Оставаше само едно: да следим Мамаев. Предполагах, че в неговото положение е най-разумно да остане във временния арест на „Петровка“ няколко дни и да стои там, докато обявената от милицията операция „Залавяне“ не даде резултат. Тюрин не се съгласи с мен:

— Той не бива да остава там и час повече от необходимото. Ако го надуши пресата, на репутацията му ще бъде поставен кръст.

Тюрин се оказа прав. В пет часа следобед Мамаев излезе от главния вход на „Петровка“ придружен от някакъв генерал. Те отидоха с милиционерски „Форд“ до ресторант „Арагви“ и яко заседнаха там. Ние с Тюрин седяхме в моя джип „Терано“ и следяхме входа на „Арагви“. Тъмновишневото си волво, което Мамаев добре познаваше, Тюрин остави до нашия офис на „Неглинка“.

Опитвахме се да предвидим накъде ще се отправи Мамаев след ресторанта. Вкъщи — едва ли би се осмелил от предпазливост. Оставаха два варианта: във вилата в Кратово или при любовницата си в Кунцево. Тюрин отхвърли вероятността Мамаев да отиде в офиса си на „Варварка“. Охраната там, разбира се, е надеждна, но ще тръгнат приказки защо шефът не си спи вкъщи, а на дивана в кабинета.

Тюрин имаше всички адреси. За Кратово замина Артиста със задачата да научи от пазача дали Мамаев не е предупредил, че ще пристигне. В Кунцево отиде Боцмана, а Мухата се отправи към Народна банка, където до служебния вход стоеше мерцедесът на Мамаев.

Първи се обади Боцмана. Съседите казали, че Людмила я няма, още вчера заминала на някаква вила. После звънна Артиста: в Кратово не чакат никого. Но най-изненадващо беше обаждането на Мухата: Мамаев дошъл с такси до Народна банка и седнал в мерцедеса си.

— Как така „седнал“?! — ахна Тюрин.

— Спокойно седна — отговори Мухата. — И дори потегли. Следвам го.

Тюрин изскочи от джипа и нахълта в ресторанта. След пет минути се върна и ми подаде мобилния си телефон:

— Набери Боцмана!

— Къде си? — попита той, когато Боцмана отговори. — Обръщай, излез на околоръстното и пердаши по Дмитровското шосе към Истра. Запомняй...

Тюрин продиктува на кой километър да завие и къде да чака.

— Не може да мине по друг път, няма друг път. Ще бъде с черен „Мерцедес-600“. А може и с всякаква друга кола.

Като завърши инструктажа, ми обясни:

— Измъкнал се е през кухнята. Ама че лисица! На Истра турците му построиха къща. Точно там е решил да се скрие. За къщата не знае никой.

— Но вие знаете — забелязах аз.

— Лош началник на службата за сигурност щях да бъда, ако не го знаех.

— Калмиков дали може да я знае?

Тюрин се замисли.

— В тетрадката със схемите Истра я нямаше. Но тъкмо по времето, когато го следеше Калмиков, Мамаев купи парцела там. Ходи няколко пъти с шефа на фирмата и архитекта. Може и да не знае. Но може и да знае! Нямаме никакъв избор. Ако Мамаев отиде там, ще се появи и Калмиков. Не изключвам, че го следи и в момента. Също като нас. Командвай своите: всички натам. Ще се опитаме да го прехванем.

Имах доста големи съмнения, че ще успеем да прехванем Калмиков. Тюрин също. Но наистина нямахме избор.

— Ако не го прехванем, значи не ни е било писано — резюмира той.

Боцмана стигна до Истра най-бързо от всички ни. Мухата заседна на милиционерския пост на изхода от Москва и изтърва мерцедеса на Мамаев. Докато аз с тераното и Тюрин с волвото се влачехме към Дмитровка през вечерните задръствания, Артиста вече беше на половината път към селището.

Боцмана докладва:

— Виждам мерцедеса. Следвам го.

След четвърт час пак се обади:

— Той остави мерцедеса до пощата, тръгна пеша.

— Следи го до мястото — наредих аз.

След час всички стигнахме до къщата на Мамаев и заехме позиции по периметъра. Тюрин остана във волвото си на завоя към селището, за да ни предупреди, ако се появи кола с Калмиков. В двора нямаше никакво движение. Прозорецът на втория етаж бе слабо осветен. Понякога на стъклото падаха сенки: мъжка и женска. После светлината угасна.

Около полунощ в двора заръмжа двигател на кола. В нея седна някаква жена, успях да я зърна, когато лампичката в купето светна. Вратите се отвориха и колата зави към центъра на селото.

— Бяла лада шестица — предадох на Тюрин. — Двама: шофьорът и жена.

След двадесет минути мобилният ми телефон изписука.

— Нищо не разбирам — съобщи Тюрин. — В колата е Люска. Каза, че отива в Москва.

— Какво неясно има?

— Не знае защо отива в Москва.

— Как така не знае.

— Ами така. Тя спяла, после изведнъж се събудила. И разбрала, че трябва да отиде в Москва. Облякла се, излязла и седнала в колата.

— А Мамаев?

— Спи.

— Сам ли е останал?

— Не, там е и пазачът.

— Какъв пазач?

— Тя казва: таджик. Работел с турците. Висок, слаб... Мамка му! — каза Тюрин. — Ами че това е... Моите действия?

— Остани на място, ще ти се обадя.

Набрах мобилния телефон на Док.

— Къде си?

— У дома — отвърна той.

— У дома — вкъщи, или у дома — в болницата?

— В болницата. Дежуря.

— Слушай внимателно. Предай дежурството на някого. А ти сядай в колата и пердаши със страшна сила в Москва. Знаеш ли адреса

на Галина Сомова?

— Знам го.

— Вземи я, вземи Игнат и ги докарай на Истра. На изхода от Москва веднага след поста на Дмитровка ще видиш отдясно тъмновишнево „Волво 940“. В него ще чака Тюрин. По-нататък ще караш след него.

— Ще стигна в Москва не по-рано от два през нощта. Те ще спят. Удобно ли е? — усъмни се Док.

— Удобно е.

— Той ли?

— Да — казах. — Тук е. Побързай.

— Тръгвам.

Обадих се пак на Тюрин и му казах къде трябва да чака Док.

— Тъмносин мерцедес сто двадесет и четвърти модел. Доктор Перегудов. С него ще бъдат Галина Сомова и синът й.

— Разбрах те — отговори Тюрин. — Щом ги посрещна, веднага ще се обадя.

Погледнах часовника си. Нула и тридесет.

На Мамаев му оставаше да живее осем часа.

В два и тридесет Док съобщи:

— В Соколники съм. Вкъщи ги няма. При дъщеричката стои една съседка. Каза, че са в „Склиф“. Отивам там.

На Мамаев му останаха шест часа.

После четири.

Започва да се разсъмва. От водохранилището плъзна мъгла. Боровете потънаха в нея като във вата. В мъглата светеше подобно на златна свещичка брезата пред къщата на Мамаев.

Събудиха се и зачирикаха, запяха различни песни горските птички. Враните стояха накокошинени по клоните на боровете и грачеха. Една се дереше някак особено пронизващо и противно.

Мухата послуша и учудено каза:

— Чувате ли какво крещи?

— Какво? — попита Боцмана.

— Крещи: „Курва! Курва!“

— Я си го начукай! — посъветва го Артиста. — Имаш перверзен слух.

— Не, послушайте, чуйте я! — настояваше Мухата. Послушахме.

— Наистина — озадачено се съгласи Боцмана.

И както става, когато човек различи в мастилено петно някаква рисунка и после само това вижда, така и ние не чувахме повече нищо друго в пронизващите крясъци на тази врана.

Док не се обаждаше. На моите позвънявания отговаряше приятен женски глас:

— Телефонът на абоната временно е изключен. Тюрин стоеше до поста на Дмитровка и се обаждаше на всеки половин час. Аз му отговарях като информацията на летището:

— Чакайте.

Док се обади чак в пет и петдесет сутринта.

— Тръгваме — каза той.

— Защо не се обаждаше?

— Не можех.

— Защо си изключи джиесема?

— Там, където бях, не използват мобилни телефони.

— Къде си бил?

— В коридора на реанимацията.

— О, Господи! — казах аз. — Сомов ли?

— Да. Галя и Игнат са с мен.

— Двеста.

— Да.

„Товар двеста“!

Има ли вече някой в Русия, който да не знае какво значи това?

— Мога ли да им разкажа всичко? — попита Док.

— Да.

На Мамаев му оставаха два часа живот.

В шест и четиридесет се обади Тюрин:

— Посрещнах ги. Идваме.

На Мамаев му оставаше час и двадесет минути. Час.
Четиридесет минути.

Набрах джиясема на Тюрин:

— Къде сте?

— Отминахме Шереметиевка.

Няма да успеят.

— Да вървим — казах на Артиста, Мухата и Боцмана.

Влязохме в къщата.

V

Насред просторното помещение, облицовано със светло дърво, върху светлия паркет имаше красиво меко кресло с висока облегалка и дърворезбовани подлакътници във формата на някакви морски чудовища. В него седеше Мамаев. Не беше вързан с нищо, но седеше изправено, облегнат назад, сложил ръце на подлакътниците, със събрани колене и втренчен право пред себе си. Неговото грубо, бледо под светлината на мъгливото утро лице беше абсолютно отнесено. С раираната пижама приличаше на затворник от „Синг-Синг“, очакващ да изпълнят присъдата му на електрическия стол.

И това не беше много далеч от истината.

В дъното на залата, в дълбока ниша алков, имаше необятна спалня със смачкани чаршафи. До креслото, където седеше Мамаев, на голяма кръгла маса в живописен безпорядък се виждаше храна, плодове, бутилки.

Не видях веднага Калмиков. Той седеше до стената в ъгъла на помещението, сякаш слял се със светлите дървени плоскости. Седеше, както седят на изток: в поза на търпеливо очакване, прилепил се до стената, обгърнал коленете си с ръце. Беше в сив костюм, колосаната риза без вратовръзка, разкопчана на гърдите, белееше в сумрака, подчертавайки сивотата на сухото му лице.

Той изобщо не реагира на шумната ни поява. Не реагира и Мамаев. Имах усещането, че сме влезли в музей на восъчни фигури, изработени с ужасяваща натуралност.

В къщата беше топло. След многочасовото дежурство във влажната мъгла, която ни прониза до костите, беше върхът на блаженството да се озовем на сухо и на топло. Точно от това се възползва Артиста.

— Колко е топло, а! Каква топлина! — възхитено каза той. — Вече бях забравил, че може да е така топло!

На актьорски език, както ни обясняваше Артиста, това се нарича пристройване. Да се пристроиш към партньора, за да е естествено

общуването. Или да изглежда естествено, което и на сцената, и в живота е практически едно и също.

— Здравсти, Константин — обърна се той към Калмиков, сякаш са се видели вчера и в нашата днешна среща няма нищо необичайно. — Добро утро, господин Мамаев.

Мамаев не помръдна.

— Той не отговаря на поздрави — безстрастно обясни Калмиков. — Отговаря само на директни въпроси.

— Удобно — оцени Артиста. — Имам няколко въпроса към него. Обаче да се разговаря на гладен стомах... Каква красота! — възкликна той, като огледа масата. — Господин Мамаев нали няма да възрази, ако малко поразредим този натюрморт?

— Той няма да възрази — потвърди Калмиков.

— Бих искал да получа разрешение от него.

— Попитай го направо.

— Май ще се въздържа. Ще ти повярвам. Ами ако изведнъж не разреши? А, честно казано, много ми се плюска. Банани. Това е добре. Киви. Също добре. Ананас. Забележително!... А това що за плод е? — изненада се Артиста и се обърна към нас. — Вижте я, моля ви се!

В ръката му имаше зелена оребрена граната Ф-1, наричана сред народа „лимонка“.

— Какво е това, господин Мамаев?

— Граната — последва равен, сякаш синтезиран на компютър отговор.

— Да не са ви я пробутали заедно с кивито? Какво става по нашите пазари, какво правят! Как се е озовал тук този симпатичен плод?

— „Лимонката“ беше под възглавницата му — отговори Калмиков.

— Ама че нерви има човекът! Да спи с граната под възглавницата! Не, не съм способен на такова нещо. Май ще изям един банан, а този плод ще си го взема. По-късно ще го употребя. Черпете се, джентълмени! — радушно предложи Артиста и си взе банан, сякаш давайки да се разбере, че си е изпълнил ролята и е време и ние да си поразмърдаме езиците.

— Той на всички въпроси ли отговаря? — попита Боцмана.

— На всички — кимна Калмиков.

— Какъв е според вас смисълът на живота, господин Мамаев?
— На такива въпроси не отговаря.
— А на какви отговаря?
— На конкретни. Ако искаш да научиш от него нещо конкретно, питай.
— Колкото и да е странно, но нищо конкретно не искам да науча от него — след като помисли, съобщи Боцмана. — А ти? — попита той Артиста.
— Колкото и да е странно, аз също.
— А аз имам въпрос — намеси се Мухата. — Конкретен. Господин Мамаев, чувате ли какво крещят птиците зад прозореца?
— Чувам.
— Какви са тези птици?
— Врани.
— Какво според вас крещи тази? Ето тази, тази!
— Курва, курва.
— А казвате, че съм имал перверзен слух! — укори ни Мухата.
— Нормален си ми е слухът.
— И дълго ли ще бъде той в това състояние? — поинтересува се Артиста.
— Остана съвсем малко — отвърна Калмиков и погледна часовника си.

Седем и тридесет.
— Чакаш да стане осем ли? — попитах аз.
— Да.
— Чакаш дали няма да дойде отмяна на заповедта?
— Да.
— Няма да дойде.
Очаквах въпроса „Защо“, но Калмиков мълчеше.
— Заповедта няма да бъде отменена, защото няма кой да я отмени — обясних аз. — Днес сутринта Буров е бил убит в кабинета си. Двадесет минути след като е предал на пейджъра ти заповедта „Действайте“.
— Заповедта е дадена.
— Какво ще правиш след това?

— Няма значение.

— Ще те заловят. Рано или късно.

— Няма значение.

— За кого?

— За мен.

— А за жена ти? За твоя син?

Калмиков не отговори.

— Ти смяташ, че не може да съсипеш живота им — казах аз. —
Грешиш. Вече си го съсипал.

Той погледна часовника си и се изправи.

— По-добре да си тръгнете.

— Никъде няма да тръгваме! — заявих аз. И веднага усетих как
някаква сила като течението на буйна река ме избутва към вратата. И
тогава се развиха, разбирайки, че това е последната възможност да се
поправи огромната и чудовищна житейска несправедливост, която се
извършваше пред очите ни:

— Ти вече им съсипа живота! Вече го разруши! Преди два часа
Юрий Сомов умря в реанимацията!

Реката сякаш спря.

— Истина ли е? — попита Калмиков.

— Истина е.

Той се върна на мястото си до стената, седна, но прегърна с ръце
не коленете, а главата си.

— Те си нямат никой вече. Само ти им оставаш — казах, макар
че може би нямаше нужда да го казвам.

Осем и десет.

Мамаев вече живееше десет минути в повече.

— Пристигнаха — каза Мухата.

Калмиков попита:

— Те ли?

— Да — казах. — Те.

Той се изправи и остана така с безволно отпуснати ръце, с
изражение на обърканост на лицето. Стоеше и гледаше как влязоха
Тюрин и Док и се дръпнаха, за да направят път на Галина и Игнат.
Стоеше и гледаше Галина и сина си.

Тя се приближи до него и сложи ръка на рамото му.

— Ние всичко знаем, Костя — тихо каза тя. — Докторът ни разказа всичко. Няма нужда да го убиваш. Бог да го съди, Костя. Бог е съдия на всички. Ти се върна. Не си отивай пак от нас.

Игнат стоеше на прага и ръцете му бяха също така безволно отпуснати като на баща му.

— Това е баща ти, Игнат — каза Галина.

— Знам — каза той. — Знам! Знаех го още там, в Соколники! Аз виках теб! Теб виках! Чу ли ме?

— Да — каза Калмиков. — Чух те.

— Благодаря ви, момчета — проговори Галина. — А сега ние ще си вървим.

— Ще ви закарам — предложи Док.

— Аз имам кола — отказа Калмиков. — Там, в селото.

— А какво ще стане с него? — попита Артиста, като кимна към Мамаев, седящ в креслото с тържествено отнесен вид.

— Нищо. Ще му мине.

— И ще забрави всичко?

— Не.

Ние стояхме до огромното панорамно стъкло и гледахме как по мъгливия път, осветен отдолу от нападалите листа, тримата вървят, отминават, скриват се в мъглата.

Светата троица.

Док неочаквано се обърна, сграбчи Мамаев за реверите и го довлече до прозореца:

— Виж ги, нищожество! Моли се за тях!

Блъсна Мамаев обратно в креслото, дълго изтрива с кърпичка ръцете си, после я захвърли на пода.

— Джентълмени, имам усещането, че нямаме повече работа тук — съобщи Тюрин.

Ние излязохме навън. Мъглата вече се разреждаше. Засия с последното злато на есента брезичката пред къщата. Но едва бяхме слезли по стълбите отпред и направихме десетина крачки, когато трясъкът на счупено стъкло ни накара да се обърнем.

Зад прозореца на втория етаж се движеше Мамаев и го трошеше с креслото. Залиташе от едната страна на другата, но вършеше своята работа с целеустремеността на пияница, който се движи на автопилот. При последния удар креслото падна от ръцете му и полетя надолу, а самият той се стовари по гърди върху перваза. Но със същото упорство се надигна, опря се с ръце на остатъците от рамката.

— Вие! — произнесе той. — Вие. Всички. Тюрин. Гнидо. Ще ви смачкам. Ще ви изкормят. Всички. Никакви. Мангизи. Няма. Да пожаля. Всички!

— Не биваше да казва това — осъдително отбеляза Боцмана.

— Не биваше да си го помисля — поправи го Мухата.

Отгоре се носеше:

— Вас. Всички. Вашите буквояди. Всички. Жените ви. Всички. Под ножа. Под ножа. Под ножа.

— Според мен плочата зацikli — изкоментира Артиста и се обърна към Тюрин, като подхвърляше от ръка на ръка „лимонката“. — Сигурен ли сте, че ще бъдете по-нещастен, ако не получите половин милион „гуцера“?

— По-нещастен? — високомерно повтори Тюрин. — Няма да стана по-богат. Но не и по-нещастен. Защото щастието не е в парите!

— И ние мислим точно така — удовлетворено кимна Артиста и хвана халката.

— Остави! — заповядах аз. — Дай я тук! Дай ми „лимонката“!

— Пастух! Ти злоупотребяваш с властта, дадена ти от нашия малък демократичен колектив!

— Да, злоупотребявам — казах аз. — Властта точно затова съществува, за да злоупотребяват с нея. Иначе за чий е нужна?

А отгоре продължаваше да се носи:

— Под ножа! Под ножа! Под ножа! Под ножа!

Издърпах халката, изчаках секунда и половина и запратих „лимонката“ там, горе, в облицованото със светло дърво студио.

Където ѝ беше мястото.

Дълго-дълго крещяха враните, които експлозията разгони от борове, а оная — псувачката, особено се дереше.

Дълго-дълго кръжах из въздуха листата на брезата.

Есента дарява със жълтици уличния музикант.
Той богат е вече. Идва зима...

Аз съм, Господи, аз!
Името ми е Сергей Пастухов.
Делото ми е воинско.
Твой воин ли съм, Господи, или на Царя на Мрака?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.